

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

Града Крагујевца

КРАГУЈЕВАЦ
25. ДЕЦЕМБАР 2025.

ГОДИНА XXXV
БРОЈ 27

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16-др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У

о усвајању Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025-2027. године

Члан 1.

Усваја се Програм унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025- 2027. године.

Члан 2.

Програм унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025-2027. године је саставни део ове одлуке.

Члан 3.

Одлуку и Програм унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025- 2027. године, објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 55-1615/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

Програм унапређења социјалне заштите града Крагујевца
за период 2025 - 2027. године

Крагујевац, новембар 2025. године

САДРЖАЈ

1.	УВОД.....	
2.	ПЛАНСКИ И НОРМАТИВНИ ОКВИР У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	
2.1.	Релевантан национални плански оквир	
2.2.	Национални нормативни оквир	
2.3.	Локални плански оквир	
2.4.	Локални нормативни оквир	
2.5.	Области усклађивања и координација са секторским политикама	
3.	ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА СА АНАЛИЗОМ ПРОБЛЕМА И ЖЕЉЕНИХ ПРОМЕНА	
3.1.	Кључни налази ex-post анализе претходног планског документа у области социјалне заштите .	
3.2.	Општи подаци о Граду Крагујевцу	
3.3.	Корисници социјалне заштите у Граду Крагујевцу	
	Структура корисника социјалне заштите у Граду Крагујевцу	
	Домаћинства са изразито ниским приходима	
	Деца без одговарајућег родитељског старања	
	Деца са сметњама у развоју.....	
	Деца са проблемима у понашању	
	Особе са инвалидитетом.....	
	Жртве насиља у породици.....	
	Породични односи	
	Особе без одговарајуће подршке породице	
3.4.	Финансијски капацитети социјалне заштите у Граду Крагујевцу.....	
3.5.	Институционални капацитети за обезбеђивање социјалне заштите у Граду Крагујевцу.....	
3.6.	Услуге социјалне заштите у Крагујевцу	
	Прихватилиште	
	Предах смештај	
	Дневни боравак	
	Помоћ у кући	
	Свратиште.....	
	Лични пратилац детета	
	Становање уз подршку	
	Персонална асистенција	
	Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге	
	Релевантни програми који се спроводе из буџета Града Крагујевца	
4.	Анализа стања социјалне заштите у Граду Крагујевцу	
	Управљање социјалном заштитом	
	Друштвена подршка домаћинствима са изразито ниским приходима	
	Друштвена подршка деци без одговарајућег родитељског старања	
	Друштвена подршка деци са сметњама у развоју	
	Друштвена подршка деци са проблемима у понашању	
	Друштвена подршка особама са инвалидитетом.....	

- Друштвена подршка жртвама насиља у породици.....
- Друштвена подршка породичним односима.....
- Друштвена подршка особама без одговарајуће подршке породице
- Кључни фактори за унапређење
5. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ПРОГРАМА УНАПРЕЂЕЊА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ
- 5.1. Општи циљ Програма унапређења социјалне заштите у Граду Крагујевцу
- 5.2. Појединачни циљеви, мере и активности Програма унапређења социјалне заштите у Граду Крагујевцу.....
- ПОСЕБНИ ЦИЉ 1:
- ПОСЕБНИ ЦИЉ 2:
- ПОСЕБНИ ЦИЉ 3:
- ПОСЕБНИ ЦИЉ 4:
- 5.3. Процена финансијских средстава неопходних за реализацију Програма.....
6. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ
- 6.1. Институционални оквир и одговорности
- 6.2. Поступак праћења и вредновања.....
- 6.3. Индикатори и извори података
- 6.4. Извештавање
7. АКЦИОНИ ПЛАН
- 7.1. Општи циљ
- Посебни циљ 1
- Посебни циљ 2
- Посебан циљ 3.....
- Посебан циљ 4.....
8. Прилози.....
- 8.1. Прилог 1: Преглед стандардних услуга социјалне заштите у Крагујевцу
- 8.2. Прилог 2: Преглед лиценцираних пружалаца услуге социјалне заштите са седиштем на територији Града крагујевца
- 8.3. Прилог 3: Табеларни приказ оквира за праћење спровођења, вредновање учинака и извештавање Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца 2025–2027. године“
- 8.4. Прилог 4: Табеларни приказ извршења планираних програмских активности у односу на планирана средства у програму 11 за временски период од 2021-2023

1. УВОД

Програм унапређења социјалне заштите Града Крагујевца за период од 2025. до 2027. године представља плански документ који дефинише правце развоја система социјалне заштите на локалном нивоу, у складу са потребама грађана и могућностима града. Овај документ је резултат свеобухватне анализе постојећег стања и идентификованих потреба становништва Крагујевца у области социјалне заштите.

Програм је усмерена на пружање помоћи и оснаживање појединаца и породица за самосталан и продуктиван живот у друштву, као и на спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености. Кроз системски приступ и јасно дефинисане циљеве, Програм тежи да оствари синергију између различитих нивоа власти, цивилног сектора и грађана у циљу унапређења квалитета живота најугроженијих група становништва.

Крагујевац, као значајан индустријски и универзитетски центар Србије, суочава се са специфичним изазовима у области социјалне заштите који произилазе из социо-економских трансформација, демографских промена и потребе за модернизацијом система социјалне заштите. Ова стратегија представља одговор на те изазове кроз дефинисање јасних приоритета и мера за наредни трогодишњи период.

Правни основ за доношење Програма унапређења социјалне заштите

Правни основ за израду и усвајање Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца заснива се на одредбама Закона о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011, 117/2022 и 62/2023), којим се утврђују принципи, циљеви и носиоци система социјалне заштите у Републици Србији. Према члану 15. и члану 16. наведеног закона, јединице локалне самоуправе надлежне су за планирање, организовање и унапређивање социјалне заштите на својој територији, у складу са утврђеним потребама становништва и доступним ресурсима.

Такође, израда овог документа заснива се и на одредбама Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014, 101/2016, 47/2018 и 111/2021), којим је прописано да јединице локалне самоуправе самостално, у складу са законом, обезбеђују и унапређују услове за социјалну заштиту, као и на одредбама Статута града Крагујевца, који дефинише надлежност Града у овој области.

При изради Програма је сходно примењен Закон о Планском систему у делу који уређује планска документа ЈЛС и методологију њихове израде.

Разлози за доношење Програма

Изради Програма унапређења социјалне заштите за период 2025–2027. године приступило се ради унапређења квалитета и доступности услуга социјалне заштите, као и у циљу обезбеђивања континуитета у спровођењу локалне социјалне политике.

Потреба за новом јавном интервенцијом проистекла је из више индикатора: промена у демографској структури становништва (старење популације, миграције младих), пораста броја корисника појединих услуга социјалне заштите, као и потребе за унапређењем интересорске сарадње и подршке најосетљивијим групама – деци, старима, особама са инвалидитетом, жртвама насиља и сиромашним породицама.

Иницијативу за израду новог Програма покренуо је Град Крагујевац, преко Градског већа, у сарадњи са Центром за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац, ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ и осталим релевантним актерима.

Програм унапређења социјалне заштите не доноси се први пут, већ представља наставак успостављене праксе. Међутим, први пут се израђује у формату планског средњорочног документа тако да је истовремено и наставак праксе усвајања локалне стратегије социјалне заштите.

Институције и процес израде Програма

Израду Програма координисало је Одељење за социјалну и борачко-инвалидску заштиту Градске управе за друштвене делатности, уз активно учешће Центра за социјални рад, представника установа и организација у систему социјалне заштите, као и организација цивилног друштва и удружења корисника.

За потребе израде документа формирана је радна група састављена од представника релевантних институција, стручњака из области социјалне политике и представника локалне заједнице. У процесу израде водило се рачуна о принципима родне равноправности и инклузивности, посебно у погледу укључивања гласова осетљивих група.

Процес израде обухватио је анализу постојећег стања, консултације са кључним актерима и корисницима услуга, јавну расправу и усаглашавање финалног текста документа.

Сажет преглед спроведених активности дат је у овом уводу, док се детаљнији опис процеса израде и јавних консултација налази на крају Програма.

2. ПЛАНСКИ И НОРМАТИВНИ ОКВИР У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Програм унапређења социјалне заштите Града Крагујевца за раздобље од 2025 до 2027 године је заснован на међународним стандардима и конвенцијама које је Република Србија ратификовала:

- Универзална декларација о људским правима
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима
- Конвенција о правима детета
- Конвенција о правима особа са инвалидитетом
- Европска социјална повеља
- Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена

2.1. Релевантан национални плански оквир

Кључни национални плански документ у области социјалне заштите је **Стратегија деинституционализације и развоја услуга у заједници Републике Србије (2022–2026)**. Овом стратегијом се усмерава трансформација система од институционалне ка услугама у заједници, са фокусом на превенцију институционализације и рани излазак из институција. Општи циљ Стратегије је обезбеђивање равноправног приступа квалитетним услугама социјалне заштите у заједници кроз развој мреже услуга, деинституционализацију и спречавање непотребног издвајања из породице и заједнице. Истакнути приоритети овог планског документа су:

- Развој и стандардизација услуга социјалне заштите у заједници
- Трансформација великих установа кроз деинституционализацију
- Јачање система за спречавање издвајања деце из породица
- Развој система ране интервенције и подршке породицама
- Јачање координације између различитих сектора

Неискључујући остале корисничке групе, Стратегијом су посебно издвојена:

- Деца у ризику од издвајања из породица
- Одрасле особе са инвалидитетом
- Стари људи који живе у установама
- Особе са менталним потешкоћама
- Жртве насиља у породици

Импликације Стратегије деинституционализације и развоја услуга у заједници за јединице локалне самоуправе, а тиме и за Град Крагујевац се односе на:

- Развој локалних планова деинституционализације
- Инвестирање у међуопштинске услуге
- Јачање координационих механизма
- Обезбеђивање континуираног финансирања
- Праћење и вредновање резултата

Актуелни плански оквир Републике Србије обухвата још неколико стратешких докумената који се посредно односе на социјалну заштиту.

Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године тежи ка успостављање стабилног и одрживог раста запослености заснованог на знању и достојанственом раду. Релевантне мере за социјалну заштиту обухватају:

- Активне мере запошљавања за рањивих група становништва
- Социјално предузетништво као модел запошљавања
- Подршку особама са инвалидитетом на тржишту рада

- Саветодавне услуге за преквалификацију

Кључне одредбе Националне стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља, у контексту социјалне заштите су:

- Развој локалних мрежа за заштиту деце
- Јачање превентивних програма
- Координација између образовних, здравствених и социјалних институција.

Национална стратегија за унапређење положаја жена и подстицање родне равноправности је са становишта социјалне заштите релевантна у областима:

- Борбе против насиља над женама
- Економског оснаживања жена
- Унапређење система друштвене бриге

2.2. Национални нормативни оквир

Програм унапређења социјалне заштите Града Крагујевца је усклађен са законским актима на националном нивоу, пре свега са:

- Законом о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", бр. 129/07, 83/14, 101/16, 47/18)
- Законом о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/11)
- Законом о јавним службама ("Сл. гласник РС", бр. 42/91, 71/94, 79/05, 81/05, 83/05 и 83/14)

Законом о локалној самоуправи су утврђене надлежности јединица локалне самоуправе у погледу остваривања права грађана у области социјалне заштите као и друге комплементарне надлежности попут:

- Оснивања јавних установа
- Координације активности различитих субјеката
- Доношења стратегија и програма развоја
- Планирања и финансирања локалних програма
- Сарадње са цивилним сектором
- Међуопштинске сарадња

Закон о социјалној заштити систематски уређује делатност социјалне заштите, права и услуге, финансирање, организацију установа, лиценцирање, надзор и квалитет рада. Закон утврђује начела социјалне заштите у виду доступности, свеобухватности, индивидуализацији, партиципацији корисника, недискриминацији, поштовања достојанства и интегритета корисника и мултисекторске сарадња. Иако је наглашена интегративна природа социјалне заштите, надлежности су административно подељене између централне и локалне власти. Сходно одредбама Закона о социјалној заштити, јединице локалне самоуправе су надлежне за:

- Оснивање и финансирање установа социјалне заштите
- Обезбеђивање услуга социјалне заштите у заједници
- Додељивање материјалне подршке грађанима
- Развој мреже пружалаца услуга на локалном нивоу
- Планирање и координација активности социјалне заштите

Права корисника социјалне заштите за чије остваривање је, према одредбама Закона, надлежна локална самоуправа обухватају:

- Право на материјалну подршку из локалних извора
- Право на информисање о доступним услугама
- Право на жалбу и заштиту права
- Право на квалитетне услуге у складу са стандардима

Јединице локалне самоуправе, у складу са Законом о социјалној заштити, обезбеђују:

- Дневне услуге у заједници (дневни боравак; помоћ у кући; свратиште, лични пратилац детета и друге услуге које подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу)

- Становање уз подршку за кориснике из ЈЛС чији је степен развијености изнад просека Републике Србије;
- Персоналну асистенцију;
- Обука за самостални живот и друге врсте подршке неопходне за активно учешће корисника у друштву
- Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге
- Смештај у прихватилиште

Закон о јавним службама уређује организовање и функционисање јавних служби, укључујући установе социјалне заштите а нарочито:

- Поступак оснивања јавних установа
- Права и обавезе оснивача
- Финансирање рада установа
- Надзор над радом установа

Закон о планском систему Републике Србије прописује хијерархију и садржај планских докумената (стратегије, програми, акциони планови), обавезне елементе (циљеви, мере, показатељи учинка, процена трошкова, извори финансирања) и поступак јавне расправе и праћења. У складу са одредбама овог прописа, Програм унапређења социјалне заштите Града Крагујевца мора имати јасну логику интервенције, одговарајуће показатеље, процену трошкова и план праћења, усклађене са буџетским програмима и вишим стратешким документима.

Поред кровног закона, систем социјалне заштите се ослања на још неколико прописа чијом сходном применом се обезбеђује функционисање система у ширем смислу, како на националном, тако и на локалном нивоу:

- Породични закон,
- Закон о финансијској подршци породици са децом
- Закон о спречавању насиља у породици
- Закон о забрани дискриминације,
- Закон о родној равноправности.

2.3. Локални плански оквир

План развоја града Крагујевца 2021–2031 је највиши локални плански документ са којим се усклађују остали секторски планови. План развоја садржи седам области планирања, укључујући социјалну заштиту. Приоритети у области социјалне заштите обухватају:

- инклузију и једнаке могућности,
- развој доступних и квалитетних услуга,
- јачање институционалних капацитета
- међусекторску сарадњу.

Кључни секторски плански документ из претходног периода је **Стратегија социјалне заштите Града Крагујевца 2021-2025**. Општи циљ, утврђен овим планским документом, је унапређење систем социјалне заштите обезбеђењем довољних ресурса и осавремењавањем пружалаца услуга социјалне заштите, грађењем одрживог система за смањење сиромаштва, инклузију рањивих и маргинализованих, заштиту људских и мањинских права и родне равноправности, као и обезбеђење сигурности, квалитетног живота и укључености у друштвене активности грађана и грађанки Крагујевца. Политика социјалне заштите је у претходном планском периоду била структурирана кроз пет оперативних циљева и низ мера које доприносе њиховом остваривању:

- Повећати обухват корисника услуга социјалне заштите унапређењем капацитета и осавремењавањем пружалаца услуга социјалне заштите
 - Јачање капацитета људских ресурса пружалаца услуга
 - Увећање финансијских средстава за квалитетну реализацију програмских активности услуга
 - Повећање доступности и развој нових услуга
 - Подршка удружењима која се баве циљним групама стратегије социјалне заштите
- Унапредити доступност услуга повећањем просторних капацитета пружалаца услуга, просторне приступачности објеката и опште приступачности услуга и информисања
 - Унапређење просторних капацитета пружалаца услуга социјалне заштите

- Унапређење доступности јавних услуга и безбедности саобраћаја и јавних површина за ОСИ уклањањем баријера и техничким осавремењавањем
- Развој и коришћење асистивних технологија у информисању ОСИ и глувих и наглувих лица
- Унапредити инклузију рањивих и маргинализованих група кроз разне видове подршке, и партиципацију грађана у друштву и подизање свести заједнице о њиховом положају у друштву
 - Развој услуге хранитељства и превентиван рад на спречавању раздвајања деце од родитеља
 - Спровођење акција за подизање свести заједнице о инклузији маргинализованих и осетљивих категорија становништва
 - Образовање ОСИ и партиципација у свим сферама друштвеног живота
- Допринети смањењу сиромаштва и задовољавању основних потреба грађана и грађанки
 - Развијање социјалног предузетништва
 - Подршка у запошљавању и за укључивање у заједницу
 - Стамбено збрињавање уз подршку
- Заштита људских и мањинских права, обезбеђење сигурности грађана и грађанки и промоција родне равноправности
 - Заштита људских права с акцентом на права мањина и миграната
 - Промоција и примена родне равноправности
 - Превенција просјачења и увођење услуге Свратишта
 - Стварање услова и едукација за сигурност посебно осетљивих група и жртава занемаривања и насиља
 - Унапређење положаја ЛГБТ популације
 - Повећање правне видљивости и интеграције повратника на основу споразума о реадмисији

Поред планских докумената који непосредно усмеравају политику социјалне заштите, садржајан плански оквир Града Крагујевца обухвата неколико докумената чијом комплементарном применом се формира шира целина области социјалне заштите:

- **Локали акциони план за родну равноправност** садржи мере које доприносе економском оснаживању жена, превенцији и сузбијању насиља, јачању политичке партиципације и унапређењу здравља жена.
- **Локални акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу** обухвата образовање, становање, запошљавање, развој културе и унапређење здравља ромске етничке групе.
- **Програм запошљавања града Крагујевца** је усмерен на активности подстицања запошљавања и економског развоја а обухвата широк спектар мера, од подршке предузетништву и новозапосленима до промоције локалне економије и сарадње са привредним субјектима.

2.4. Локални нормативни оквир

Одлука о социјалној заштити Града Крагујевца је кровни локални нормативни акт којим се ближе уређује организовање и функционисање система социјалне заштите на територији града, укључујући утврђена права на материјалну подршку и обезбеђивање услуга социјалне заштите. Одлуком су уређени поступци при остваривању права, критеријуми, надлежни органи и извори финансирања.

Обезбеђивање већине стандардних услуга је обухваћено локалном одлуком. Поврх тога, одлука садржи и неке услуге које нису утврђене националним прописима.

Ради спровођења одлуке о социјалној заштити донета су два правилника:

- Правилник о ближим условима, поступку и начину остваривања права на материјалну подршку и коришћење услуга у области социјалне заштите;
- Правилник о критеријумима и мерилима за утврђивање цена услуга и учешће корисника и његових сродника обавезних на издржавање у трошковима услуга социјалне заштите.

Основ да доношење оба правилника је установљен Одликом о социјалној заштити Града Крагујевца.

Поред Одлуке о социјалној заштити и аката донетих ради њеног спровођења, Скупштина Града Крагујевца је усвојила још неколико одлука којима се уређује социјална заштита на локалном нивоу, у ширем смислу:

- Одлука о проширеним и додатним правима финансијске подршке породици са децом и мером за остваривање демографске и популационе политике на територији града Крагујевца
- Одлука о финансијској подршци породици са децом

- Одлука о остваривању права на превоз повлашћених категорија грађана на територији града Крагујевца
- Одлука о остваривању права на сталну месечну новчану помоћ деци палих бораца
- Одлука о оснивању Центра за социјални рад за град Крагујевац
- Одлука о оснивању Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица" Крагујевац

2.5. Области усклађивања и координација са секторским политикама

Социјална заштита има изразито мултидимензионалан карактер, стога је одговарајућа координација са осталим политикама, како хоризонтална тако и вертикална, императив функционисања ефикасног система у служби грађана, насупрот фрагментираних активности које често не дају жељене резултате. Суочавање са друштвеним изазовима налаже потребу за свеобухватним приступом, делујући на узроке уместо на последице уз истовремену оптимизацију ресурса.

Усклађеност са системом планирања и буџетирања

Циљеви, мере и индикатори Програма се усклађују са Планом развоја 2021–2031 у складу са Законом о планском систему. Финансијски план се повезује са програмском класификацијом буџета и средњорочним планирањем.

Развој услуга у заједници и деинституционализација

Како национална политика усмерава трансформацију система од институционалне ка подршци у заједници, од ЈЛС се очекује да у имплементацији учествује, пре свега, путем развоја локалних услуга социјалне заштите. Ово подразумева повећање обухвата и географску доступност услуга подршке за живот у заједници (помоћ у кући, персонална асистенција, становање уз подршку, дневни боравци, клубови за старе). Такође, потребно је ојачати превентивне и саветодавне услуге и развијати специјализоване услуге као што су породични сарадник, предах смештај и сл.

Квалитет услуга

Једна од кључних одлика националне политике социјалне заштите је квалитет услуга. Иако квалитет услуга почива на неколико компоненти, ЈЛС се пре свега упућују на стандардизацију услуга и лиценцирање пружалаца. Очекује се усклађивање свих локално финансиране услуге са минималним стандардима који су прописани на централном нивоу или стандардизација афирмисаних иновативних услуга у локалним прописима. ЈЛС би требало да уговарају услуге искључиво са лиценцираним пружаоцима и да уведу систем евалуације квалитета и задовољства корисника, са јавним објављивањем налаза.

Равноправност

Националне политике налажу универзални приступ без дискриминације, те се очекује инкорпорирање ових принципа у локалне политике. Ово укључује примену родно одговорног планирања и буџетирања као и дефинисање посебних мере за осетљиве групе (деца, особе са инвалидитетом, жене и девојчице, старији, корисници који живе у сиромаштву и руралним насељима, Роми, мигранти).

Материјална подршка

Иако су кључне мере материјалне подршке грађанима са ниским примањима у домену централне власти, ЈЛС примењују одређене сродне програме у овом смислу. Потребно је хармонизовати локалне мере материјалне подршке са националним политикама. Циљано би требало усмерити једнократну помоћ и локалне субвенције уз јасне критеријуме, дигитализоване процедуре и координацију са ЦСР-ом.

Учешће заједнице и корисника

Ставови грађана о примењеним мерама социјалне заштите доприносе ефективности и ефикасности система. Успостављање саветодавних тела корисника и пружалаца услуга као и механизма за притужбе и предлоге могу успешно унапредити процес евалуације. Национални прописи упућују на партиципативно планирање у складу са Законом о локалној самоуправи и Законом о планском систему.

Јачање капацитета

Релевантне политике на националном нивоу усмеравају целокупан систем ка континуираном стручном усавршавању. У контексту социјалне заштите ово обухвата перманентне обуке и супервизију стручних радника

нарочито при развоју компетенција за рад у заједници и рад са комплексним потребама. Ипак, императив одговарајућих капацитета је довољан број кадрова у јавним службама и код уговорених пружалаца услуга.

Дигитализација и управљање подацима

Савремена јавна управа почива на политикама заснованим на подацима. Административна евиденција је најдоступнији извор података уколико се води и њоме управља на одговарајући начин. Централна власт усмерава развој евиденције и обраду података ка дигитализацији како би се постигла што већа ефикасност при прикупљању и обради података. У складу са тим ЈЛС би требало да ускладе вођење евиденција и извештавање са важећим прописима и унапреде ИТ алате уз транспарентно објављивање података.

Међусекторска сарадња и интегрисане услуге

Социјална заштита није изолована област. Проблеми корисника готово увек прожимају и друге секторе. Координација са осталим секторима чини да социјална заштита буде ефикасна, интегрисана и оријентисана на исходе. На тај начин Град постиже боље животне исходе за грађане, стабилније финансије и усклађеност са домаћим законима и ЕУ праксом. Закон о социјалној заштити и Стратегија деинституционализације упућују на мултисекторску сарадњу, а ЕУ фондови и донатори финансирају углавном пројекте који повезују различите секторе. Социјална заштита је уско повезана, пре свега, са образовањем, здравством, запошљавањем и становањем. Свака од ових области обухвата поједине сегменте који су уобичајено укрштају са социјалном заштитом и на тај начин стварају специфичне компоненте интеграције:

- **Образовање**
 - Подршка деци из угрожених породица
 - Инклузивно образовање
 - Превенција рабог напуштања образовања
 - Доживотно учење за одрасле
- **Здравствена заштита**
 - Дуготрајна нега
 - Ментално здравље у заједници
 - Геријатрија
 - Превенција и промоција здравља
- **Запошљавање**
 - Професионално оспособљавање
 - Активне мере запошљавања
 - Социјално предузетништво
 - Подршка рањивим групама
- **Становање**
 - Социјално становање
 - Прилагођавање простора за особе са инвалидитетом
 - Подршка бескућницима
 - Становање за младе

3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА СА АНАЛИЗОМ ПРОБЛЕМА И ЖЕЉЕНИХ ПРОМЕНА

Опис постојећег стања се темељи на ex-post анализи Стратегије социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025. године, статистичким индикаторима друштвено економских околности и административним подацима о социјалној заштити.

3.1. Кључни налази ex-post анализе претходног планског документа у области социјалне заштите

Важећи претходни локални стратешки документ у области социјалне заштите, са дефинисаним циљевима, мерама и показатељима учинка је Стратегија социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025. године. Стратегија представља полазну основу за ex-post анализу и пројектовање социјалне заштите у наступајућем планском периоду.

Метод и обухват

Анализа Стратегије социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025. године се заснива на:

- Мапирању потреба корисника на територији града, укључујући капацитете релевантних организација и испуњеност стандарда пружања услуга;
- Прегледу планских докумената, укључујући финансијске планове и извештаје;
- Увиду у институционалну архитектуру и праксе праћења, вредновања и извештавања;
- Квантитативним подацима о обухвату корисника стандардних услуга у раздобљу од 2021–2024.

Релевантност (усклађеност са потребама и плановима)

Стратегија је релевантна по темама, али делом недовољно операционализована у односу на капацитете и финансијске могућности.

Стратегија 2021–2025 је правилно препознала потребу за модернизацијом услуга, смањењем сиромаштва и инклузијом рањивих група. Међутим, амбиција циљева надилазила је реално расположиве ресурсе и није била чврсто „усидрена“ у средњорочно буџетирање, што је доводило до раскорака између виших планова и годишњег Програма унапређења (програм је решавао ургентне потребе, а ређе стратешке приоритете).

Локални планови вишег реда (План развоја 2021–2031) постављају приоритет „Унапређење социјалне заштите“, али оперативно повезивање са Стратегијом и буџетом није било доследно, нити је нормативни оквир довољно ажуриран да подржи спровођење (нпр. услуге без локално прецизираних стандарда и цена).

Делотворност (постигнути резултати у односу на циљеве)

Делотворност је видљива у одржавању и делимичном ширењу портфолија услуга и укључивању нових корисничких група (ЛП, ПА), али је ограничена капацитетима, лиценцирањем и буџетско-извршним дискрепанцама.

Град обезбеђује стандардне услуге (дневни боравак, ЛП детета, ПА, прихватилиште, помоћ у кући), уз видљив, али неуједначен раст обухвата по услугама 2021–2023. Нпр. лични пратилац уведен је од 2022. (17 корисника), уз тенденцију раста. Прихватилиште је стабилно присутно с благим порастом док помоћ у кући за старе доминира по обухвату, али без раста и уз трајну потребу за интегрисаним обликом са здравственим услугама. Пракса интеграције услуге Помоћ у кући и здравствене кућне неге коју пружа локални дом здравља је позитиван пример ефикаснијег модела који завређује да буде успостављен као стандардни модел подршке особама које имају потребу за дуготрајном негом.

Иако локална јавна установа пружа већину услуга, диверзификација пружалаца је присутна, али део кључних услуга и даље функционише без испуњених стандарда, што носи ризике квалитета и одрживости. На територији града евидентирано је 10 важећих лиценци, али су капацитети и рокови важења хетерогени. Постоји простор за планску обнову лиценци и коришћење економије обима (нпр. даље регионализација капацитета ЦРУСЗ). ЦСР је кључан за спровођење одлуке о социјалној заштити, али се бележи смањење броја стручних радника (–12,5% за 3 године) и мањак према нормативу (–5 стручњака у 2023); иако је оптерећеност релативно повољнија од републичког просека, апсолутни терет посла и сложеност предмета остају високи.

У Градској управи нема јасно додељених послова планирања, праћења и вредновања унутар систематизације, нити скупштинских радних тела за ову област, што се директно одражава на имплементацију.

Удео расхода за социјалне услуге у укупном извршењу буџета креће се око ~1,1–1,4% (2021–2023), са номиналним растом, али споријим темпом раста издвајања за услуге у односу на укупне расходе Града. Део средстава намењених услугама (особито трансфери ка ЦРУСЗ) остаје испод плана, што указује на неусклађеност планова и капацитета реализације. Неодговарајућа пракса програмске финансијске евиденције умањује видљивост расхода за услуге социјалне заштите и омета праћење повезаности трошкова, резултата и циљева.

Одрживост

На нивоу исхода је одржан континуум услуга у заједници и социјалне сигурности, уз благо ширење обухвата код појединих услуга (ЛП, ПА, прихватилиште), што је допринело доступности и превенцији институционализације. Ипак, недостатак одговарајућих лиценци и пуног кадровског оснаживања је ограничило крајње дomete. Перцепције актера је окренута покретању нових услуга и већим издвајањима, што потврђује да је потражња за услугама изнад понуде и да се очекује брже ширење портфолија.

Кадровска одрживост је угрожена мањком кадрова у локалном систему социјалне заштите (одливи, мањак у ЦСР; слабости функција праћења и вредновања у управи). Регулаторна одрживост захтева неопходне дораде

локалног нормативног оквира у одређеним областима (нпр. цене услуга ЦРУСЗ, учешће корисника, услуге изван националних стандарда), као и усаглашавање са националним прописима. Финансијска одрживост је компромитована слабом диверзификацијом извора (изворна средства, ЕУ/ИПА, донатори, суфинансирање корисника уз заштиту рањивих) и слабостима праћење расхода по услугама.

Анализа имплементације претходне стратегије социјалне заштите (2021-2025) показује следеће резултате:

Постигнути резултати:

- Повећање броја корисника услуга социјалне заштите;
- Одржан и делимично проширен сет услуга у заједници;
- Очувана мреже пружалаца услуга кроз рад Јавне установе и партнерство са цивилним сектором;
- Зачета пракса интерсекторске сарадње;

Идентификовани изазови:

- Недовољна покривеност територије Града услугама социјалне заштите;
- Ограничени капацитети за рад са специфичним групама (особе са инвалидитетом, стари);
- Потреба за додатним едукацијама стручних радника;
- Недоследна координација између различитих сектора;
- Ограничена финансијска средства за све идентификоване потребе;
- Недостатак лиценци за кључне услуге;
- Недовољна усклађеност са другим планским актима;
- Кадровски јаз у ЦСР и ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“;
- Слабости праћења и вредновања;

3.2. Општи подаци о Граду Крагујевцу

Крагујевац је, са нешто више од 170 хиљада становника (Табела 1), четврти град по величини у Републици Србији. Број становника се у овом граду смањило за 4,6% између два пописа што је значајно мање од 7,5%, за колико је смањен број становника на територији целе Републике Србије. Густина насељености у Крагујевцу је скоро три пута већа у поређењу са просечном вредношћу овог показатеља у републици Србији (Табела 2). Безмало је двоструко већа густина насељености у Крагујевцу него у Шумадијском округу, чему пре свега доприноси статус овог града као регионалног, административног, пословног и образовног центра. Према броју чланова, највећи је удео, од око 27,4%, једночланим домаћинстава мада је приближни исти удео од 27% двочланих домаћинстава.

Табела 1: Становништво Крагујевца према полу и старости (2022.)

	Укупно	0-14	15-17	18-25	26-64	65+	85+
Број становника	173.939	25.122	5.333	13.896	89.215	37.620	2.753

Извор: РЗС, Попис становништва, домаћинстава и станова 2022. године

Показатељи виталности становништва указују на повољније околности у Крагујевцу наспрам просека Србије. Крагујевац има повољније вредности релевантних индикатора и у поређењу са Шумадијским округом. Иако као највећа урбана целина региона западне Србије и Шумадије Крагујевац генерише нешто млађе становништво, тренд старења популације је приметан и у овом граду као и у осталим деловима Србије. Око 22% становника Крагујевца је старије од 65 година, што је поређењу са подацима из претходног пописа 2011. године, више за шест процентна поена. Стопа укупног фертилитета у Крагујевцу је иста као у целој Републици Србији и за 0,1 већа него у Шумадијском округу.

Табела 2: Одабрани демографски показатељи (2022.)

Индикатор	Крагујевац	Шумадијски округ	Република Србија
Удео жена у укупном становништву	51,8%	51,3%	51,4%
Становништво 0 - 14	14,7%	14,1%	14,4%
Становништво 15 - 64	63,3%	62,9%	63,6%
Становништво 65+	22,0%	23,0%	22,1%
Становништво 85+	1,6%	1,7%	1,8%

Просечна старост становништва	45,2%	44,5%	43,8%
Индекс старења становништва¹	145,6	156,6	149,7
Стопа укупног фертилитета	1,6	1,5	1,6
Број становника по км²	205	113	75
Удео Рома у укупном становништву	0,8%	0,7%	2,0%

Извор: РЗС, Попис становништва, домаћинства и станова 2022. године

Полна структура становништва Крагујевца показује нешто већи број жена од мушкараца, слично као у целој Републици Србији. Међутим у вишим старосним категоријама је ова разлика израженија тако да удео жена међу најстаријим становништвом износи 56%. Просечна старост жена у овом граду је више од две године већа у односу на мушкарце. Међу особама са инвалидитетом, око 52% су жене. Удео жена у становништву Крагујевца које није завршило основно образовање износи 70%. Истовремено 55% становника овог града, са завршеним вишим или високим образовањем, су жене. У регистрованој запослености жене учествују са 45% док је удео жена међу незапосленим особама нешто изнад 58,5%.

Више од 85% становништва Крагујевца живи у урбаном језгру града. Овај удео популације благо расте претходних година а од 2013. године је повећан за 1,3 процентна поена. Иако је нешто више жена у укупном становништву Крагујевца, изван урбане средине је благо већи број мушкараца. Исто тако, удео старијих од 65 година је изван урбаног градског језгра за више од пет процентних поена виши у поређењу са одговарајућим индикатором за целу територију Града.

Удео Ромског становништва у укупној популацији Крагујевца износи 0,8% што их чини највећом националном мањином у овом граду. Удео Рома у Републици Србији је више од двоструко већи од удела ове етничке заједнице у становништву Крагујевца. Удео становника ромске националности у Шумадијском округу је 0,7% а њих 74% живи у Крагујевцу.

Млади у старосном распону од 15 до 29 година су, према попису из 2022. године, чинили 15,6% укупног становништва Крагујевца. Истовремено је становништво Града из ове старосне категорије учествовало у укупној регистрованој запослености са 15,3% што је приближно вредности овог показатеља на националном и за 0,9 процентних поена ниже у односу на Округ.

Радно способно становништво чини 63,4% укупне популације Крагујевца. Стопа регистроване запослености² у Крагујевцу је 2023. године износила 56,7%. Овај показатељ је приближно исти у поређењу са подацима на националном нивоу (56,3%), и за један процентни поен виши у односу на Шумадијски округ (55,5%) . Ипак, током раздобља од 2019. до 2023. године, број регистрованих запослених се повећао за 9,5% а стопа регистроване запослености је порасла за 8,3 процентна поена. Највише је запослених у сектору прерађивачке индустрије (29,8%) и у сектору трговине (15%). Просечна нето зарада у Крагујевцу је 2023. године износила 77.783 што је 94% републичког просека. Зараде су у Републици Србији, током раздобља од 2019 до 2023. године, порасле за 57% док је у Крагујевцу овај раст износио 53%.

Стопа регистроване незапослености³ у Крагујевцу је 2022. године износила 11% што је за 1,7 процентна поена више него у Републици Србији односно за 4,2 у поређењу са Шумадијским округом. Од 2019 до 2022. године је стопа регистроване незапослености у Републици Србији опала за 2 процентна поена док је у Крагујевцу овај пад износио 3,9 процентна поена. Око 27% незапослених у овом Граду је без квалификације а на националном нивоу овај показатељ износи 34,8%.

Табела 3: Регистрована запослености и незапосленост у Крагујевцу (2023)

	Регистровани запослени према пребивалишту		Регистровани незапослени према пребивалишту	
	Број	Стопа	Број	Стопа
Укупно	60.904	56,7%	11.839	11,0%
Мушко	31.110	59,1%	4.808	9,1%

¹ Индекс старења становништва је обрачунат као однос броја становника са више од 60 година и броја становника до 19 година старости;

² Стопа регистроване запослености је обрачуната као удео запослених у радно способном становништву;

³ Стопа регистроване незапослености је обрачуната као удео незапослених у радно способном становништву;

Женско	29.794	54,3%	7.031	12,8%
---------------	--------	-------	-------	-------

Извор: РЗС

Приближно 20% радно способних грађана Крагујевца располаже само са основним образовањем док је 4,2% није завршило основну школу. Ови показатељи су повољнији у поређењу, како са Шумадијским округом тако и са просеком у Републици Србији. Више од 57% радно способног становништва је завршило средњу школу а овај удео је приближно исти на окружном али за четири процентна поена виши од националног просека.

Приближно 56% инвестиција у основна средства у Крагујевцу се 2022. године односило на реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење постојећих капацитета. Улагања у опрему и у грађевинске радове су имала изједначен удео, од по 49% у укупним инвестицијама. Највише нових инвестиција, од око 68%, остварено је у делатности прерађивачке индустрије. Слади снабдевање енергијом са 7,1%, и трговина са уделом од 6,1% у укупним инвестицијама у нова основна средства.

Према подацима пописа из 2022. године 5,4% грађана Крагујевца су особе са инвалидитетом. Ради се о једнаком уделу ове групе грађана у укупном становништву као на националном нивоу. Незнатно је већи удео особа са инвалидитетом у Шумадијском округу.

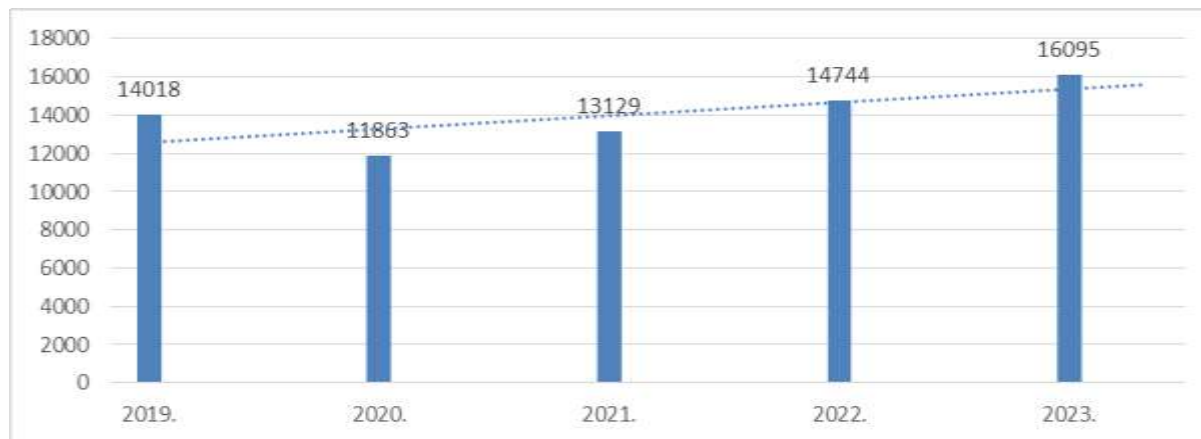
Број становника Крагујевца на једног лекара је скоро 20% мањи у поређењу са истим показатељем у Шумадијском округу. Повољније вредности овог индикатора здравствене заштите су изражене и у поређењу са националним просеком који је за једну трећину већи него у Крагујевцу.

3.3. Корисници социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Нешто више од 9% становништва Крагујевца користи неки од видова подршке социјалне заштите. Стопа обухвата социјалном заштитом⁴ у овом граду (92,5) је у 2023. години је била приближна истом показатељу на националном нивоу (90,4) као и на нивоу Шумадијског округа (85,4).

Обим корисника социјалне заштите је у порасту током претходних година. Крајем 2023. године је било за око 36% више корисника у поређењу са 2020. годином. Подаци из 2019. године одступају од петогодишњег кретања али је њихову релевантност унутар тренда треба узети са резервом услед пандемије вируса КОВИД – 19 која је изазвала поремећај у обезбеђивању социјалне заштите.

Графикон 1: Кретање укупног броја корисника социјалне заштите у Крагујевцу (2019 - 2023)

Извор: РЗСЗ

Увођењем новог информационог система у ЦСР, дошло је до недоследности у подацима о броју корисника чиме компромитовано обухватање података из 2024. године.

Структура корисника социјалне заштите у Граду Крагујевцу

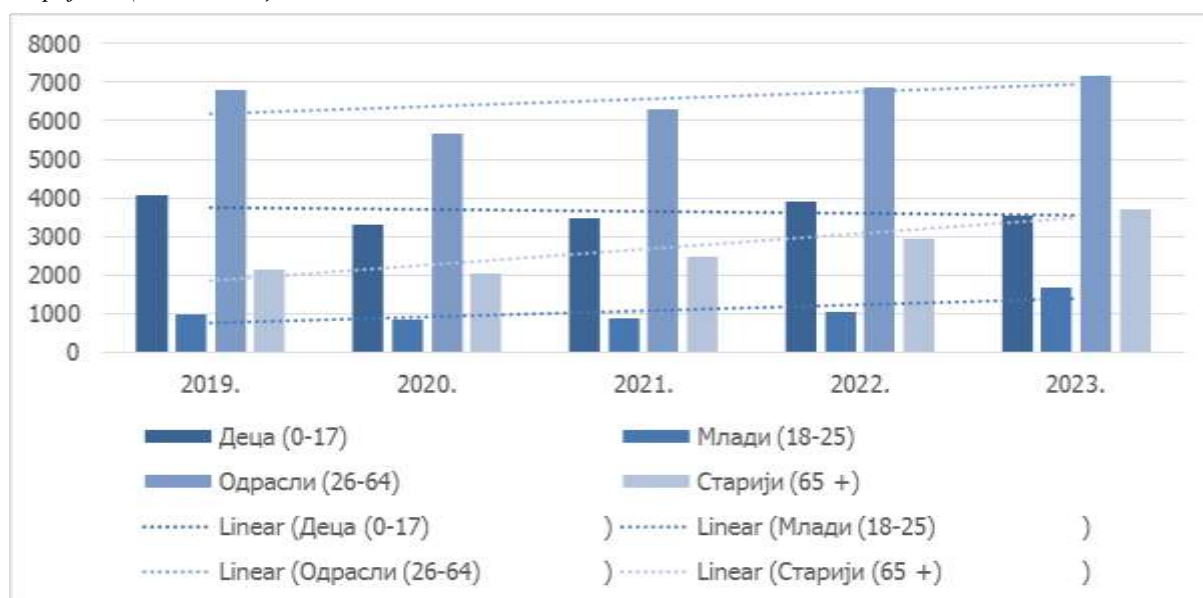
Одрасле особе у животном раздобљу од 26 до 64 године су, по апсолутним показатељима, најзаступљенија корисничка група према старосним категоријама. Ово је сасвим разумљиво јер се ради о најширем старосном раздобљу у укупној популацији. Међутим, према релативним показатељима удела броја корисника одређене старосне категорије у одговарајућем делу популације Крагујевца деца и млади су далеко заступљенији међу

⁴ Стопа обухвата социјалном заштитом је обрачуната као број корисника евидентираних у ЦСР на 1000 становника;

корисницима социјалне заштите у поређењу са одраслим и старијим. Близу 12% деце и младих Крагујевца је евидентирано међу корисницима социјалне заштите, наспрам осам, односно 10 процената корисника одраслих и старих грађана.

Кретање броја корисника се, на основу података ЦСР, значајно разликује према старосним групама. Кретање броја деце која користе неке од облика социјалне заштите је у опадању, нарочито према релативним показатељима. Узлазни тренд је, у блажем облику, забележен код одраслих и старијих корисника и нешто израженије код младих, пре свега због раста у последњој години посматраног периода.

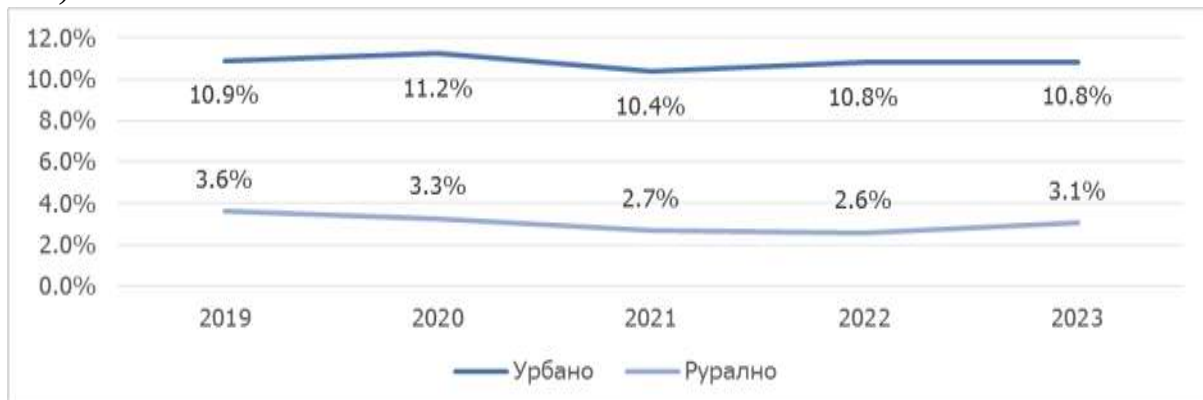
Графикон 2: Кретање укупног броја корисника социјалне заштите у Крагујевцу према старосним категоријама (2019 - 2023)

Извор: РЗСЗ

Корисници социјалне заштите који су настањени у руралним пределима територије Града Крагујевца имају далеко мањи удео у укупном броју корисника у поређењу са корисницима из урбаног језгра. Овакав однос је сасвим разумљив, имајући у виду да урбано становништво има удео од око 86% у укупној популацији Крагујевца. Међутим, према овој типологији однос корисника није ни приближно пропорционалан дистрибуцији укупне популације. Удео становништва у руралним пределима Крагујевца је 2023. године износио 14% док је удео корисника социјалне заштите из руралних предела у укупном броју корисника био тек око пет процената. Овакав однос је, без битних одступања, континуирано изражен током претходних пет година. Ништа не указује на вежу рањивост становништва у урбаној целини града у поређењу са грађанима осталих насеља, напротив. Пре се ради о смањеној доступности социјалне заштите у руралним крајевима. Више од 10% становништва из урбане средине Крагујевца је обухваћено социјалном заштитом, наспрам свега три процента у руралним пределима.

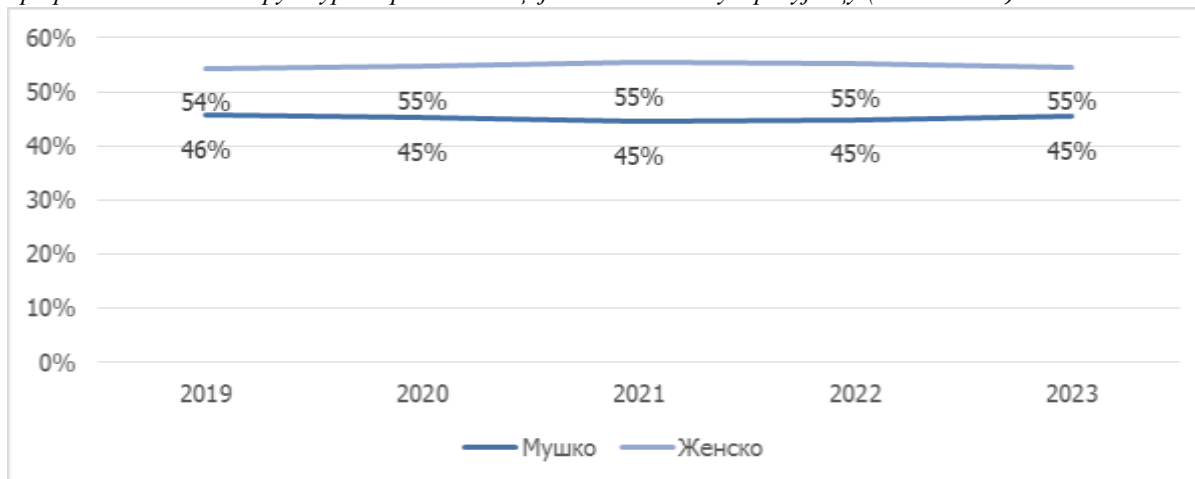
Графикон 3: Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији Крагујевца према типу насеља (2019 - 2023)

Извор: РЗСЗ

Полна структура корисника, према спроведеним поступцима у ЦСР, показује већи удео жена. Удео мушкараца корисника је мањи за 10 процентних поена у односу на удео жена које користе социјалну заштиту. Ипак, исказане разлике у полној структури, како код укупног броја корисника, тако и у целокупној популацији Крагујевца, нису значаје и тиме не могу да буду релевантне при закључивању о остваривању социјалне заштите. Петогодишњи тренд је стабилан и не указује на одступања која би требало очекивати у наредном периоду. Међутим, полна структура према старосним групама има другачије карактеристике. Код деце и младих је удео женског пола значајно мањи и износи око 46 односно 43%. Супротно томе, код старијих од 65 година је удео жена повећан на 61% док је код старосне групе од 26 до 64 године повећан на 57 процената.

Графикон 4: Полна структура корисника социјалне заштите у Крагујевцу (2019 - 2023)

Извор: РЗСЗ

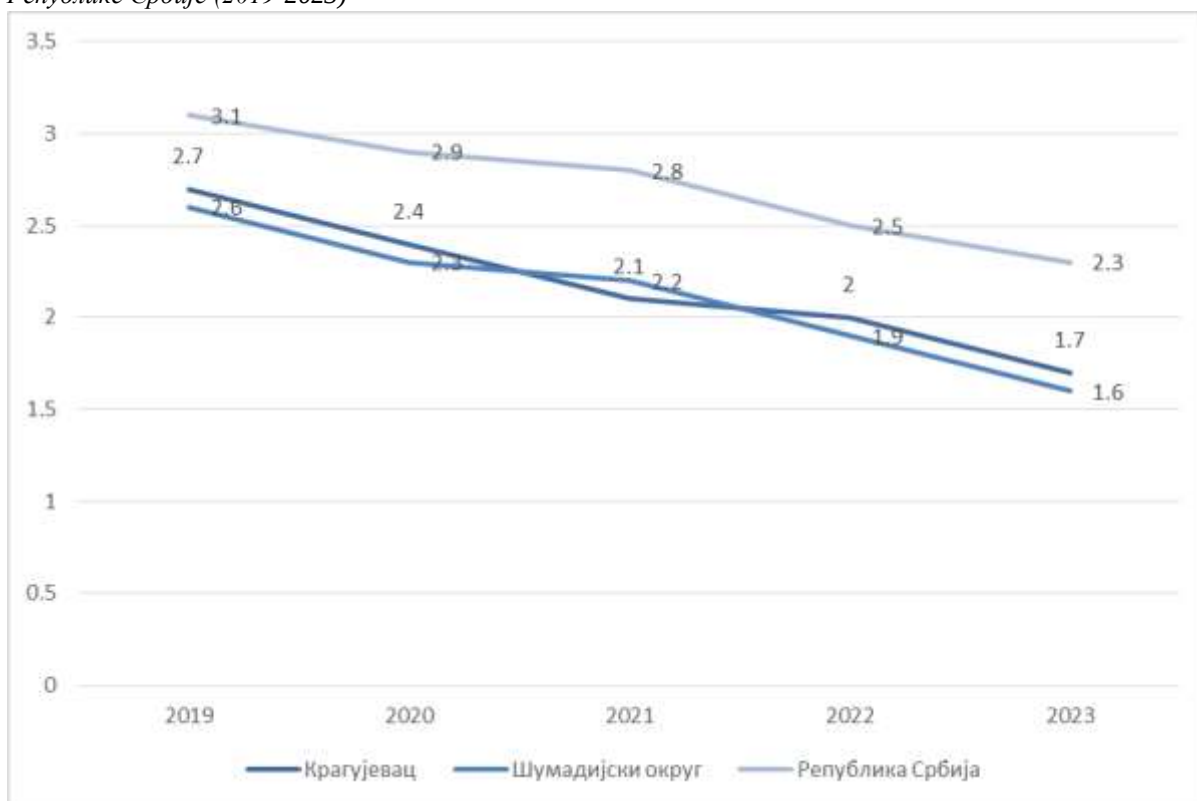
Домаћинства са изразито ниским приходима

Према подацима о броју корисника материјалне подршке, између 2019. и 2020. године је дошло пораста под утицајем Пандемије која је изазвала смањење прихода многих грађана, повећану интервенцију из јавних средстава и отежано функционисање система социјалне заштите. Након тога је уследио пад, пре свега као последица побољшаног увида у податке о имовини и приходима корисника.

Основни инструмент социјалне заштите којим се пружа подршка породицама са ниским приходима је Новчана социјална помоћ (НСП). Овај вид материјалне подршке спада у групу социјалних давања за обезбеђење гарантованог минималног дохотка и додељује уз проверу материјалног стања, односно дохотка и имовине. Износи помоћи представљају допуну дохотка до законски дефинисаног нивоа и разликују се у зависности од величине и старосне структуре домаћинства..

Током 2023. године, у Крагујевцу је НСП користило 2.866 грађана што је 1,7% укупне популације у овој локалној заједници. У Шумадијском округу је 1,6%, становника користило овај вид подршке док је, просечно, у Републици Србији ова вредност износила 2,3%. Број корисника НСП је у раздобљу од 2019. до 2023. године значајно смањен. У Крагујевцу је број грађана који користе овај вид материјалне подршке мањи за чак 39%, на нивоу округа је смањење износило 41% док је 26% мање свих становника Републике Србије који користе НСП. Ова промена има незнатно другачије пропорције када се узме у обзир кретање укупног броја становника. Удео корисника НСП у укупном становништву Крагујевцу се смањило за 37% а у Шумадијском округу је дошло до смањења за 38 процената.

Графикон 5: Кретање удела корисника НСП у укупном становништву Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

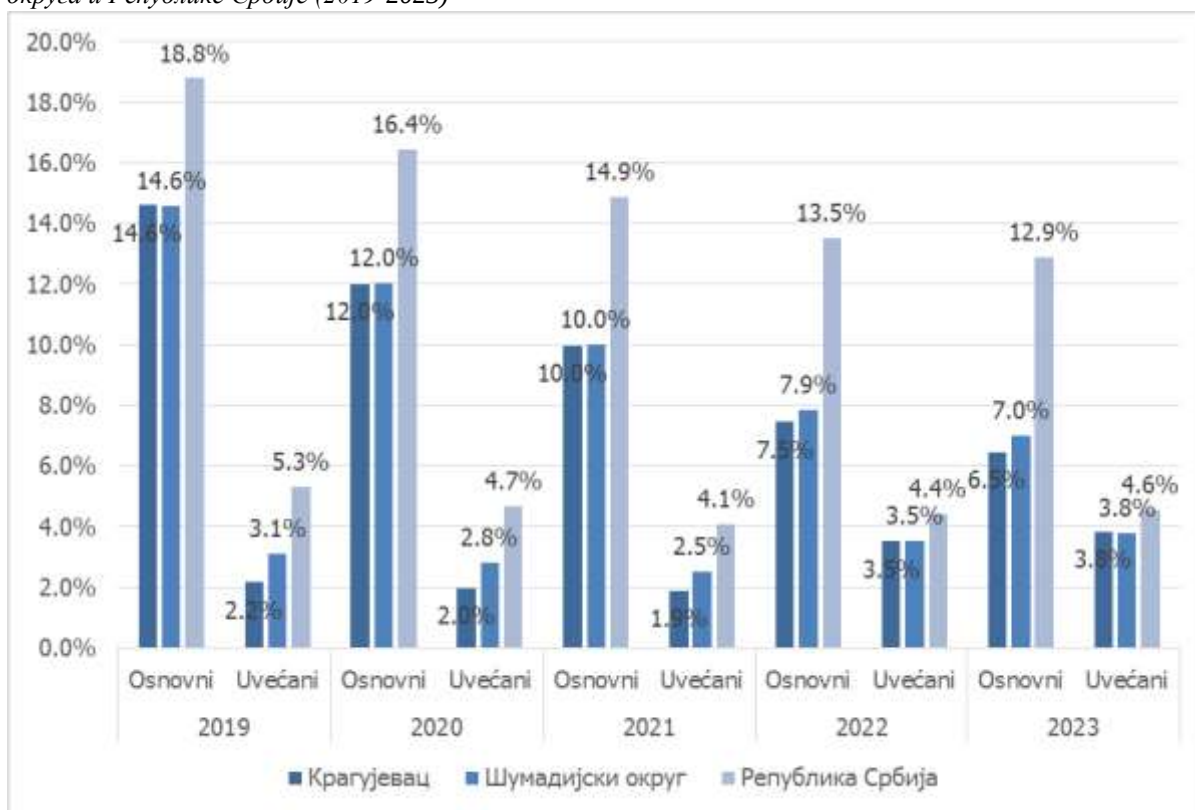

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Други, по значају, вид подршке при сузбијању последица сиромаштва је дечији додаток. Овај вид материјалне подршке током 2023. године је у Крагујевцу користило 3.124 деце. Основни износ дечијег додатка је користило 1.960 детета, док је увећани износ ове врсте новчане помоћи, који је намењен једнородитељским породицама као и старатељима односно родитељима деце са сметњама у развоју, примало је 1164 деце. Број деце која користе основни дечији додаток у Крагујевцу је смањен за 57% раздобљу од 2019. до 2023. године, док је код увећаног дечије додатка је овај број порастао за 74%. Разлог смањења броја корисника основног дечијег додатка, као и у случају НСП, је динамичнији раст зарада у односу на цензус за исплату дечијег додатка, повећано запошљавање, демографске промене, унапређено управљање подацима о приходима и имовини. Поред тога, овакве околности су последица смањења броја деце у Крагујевцу.

Тренд смањења удела деце која користе основни дечији додаток је присутан у Крагујевцу, као и у остатку државе. Међутим, овај показатељ је континуирано нижи у Крагујевцу наспрам просека у Републици Србији а скоро једнаких вредности као у Шумадијском округу. Основни дечији додаток у Крагујевцу користи 3,8% деце док је овај показатељ за Републику Србију двоструко виши. Удео деце која користе увећани дечији додаток у Крагујевцу је за 31% нижи од истог индикатора на територији целе Републике Србије. Током раздобља од 2019. до 2023. године се удео деце која користе основни дечији додаток у Крагујевцу смањио за 56%, слично као и у Шумадијском округу. Овај тренд је на територији целе Републике Србије знатно мање изражен а смањење је износило 31%. Истовремено је у Крагујевцу за 72% повећан удео деце која користе увећани дечији додаток, док што у националним оквирима дошло до смањења за 13,5 процената.

Графикон 6: Кретање удела деце корисника дечијег додатка у укупном броју деце Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

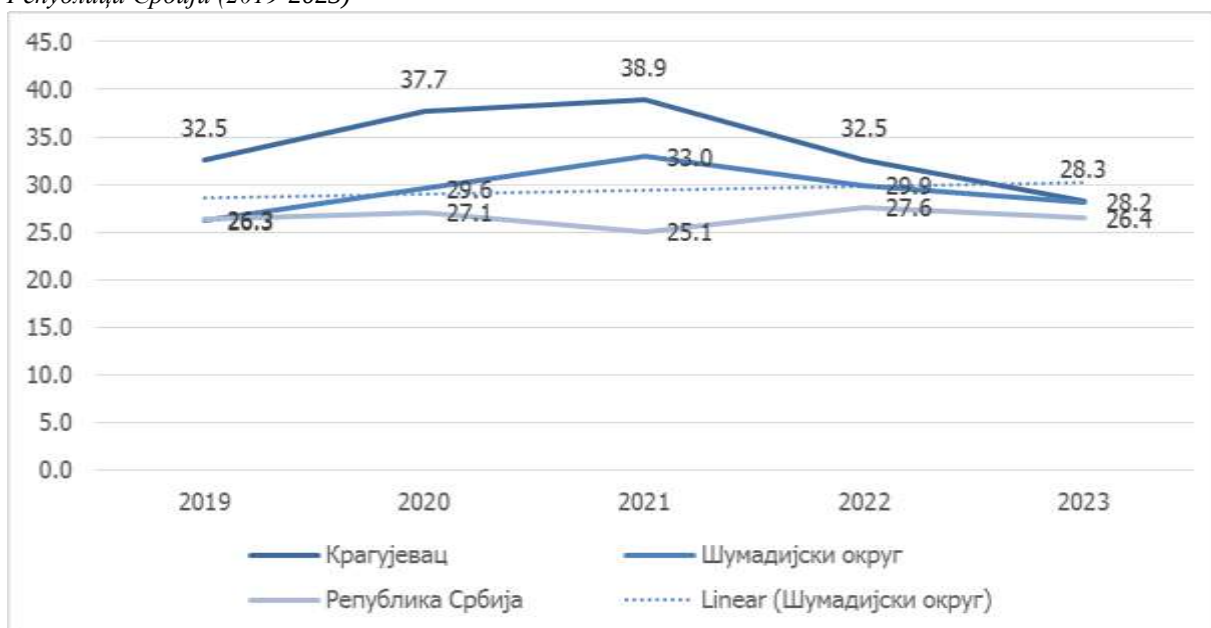
Једнократна помоћ је основни вид материјалне подршке која је према одредбама Закона о социјалној заштити у надлежности ЈЛС. Једнократна помоћ у Крагујевцу се обезбеђује лицу које се изненада или тренутно нађе у стању социјалне потребе, као и лицу које се упућује на домски или породични смештај, а које нема средстава да обезбеди одећу, обућу и трошкове превоза неопходне за реализацију смештаја. Одлуком градских власти право на једнократну помоћ се у Крагујевцу признаје за:

- прибављање личне документације ради остваривања права у области социјалне заштите;
- задовољавање основних животних потреба (набавка намирница, грева, хигијенски пакет);
- набавку лекова, медицинских помагала и помоћи у лечењу;
- набавку уџбеника и школског прибора за децу која се редовно школују;
- изласка младих из система социјалне заштите;
- изласка жртава насиља у породици из Прихватилишта;
- других ванредних ситуација, када се не може превазићи стање социјалне потребе.

Током 2023. године је 4.823 грађана Крагујевца поднело захтев за ову врсту материјалне подршке. Стопа поднетих захтева за једнократну помоћ⁵ у Крагујевцу је смањена за око 13% између 2019 и 2023. године. Овај вид подршке у Шумадијском округу и Републици Србији је током тог раздобља остао скоро непромењен уз значајнија одступања 2021. године.

⁵ Стопа поднетих захтева за једнократну помоћ је обрачуната као број захтева на хиљаду становника.

Графикон 7: Кретање стопе поднетих захтева за једнократну помоћ у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Град Крагујевац је Одлуком о социјалној заштити, поред једнократне помоћи, утврдио и друге видове материјалне подршке. Међутим, део ових материјалних давања има сличну намену као и једнократна помоћ. Такође, Град обезбеђује субвенције по основу трошкова за комуналне производе и услуге.

Деца без одговарајућег родитељског старања

Друштвена брига о деци без одговарајућег родитељског старања се остварује комплементарном применом породично-правне и социјалне заштите. Ово се пре свега односи на старатељску заштиту и надзор над вршењем родитељског права који су уређени Породичним законом као и пружањем одговарајућих услуга социјалне заштите.

Средњорочни тренд стопе укупне старатељске заштите над децом у Крагујевцу је у благом порасту услед скока до ког је дошло између 2020. и 2022. Имајући у виду да су се вредности овог показатеља у 2023. години вратиле на ниво из 2019. године, овакво кретање би могло да се доведе у везу са ванредним околностима изазваним Пандемијом. Сличан тренд је забележен и у Шумадијском округу а стопа укупне старатељске заштите над децом у Републици Србији благо али континуирано опада.

Крајем 2023. године је 39 деце у Крагујевцу било под старатељском заштитом а у току године је донето осам нових решење о именовању старатеља детету. Око 54% деце под старатељском заштитом је узраста од шест до 14 година а њих 16 је у старосном распону од 15 до 17 година. У око 70% случајева ЦСР непосредно обављао улогу старатеља. Око 60% деце из Крагујевца, којима је ЦСР именовао старатеља, смештено је у хранитељске породице док је 26% смештено код старатеља. Двоје деце је смештено у сродничку старатељску породицу а троје у установу социјалне заштите. Према извештају ЦСР, старатељска заштита је у 2023. години примењивана искључиво када су родитеље деце непознати. Овај податак је веома изненађује јер су околности у којима су непознати родитељи детета, по правилу, изразито ретке. Стопа примене старатељске заштите над децом у Крагујевцу је у равномерном опадању током претходних пет година, истом динамиком као у Округу и Републици Србији. Изузетак је 2020. година када је стопа старатељске заштите благо порасла, вероватно услед деловања Пандемије. Стопа примене старатељске заштите над децом је у Шумадијском округу идентична као у Крагујевцу али је на националном виша за 160 процената.

Графикон 8: Кретање стопе примене старатељске заштите над децом у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Пожељан исход старатељске заштите је усвојење детета. Током 2023. године у Крагујевцу није засновано ни једно усвојење а укупно их је било тринаест у претходних пет година. Стопа усвојења у Крагујевцу, у раздобљу од 2019. до 2023. године је приближна вредности овог индикатора у целој Републици Србији али је нижа у поређењу са Шумадијским округом за око 20%. Стопа усвојења има опадајући тренд у целој држави али је у Крагујевцу ова појава значајно израженија. Тренд стопе усвојења у Шумадијском округу је стабилан у протеклом средњем року.

Значајно већи број деце у Крагујевцу је под привременим старатељством које се примењује ради привремене заштите личности, права или интереса штићеника. Привремено старатељство у Крагујевцу постепено расте током претходних пет година а 2023. године је стопа примене овог вида заштите деце била већа за 36 процената. Крајем 2023. године је 103 детета у Крагујевцу било под привременим старатељством, а те године су донета 23 нова решења. Привремена старатељска заштита је у више од 50% случајева примењена услед неадекватног родитељског старања. Физичко лице је именовано за привременог старатеља код 90% деце. Деца под привременим старатељством у Крагујевцу се у више од половине случајева смештена код хранитеља али је 39% њих задржано у биолошкој породици.

Стопа привременог старатељства над децом се у Крагујевцу је приближно иста као на националном нивоу. Вредности ово индикатора на нивоу округа су веће за око 23 процента. Стопа примене привременог старатељства у Републици Србији је готово непромењена током претходних пет година док примена ове мере у Шумадијском округу има растући тренд.

Графикон 9: Кретање стопе примене привремене старатељске заштите над децом у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Број деце издвојене из биолошке породице на годишњем нивоу, средњорочно посматрано, је непромењен али су упадљива међугодишња одступања. Током 2023. године је 15 деце у Крагујевцу издвојено из биолошке породице што чини индекс ове појаве за око 40% мањим у поређењу са Републиком Србијом. Неадекватно родитељско старање је најчешћи разлог издвајања деце из биолошких породица а следе насиље у породици, спреченост родитеља да врше родитељско право и одсуство родитељског старања. Међутим, пракса примене надзора над вршењем родитељског права, као основна мера породично правне заштите у случајевима неадекватног родитељског старања, у Крагујевцу је слабо развијена. Са друге стране, доступне су Саветодавно - терапијске и социјално - едукативне услуге чијим пружањем би могло да се унапреди родитељско старање и превенира примена инвазивнијих мера. Такође, примена старатељске заштите битно одступа од утврђеног неадекватног родитељског старања, нарочито у случајевима када то резултира издвајањем деце из породице.

Табела 4: Број деце у Крагујевцу издвојене из биолошке породице према разлозима (2019 – 2023)

Разлог издвајања	Број деце				
	2019	2020	2021	2022	2023
Одсуство родитељског старања - родитељи преминули	0	0	0	4	0
Одсуство родитељског старања - родитељи непознати или непознатог боравишта	0	0	0	0	0
Одсуство родитељског старања (родитељи лишени родитељског права, родитељи немају пословну способност)	4	2	0	0	0
Спреченост родитеља да врше родитељско право (одслужење затворске казне, болничко лечење, тежа хронична болест ...)	0	6	0	1	0
Родитељ није у могућности да одговори на здравствене потребе детета	0	0	0	0	0
Неадекватно родитељско старање	3	4	10	0	15
Насиље над децом	2	5	1	0	0
Смештај према одлуци суда	0	0	0	0	0
Проблеми у понашању детета	0	0	0	0	0
Остали разлози	0	0	0	0	0
Укупно	9	17	11	5	15

Извор: РЗСЗ

Деца која су издвојена из биолошке породице у Крагујевцу по правилу су смештена у Хранитељским породицама док се у ретким, неодложним околностима упућују у прихватилиште. У Крагујевцу је регистровано 67 хранитељске породице што је према броју становника скоро упола мање у поређењу са просеком у Србији. Током претходних пет година ни једно дете без одговарајућег родитељског старања из Крагујевца, није смештено у установу социјалне заштите.

Услугу породичног смештаја у Крагујевцу је на крају 2023. године користило 82 деце без родитељског старања односно са неодговарајућим родитељским старањем. Током претходних пет година је број деце у хранитељским породицама незнатно опао, како према апсолутним тако и према релативним показатељима. Стопа деце у хранитељским породицама⁶ у Крагујевцу је током овог периода смањена за око три процента док је у Шумадијском округу и Републици Србији овај индикатор смањен за око седам процената. Поред тога, стопа деце у хранитељским породицама је у Крагујевцу мања у поређењу са Шумадијском округом и националним просеком за 20 односно 30 процената.

⁶ Стопа деце у хранитељском породицама је обрачуната као број деце која користе породични смештај на хиљаду деце становника Крагујевца.

Графикон 10: Кретање стопе обухвата деце смештајем у хранитељским породицама у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

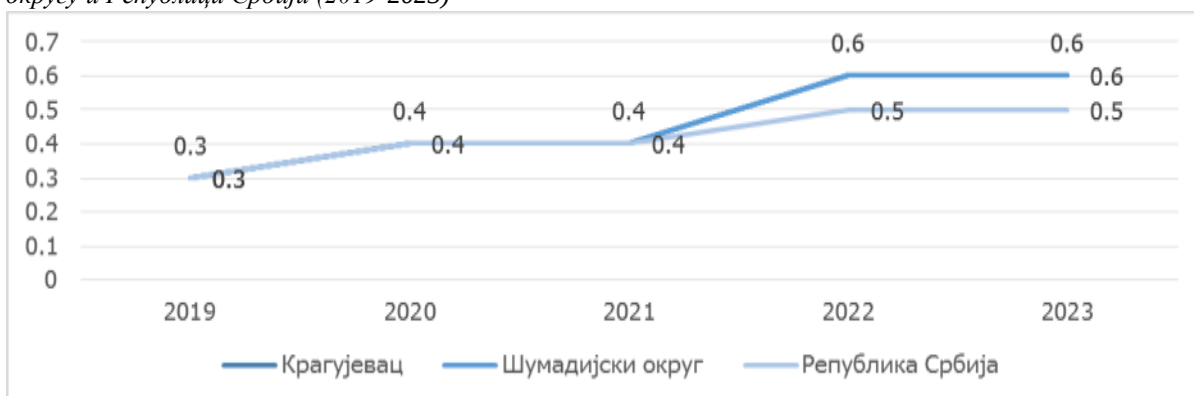
Деца и млади који по осамостаљењу напуштају хранитељску породицу или установу социјалне заштите суочавају се са бројним изазовима који се односе на емоционалну нестабилност, социјалну изолацију и економске потешкоће. Одлазак из система заштите често доноси осећај несигурности, губитка припадности и страх од неуспеха, док недостатак подршке породице и социјалне мреже отежава интеграцију у заједницу. Већина младих нема обезбеђено становање, стабилне приходе ни довољно развијене животне вештине, па им је отежано запошљавање и вођење самосталног живота. Уз то, чести су проблеми са образовањем, правима и административним процедурама, а институционална подршка након изласка из система често изостаје или је временски ограничена. Све то повећава ризик од сиромаштва, социјалне искључености и маргинализације. Током претходног раздобља је, у Крагујевцу, просечно троје деце и младих годишње напуштало хранитељску породицу и кренуло у осамостаљење. Како одговарајући програми структуриране подршке нису доступни, ова корисничка група се нашла у неповољним животним околностима уз повећан ризик развоја животних модела који не омогућавају изражавања максималних личних потенцијала.

Деца са сметњама у развоју

Према подацима ЦСР Крагујевац, број деце са сметњама у развоју на евиденцији ове установе је порастао током претходних година. Вероватније је да раст броја деце са инвалидитетом указује на појачан одговор система него што се заиста ради о повећању броја. Како не постоји јединствени регистар деце са сметњама у развоју, административни подаци доносе сазнање о броју корисника мера и услуга намењених овој корисничкој групи. Ипак, према подацима пописа из 2022. године, у Крагујевцу је око 0,7% деце имао сметње у развоју што је приближно подацима са претходног пописа. Овде се свакако ради о субјективној перцепцији пописаних грађана а могуће су и методолошке разлике између два пописа. Ипак, на основу тих података је врло вероватно да се број деце са сметњама у развоју није битније мењао. Дакле може се закључити да расте осетљивост система на потребе деце са сметњама у развоју из Крагујевца.

Новчано давање које је намењено подршци при остваривању одговарајуће неге деце са сметњама у развоју је додаток за помоћ и негу другог лица (ДПН). Право на ДПН је, на крају 2023. године остваривало 178 деце у Крагујевцу. Број деце која користе ДПН се у Крагујевцу од 2019. године повећао за нешто више од 82%. Повећање у истом периоду је мање изражено у Шумадијском округу и на националном нивоу где је износило 69 односно 61 проценат. Међутим, релативни показатељи показују другачије околности. Удео деце која користе ДПН је у Крагујевцу је исти као у Шумадијском округу а за 20% већи у поређењу са просеком Републике Србије. Овакви налази нису у сагласности са подацима Пописа из 2022. године, према којима је удео деце са сметњама у развоју исти у све три наведене територијалне целине. Узимајући у обзир податке са пописа 2022. године, око 89% деце са сметњама у развоју у Крагујевцу, користи додаток за негу и помоћ другог лица. Овај показатељ је нижи у Републици Србији и износи 75 процената.

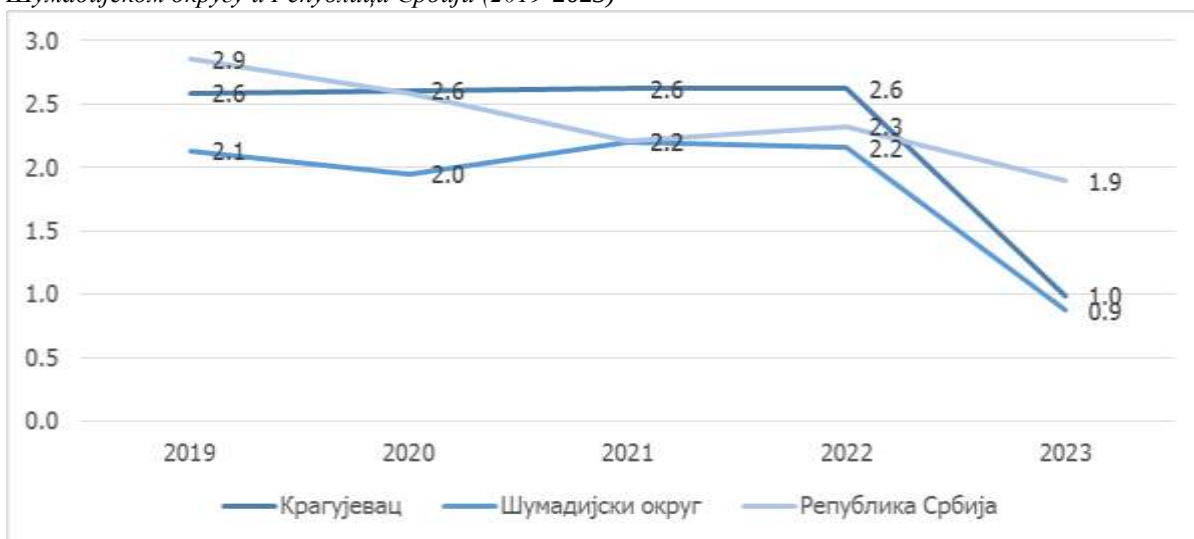
Графикон 11: Кретање удела деце корисника додатка за негу и помоћ другог лица у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Деца са сметњама у развоју користе услуге смештаја у недостатку других могућности путем којих би се задовољиле њихове потребе за негом које превазилазе капацитете породице. Троје деце са сметњама у развоју из Крагујевца је, закључно са крајем 2023. године, користило услугу смештаја у дом што је за петоро деце мање него у години која је претходила и за исто толико мање него пет година раније. Стопа деце са сметњама у развоју која користе услугу домског смештаја је нешто виша него у Шумадијском округу али је скоро упола нижа у поређењу са националним просеком.

Графикон 12: Кретање стопе обухвата деце са сметњама у развоју услугом домског смештаја у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Смештај у другу породицу је на крају 2023. године користило двоје деце са сметњама у развоју из Крагујевца. Број деце са сметњама у развоју која користе услугу породичног смештаја је 2023. године је готово преполовљен у поређењу са средњорочним просеком. Сличан тренд је забележен у целој Републици Србији.

Услугу дневни боравак за децу са сметњама у развоју пружа Школа за основно и средње образовање „Вукашин Марковић“ за 80 корисника. Стопа доступности ове услуге у Крагујевцу је за око 15 пута виша него у Републици Србији. Ипак, број деце која користе услугу дневни боравак стагнира, како у Крагујевцу тако и у националним оквирима.

Помоћ у кући за децу са сметњама у развоју у Крагујевцу није доступна. У Шумадијском округу се једино у Тополи обезбеђује ова услуга и то за осморо деце. Помоћ у кући за децу са сметњама у развоју се у целој Србији обезбеђује за свега 173 корисника.

Лични пратилац детета се у Крагујевцу 2024. године обезбеђивао за 36 деце. Што је за 14 деце више него 2023. године када је започето са пружањем ове услуге. Услуга Лични пратилац детета има експанзиван тренд раста на националном нивоу. Током раздобља од 2019. до 2023 године је у Републици Србији је број корисника порастао за око 170%. Стопа обухвата деце овом услугом у Републици Србији је 2023. била скоро четвороструко већа

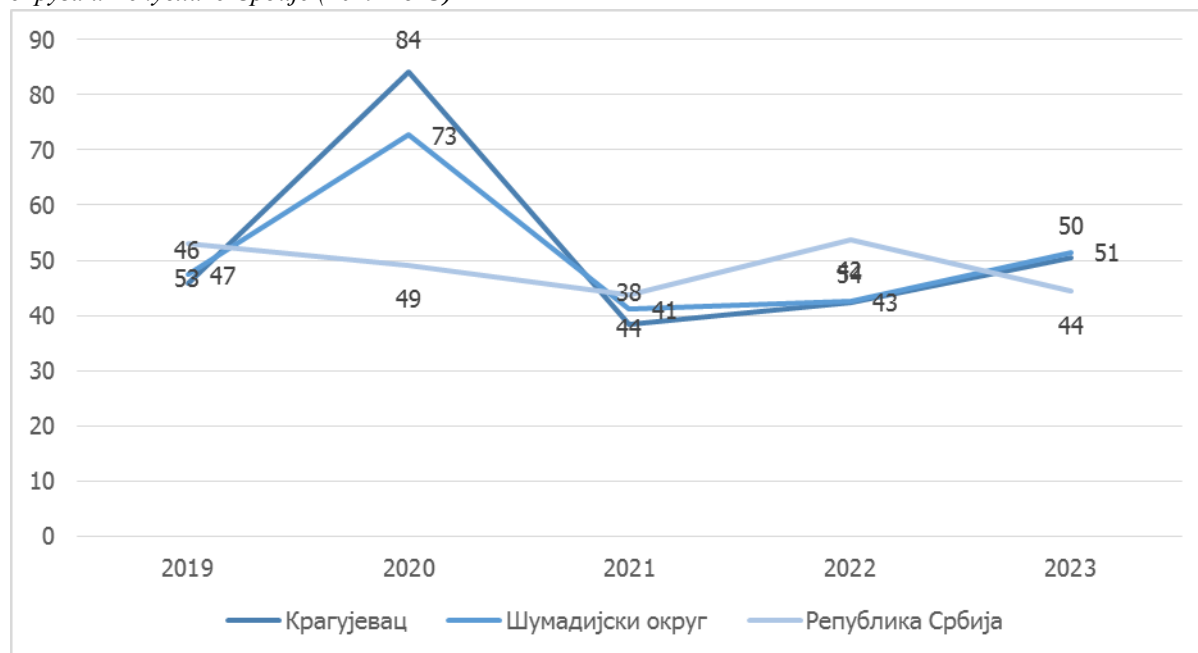
него у Крагујевцу док је исти индикатор у Шумадијском округу био дупло виши. До значајног побољшања доступности ове услуге у Крагујевцу је дошло 2024. године али су одговарајући показатељи и даље испод националног просека

Деца са проблемима у понашању

Подршка деци која чине кривична дела или прекршаје, у сукобу су са родитељима, старатељем и заједницом те ако својим понашањем угрожавају себе и околину се пружа комплементарном применом Закона о социјалној заштити Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника и Породичног Закона. Проблеми у понашању деце се најчешће перципирају као понашања која доводе до сукоба деце и младих са социјалном средином, друштвеним и законским нормама. Она укључују антисоцијално понашање, делинквенцију и поремећаје понашања. Пружање подршке деци са проблемима у понашању је условљено њиховим статусом у односу на кривичноправни систем. Наиме, дете које није навршило 14 година не може бити обухваћено кривичним поступком. Подршка деци узраста испод 14 година која су извршила противправне радње се спроводи изван кривичноправног система, путем пружања услуга социјалне заштите и уз одговарајућу примену породично правне заштите.

Актуелна евиденција малолетника са проблемима у понашању у Крагујевцу, која нису починила прекршај или кривично дело обухвата 153 детета. Евидентирано је 50 деце са проблемима у понашању на 10.000 малолетних становника Крагујевца што је приближно исто као у Шумадијском округу и за 14% више у поређењу са Републиком Србијом. Током претходних пет година није било већих промена у стопи деце са проблемима у понашању, изузимајући 2020. годину када је дошло до приметног раста који може да се повеже са свеукупним поремећајима које је изазвала пандемија.

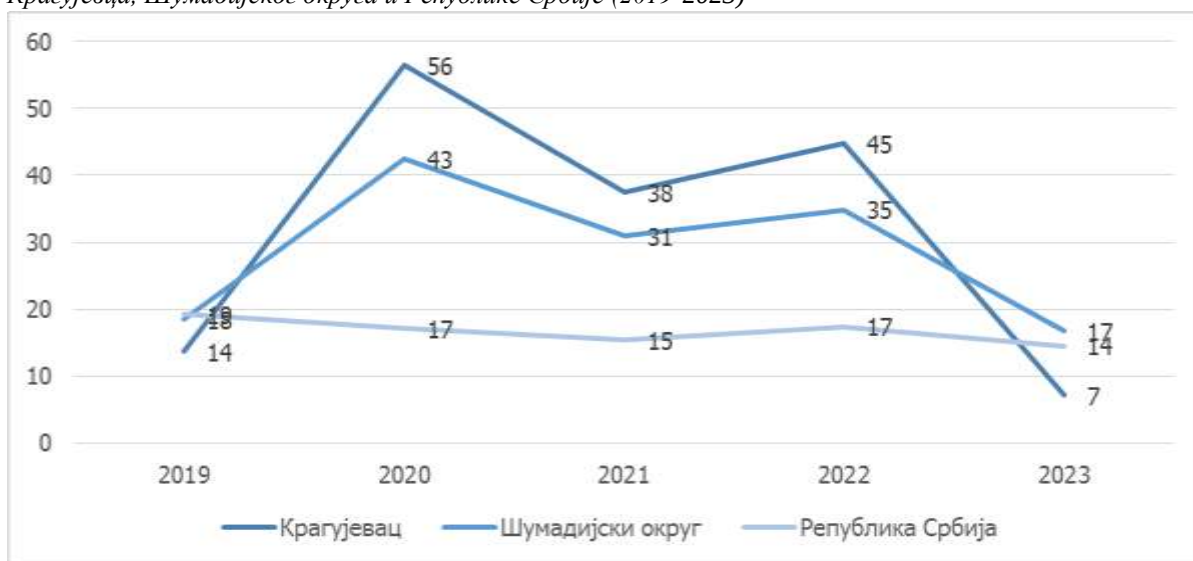
Графикон 13: Кретање стопе деце са проблемима у понашању на евиденцији ЦСР из Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Током 2023. године је у Крагујевцу евидентирано свега 18 деце са проблемима у понашању у узрасту до 14 година. Имајући у виду да овај податак за 2022. годину има шест пута већу вредност, као и да је средњорочни просек петоструко већи, врло је вероватно да се ради о мањкавости евиденције. Стопа деце овог узраста са проблемима у понашању у Крагујевцу, а тиме и у Шумадијском округу, је изразито променљива тако да се јаснији компаративни увид стиче на основу просечне средњорочне стопе. Током раздобља од 2019. до 2023. године је просечно годишње евидентирано 32 деце до 14 година са проблемима у понашању на десет хиљада становника еквивалентног узраста. Овај показатељ виши за 10% у праћењу са Шумадијским округом и за чак 89% у односу на Републику Србију.

Графикон 14: Кретање стопе деце са проблемима у понашању, узраста до 14 година, на евиденцији ЦСР из Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

ЦСР Крагујевац је својом евиденцијом у 2023. години обухватао 248 малолетника који су починили или постоји сумња да су починили прекршај или кривично дело. Број деце у сукобу са законом на 10.000 малолетних становника Крагујевца је 2023. године износио 82 што је приближно вредностима овог показатеља у Шумадијском округу али је за 50% више у односу на Републику Србију. Стопа деце у сукобу са законом бележи пад у све три наведене територијалне целине али је ово кретање израженије у Крагујевцу и Шумадијском округу након упадљивог раста 2021. године.

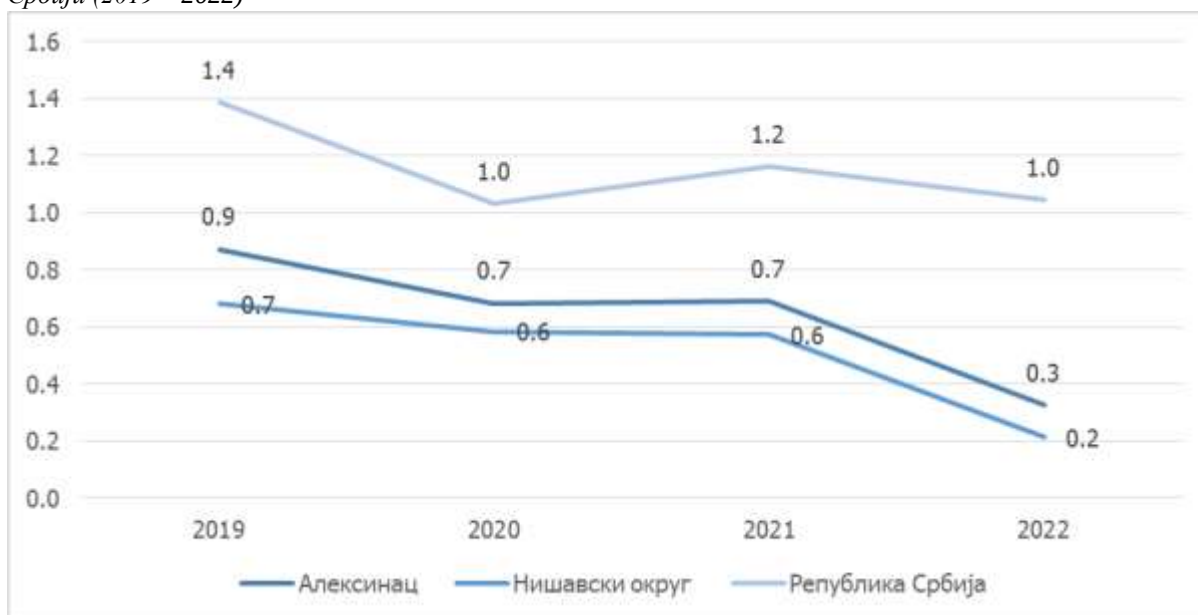
Графикон 15: Кретање стопе деце у сукобу са законом на евиденцији ЦСР из Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Према последњим расположивим подацима Републичког завода за статистику, током 2022. године је 10 малолетника правоснажно осуђено. Услед трајања судских поступака овај податак не треба узимати у обзир при процени тренутног стања већ у оквиру тренда који последњих година јасно указује на пад броја малолетника који су осуђени за кривично дело. Сличан је тренд и у Републици Србији али са континуирано вишом стопом правоснажно осуђених малолетних лица. Овај показатељ је 2022. године у националним оквирима био петоструко виши него у Крагујевцу.

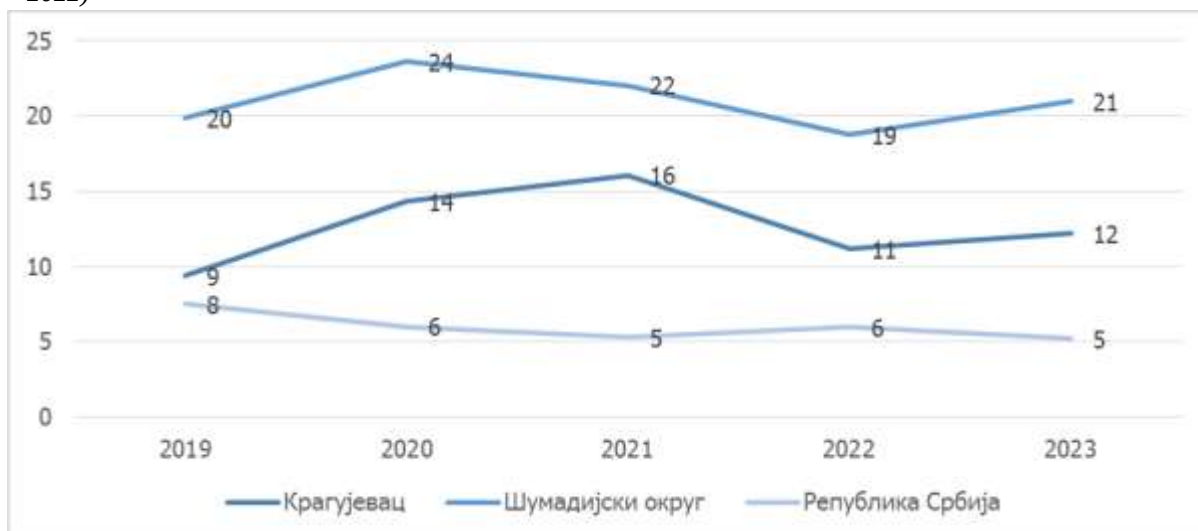
Графикон 16: Стопа правоснажно осуђених малолетних лица у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019 – 2022)

Извор: РЗС

Према подацима ЦСР, током 2023. године је примењено 37 васпитних налога док је просечна средњорочна вредност овог показатеља на годишњем нивоу око 39. Стопа примене васпитних налога је 2023. године била у Крагујевцу више од двоструко већа него у Републици Србији али је упола мања у поређењу са Шумадијском округом. Кретање стопе примене васпитних налога у Крагујевцу и Шумадијском округу показује тренд благог раст док у Републици Србији овај тренд има силазну путању.

Графикон 17: Стопа изречених васпитних налога у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019 – 2022)

Извор: РЗСЗ

Кључна услуга социјалне заштите коју Град Крагујевац обезбеђује за децу са проблемима у понашању је дневни боравак. Услугу Дневни боравак за децу и младе у 2023. години користило је 64 лица од којих је новоевидентирано 29 корисника. Наредне, 2024. године је број корисника опао на 36. Преовлађивали су корисници мушког пола, узраста од 15-17 година старости. Већина корисника је живела је у потпуној породици - 39% и једнородитељској породици- 33%. Редовно образовање похађало је 75% корисника, од којих је 41% похађало основну школу и 34% корисника средњу школу. Услугу су претежно користила деца и млади у сукобу са законом (примена васпитних мера и извршења васпитних налога). Кривична дела због којих су изречени васпитни налози или васпитне мере најчешће су се односила на насилничко понашање, затим на крађе, држање опојних дрога и разбојништва. Број корисника ове услуге 2023. године преполовљен у односу на 2022. годину, а затим је 2024. године поново смањен за скоро 50%. Овакво кретање није последица смањења потребе већ

изазови у организацији обезбеђивања услуге. Програм пружања услуге није јасно формулисан и усмерен на исходе што отежава реализацију. Ранијих година су се корисници непосредно обраћали пружаоцу услуга али је та пракса промењена након што је инспекција указала да на услугу упућује ЦСР. Овом промене праксе је драстично смањен број корисника.

Одређене саветодавно - терапијске и социјално – едукативне услуге које доприносе суочавању са проблемима у понашању код деце су доступне у Крагујевцу. Број корисника ових услуга је до 2023. године у континуираном порасту, након чега је овај тренд прекинут Ипак, чини се да обухват, на основу података о укупном броју деце са проблемима у понашању, ипак није довољан.

Табела 5: Преглед броја корисника саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга које доприносе суочавању са проблемима у понашању деце према проблемима корисника (2021 – 2023)

Врста проблема корисника	2021	2022.	2023.	2024.
Родитељско функционисање	119	125	156	96
Васпитни и развојни проблеми деце	68	87	112	87
Болести зависности	20	17	27	20

Извор: Извештаји о раду Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац за 2021., 2022., 2023. и 2024. годину

Особе са инвалидитетом

Друштво је одредбама ЗСЗ преузело одговорност да пружи подршку особама са телесним, интелектуалним, сензорним или менталним потешкоћама или тешкоћама у комуникацији. Ово подразумева и подршку у условима када се ова група корисника, услед друштвених или других препрека, сусреће с функционалним ограничењима у једној или више области живота. Наведеној групи корисника су намењене услуге смештаја, становања уз подршку, дневног боравка, помоћи у кући и персоналне асистенције као и новчани додатак за негу и помоћ другог лица као специфичан вид материјалне подршке. Такође, као вид подршке особама са инвалидитетом примењују се и одговарајуће мере породично правне заштите.

Број особа са инвалидитетом које су евидентирани у ЦСР је у порасту. Стварни број је, свакако, битно већи јер овај податак, као што је речено, произилази из обима пружене подршке. Делимично је раст броја евидентираних особа са инвалидитетом узрокован повећањем доступности услуга социјалне заштите које обезбеђује Град Крагујевац. Стопа пунолетних корисника са инвалидитетом је у Републици Србији, Шумадијском округу и Крагујевцу, приближно истих вредности и креће се око 12 особа на 1.000 становника.

Према попису из 2022. године, 5,7% становништва Крагујевца и Шумадијског округу су особе са инвалидитетом што приближно овом показатељу у Републици Србијом где износи 5,4. Удео особа са инвалидитетом старости до 19 година је за 50% већи у Републици Србији него у Крагујевцу. Са друге стране, удео особа са инвалидитетом у старосном распону од 30 до 64 године је у Крагујевцу већи за 10% него у Шумадијском округу и за 20% у поређењу са Републиком Србијом. Ипак, треба имати у виду да се ради о подацима који показују субјективни осећај грађана који би битно могао да се разликује од објективног стања.

Пунолетно лице које због болести или сметњи у психо-физичком развоју није способно за нормално расуђивање те због тога није у стању да се само стара о себи и о заштити својих права и интереса може бити лишено пословне способности. Такође, уколико пунолетно лице које због болести или сметњи у психо-физичком развоју својим поступцима непосредно угрожава сопствена права и интересе или права и интересе других лица може бити делимично лишено пословне способности. Особе које су лишене пословне способности стављају се под старатељску заштиту. У Крагујевцу је 2023. године било 140 особа под старатељском заштитом. ЦСР је за 97 особе одредио физичко лице за старатеља а у 43 случаја је одлучено да Центар непосредно обавља ту улогу. Око 90% пунолетних особа под старатељством је смештено у установу социјалне заштите. Број особа под старатељском заштитом у Крагујевцу је у благом али континуираном расту од 2019. године.

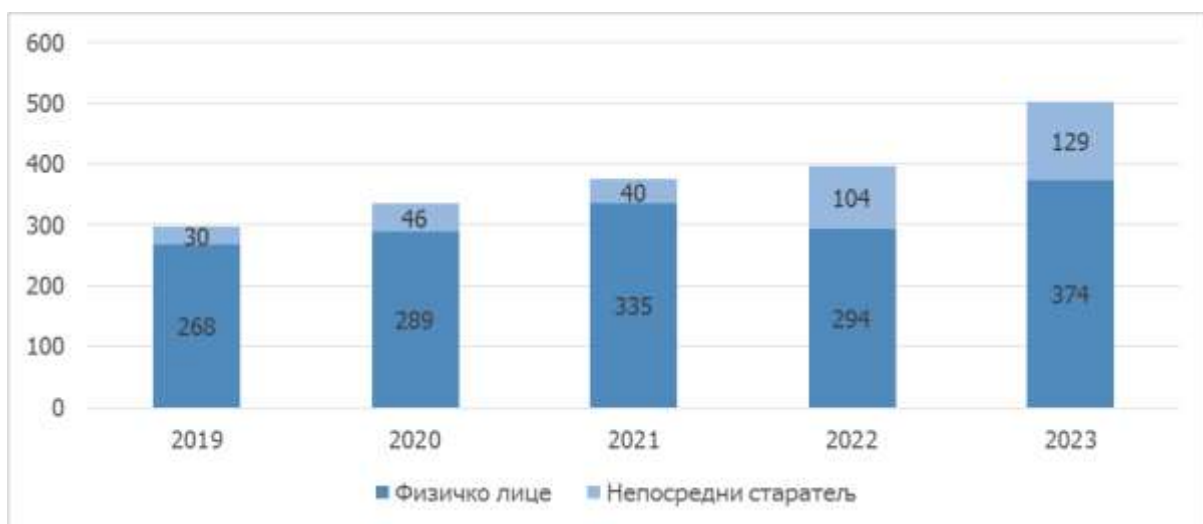
Графикон 18: Број особа под старатељском заштитом у Крагујевцу према вршиоцу дужности старатеља (2019. - 2023.)

Извор: РЗСЗ

Привремену старатељску заштиту, која се примењује ради привремене заштите личности, права или интереса тих лица без претходне одлуке суда о лишавању пословне способности, користило је 2023. године, према подацима ЦСР, 503 особе на територији Крагујевца. ЦСР непосредно обавља дужност привременог старатеља у 129 случаја док су за остале кориснике као привремени старатељи одређена физичка лица. Број лица под привременим старатељством је порастао у раздобљу од 2019. до 2023. године за скоро 70%. Нарочито је порастао удео случајева где ЦСР непосредно обавља дужност старатеља.

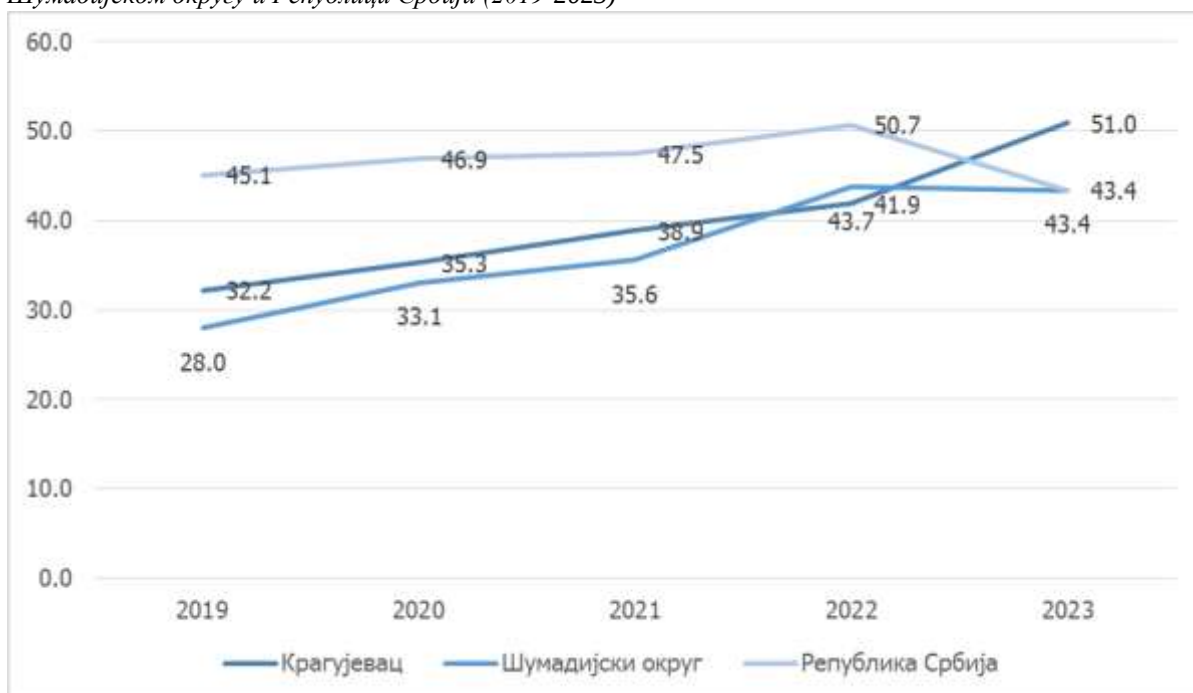
Графикон 19: Број особа под привременом старатељском заштитом у Крагујевцу према вршиоцу дужности старатеља (2019. - 2023.)

Извор: РЗСЗ

Стопа примена старатељске заштите у Крагујевцу је у порасту, као и у Шумадијском округу. Насупрот томе, тренд примене старатељске заштите пунолетних лица у Републици Србији је у благом опадању а стопа лица под старатељством је значајно мања него у Шумадијском округу. У поређењу са националним и окружним оквиром, Крагујевац је 2023. године имао већу стопу обухвата пунолетних грађана старатељском заштитом за 17,5 процената.

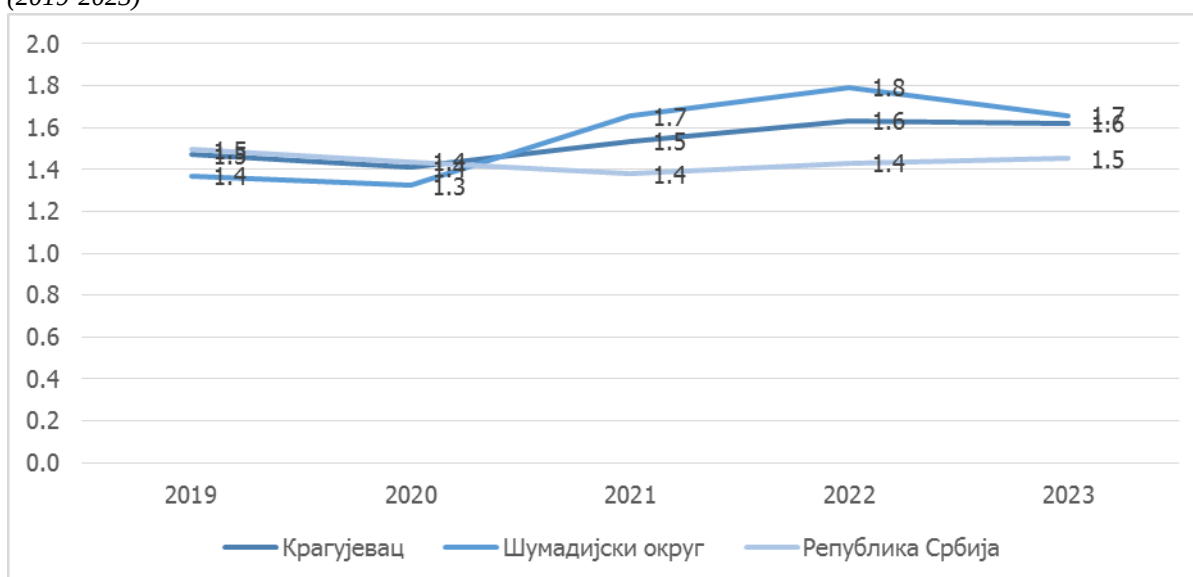
Графикон 20: Кретање стопе обухвата старатељском заштитом над пунолетним лицима у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Одраслим особама које услед физичких, интелектуалних или тешкоћа у психичком функционисању имају потребу за интензивним и целодневним надзором, негом и подршком током 24 сата се пружа услуга домског смештаја уколико своје потребе не могу да задовоље у породичном окружењу или кроз услуге у заједници. Услугу домског смештаја је у децембру 2023 године користила 168 пунолетних особа, до 64 године, са инвалидитетом из Крагујевца. Број ОСИ које користе услугу домског смештаја се у апсолутном изразу није битно мењао али према релативним показатељима има тенденцију раста у периоду од 2019. до 2023. године. Стопа обухвата ОСИ услугом смештаја у дом је нешто мања у Крагујевцу него у Шумадијском округу и за седам процената већа у поређењу са територијом целе Државе. Обухват услугом смештаја пунолетних ОСИ до 64 године благо расте у Крагујевцу и Шумадијском округу док националном нивоу има тренд стагнације.

Графикон 21: Стопа смештаја у дом пунолетних особа у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Породични смештај се обезбеђује одраслим особама са инвалидитетом ради одржавања или побољшања квалитета живота. У Крагујевцу је услугу породичног смештаја, последње две године није користила ни једна особа са инвалидитетом у старосном распону од 26 до 64 године док је пре тога ову услугу користила само једна особа. Стопа обухвата ОСИ, старости од 26 до 64 године, услугом породичног смештаја у Шумадијском округу је 2023. године износила нешто више од седам корисника на сто хиљада становника еквивалентне старости. Овај показатељ је у Србији био троструко већи.

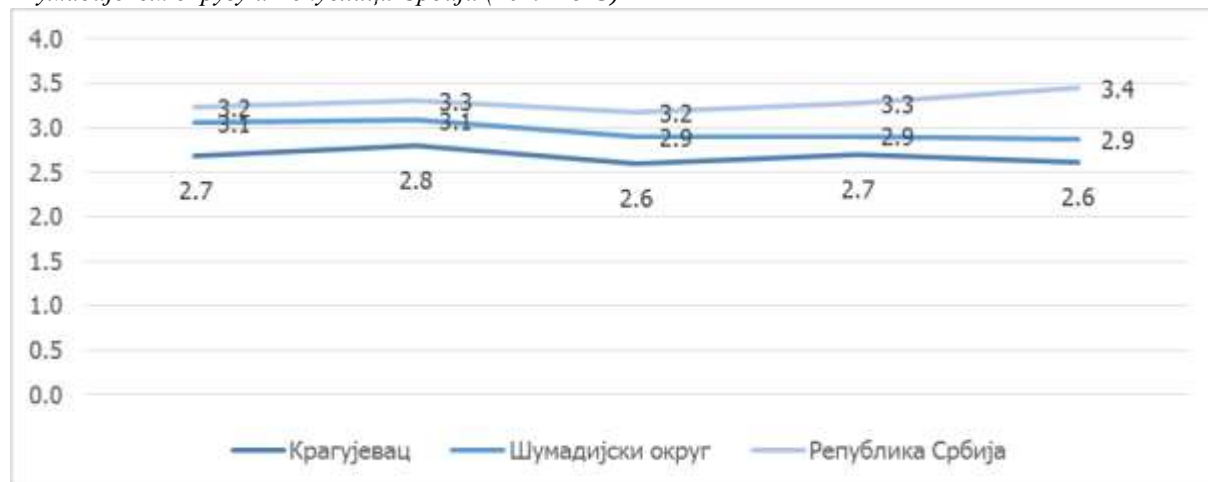
Услуга становања уз подршку се дуготрајно пружа особама са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама ради помоћи и подршке у стицању што већег степена самосталности који им омогућава квалитетнији независан живот у заједници. Особе са инвалидитетом из Крагујевца нису користиле ову услугу. Имајући у виду да је ниво развијености Крагујевца изнад просека Републике Србије, за обезбеђивање услуге становања уз подршку у овом Граду је надлежна локална власт. Становање уз подршку за ОСИ се обезбеђује за свега 29 корисника у седам ЈЛС Републике Србије.

Услуга дневног борава се пружа одраслима особама са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором као и подршком у одржању и развијању потенцијала. Дневни боравак је у Крагујевцу 2023. године користило 15 одраслих особа. Стопа коришћења ове услуге за пунолетне особе у Крагујевцу је упола нижа него у Републици Србији а у Шумадијском округу ни једна друга ЈЛС не обезбеђује дневни боравак за ОСИ. Овај индикатор, како на националном нивоу, тако и у Крагујевцу, има тенденцију раста.

Услуга помоћи у кући је намењена особама које имају ограничења физичких и психичких способности услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора, при чему је породична подршка недовољна или није расположива. Помоћ у кући је 2023. године у Крагујевцу користило 13 особа у старосном распону од 26 до 64 године. Стопа пружања ове услуге у Републици Србији је више од троструко већа него у Крагујевцу док је у Шумадијском округу већа за око 30%. Стопа обухвата ОСИ овом услугом у Крагујевцу и Републици Србији има тенденцију раста а у Шумадијском округу је у паду.

Особе којима је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе имају право на новчани додатак за помоћ и негу другог лица. Доплата за помоћ и негу другог лица је 2023. године у Крагујевцу остваривало 229 пунолетних особа са инвалидитетом. Око 36% пунолетних корисника овог вида материјалне подршке у 2023. години је старије од 65 година. Обухват пунолетних корисника ове врсте материјалне подршке у Крагујевцу благо расте, иако се број корисника смањивао. Стопа коришћења додатка за негу и помоћ другог лица у Крагујевцу је континуирано нижа него на окружном и националном нивоу. Вредност овог индикатора је 2023. године у Републици Србији била виша за 30% а у Шумадијском округу за 11 процената.

Графикон 22: Стопа обухвата пунолетних особа додатком за негу и помоћ другог лица у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

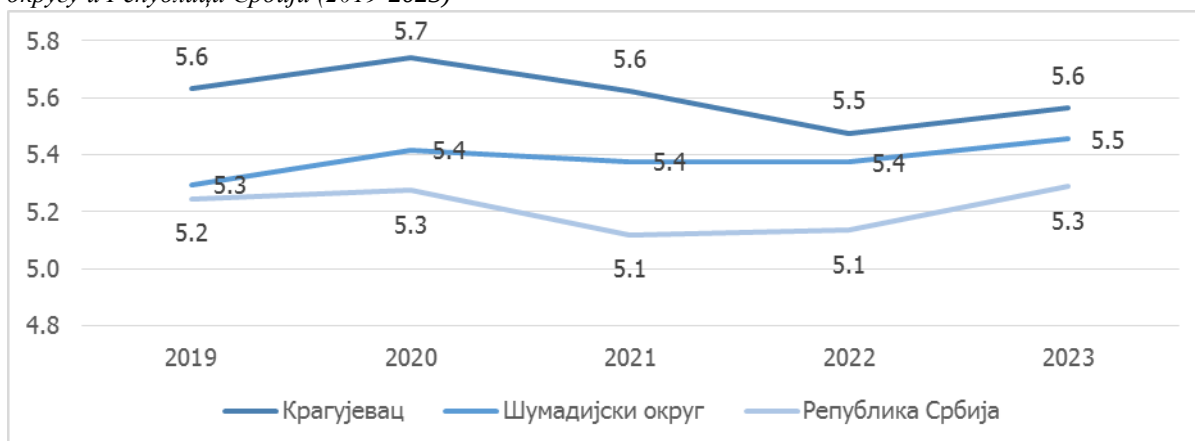

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Поред основног додатка за помоћ и негу другог лица, особама са инвалидитетом је намењен и увећани додатак. Право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица имају особе за које је, на основу прописа о пензијском и инвалидском осигурању, утврђен инвалидитет од 100 % по једном основу или органски трајни поремећај

неуролошког и психичког типа. Такође, увећани додатак могу да користе грађани са инвалидитетом по 70 и више процената по најмање два основа. Увећани ДПН је у децембру 2023. године користило 949 особа са инвалидитетом у Крагујевцу. Кретање укупног броја корисника ове врсте материјалне подршке у раздобљу од 2019. до 2023. године је уравнотежено, без већих одступања. Стопа обухвата увећаним ДНП у Крагујевцу је континуирано већа у поређењу са Шумадијским округом и Републиком Србијом али се та, иначе умерена разлика, додатно смањила при крају периода. Док кретање овог показатеља у Крагујевцу стагнира, у Шумадијском округу и на националном нивоу има тенденцију благог раста.

Графикон 23: Стопа обухвата увећаним додатком за негу и помоћ другог лица у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

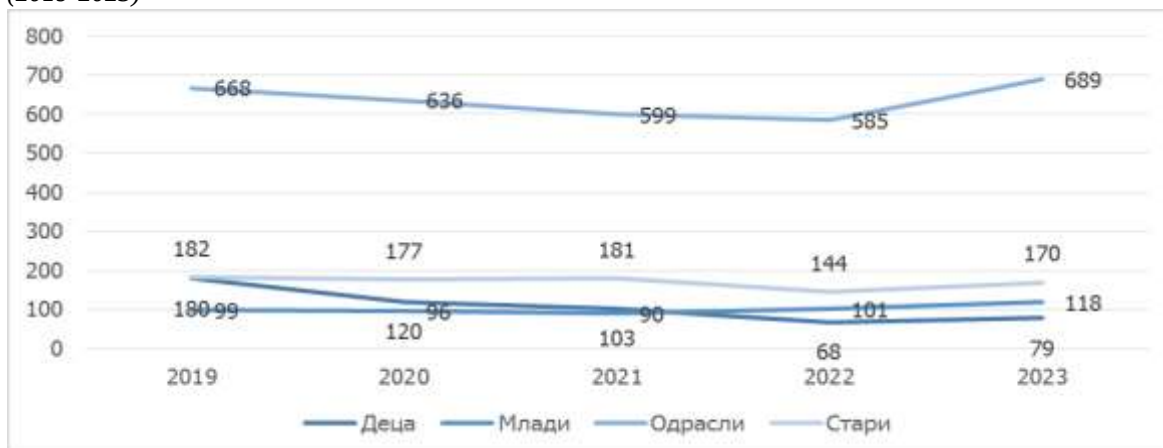
Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Жртве насиља у породици

Подршка жртвама насиља у породици се пружа комплементарном применом Закона о спречавању насиља у породици, Породичног закона и Закона о социјалној заштити. Подршка жртвама насиља у породици обухвата истражне прекршајне, и кривичноправне поступке као и примену одговарајућих мера породично правне заштите и пружање услуга социјалне заштите. Током 2023. године ЦСР Крагујевац је евидентирао 1.056 пријава насиља у породици. Према старосној структури, изражено у апсолутним бројевима, пријаве насиља се највише односе на одрасле особе у распону од 26 до 64 године. Међутим, према релативном изразу, у односу на број становника одговарајућег узраста, млади су нешто угроженија од одраслих. Узимајући у обзир полни структуру, жене чешће жртве насиља од мушкараца. Жене су биле означене као жртве насиља у породици у више од 75% пријава. Изузетак су случајеви насиља у којима су деца жртве где је удео дечака око 61%.

Сви пријављени случајеви насиља над децом су се догодили у биолошким породицама и то најчешће у једнородитељским породицама. Током 2023. године се 71% пријава насиља над децом односило на занемаривање или немарно поступање. Број пријава насиља у породици у Крагујевцу, где су деца означена као жртве се рапидно смањује. Између 2019. и 2023. године је број пријава насиља у породици над децом смањен за 54 процента.

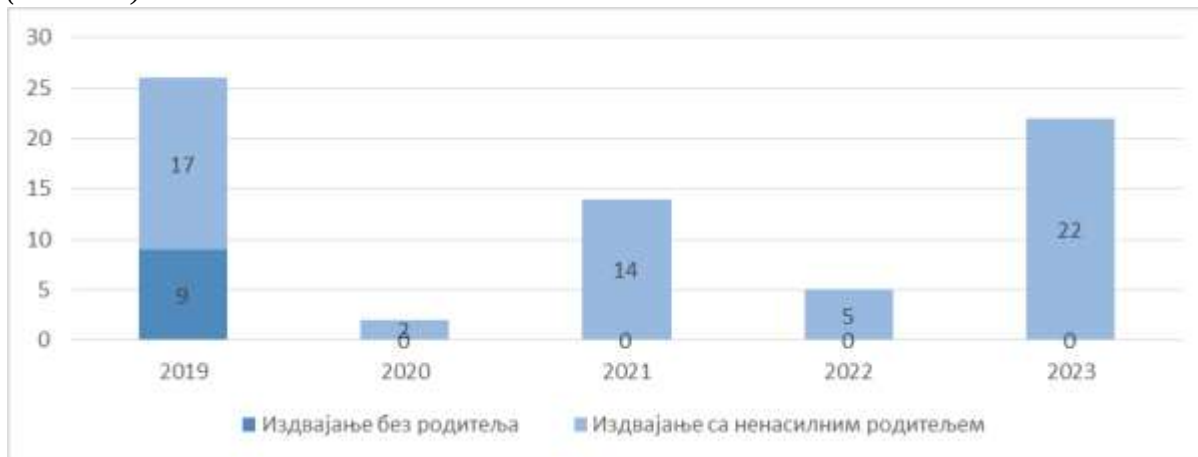
Графикон 24: Кретање броја пријава насиља у породици у Крагујевцу према старосној категорији жртве (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи детету је била превасходна реакција надлежног ЦСР. Ради заштите безбедности и интегритета ЦСР издваја дете из небезбедне средине и упућује га, са ненасилним родитељем или ређе самостално, у прихватилиште. ЦСР Крагујевац није успоставио праксу примене других мера и услуга у случајевима насиља у породици над децом.

Графикон 25: Кретање броја издвојене деце из биолошке породице у Крагујевцу, услед насиља у породици (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

ЦСР Крагујевац је током 2023. године евидентирао 977 пријава насиља у породици у случајевима када су жртве биле пунолетне особе. Приближно 70% пријава се односило на психичко насиље док се у осталим случајевима радило о физичком насиљу. Садашњи или бивши ванбрачни односно брачни партнери су пријављени, као починиоци насиља у 47% случајева док синови и ћерке пријављени у 21% случајева. ЦСР Крагујевац је у пријављеним случајевима насиља доминантно пружао материјалну, правну и стручно саветодавну подршку у случајевима насиља а 19 особа је упућено на коришћење услуге прихватилишта. Надлежне службе и органи су применили 1650 мера током 2023 године. Мера привремене забране приласка и контактирања жртве је примењена у око 70% случајева. Примена заштитних мера које изриче полиција и правосудни органи је у порасту током претходних пет година. Изузетак је 2023. година када је дошло до пада примене ових мера.

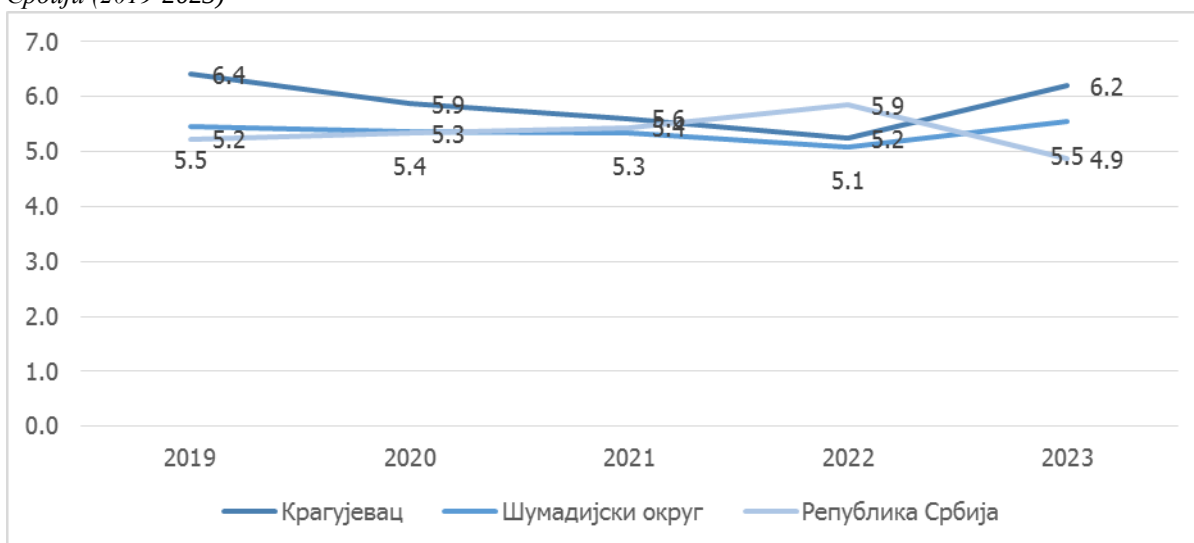
Графикон 26: Кретање броја заштитних мера спречавања насиља у породици које изричу Полиција и правосудни органи у Крагујевцу (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Иако у Крагујевцу стагнира стопа пријава насиља у породици током претходних година, овај показатељ је виши у поређењу са Шумадијским округом и Републиком Србијом. Стопа пријава насиља у Крагујевцу је 2023. године била виша него на окружном нивоу за 13% и за 26% у поређењу са националним оквирима. Кретање стопе пријаве насиља у породици, у све три територијалне целине је без већих промена током претходних пет година.

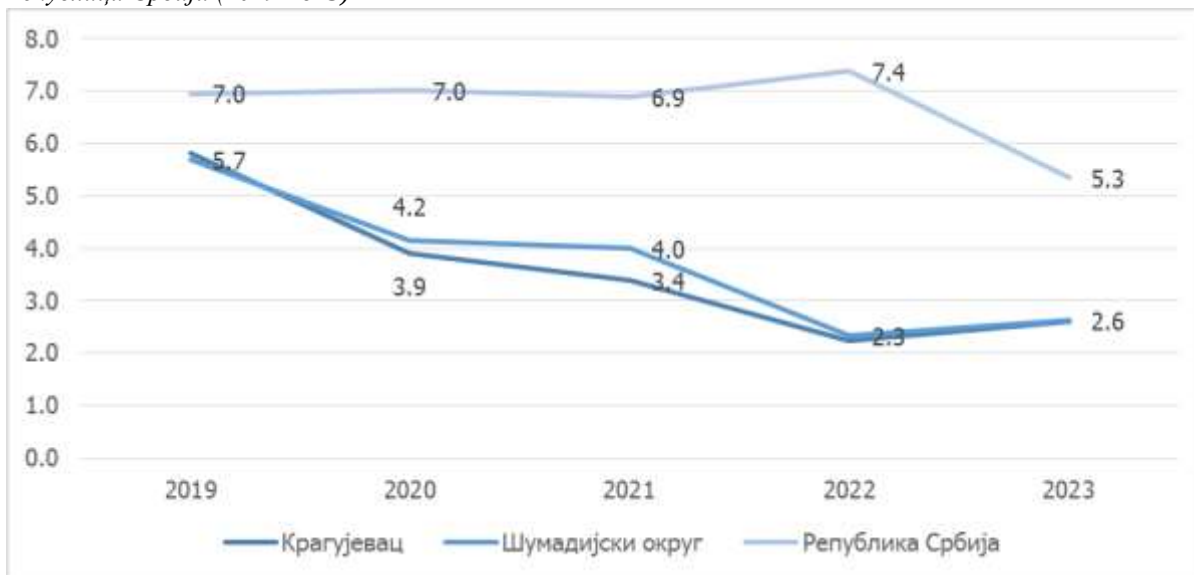
Графикон 27: Кретање стопе пријава насиља у породици у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Стопа пријава насиља над децом је у Крагујевцу је у континуираном паду. Овај показатељ у Крагујевцу има приближно исте вредности као и у Шумадијском округу. Међутим, стопа пријава насиља над децом у Републици Србији је 2023. године била двоструко виша у поређењу са Крагујевцем. Овај индикатор је у Републици Србији, током целог посматраног раздобља имао тренд благог раста, све до 2023. године када је први пут забележено значајније смањење. Међутим, стопа издвајање деце из породице услед насиља је током целог посматраног периода била виша у Крагујевцу него у Шумадијском округу и нарочито Републици Србији а у 2023. години је ова разлика износила 60 и 40 процената респективно.

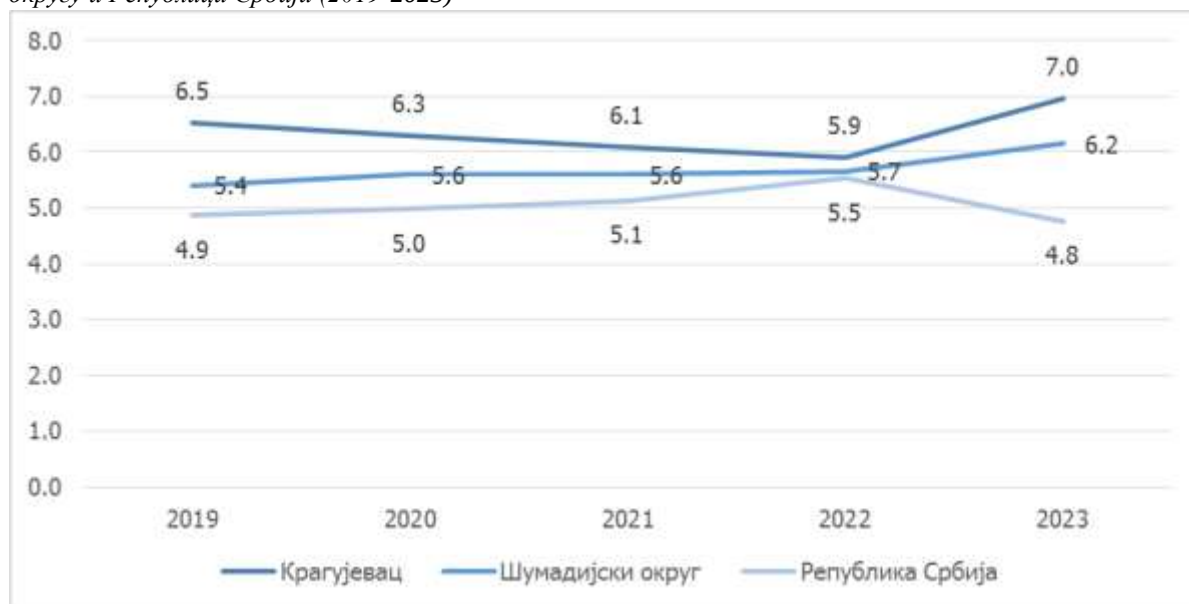
Графикон 28: Кретање стопе пријава насиља у породици над децом у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Број пријава насиља у породици над пунолетним лицима се кретао од 2019. године по стопи која је била виша у поређењу са Шумадијским округом и Републиком Србијом. Нарочито је до размимоилажења дошло 2023. године када је вредност овог показатеља у Крагујевцу била већа за 13% у поређењу са Округом и за 46% у односу на Републику Србију.

Графикон 29: Кретање стопе пријава насиља у породици над пунолетним особама у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Град Крагујевац обезбеђује одређене саветодавно - терапијске и социјално - едукативне услуге којима се доприноси ублажавању последица насиља у породици. Према извештају о раду Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ током 2023. године су пружене саветодавне услуге у вези са насиљем за 116 корисника. Иако је овај број у благом порасту претходних година, и даље се ради о изразито малом обухвату у поређењу са обимом евидентираних случајева насиља у породици. Саветовалиште Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ у својој понуди има и Третман починиоца насиља у партнерским односима али подаци о реализацији овог третмана нису доступни. Треба напоменути да саветовалиште пружа низ саветодавних услуга које су усмерене на породичне и партнерске односе, чиме се несумњиво превенира насиље у породици.

Крагујевац обезбеђује услугу Прихватилиште за жртве насиља у породици за 10 корисника од којих три четвртине женског пола. Корисници мушког пола су по правилу деца у пратњи мајке. Стопа коришћења услуге Прихватилиште за жртве насиља у породици је у Крагујевцу вишеструко већа него на националном нивоу а нарочито у поређењу са Шумадијским округом. Разлог овоме је доступност услуге. По правилу, далеко већу стопу доступности ове услуге имају ЈЛС на чијој територији се налази прихватилиште

Породични односи

Друштво пружа подршку породицама са поремећеним унутрашњим односима путем примене мера породично – правне заштите и уз сходно односно превентивно пружање услуга социјалне заштите. При пружању подршке у оваквим околностима приоритетну улогу има најбољи интерес детета у породици. Иако је низ услуга социјалне заштите које у одређеним околностима доприносе породичним односима, непосредна подршка се претежно остварује пружањем саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга. У ову групу услуга између осталог се сврставају интензивне услуге подршке породици која је у кризи, саветовање и подршка родитеља, хранитеља и усвојитеља, одржавање породичних односа и поновно спајање породице, породична терапија и медијација. Ове услуге се пружају као вид помоћи појединцима и породицама које су у кризи, ради унапређивања породичних односа, превазилажења кризних ситуација и стицања вештина за самосталан и продуктиван живот у друштву.

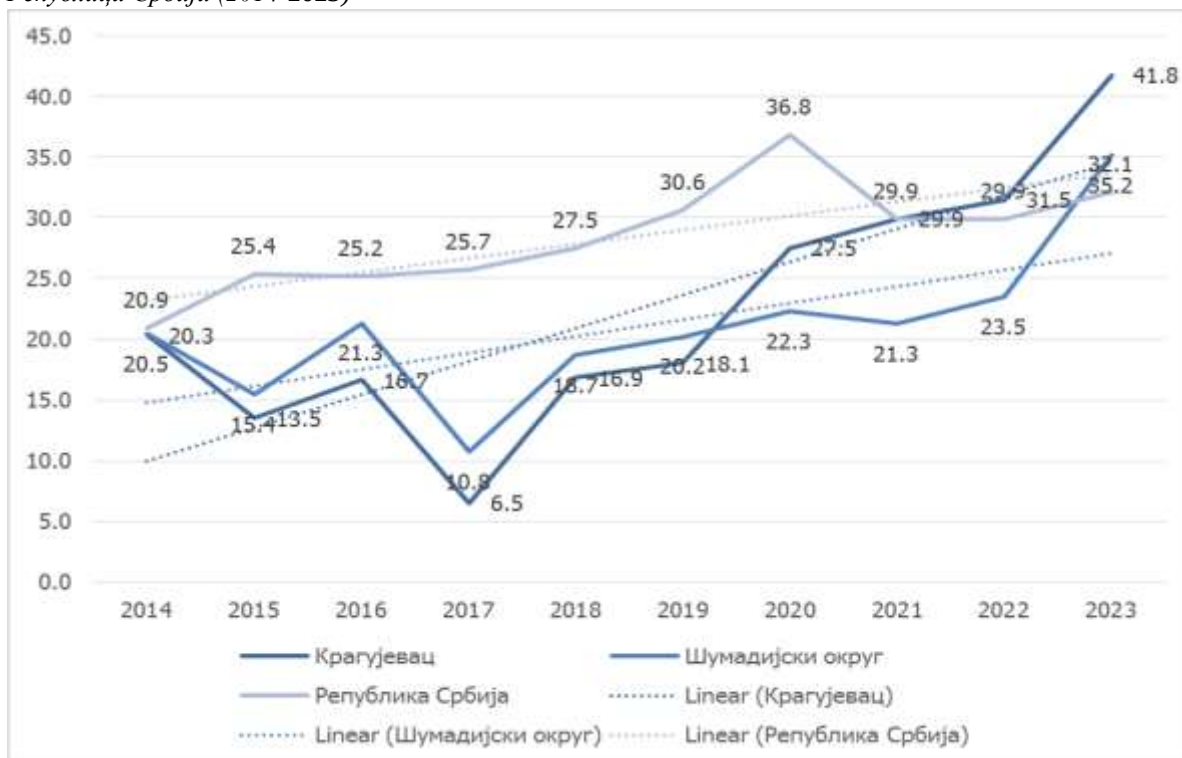
Током 2023. године је у Крагујевцу разведено 42 брака на 100 закључених. Стопа диворцијалитета⁷ је исте године износила 1,88 док је стопа нупцијалитета⁸ била 4,5. Годишњи просек разведених на 100 закључених бракова у Крагујевцу је током раздобља од 2014. до 2023. године износио 22 са израженим трендом раста. Истовремено је просечна стопа диворцијалитета, уз дискретан раст, била 1,05 а просечна стопа нупцијалитета у

⁷ Број разведених бракова на 1 000 становника;

⁸ Број закључених бракова на 1 000 становника;

опadaњу је износила је 4,9. Просечан годишњи број разведених бракова, током посматраног периода, на 100 закључених у Шумадијском округу је износио 21 а у Србији 28,4 али са трендом континуираног раста, који је битно мање изражен него у Крагујевцу. Просечна стопа диворцијалитета у Шумадијском округу је износила 0,98 а у целој Србији 1,4 уз растући тренд. Кретање нупцијалитета је у благом опадању како у Округу тако и на територији Србије а просечна стопа износи 4,7 односно 4,9.

Графикон 30: Кретање броја разведених на 100 закључених бракова у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2014-2023)

Извор: РЗС

ЦСР Крагујевац спроводи низ поступака у породичним односима, како као јавно овлашћење тако и по налогу суда. Број процена у поступцима за вршење родитељског права се током претходног периода кретао између 345 и 533 годишње а опао је између 2019. и 2023. године за 33%. Имајући у виду да је број разведених бракова већи од броја процена за вршење родитељског права, очигледно је да постоје извесни недостаци у евиденцији. ЦСР је по налогу суда, 2023. године, обавио 102 стручне процене споразумних предлога родитеља о међусобном регулисању вршења родитељског права, уз тренд раста броја ових поступака током претходног периода. Број налаза и стручно мишљење у поступцима регулисања личног односа детета и родитеља је у Крагујевцу смањен за 30 процената. Међутим, Забележен је и тренд раста броја поступака ради регулисања издржавања детета. Од 2019. године није спроведен ни један поступак мирена супружника у Крагујевцу.

Табела 6: Преглед броја поступака које спроводи ЦСР Крагујевац у породичним односима, (2019-2023)

Стручни поступак	2019	2020	2021	2022	2023
Поступака мирена супружника	0	0	0	0	0
Процене у поступцима за вршење родитељског права	533	513	386	345	355
Процена споразумних предлога родитеља о међусобном регулисању вршења родитељског права	85	0	86	112	102
Налаз и стручно мишљење у поступцима регулисања личног односа детета и родитеља	51	64	37	46	36
Извршни поступак у регулисању виђања детета и родитеља	12	0	12	10	1
Поступак ради регулисања издржавања детета	0	2	49	35	35

Извор: РЗС

Саветодавно - терапијске и социјално – едукативне услуге које доприносе стабилности породице и изласку из кризне ситуације су доступне у Крагујевцу. Иако ова врста услуга није структурирана на начин који је утврђен Законом, обухваћени су кључни изазови са којима се породице суочавају. Број корисника ових услуга је у порасту. Изузетак је саветовање у вези са постразводним проблемима где је забележена стагнација. Саветовалиште, између осталог, у својој понуди има и услугу медијације, односно посредовања у породичним односима али ова услуга није пружана последњих година.

Табела 7: Преглед броја корисника саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга у области породичних односа проблемима корисника (2021 – 2023)

Врста проблема корисника	2021	2022.	2023.
Партнерски конфликти	142	153	211
Постразводни проблеми	69	62	64
Родитељско функционисање	119	125	156
Породични конфликти	138	136	232

Извор: Извештаји о раду Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац за 2021., 2022., и 2023. годину

Особе без одговарајуће подршке породице

Подршка одраслим особама без одговарајуће подршке породице се доминантно пружа особама старосне доби преко 65 година чији капацитети су ослабљени услед старења и потребна им је одговарајућа помоћ у условима када подршка породице није доступна. Подршка овој групи корисника се обезбеђује пружањем услуга смештаја, дневног боравка и помоћи у кући. Поред тога, овде се сврстава и подршка особама у кризним ситуацијама, бескућницима просјацима. Овде се најчешће ради о егзистенцијално угроженим особама, без средстава за основне животне потребе и са ограниченим способностима за бригу о себи као и особама са друштвено неприхватљивим понашањем попут просјачење, сукоба са законом и заједницом, неумереног конзумирања дрога и алкохола и сл. Једина услуга социјалне заштите која је непосредно намењена овој врсти корисника је смештај у прихватилиште. Ове особе користе и друге услуге социјалне заштите које нису намењене отклањању последица ситуације у којој су се нашли већ су пре усмерене на узроке.

Услуга породичног смештаја се пружа старима ради одржавање или побољшање квалитета живота у околностима који су најближи породичним. Смештај у другу породицу, током претходних година није пружан грађанима Крагујевца старијим од 65 година. У целом Шумадијском округу је ову услугу током 2023. године користило седам особа. Иако стопа породичног смештаја за старије од 65 година у Шумадијском округу има тенденцију раста, овај индикатор је на националном нивоу више од двоструко већи

Услуге домског смештаја се пружају особама са навршених 65 година живота која услед ограничених способности имају тешкоће да живе самостално, без целодневне подршке, неге или надзора. На крају 2023. године је 188 грађана Крагујевца, које је упутио надлежни ЦСР, било смештено у јавне домове за старе. Нема података о смештају Крагујевчана у приватне домове за старе али треба имати у виду да на нивоу Републике Србије више од половине укупног броја корисника домског смештаја користе ову услугу у профитним или непрофитним организацијама чији су оснивачи приватна лица. Број старијих корисника смештаја у дом из Крагујевца, које је упутио надлежни ЦСР, на 1.000 становника је 2023. године износио нешто мање од пет. Овај показатељ, је за пет процената мањи него у Републици Србији и приближно исти у поређењу са Шумадијским округом. Стопа обухвата старијих грађана Крагујевца услугом смештаја у дом је, до 2022. године имала стабилан средњорочан тренд, уз истакнута међугодишња одступања, који је 2023. године прерастао у благи пад. Вредности овог индикатора на националном нивоу и у Шумадијском округу, такође имају благо опадајућу путању у раздобљу од 2019. до 2023. године.

Графикон 31: Кретање стопе обухвата старих услугом смештаја у дом у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Иако подаци о смештају грађана Крагујевца у приватне домове за старе нису доступни, додатна сазнања се стичу увидом у податке о броју корисника услуге смештаја за старе у домовима на територији Крагујевца, без обзира на оснивача. Број корисника у домовима на територији Крагујевца је двоструко већи од броја старијих становника овог града који користе услугу смештаја у установама чији је оснивач Република Србија. Ови корисници нису нужно грађани Крагујевца али је сасвим разумно претпоставити да су доминантна већина од укупног броја смештених. Са друге стране, закључно са 2022. годином су сви домови у Шумадијском округу били на територији Крагујевца. Тек 2023. године лиценцу стиче једна организација у Округу која није регистрована у Крагујевцу. Дакле, при доношењу закључака треба имати у виду сво становништво Шумадијског округа. Кретање стопе смештаја у домове за старе на територији Крагујевца има узлазни тренд. Након оштрог пада стопе смештаја у 2020. години под утицајем Пандемије, уследио је константан раст који ће се сасвим сигурно наставити. Динамика кретања стопе смештаја старих у домове у Србији је веома слична као у Крагујевцу али су вредности стопе двоструко веће током протеклог средњорочног периода. Попуњеност капацитета домова у јавном сектору је готово потпуна а на листи чекања је на крају 2023. године било више од 100 особа. Насупрот томе, попуњена је свега једна трећина капацитета у општем сектору.

Графикон 32: Кретање стопе смештаја у домове за старе на територији Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Услуга помоћи у кући се пружа старијима од 65 година, који имају ограничења физичких и психичких способности услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи. Овом услугом се пружа помоћ старијима у обављању активности дневног живота, неге и надзора, у условима када је породична подршка недовољна или није расположива. Током 2023. године је услугу помоћи у кући користило 156 грађана Крагујевца који су старији од 65 година и територијално је ограничена на урбано језгро Града.

Стопа обухвата старих овом услугом у Шумадијском округу је већа за 30% него у Крагујевцу док је овај индикатору Републици Србији виши за 60%. Кретање стопе обухвата старих услугом Помоћ у кући у Крагујевцу и Шумадијском округу је у опадању док је у Републици Србији уједначено и без већих промена током претходних година.

Услуга дневног борава се пружа старим особама којима је неопходна дневна нега и надзор. На целој територији Србије је број старијих корисника дневног борава симболичан. Међутим, део активности услуге дневног борава се неретко организује у облику клубова за старије као превенција дубљег уласка у стање потребе и обезбеђивања сложенијих видова подршке. Услуга дневног борава за старије у Крагујевцу је током 2023. године пружена за 11 корисника што је приближно исти број као и претходних година. Ову услугу у Крагујевцу користи тек три корисника на десет хиљада становника старијих од 65 година. Градска организација Црвеног крста годинама уназад спроводи програм „Кутак за квалитетније старење“ који, као својеврсан клуб старијих. Иако овај програм има неке од одлика услуге Дневни боравак, пре свега се ради о превенцији потребе старих за социјалном заштитом.

Услугом смештаја у прихvatилиште одраслих и старих се тежи ка је задовољавање основних потреба корисника којима је потребно неодложно осигурати безбедност у кризним ситуацијама. Пружање услуге Прихvatилиште је усмерено на успостављање стабилног живота, превазилажење кризне ситуације проналажење одрживих решења у будућности, путем јачања осећања сигурности и оснаживања корисника, ради подизања њихове способности за безбедан живот и укључивање у заједницу. Услуга Прихvatилиште је током 2023 године у Крагујевцу обезбеђена за 9 корисника што је готово идентично средњорочно годишњем просеку, уколико се изузме 2020. година када је услед пандемије дошло до поремећаја у пружању услуге. Близу 90% корисника је егзистенцијално угрожена, без средстава за основне животне потребе и са ограниченим способностима за бригу о себи. Нешто више од 10% корисника показује друштвено неприхватљиво понашање које се одражава прекомерним конзумирањем дрога и алкохола, просјачењем и сл. Ови показатељи су, сразмерно броју становника, слични на нивоу целе Државе. Изразита већина корисника у старосном распону од 18 до 64 године је незапослена док је број корисника старијих од 65 година троструко већи од оних који су остварили право на пензију. Око 10% корисника нема пријављено трајно пребивалиште а једна трећина корисника, након прихvatилишта користи услуге смештаја у дом.

3.4. Финансијски капацитети социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Усвојени буџет Крагујевца је у раздобљу од 2021. до 2024. године порастао за око од 39% а кључни раст, је остварен у трећој и четвртој години периода. Планирани расходи локалног буџета по становнику су значајно изнад просечне вредности овог показатеља у Србији. Извршење буџета Крагујевца, које се током претходне три године кретало између 86 и 91 процената, указује на висок ниво усклађености планова и капацитета, уз потенцијал за додатна побољшања.

Објективно праћење кретање укупних расхода за социјалну заштиту у Крагујевцу је онемогућено услед неодговарајуће праксе евидентирања трошкова повлашћеног превоза као улагања у подршку особама са инвалидитетом. Ова пракса је прекинута од 2024. године. Отклањањем ове врсте расхода постаје видно да су улагања у социјалну заштиту у релативном израз, од 2021. до 2023. године порасла са 2,9 на 3,2 процента укупно планираног буџета, да би се 2024. године вратила на удео са почетка периода. Међутим, у апсолутним износима, бележи се континуирани раст који је 2024. године износио 37% у односу на 2021. годину, што је приближно, али ипак нешто мање, у поређењу са укупним буџетом. Расходи за социјалну заштиту су значајно мањи у односу на просек осталих ЈЛС који износи нешто више од пет процената. Извршење текућег буџета за социјалну заштиту се разликује према годинама и креће се од упозоравајућих 80% у 2022. до изванредних 97% у 2024. години. Иако нема разлога за изразито незадовољство извршењем планираних расхода за социјалну заштиту, средњорочно посматрано очигледно има простора за додатна усаглашености капацитета и планова.

Локални расходи за услуге социјалне заштите су у раздобљу од 2021. до 2024. године, према апсолутним износима, порасли за чак 60% што значајно превазилази раст укупног буџета и збирних расхода за социјалну заштиту. Удео издатака за услуге у укупним расходима за социјалну заштиту у планираном буџету је континуирано растао а у 2024. години је био већи за осам процентних поена у поређењу са почетном годином посматраног периода. Просечно извршење текућег буџета за услуге социјалне заштите је у перманентном порасту а 2024. године је износило више од 90 процената.

Град Крагујевац обезбеђује средства за услуге социјалне заштите из локалног буџета, ослањајући се симболично на остале изворе. Током 2021. године је 92% финансијских средстава за услуге издвојено из локалног буџета а вредност овог показатеља се у 2022. години попела на 95%. Коначно, 2023. године су расходи

за услуге социјалне заштите у потпуности финансирани из буџета, док је 2024. године 99% средстава издвојено из буџета а један проценат је финансиран из донација.

Планирани расходи за материјална давања из Градског буџета чине око 40% укупних издвајања за социјалну заштиту. Током раздобља од 2021. до 2024. године ови расходи су номинално порасли за 14% али су у релативном изразу умањени за девет процентних поена удела буџета за социјалну заштиту. Једнократна помоћ, као кључни вид материјалне подршке, је, у посматраном периоду чинила од 74 до 81 процента планираних издатака за материјална давања односно између 32 и 40 процената укупно планираних средстава за социјалну заштиту. Извршење планираних издатака је континуирано високо а 2022. и 2023. године су увећани за 25 односно 12 процената у односу на план са почетка године. Иако су расходи за једнократну помоћ номинално порасли у претходне четири године за девет процената, удео ове врсте материјалне подршке у укупним расходима има тенденцију пада који је у посматраном раздобљу износио девет процентних поена.

Средства за финансирање социјалне заштите се обезбеђују у буџету града Крагујевца, у складу са Упутством за израду програмског буџета и то у оквирима Програма 11 – Социјална и дечија заштита са издвајањем средстава по програмским активностима (у даљем тексту: ПА):

1. ПА 0902-0001 Једнократне помоћи и други облици помоћи
2. ПА 0902-0002 Породични и домски смештај, прихватишта и друге врсте смештаја
3. ПА 0902-0016 Дневне услуге у заједници
4. ПА 0902-0018 Подршка реализацији програма Црвеног крста
5. ПА 0902-0019 Подршка деци и породицама са децом
6. ПА 0902-0020 Подршка рађању и родитељству
7. ПА 0902-0021 Подршка особама са инвалидитетом

Такође, у годинама анализе овог програма буџета (програм 11), планирају се и извршавају пројекти за реализацију Локалног акционог плана за Роме и Ромкиње, затим Локалног акционог плана за родну равноправност и као посебан пројекат се буџетирају расходи за спровођење активности на плану „Превенције трговине људима“.

Реализација дела програма социјалне и дечије заштите, кроз буџет града, спроводи се преко финансијског плана индиректног корисника буџета – Центра за развој услуга социјалне заштите „Књегиња Љубица“. За ову намену у 2024. години планирана су средства у износу од 84 милиона динара, која се користе за финансирање услуга социјалне заштите поверених од стране оснивача установе и то у оквирима програмских активности 0902-0002 Породични и домски смештај, прихватишта и друге врсте смештаја; 0902-0016 Дневне услуге у заједници и 0902-0017 Саветодавно - терапијске и социјално-едукативне услуге.

Наредни табеларни приказ представља ниво утрошених буџетских средстава за потребе социјалне и дечије заштите на подручју града Крагујевца у периоду од 2021. до 2023. године. Подаци су исказани уз представљање релативног учешћа годишњег извршења програма 11 – Социјална и дечија заштита у односу на укупно извршење буџета према подацима из одлуке о завршном рачуну буџета града у предметном средњорочном оквиру анализе. Тренд номиналног пораста указује на неизбалансиран узлазни тренд издвајања за потребе социјалне и дечије заштите у граду, а релативни показатељ указује на благо повећање релативног учешћа програма 11 у односу на укупно извршење буџета, исто тако и у случају учешћа извршења расхода по услугама социјалне заштите у односу на укупан буџет града.

Табела 8: Тренд номиналног и процентуалног издвајања за социјалну и дечју заштиту у буџету општине

Бр.	Врста података за мерење	2021.	2022.	2023.
1	Укупно извршење буџета ЈЛС	8.159.939.000	8.773.750.149	9.898.122.337
2	Укупна вредност издвајања за Програм 11 – Социјална и дечија заштита	505.784.425	967.201.920	725.796.336
3	Релативно учешће утрошених средстава за СЗ у односу на укупно извршење буџета општине	6,20%	11,02%	7,33%
4	Укупан износ средстава утрошених за услуге СЗ	92.345.829	101.491.967	134.746.108

5	Релативно учешће утрошених средстава за услуге СЗ у односу на укупно извршење буџета	1,13%	1,16%	1,36%
---	--	-------	-------	-------

Извор: Одлука о буџету града за 2021, 2022 и 2023. годину

Када је реч о уравнотежености планирања расхода и издатака за материјалну подршку и пружање услуга социјалне заштите становништву на локалном нивоу кроз програм 11 буџета града, наредни табеларни приказ указује на пожељну усклађеност између планираног и оствареног нивоа извршења у средњорочном периоду. Овакво стање је пре свега последица адекватног планирања расхода и издатака по предвиђеним програмским активностима, док су извршења по планираним пројектима (3) заостају за оптималним (или пак просечном извршењу у програму) показатељима.

Табела 9: Приказ плана и извршења средстава за Програм 11

Одлука о завршном рачуну буџета града	2021.	2022.	2023.
Програм 11 План	555.933.364	1.015.669.912	786.365.782
Програм 11 Извршење	505.784.425	967.201.920	725.796.336
Проценат извршења планираних вредности у програму 11	91,6%	95,2%	92,3%

Извор: Одлуке о завршном рачуну буџета града за 2021, 2022 и 2023. годину

Град Крагујевац пет услуга социјалне заштите обезбеђује спровођењем поступака јавне набавке, сходно одредбама Закона о јавним набавкама⁹, док остале услуге пружају установе. Према пракси Градске управе за друштвене делатности спровођење поступака јавних набавки за предметне услуге се спроводи у току марта и априла месеца сваке године (осим за услугу „Лични пратилац детета“, која се набавља у октобру/новембру месецу) за наредних 12 месеци.

Врсту услуге СЗ која се набављају кроз поступак јавне набавке, назив пружаоца услуге по услугама, са годишњом процењеном вредношћу набавки за поједине услуге СЗ, као и вредност закључних уговора по годинама анализе показује наредни табеларни приказ:

Табела 10: Приказ набавке услуга социјалне заштите на тржишту пружалаца услуга у периоду од 2021-2023

Година	Врста услуге СЗ	Пружалац услуге	Процењена вредност набавке без ПДВ	Вредност уговора без ПДВ
2021	Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Школа за осн. и сред. образовање „Вукашин Марковић“ Крагујевац	5.500.000,00	5.500.000,00
	Дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју	Задруга Социјална кооператива – Бивере – Живети“ Крагујевац	7.200.000,00	7.200.000,00
	Лични пратилац детета	Александра Јовичић ПР „Niveus Tim“ Горњи Милановац	3.500.000,00	3.460.000,00
	Персонална асистенција	Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац	3.200.000,00	3.200.000,00
	Прихватилиште за одрасле и старије особе	„Човекољубље“ Добротворна Фондација СПЦ Београд	8.450.000,00	8.431.500,00
2022	Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Школа за осн. и сред. образовање „Вукашин Марковић“ Крагујевац	6.000.000,00	5.999.918,40

⁹ “Сл. гласник РС”, бр. 91/2019 и 92/2023;

	Дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју	за са	Задруга кооператива – Живети“ Крагујевац	Социјална – Вивере –	7.500.000,00	7.500.000,00
	Лични пратилац детета		Александра Јовичић Милановац	ПР Тим” Горњи	9.900.000,00	9.900.000,00
	Персонална асистенција		Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац		3.500.000,00	3.499.000,00
	Прихватилиште за одрасле и старије особе		„Човекољубље“ Фондација СПЦ Београд	Добротворна	10.000.000,00	10.000.000,00
2023	Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју		Школа за осн. и сред. образовање „Вукашин Марковић“ Крагујевац		7.000.000,00	7.000.000,00
	Дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју		Задруга кооператива – Живети“ Крагујевац	Социјална – Вивере –	8.500.000,00	8.500.000,00
	Лични пратилац детета		Александра Јовичић Милановац	ПР Тим” Горњи	34.500.000,00	34.500.000,00
	Персонална асистенција		Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац		4.500.000,00	4.498.750,00
	Прихватилиште за одрасле и старије особе		„Човекољубље“ Фондација СПЦ Београд	Добротворна	11.000.000,00	11.000.000,00

Извор: Годишњи извештаји о реализацији Плана јавних набавки

Приказани подаци недвосмислено указују на континуирани узлазни тренд издвајања буџетских средстава града за финансирање и реализацију услуга социјалне заштите, при чему је најизраженији пораст евидентиран код услуге „Лични пратилац детета“. У циљу даљег унапређења квалитета и одрживости система социјалне заштите, препоручује се јачање стручне и техничке подршке, нарочито у области пружања услуга „Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју“ и „Лични пратилац детета“.

3.5. Институционални капацитети за обезбеђивање социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Град Крагујевац је основао неколико радних тела чији је делокруг у целости или делимично обухваћен социјалном заштитом. Ипак, не постоји одговарајуће тело које се бави социјалном заштитом као интегралном целином чиме је значајно смањен капацитет координације и размене информација различитих актера при развоју и имплементацији политика социјалне заштите. Рад Већа је организован по ресорима тако да је одређен један помоћник градоначелника који је задужен за здравствену и социјалну заштиту, људска и мањинска права. Такође, посебно је именован један члан већа за здравствену и социјалну заштиту. Кључна организациона јединица за област социјалне заштите је Одељење за социјалну заштиту Секретаријата за друштвене делатности. Иако су послови планирања, обезбеђивања, праћења спровођења и вредновања услуга социјалне заштите у делокругу Одељења за социјалну заштиту, правилником којим је уређена организација и систематизација радних места у градској управи, ни једном службенику нису додељени ови послови. Секретаријат за финансијске послове директних корисника буџетских средстава у саставу Градске управе за финансије и јавне набавке, има посебну Службу за област социјалне здравствене и дечије заштите. Послови Одељења за управљање пројектима у Градској управи за развој и инвестиције не односе стриктно на послове социјалне заштите али ова организациона јединица има важну улогу у развојним активностима.

Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ има кључну улогу при обезбеђивању услуга, као организација коју је Град Крагујевац основао у ту сврху. Ова установа пружа услуге за скоро 900 корисника. Градска управа је поверила пружање већине стандардних услуга социјалне заштите ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ укључујући:

- Прихватилиште за децу и младе
- Прихватилиште за жртве насиља у породици
- Дневни боравак за децу из породица у ризику

- Дневни боравак за децу и младе са проблемом у понашању
- Дневни боравак за старије особе
- Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе
- Саветодавно – терапијске услуге

Установа за одрасле и старије „Мале пчелице“ пружа услугу смештаја за особе са менталним и интелектуалним потешкоћама. Капацитет установе је 850 корисника али је број корисника неретко већи услед велике потражње за услугом.

Установа за одрасле и старије, Крагујевац пружа услугу смештаја, претежно за старије кориснике. Капацитет ове установе је 330 корисника. Установа је до 2021. године имала привремену лиценцу за пружање услуге смештаја и прихватилишта али након истека периода на који је издата, није остварена пуна лиценца за пружање услуга социјалне заштите. Својевремено је ова установа пружала услугу помоћ у кући док тај посао одлуком Града Крагујевца није поверен ЦРУСЗ „Књегиња Љубица“.

Школа Вукашин Марковић у Крагујевцу пружа услугу Дневног боравака за децу и младе са сметњама у развоју. Градска управа обезбеђује дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју од ове образовне установе у поступку јавне набавке.

Центар за социјални рад је кључна организација за спровођење Одлуке о социјалној заштити Града Крагујевца. Укупан број стручних радника, запослених по основу уговора о раду на неодређено време, је током претходне три године смањен за 12,5%. Поврх тога, Према нормативима у ЦСР Крагујевац, је 2023. године, недостајало пет стручних радника запослених на пословима из надлежности централне власти. ЦСР укупно ангажује четири стручна радника на пословима из надлежности ЈЛС. Капацитет ЦСР Крагујевац је незнатно већи, у поређењу са просеком у Републици Србији и Шумадијским округом. Стопа оптерећености стручних радника према броју становника је у Крагујевцу мања за осам процената у односу на национални просек и готово идентична вредности овог показатеља у Шумадијским округом. Према броју корисника је стопа оптерећења мања за пет процената него у Републици Србији и за три процента у односу на Округ.

Капацитете здравствене заштите у Крагујевцу чини низ здравствених установа од којих се Здравствени центар издваја као најзначајнија у погледу сарадње са пружаоцима услуга социјалне заштите. Ова здравствена установа у досадашњем раду има искуство истовременог и комбинованог пружања услуге кућне неге и услуге Помоћ у кући коју пружа ЦРУСЗ Књегиња Љубица. Две организације су сарадњу у овим околностима уредиле споразумом. Ради се о искуству које је важна компоненте пружања интегрисане услуге Помоћ и нега у кући коју је Град Крагујевац предложио у обрасцу пријаве за конкурс.

Граду Крагујевцу У складу са Законом о црвеном крсту реализује програм реализује низ програма са овом организацијом, попут „Ђачке кухиње” и програм „Народне кухиње”. Поред тога, локални Црвени крст реализује низ програма подршке рањивим групама становништва. Црвени крст ради на популарисању добровољног давалаштва крви и организује акције добровољног давања крви, ради на промоцији здравља, спровођењу активности за унапређење здравља појединих групација становништва и превенцију болести од већег социјално-медицинског значаја, а такође ради и на организовању, обучавању и припремању екипа за прву помоћ, хигијенско- епидемиолошку заштиту и негу повређених и оболелих лица. Ова организација спроводи програм бриге о старијима чији је циљ је да старија особа остане што дуже у свом окружењу, као и да се мотивише да што дуже користи своје физичке и менталне потенцијале и да се при том умањи потреба за разним видовима институционалне помоћи старијим лицима.

На територији Града значајан допринос унапређењу области социјалне заштите својим активним учешћем дају удружења грађана у области социјалне заштите и борачко инвалидске заштите која кроз реализацију активности утичу на побољшање положаја грађана у систему социјалне заштите :

- Удружење глувих и наглувих Шумадијског округа Крагујевац;
- Окружна организација савеза слепих Србије Крагујевац;
- Међуопштинска организација цивилних инвалида рата Крагујевац;
- Удружење дистрофичара Шумадијског округа Крагујевац;
- Друштво за децу и церебралну парализу "Ана Антонијевић" Крагујевац;
- Удружење параплегичара и квадриплегичара "Шумадија";
- Удружење параплегичара и квадриплегичара "Крагуј";
- Удружење мултипле склерозе Шумадије Крагујевац
- Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац

- Удружење грађана "Експрес"
- Организација за заштиту права и подршку женама са инвалидитетом "Из круга";
- Удружење родитеља лица са посебним потребама "Егал";
- Форум младих са инвалидитетом;
- Удружење студената са хендикепом
- ХНВО "Оаза сигурности"
- Добротворни фонд српске православне цркве "Човекољубље"
- Удружење грађана "После кише"
- Удружење ратних војних инвалида и породица погинулих бораца Крагујевца;
- Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Крагујевца
- Удружење бораца "Шумадија"
- Друштво за борбу против шећерне болести Крагујевца;
- Удружење "Без глутена"
- Удружење за помоћ особама са аутизмом Крагујевца;
- Удружење особа са ампутацијама

3.6. Услуге социјалне заштите у Крагујевцу

Одлука о социјалној заштити Града Крагујевца је неколико пута мењана и допуњавана у складу са релевантним локалним политикама. Измене и допуне локалног, кровног нормативног акта у области социјалне заштите су се одразиле и на услуге социјалне заштите, тако да је актуелно утврђено петнаест услуга социјалне заштите:

- Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју;
- **Дневни боравак за децу из породица у ризику;**
- Дневни боравак за децу са проблемима у понашању;
- Предах смештај за децу и младе са сметњама у развоју;
- Дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју;
- Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе;
- Дневни боравак за старије особе;
- Прихваталиште за децу и младе;
- Прихваталиште за жртве насиља у породици;
- Прихваталиште за одрасле и старије особе;
- **Саветовалиште за брак и породицу;**
- **Социјално становање у заштићеним условима;**
- Становање уз подршку за младе који се осамостаљују;
- Персонална асистенција;
- Лични пратилац детета.

Три од наведених 15 услуга нису обухваћене Законом о социјалној заштити већ су утврђене одлуком Града Крагујевца као одговор на локалне потребе. Са друге стране, Законом о социјалној заштити и актима који су донети за његово спровођење, утврђено је 30 услуга, имајући у виду различите кориснике групе којима су услуге намењене.

Прихваталиште

Крагујевац од 2011. године обезбеђује услугу Прихваталиште за све три корисничке групе које су утврђене законом. Обезбеђивање ове услуге је утврђено Одлуком о социјалној заштити а примењују се стандарди који су уређени националним прописима. Одлуком о оснивању ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ пружање услуге Прихваталиште је поверено овој установи за све корисничке групе изузев за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјаци, која се обезбеђује у поступку јавне набавке. Цену услуге коју пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ утврђује Градско веће у складу са актом о Методологији и критеријумима за утврђивање цене услуга социјалне заштите, коју доноси надлежни орган Града. Исте одредбе Правилника су наведене код услуге прихваталишта за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама али се цена у пракси утврђује у поступку јавне набавке.

Прихваталиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања се пружа према националним стандардима. Обим пружања ове услуге често превазилази расположиве капацитете услед, по правилу, ургентне потребе, пружања услуге грађанима из других ЈЛС а неретко и дугог трајања

услуге. Око 60% корисника су деца, најчешће са једним од родитеља. Стручни рад са корисницима је усмерен на оснаживање корисника и јачање капацитета за самосталан живот и излазак из насилног породичног односа. Поред групног и индивидуалног рада и подршке при коришћењу ресурса у заједници, корисницима је на располагању и правна помоћ. Остварује се одговарајућа сарадња са релевантним органима и организацијама, попут ЦСР, здравствених установа, полиције, судова и тужилаштва. ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ пружа ову услугу и за грађане других ЈЛС тако да између 10 и 15 процената корисника има пребивалиште изван Града Крагујевца

Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама се обезбеђује у складу са националним прописима. Стручни рад са децом се одвија у оквиру индивидуалних и групних третмана и уз сарадњу са релевантним, пре свега, образовним и здравственим организацијама. Иако се већина корисника задржава до 30 дана у прихватилишту, око 20% деце користи услугу више од шест месеци. При обављању делатности наилази се на неколико кључних изазова:

- Недовољан број стручних радника
- Хетерогена структура корисника која захтева широк спектар експертиза, нарочито у смислу саветодавно терапијског рада
- Дужина трајања услуге код одређеног броја корисника услед тешкоћа у проналажењу дуготрајнијих решења
- Недовољна сензибилност запослених у другим системима за потребе деце која користе услугу прихватилишта

Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјаци се обезбеђује у установи „Свети Јоаким и Ана“ чији је оснивач Фондација Српске православне цркве „Човекољубље“ а на основу уговора о јавној набавци. Ова организација је остварила лиценцу за обављање делатности прихватилишта и пружа услугу према националним стандардима. Услуга се пружа углавном старијим лицима и особама са инвалидитетом до изналажења трајнијег решења, најчешће у виду смештаја у установу социјалне заштите. Око 60% корисника је старије од 65 година. Услуга се ретко пружа бескућницима и просјацима, пре свега услед недостатка специфичних стручних капацитета за рад са овом корисничком групом као и због оскудне понуде програма у заједници за њихово оснаживање.

Предах смештај

Одлуком о социјалној заштити је утврђено да Град Крагујевац обезбеђује Предах смештај за децу и младе са сметњама у развоју. Прецизирано је да пружање ове услуге подразумева привремени и повремени смештај, до 48 сати. Међутим, ова услуга до сада није обезбеђивана у поступку јавне набавке нити је њено пружање поверено јавној установи.

Дневни боравак

Град Крагујевац, сагласно одредбама Одлуке о социјалној заштити обезбеђује услугу Дневни боравак за све корисничке групе којима је ова услуга намењена Законом о социјалној заштити. Поред тога, Одлуком је утврђена услуга Дневни боравак за децу из породица у ризику. Одлуком о оснивању ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ пружање услуге Дневни боравак је поверено овој установи за све корисничке групе изузев за лица са инвалидитетом и децу и младе са сметњама у развоју, која се обезбеђује од пружалаца услуге које није основао Град Крагујевац. Цену услуге утврђује Градско веће у складу са актом о Методологији и критеријумима за утврђивање цене услуга социјалне заштите, коју доноси надлежни орган Града. Међутим, ове одредбе се не примењују, нити могу да се примењују када пружаоца услуге није основао Град Крагујевац.

Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама је утврђен градском одлуком и обезбеђује се у поступку јавне набавке са Школом за основно и средње образовање „Вукашин Марковић“. На овај начин се обезбеђује одређени вид подршке деци и младима са сметњама у развоју.

Дневни боравак за децу из породица у ризику није стандардна услуга у смислу Закона о социјалној заштити већ је спецификација услуге утврђена Одлуком о социјалној заштити Града Крагујевца. Услуга се обезбеђује деци од седам до 15 година старости из породица које нису у стању да на адекватан начин задовоље развојне потребе детета. Овом услугом обезбеђује се превенција асоцијалног понашања, помоћ и подршка породици и деци која су изложена ризику од занемаривања и смештаја у установу социјалне заштите. Пружалац ове услуге је ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“, у складу са одлуком којом је основана ова установа.

Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ у складу са оствареном лиценцом. Услугу претежно користе деца и млади до 14 до 21 година ради извршења васпитних мера и васпитних налога, мада је намењена и старијима од седам година који манифестују проблеме у понашању.

Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама се обезбеђује у поступку јавне набавке. Последњих година услугу пружа Социјална кооператива "Вивере - Живети" која има одговарајућу лиценцу за обављање ове делатности. Стечена искуства указују да капацитети пружаоца услуге, са више становишта, нису довољни наспрам исказаних потреба. Просторије којима располаже ова организација не могу да приме више од 10 корисника. Овај проблем би могао да се превазиђе стављањем у функцију наменског објекта у близини ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ који се још увек не користи. Социјална кооператива "Вивере - Живети" није могла да одговори на потребу за пружањем услуге особама са аутизмом, услед већ поменутих ограничења простора али и слабости стручних капацитета. Наиме, аутизам не спада у интелектуалне тешкоће а свакако није телесни инвалидитет тако да не треба да изненађује недостатак капацитета организације која је лиценцирана за пружање услуге само овим корисничким групама. Град Крагујевац је у оквиру пројекта покренуо развој **Клуба за особе са аутизмом** који би у наредном периоду требао да прерасте у услугу која ће бити уређена локалном одлуком и доступна грађанима Крагујевца.

Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор такође пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ у складу са оствареном лиценцом. Одлуком Града је утврђено да се пружањем ове услуге се обезбеђује боравак, превоз, исхрана, здравствени надзор, окупациона терапија, физиотерапија, и креативно-рекреативне активности. Услуга је доступна особама старијим од 60 година, ментално очуваним или у почетним фазама деменције које су оболела од хроничних болести, полупокретна или полузависна од неге и помоћи других лица односно са одређеним степеном инвалидности.

Помоћ у кући

Помоћ у кући за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама није доступна у Крагујевцу. Иако се ради о потенцијално значајном виду подршке деци са сметњама у развоју, ова услуга није утврђена градском одлуком о социјалној заштити.

Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ у складу са оствареном лиценцом. Ова услуга је утврђена Одлуком Града Крагујевца под називом „Помоћ и нега у кући“, сугеришући могућност да се пружа интегрисано са здравственим услугама. Према одредбама градске одлуке, ова услуга је, из јавних средстава, доступна особама старијим од 65 година. Изузетно се може обезбедити и особама са инвалидитетом, без обзира на старост, док остали грађани могу да користе Помоћ у кући уз плаћање пуне цене услуге из сопствених средстава. Ранијих година је било покушаја да се услуга интегрисано пружа са здравственом кућном негом али се овакав формат подршке није одлежао. Актуелно, Град, у оквиру пројекта „Подршка одрживим услугама социјалне заштите у заједници и политикама укључивања на локалном нивоу“ развија међусекторску услугу која подразумева истовремено и комбиновано пружање услуге Помоћ у кући и здравствене кућне неге. Помоћ у кући, коју пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ је често изложена изазовима повезаним са радном снагом, услед велике флукуације и честог недостатка понуде на тржишту рада. Услуга је доступна само у урбаном градском језгру. Критеријуми и мерила за утврђивање цене услуге као и учешће корисника у финансирању услуге су утврђени посебним актом.

Свратиште

Свратиште је стандардна услуга социјалне заштите која је према националним прописима намењена:

- деци и младима, који живе или раде на улици
- одраслим и старим лицима који живе или раде на улици

Међутим, ова услуга није утврђена Одлуком о социјалној заштити Града Крагујевца нити је било покушаја да се развије и успостави.

Лични пратилац детета

Лични пратилац детета је у Крагујевцу доступан од 2021. године када је изменама и допунама ова услуга унесена у Одлуку о социјалној заштити. Услуга Лични пратилац детета се обезбеђује у поступку јавне набавке а претходних година је пружао „Нивеус тим“ из Горњег Милановца. Критеријуми и мерила за утврђивање цене услуге као и учешће корисника у финансирању услуге су утврђени посебним актом.

Становање уз подршку

Становање уз подршку за лица узроста између 15 и 26 година, која се осамостаљују по престанку коришћења услуге смештаја је стандардна услуга социјалне заштите која је обухваћена градском одлуком о социјалној заштити. Одлуком је уређено да се ова услуга обезбеђује у наменски опредељеним просторима. Међутим, поред неколико ранијих покушаја, ова услуга није успостављена нити су опредељене одговарајуће просторије у складу са Одлуком. Услуге становања уз подршку за остале корисничке групе, којима је намењена националним прописима, нису утврђене одлуком Града Крагујевца.

Персонална асистенција

Персонална асистенција је уведена 2021. године у Одлуку о социјалној заштити Града Крагујевца. Услуга се обезбеђује у поступку јавне набавке а претходних година је пружао Центар за самостални живот особа са инвалидитетом-Крагујевац. Критеријуми и мерила за утврђивање цене услуге као и учешће корисника у финансирању услуге су утврђени посебним актом.

Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге

Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге, на начин како су дефинисане Законом о социјалној заштити, у Крагујевцу нису доступне нити су обухваћене релевантном одлуком. Међутим, локалном Одлуком о социјалној заштити је утврђена услуга **Саветовалиште за брак и породицу**. Иако назив пре упућује на организациони облик, de facto се ради о одређеном облику саветодавно – терапијских услуга. Према одредбама Одлуке, Саветовалиште за брак и породицу обезбеђује стручну помоћ и подршку појединцима и породицама у кризи, кроз саветодавно терапијски рад, социјално едукативне и информативне услуге у циљу унапређења породичних односа, решавања животних тешкоћа, како би се спречили социјални проблеми и ублажиле последице. Поред упућивања од стране ЦСР, супротно одредбама Закона о социјалној заштити, услуге Саветовалишта могу се користити по препоруци, институција образовања, здравствене и социјалне заштите, на основу одлуке правосудних органа и самоиницијативним доласком. Саветовалиште за брак и породицу делује као посебна организациона јединица ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“. Ова организациона јединица спроводи индивидуалне, партнерске и породичне саветодавно-терапијске сесије. Спроведен сесије су, према изазовима са којима се суочавају корисници, структуриране на следећи начин:

- партнерски конфликти
- постразводни проблеми
- насиље
- родитељско функционисање
- васпитни и развојни проблеми деце
- болести зависности
- менталне болести
- лични развојни проблеми
- породични конфликти

Више од 60% корисника се самоиницијативно обратило саветовалишту. Нешто мање од једне трећине је упутио ЦСР а на предлог других организација, укључујући Основно јавно тужилаштво, дошло је око девет процената корисника. Саветовалиште запошљава два стручна радника што је далеко испод потреба Града Крагујевца.

Релевантни програми који се спроводе из буџета Града Крагујевца

Град Крагујевац током претходних година обезбеђује имплементацију неколико програма од значаја за остваривање социјалне заштите, која спроводи Градска организација Црвеног крста. Имплементација ових програма није уређена одлуком о социјалној заштити, насупротив њиховог потенцијала да прерасту у услуге које Град обезбеђује у континуитету. Иако нема прецизне евиденције о обиму ових програма, нема сумње да се ради о значајним напорима да се предупреди и смањи социјална искљученост.

Помоћ телефоном користе лица старија од 65 година која нису институционално збринута, са веома ниским нивоом социјалне сигурности, самачка старачка домаћинства, корисници народних кухиња, и старији у стању социјалне потребе који не остварују помоћ од других организација као и чланови њихових породица.

Кутак за квалитетније старење спроводи здравствено-превентивне активности, психосоцијалну подршку и клупске активности. Кутак броји 80 чланова, који се сваког уторка окупљају у просторијама Црвеног крста и

организују здравствено-превентивна предавања, контролу здравља, семинаре, обуке, спортско-рекреативне и креативне активности.

Групе за самопомоћ функционишу у градском и сеоском подручју, чији је циљ решавање проблема суграђана у свом окружењу и активно учешће у кампањама за бољи квалитет живота старијих суграђана. Чланови групе за самопомоћ учествују брину о старијим суграђанима који нису у могућности да самостално обављају свакодневне активности како у њиховим становима тако и у Геронтолошком центру.

Саветовалиште за неформалне неговатеље је намењено сродницима и другим блиским особама које брину о старијима који су оболели од деменције. Саветовалиште пружа савете о основним карактеристикама болести и нези оболеле особе, доприноси спречавању неговатељског стреса, пружа психосоцијалну помоћ и остале здравствене и социјалне и остале савете за свакодневни живот са оболелом особом. Основни циљ Саветовалишта је да се превенирају здравствени проблеми неформалних неговатеља.

4. АНАЛИЗА СТАЊА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

Друштвено - економске околности у Крагујевцу имају сличне одлике као у целој Републици Србији али уз повољније показатеље који су карактеристични за веће градове. Као велика урбана целина Крагујевац генерише нешто млађе становништво у поређењу са шумадијским округом али у границама просека Републике Србије. Тренд старења популације је приметан и у овом граду као и у осталим деловима Земље. Изражена густина насељености и превладавајући удео урбаног простора, са логистичког становишта, донекле олакшава развој инфраструктуре и обављање друштвених делатности. Запослености је у порасту и усклађена је са националним показатељима али је и даље присутна структурна незапосленост која је концентрисана код становништва са нижим квалификацијама. Улагања у инфраструктуру и модернизацију сигнализирају напредак, посебно у производњи и енергетици али су зараде, иако у порасту, и даље нешто испод националног просека. Доступност здравствене заштите у Крагујевцу је битно повољнија у поређењу са истим индикаторима на националном нивоу. Удео кључних друштвених група, које су нарочито изложене социјалним ризицима, је нешто нижи или исти као у остатку Државе. Мањи удео једночланих домаћинстава која су по правилу више изложена социјалним ризицима. Грађани сматрају да би одговарајући друштвени амбијент могао да се постигне, улагањем у образовање, затим инвестирањем у здравље и економски развој као и у социјалну заштиту.

Управљање социјалном заштитом

Крагујевац има садржајан плански оквир као израз локалних политика. Област социјалне заштите је у планским документима заступљена са релевантним темама које ипак надилазе капацитете Града. Локалним нормативним оквир су уређена права на социјалну заштиту и поступци за њихово остваривање.

Град Крагујевац је основао неколико радних тела чији је делокруг у целости или делимично обухваћен социјалном заштитом. Ипак, не постоји одговарајуће тело које се бави социјалном заштитом као интегралном целином чиме је значајно смањен капацитет координације. Насупрот томе, заступљеност области социјалне заштите у структури извршне власти је веома изражена.

Градска управа има посебну организациону јединицу надлежну за социјалну заштиту. Међутим, већина капацитета је подређена обављању поверених послова са националног нивоа. Док послови планирања, обезбеђивања, праћења спровођења и вредновања услуга социјалне заштите, нису додељени ни једном службенику. Са друге стране, капацитети финансијског управљања и управљања пројектима, имају снажан потенцијал да допринесу остваривању социјалне заштите. Премда су капацитети ЦСР нешто изнад просека у Републици Србији, и даље је број стручних радника мањи од норматива.

Планирани расходи локалног буџета по становнику су значајно изнад просечне вредности овог показатеља у Србији. Међутим, удео расхода за социјалну заштиту у локалном буџету је значајно мањи у односу на просек осталих ЈЛС. Град Крагујевац обезбеђује средства за услуге социјалне заштите из локалног буџета, ослањајући се симболично на остале изворе. Раст извршења буџета за социјалну заштиту указује на побољшано планирање и усаглашеност капацитета у односу на ресурсе. Расходи за услуге социјалне заштите су у континуираном порасту. Слабости пракса програмске финансијске евиденције отежавају праћење повезаности трошкова, резултата и циљева.

Кључну улогу у пружању услуга има Центар за развој услуга социјалне заштите " Књегиња Љубица", која се, услед ограничења капацитета, суочава са немогућношћу да одговори на потребе. Иако ова организација има изражен потенцијал да прерасте у регионални центар за пружање услуга и тиме повећа ефикасност, ова могућност је само делимично искоришћена при пружању услуге Прихватилиште.

Удружења грађана и приватне организације значајно доприносе понуди услуга социјалне заштите. Капацитети ових организација су усклађени са потражњом коју потребе грађана, сасвим сигурно превазилазе. Постојеће организације у Крагујевцу могу у кратком року да одговоре на повећању тражње. Локална организација Црвеног крста значајно доприносе социјалној заштити у Крагујевцу кроз имплементацију различитих програма подршке рањивим групама.

Пружаоци услуга социјалне заштите у Крагујевцу су остварили десет лиценци за обављање делатности.

SWOT – Управљање социјалном заштитом

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Садржајан плански и нормативни оквир; Више релевантних радних тела; Заступљеност социјалне заштите у извршним органима локалне власти; Посебну организациона јединицу Градске управе надлежна за социјалну заштиту; Изражени капацитети за финансијско управљање и управљање пројектима; Издвајања за социјалну заштиту, по становнику, су изнад просека других ЈЛС; Расходи за услуге социјалне заштите су у континуираном порасту. Усаглашеност финансијског и програмског планирања; Активно учешће ОЦД и лиценцираних пружалаца услуга у систему. ЦРУСЗ Кнегиња Љубица Локална организација Црвеног крста	Неусаглашеност планова и капацитета; Изостанак хоризонталне и вертикалне кохерентности релевантних аката; Слабости нормативног оквира у односу на друштвене околности, потребе и праксу; Недостаје радно тело које би интегрално обухватило област социјалне заштите; Недовољни капацитети организационе јединице надлежне за социјалну заштиту; Неефикасна координација спровођења политика; Изоостаје одговарајуће сагледавање, праћење и вредновање у овој области; Административни капацитети, укључујући ЦСР, нису довољни за предвиђени обим имплементације Удео расхода за социјалну заштиту у локалном буџету су знатно испод нивоа осталих ЈЛС; Слабости финансијске евиденције; Непотпуна статистичка евиденција и недовољна аналитичка база података о корисницима и ефектима услуга. Недовољни капацитети ЦРУСЗ Кнегиња Љубица;	Усагласити кадровске и организационе капацитете са обимом и садржајем посла; Обезбедити кохерентност планских и нормативних аката; Унапређење система управљања подацима; Унапредити праћење, вредновање и извештавање; Редовно објављивати локалне извештаје о пружаоцима услуга; Обезбедити доследност у квалитету услуга; Унапредити финансијску евиденцију; Координација и мултисекторски рад Формирати локално тело за координацију социјалне заштите. Укључити Универзитет у обуку и истраживања у области социјалне заштите.
Прилике Дигитализација услуга и евиденција (информациони системи). Коришћење ЕУ фондова и националних програма за јачање капацитета. Развој међусекторских тела и радних група на нивоу града за	Претње Одлив стручног кадра. Ризик од недостатка одрживог финансирања; Непотпуна имплементација лиценцирања и стандардизације може угрозити квалитет услуга;	

координацију. Сарадња са Универзитетом у Крагујевцу за развој и обуку стручњака. Постојеће организације у Крагујевцу могу у кратком року да одговоре на повећању тражњу Претприступни фондови ЕУ Диверсификација извора финансирања	Повећан притисак на администрацију због демографских и економских трендова; Мере смањења броја запослених у јавном сектору;	
---	--	--

Друштвена подршка домаћинствима са изразито ниским приходима

Материјална положај домаћинстава у Крагујевцу је повољнији у поређењу са просеком у Републици Србији и Шумадијским округом. Смањење броја корисника новчане социјалне помоћи у Крагујевцу са једне стране указује на побољшање материјалног положаја домаћинстава али са друге стране подстиче одређене ризике. Дугорочне слабости овог програма, попут неодговарајуће адекватности и појединих услова за остваривање овог права који утичу на таргетирање побуђује забринутост која се у Крагујевцу пре свега односи на старије грађане у удаљеним руралним срединама. Материјални положај породица са децом у Крагујевцу је, према расположивим показатељима, унапређен током претходних година али постоје индикатори који ипак указују на ризик од материјалне депривације.

Иако подршка домаћинствима са ниским приходима није у примарном домену локалне самоуправе, Крагујевац издваја значајна средства за материјална давања мада без одрживих ефеката. Локална издвајања за материјалну подршку чине око 40% расхода за социјалну и дечију заштиту и 16 процената су нижа од трошкова за услуге социјалне заштите. Једнократна помоћ, као кључни вид материјалне подршке, има удео од 78% планираних издатака за материјална давања односно између 32% укупно планираних средстава за социјалну заштиту уз тенденцију смањења. Судећи по броју захтева грађана за једнократну помоћ, потреба локалне заједнице за оваквом врстом подршке се смањује. Сврха једнократне помоћи, како у већини ЈЛС, тако и у Крагујевцу, често прелази у ублажавање слабости програма НСП и здравствене заштите.

Општа популација Крагујевца сматра да је сиромаштво кључни фактор који негативно утиче на услове живота. Ипак при исказивању очекивања од локалне власти, грађани Крагујевца наводе низ других побољшања у којима би требало дати приоритет у односу на материјална давања за сиромашне. Корисници социјалне заштите на прво место стављају унапређење перформанси на тржишту рада али сматрају да одмах иза тога треба дати приоритет додатној материјалној подршци.

SWOT - Друштвена подршка домаћинствима са изразито ниским приходима

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Материјална положај домаћинстава у Крагујевцу је повољнији у поређењу са просеком у Републици Србији и Шумадијским округом; Стабилан национални програм НСП; Стабилан локални програм материјалних давања; Смањење потражње за једнократном помоћи;	Низак обухват старијих домаћинстава програмом НСП; Неодговарајућа адекватност програма НСП; Упитни ефекти локалне материјалне подршке	Заговарати унапређење програма НСП; Повезати подршку са запошљавањем и социјалним предузетништвом; Унапредити програма локалних материјалних давања.
Прилике	Претње	

Развој услуга подршке у заједници; Повезивање са запошљавањем и локалним развојем; Ставови грађана су наклоњени мерама које смањују последице сиромаштва а пре свега јачању тржишта рада; Локални привредни развој;	Раст економских неједнакости; инфлација и трошкови живота; Изложеност ризику старијих, нарочито у приградским/ руралним подручјима;	
--	--	--

Друштвена подршка деци без одговарајућег родитељског старања

Број деце без одговарајућег родитељског старања у Крагујевцу је у благом опадању. Стабилна старатељска заштита је усклађена са бројем деце без родитељског старања у Крагујевцу али је повећана примена привременог старатељства. Средњорочна стопа деце издвојене из биолошке породице у Крагујевцу је непромењена. Број хранитељских породица у односу на број становника је нижи од националног просека. Већ у средњем року систем више неће моћи да се претежно ослања на хранитељство при збрињавању деце без одговарајућег родитељског старања што несумњиво води ка кризи збрињавања. Обим и садржај релевантних саветодавно – терапијских и социјално – едукативних услуга није довољан да би се превентивно деловало на издвајање деце из биолошких породица. Специфично неповољне околности су се испречиле пред децу и младе који по осамостаљењу напуштају хранитељске породице и установе социјалне заштите, остајући без подршке која би им омогућила да изразе свој оптимални потенцијал.

SWOT - Друштвена подршка деци без одговарајућег родитељског старања

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Искорењен институционални смештај деце без родитељског старања; Деца без родитељског старања се по правилу збрињавају у хранитељским породицама; Број деце без одговарајућег родитељског старања у Крагујевцу је у благом опадању;	Недостатак хранитељских породица; Слабост надзора над вршењем родитељског права; Ограничене саветодавне услуге; Недовољан обим и садржај превенције; Неразвијени транзициони програми подршке за младе који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја	Повећати број хранитељских породица; Унапредити праксу надзора над вршењем родитељског права; Подстаћи превенцију; Развити интензивну подршку биолошким породицама;
Прилике	Претње	
Развој превентивних услуга; Подршка повратку деце у породицу; Наклоност јавности према потребама деце без родитељског старања;	Криза хранитељства; Ризик од повратка ка институционалном збрињавању; Повећана примена привременог старатељства;	Развити транзиционе програме подршке за младе који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја.

Друштвена подршка деци са сметњама у развоју

Приближно је исти удео деце са сметњама у развоју у Крагујевцу као у другим деловима Државе али уз повећане показатеље осетљивости система. Стопа обухвата деце са сметњама у развоју услугама за које је

надлежна ЈЛС у Крагујевцу је вишеструко већа у поређењу са просеком Републике Србије. Стопа обухвата деце са сметњама у развоју услугама смештаја је у Крагујевцу значајно мања од националног просека, како смештаја у хранитељску породицу тако и у установу социјалне заштите. Целокупан друштвени амбијент у Крагујевцу очигледно садржи висок ниво разумевања за потребе ове корисничке групе. Крагујевац предњачи по обухвату локалним услуга социјалне заштите за децу са сметњама у развоју али пре свега захваљујући услузи Дневни боравак. Стопа обухвата деце услугом Лични пратилац је у Републици Србији била скоро четвороструко већа него у Крагујевцу док је исти индикатор у Шумадијском округу био дупло виши. Грађани Крагујевца јасно исказују потребу за већом доступношћу услуге Помоћ у кући и Лични пратилац детета

SWOT - Друштвена подршка деци са сметњама у развоју

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Висока стопа обухвата локалним услугама; Ниска стопа обухвата услугама смештаја;	Доминантно ослањање на услугу ДБ; Низак обухват услугом ЛПД; Недостатак подршке неформалним неговатељима; Услуга помоћ у кући није доступна; Квалитет услуге ДБ;	Размотрити успостављање услуге помоћ у кући;
Прилике	Претње	Успоставити подршку подршка родитељима и неговатељима;
Висок ниво разумевања локалне заједнице за потребе ове корисничке групе; Лиценцирање пружаоца услуге ДБ; Успостављање услуге Помоћ у кући;	Преоптерећеност породица; Раст броја деце са сметњама у развоју;	

Друштвена подршка деци са проблемима у понашању

Административни подаци о броју деце а проблемима у понашању указују на смањење ове појаве али су вредности одговарајућих индикатора значајно изнад националног просека. Међутим, слабости евиденције онемогућавају поузданије утврђивање тренда. Иако је правосудним мерама обухваћено много мање малолетника у сукобу са законом него што је евидентирано у ЦСР, расте примена васпитних налога у односу на мере које су изречене судском пресудом. Крагујевац се несумњиво истиче у пружању подршке деци са проблемима у понашању али обезбеђени садржај и обим ипак нису довољни наспрам исказаних потреба. Кључну улогу пружања подршке овој корисничкој групи има установа „Кнегиња Љубица“. Ипак, капацитети ове установе у дневном бораваку и саветовалишту не омогућавају повећање обима корисника.

SWOT - Друштвена подршка деци са проблемима у понашању

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Административни подаци указују на смањење ове појаве; Континуитет подршке коју пружа ЦРУСЗ Кнегиња Љубица; Услуге ДБ и саветодавно-терапијске услуге; Расте примена васпитних налога;	Недовољан обим и садржај подршке наспрам исказаних потреба; Недостатак реакције пре деловања правосудног система; Слабости садржаја услуге Дневни боравак; Ограничени капацитети	Проширити садржај програма који на који се корисници упућују путем васпитних налога; Унапредити садржај услуге Дневни боравак; Унапредити капацитете

	прихватилишта; Недоследни подаци о деци са проблемима у понашању;	прихватилишта; Јачати превентивне програме;
Прилике Сарадња са ЈКП у примени васпитног налога (друштвено користан рад); Превенција и породични програми; Сарадња са школама и здравством; Реинтеграциони програми;	Претње Вредности одговарајућих показатеља су значајно изнад националног просека; Повећана друштвена видљивост проблема; Ризик криминализације млађих од 14 година;	Развити модел сарадње социјалне заштите и образовања Развити програме реинтеграција деце након сукоба са законом.

Друштвена подршка особама са инвалидитетом

Удео особа са инвалидитетом у Крагујевцу је, приближан уделу у Шумадијском округу и Републици Србији. Ипак, све указује да у Крагујевцу различите неповољне околности доводе до слабљења потенцијала породице за бригу о сроднику са инвалидитетом.

Крагујевац спада у ред ЈЛС које обезбеђују услуге социјалне заштите за особе са инвалидитетом али је обухват прилично низак. Стопа обухвата услугом Помоћ у кући за особе са инвалидитетом је у Републици Србији више од троструко већа него у Крагујевцу док је у Шумадијском округу већа за око 30%. Поврх тога, доступност ове услуге је ограничена на ужи центар Града. Стопа обухвата услугом Дневни боравак за пунолетне особе у Крагујевцу је упола мања у поређењу са Републиком Србијом.

Стопа обухвата одраслих особа услугом смештаја је у Крагујевцу нешто виша него на националном нивоу, вероватно јер на територији Града постоји установа која пружа ту услугу. Са друге стране, кључна алтернатива услузи смештаја је становање уз подршку које није доступно за грађане Крагујевца.

SWOT - Друштвена подршка особама са инвалидитетом

Снаге Активна удружења грађана у области унапређења положаја особа са инвалидитетом; Раст броја корисника подршке;	Слабости Низак обухват услугама Висока стопа обухвата услугом смештаја; Успорен развој услуга које су алтернатива смештају;	Препоручене мере/политике Повећати доступност услуга у заједници; Унапредити услугу ДБ Успоставити подршку неформалним неговатељима
Прилике Новоизграђен и опремљен објект који није у функцији; Подршка коју пружа ЦК; Развој услуга подршке у заједници; Сарадња са ОЦД;	Претње Слабљење потенцијала породице за бригу о сроднику са инвалидитетом; Економски притисци; Ризик од институционализације;	Ставити у функцију постојећи наменски објект за подршку ОСИ у заједници; Подстаћи развој социјалног предузетништва

Друштвена подршка жртвама насиља у породици

Према подацима ЦСР Крагујевац, број пријава насиља у породици је у благом опадању. Обуздавању стопе пријава насиља у породици у Крагујевцу су сигурно допринеле локалне услуге социјалне заштите али и препознавање ове појаве, од стране локалне заједнице. Судићи према поднетим пријавама, деца у Крагујевцу су, према старосној категорији, најмање угрожена насиљем у породици. Према релативним показатељима млади су у пријавама насиља у породици најчешће означени као жртве. Ниска је стопа пријава насиља у којима су стари жртве насиља, мада постоји сумња у спремност ове старосне групације становништва да пријављује насиље у

породици. Приближно 70% пријава се односило на психичко насиље док се у осталим случајевима радило о физичком насиљу. Садашњи или бивши ванбрачни односно брачни партнери су пријављени као починиоци насиља у половини евидентираних случајева док синови и ћерке пријављени у 21% случајева. Град Крагујевац обезбеђује неке од услуга које су намењене жртвама насиља у породици али је евидентно да је у том смислу потребно уложити додатни напор. Тек 10% жртава је обухваћено саветодавним услугама. Око 30% деце жртава насиља се издваја из небезбедне средине

SWOT - Друштвена подршка жртвама насиља у породици

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Број пријава насиља у породици је у благом опадању; Деца у Крагујевцу су, најмање угрожена насиљем у породици; Локалне услуге социјалне заштите; Стручни капацитети саветовалишта; Локална материјална давања;	Млади су, према релативним показатељима, најчешће изложени насиљу у породици; Низак обухват саветодавним услугама; Често издвајање деце жртава насиља из небезбедне средине; Дисконтинуитет рада са починиоцима насиља;	Ојачати капацитете саветовалишта; Јачати сарадњу са другим релевантним органима и организацијама;
Прилике Осетљивост локалне заједнице; Препознавање насиља при пружању других услуга; Превенција; Сарадња са другим системима;	Претње Сумња у спремност старих да пријављује насиље у породици; Прихватање насиља као нормалне појаве у друштву;	Организовати превентивне активности.

Друштвена подршка породичним односима

Конвенционална брачна заједница са децом у Крагујевцу задржава улогу примарне породичне форме која ипак губи стабилност. Иако је дивоцијалитет мање изражен у Крагујевцу него у целој Републици Србији ова појава има континуирани тренд раста. Судаћи према поступцима које спроводи ЦСР Крагујевац у породичним односима, смањује се негативан утицај развода бракова на децу мада неки индикатори ипак задржавају забринутост. Материјална компонента постаје све важнија у породичним односима а забележен је тренд раста броја поступака ради регулисања издржавања детета. Обесхрабрујуће је одсуство покушаја мирена супружника јер у последњих пет година није спроведен ни један такав поступак у ЦСР Крагујевац. Саветодавно - терапијске и социјално – едукативне услуге које доприносе стабилности породице и изласку из кризне ситуације су доступне у Крагујевцу али су капацитети саветовалишта врло оскудни.

SWOT - Друштвена подршка породичним односима

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Смањује се негативан утицај развода бракова на децу; Саветовалиште за брак и породицу;	Одсуство медијације; Оскудни капацитети саветовалишта;	Ојачати саветовалиште и програме подршке породици;
Прилике Активности јачања породице су високо вредноване у локалној јавности;	Претње Континуирани тренд раста дивоцијалитета; Социо-економски притисци;	

Јачање превентивних сервиса; Подршка родитељству;	Ризик пораста насиља и занемаривања.	
--	--------------------------------------	--

Друштвена подршка особама без одговарајуће подршке породице

Иако расте број корисника смештаја у дом за старе, доступност ове услуге у Крагујевцу не одговара потребама. Град Крагујевац обезбеђује услугу Помоћ у кући за старе али је доступност ове услуге изразито ниска. Дневни боравак за старе и слични видови подршке у Крагујевцу су доступни али у изразито малом обиму и са неизвесном одрживошћу.

Градска организација Црвеног крста у Крагујевцу организује неки вид клуба за старије али је ова иницијатива пројектног карактера и није уврштена у услуге које Град континуирано обезбеђује.

Крагујевац континуирано обезбеђује збрињавање особа које се нађу у кризној ситуацији без подршке непосредног окружења али постоје слабости у мерама које доприносе трајно превазилажењу неповољних животних околности

SWOT - Друштвена подршка особама без одговарајуће подршке породице

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Збрињавање особа које се нађу у кризној ситуацији Препозната рањивост старијих у локалној заједници; Јавне установе које пружају одговарајуће услуге	Доступност услуге смештаја за старе у Крагујевцу не одговара потребама. Ниска доступност релевантних услуга Неадекватна подршка бескућницима. Територијална ограниченост услуга на урбано језгро Града	Повећати доступност услуга у смислу обима и територијалне распрострањености; Наставити са интегрисаним пружањем подршке социјалне и здравствене заштите; Развити превентивне услуге попут клубова за старе;
Прилике	Претње	
Даљи развој релевантних услуга; Повезивање са здравством. Програми које спроводи Градска организација Црвеног крста;	Успорен раст животног века у здрављу Демографско старење; Слабљење породичне подршке; Социјална изолација и сиромаштво.	Подстицати међугенерациску солидарност; Охрабрити оснивање приватних домова за старе;

Кључни фактори за унапређење

Из претходно спроведене сегментираних анализе стања, проистичу кључни фактори унапређења социјалне заштите у Крагујевцу:

- Јачање административних капацитета за управљање социјалном заштитом;
- Повећање финансијских ресурса кроз диверзификацију извора финансирања;
- Проширење територијалне покривености услугама социјалне заштите;
- Јачање капацитета ЦРУСЗ „Кнегоња Љубица“;
- Унапређење рада саветовалишта;
- Јачање превентивних програма;
- Унапређење координације;
- Изградња стручних капацитета;

- Јачање сарадње са академсом заједницом о организацијама цивилног друштва;
- Развој заједничких програма са образовним, здравственим и другим секторима;
- Афирмација иновативног приступа.

5. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ПРОГРАМА УНАПРЕЂЕЊА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

Циљеви унапређења социјалне заштите Крагујевцу, као и мере и активности које допринесе њиховој примени, формулисани су превасходно на основу спроведене анализе стања. Међутим, како је социјална заштита целовита делатност, независно од расподеле надлежности према административним нивоима управљања, у обзир су узете одредбе Закона којима се дефинишу циљеви ове друштвене делатности. Такође, специфичност овог планског документа је формулисана у Закону о социјалној заштити којим је утврђено да програм унапређења социјалне заштите, између осталог, мора да садржи мере и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите (Члан 20. ЗСЗ). Дакле, овај плански документ, поред настојања да се унапреди социјална заштита, одражава и континуитет обављања делатности.

Социјална заштита је, у смислу Закона, организована друштвена делатност од јавног интереса чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености. (Члан 2. ЗСЗ). Ова одредба својим садржајем уобличава општи циљ програма унапређења, односно локалне тежње при обезбеђивању социјалне заштите.

Закон даље дефинише циљеве Социјалне заштите (Члан 3. ЗСЗ):

- достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у задовољавању животних потреба;
- обезбедити доступност услуга и остваривање права у социјалној заштити;
- створити једнаке могућности за самостални живот и подстицати на социјалну укљученост;
- очувати и унапредити породичне односе, као и унапредити породичну, родну и међугенерациску солидарност;
- предупредити злостављање, занемаривање или експлоатацију, односно отклонити њихове последице.

Како би се обезбедила целовитост социјалне заштите и континуитет обављања делатности, циљеви унапређења социјалне заштите у Крагујевцу не могу битно да се разликују од циљева који су утврђени Законом. Локалне специфичности се пре свега огледају у мерама унапређења социјалне заштите и активностима за њихову примену. Мере и активности су условљени начином остваривања циљева социјалне заштите који, на основу Закона, обухвата пружање услуга и друге активности које предупредују, умањују или отклањају зависност појединаца и породица од социјалних служби. (Члан 3. ЗСЗ)

5.1. Општи циљ Програма унапређења социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Општи циљ ком се тежи при унапређењу социјалне заштите у Крагујевцу је: Пружити помоћ и оснажити за самосталан и продуктиван живот у друштву појединца и породице у Крагујевцу, и спречити настајање и отклонити последице социјалне искључености.

Општи циљ дефинише оријентацију града ка превентивној и интегрисаној социјалној политици. Намера је да социјална заштита буде више од система материјалне подршке – да обезбеди активну подршку за оснаживање појединаца, укључивање у рад и живот заједнице и спречавање социјалних ризика. Општи циљ илуструје континуитет социјалне, пре него вредности које ће се достићи. Треба нагласити да се општи циљ ослања на целовит карактер социјалне заштите који обухвата све видове оде друштвене делатности, без обзира на административне надлежности, јер се коначни резултати постижу обједињеним деловањем.

Кретање ка дефинисаном општем циљу ће се пратити путем **опште стопе доступности социјалне заштите у Крагујевца**. Овај индикатор приказује однос броја корисника социјалне заштите и броја становника Крагујевца. Поред овог показатеља користиће се још четири помоћна индикатора:

- **Локална стопа доступности социјалне заштите** - однос броја корисника свих услуга, материјалне подршке и засебних активности социјалне заштите коју обезбеђује Град Крагујевац и броја становника;
- **Индекс одступања опште доступности социјалне заштите** – однос опште стопе доступности социјалне заштите у Крагујевца и опште стопе доступности социјалне заштите у Републици Србији;

- **Локална стопа улагања у социјалну заштиту** – удео расхода за социјалну заштиту у извршењу локалног буџета;
- **Индекс одступања локалних улагања у социјалну заштиту** – однос удела расхода за социјалну заштиту у извршењу локалног буџета наспрам вредности просечне вредности удела расхода за социјалну заштиту у извршењу локалног буџета свих ЈЛС у Републици Србији.

5.2. Појединачни циљеви, мере и активности Програма унапређења социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Полазећи од циљева социјалне заштите који су дефинисани Законом а у складу са налазима анализе стања, дефинисана су четири посебна циља Програма унапређења социјалне заштите у Крагујевцу за период од 2025. до 2027. године.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1:

Достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у Крагујевцу при задовољавању животних потреба

Сиромаштво остаје један од кључних ризика који могу да наруше квалитет живота грађана али нема показатеља који сугеришу могућа погоршања у средњем року. Обухват програмом новчане социјалне помоћи, иако стабилан, има одређене слабости али су кључни механизми у надлежности централне власти. Град Крагујевац ће наставити да, у складу са својим надлежностима, интервенише у условима повећаног ризика који је изазван ниским приходима домаћинства док ће истовремено мерама економске политике подстицати остваривање зарада грађана.

Индикатори успеха

Показатељ достизања Првог посебног циља је **Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Град Крагујевац**, која је 2024. године имала вредност 538 корисника на 10.000 становника Крагујевца. Иако је, на основу друштвено економских трендова планиран благи пад корисника материјалне подршке, процењено смањење броја становника ће условити задржавање овог показатеља на приближно истом нивоу.

МЕРА 1.1: Обезбеђивање материјалне подршке за грађане Крагујевца

Град Крагујевац ће, ради достизања првог посебног циља, обезбеђивати материјалну подршку грађанима у складу са својим надлежностима. Кључни вид материјалне подршке коју може да примени ЈЛС је једнократна помоћ. Овај вид материјалног давања се може разврстати у три целине које на различите начине доприносе остваривању Посебног циља 1. Једнократном новчаном помоћи ће се пружити подршка грађанима који су се изненадно или тренутно нашли у стању социјалне потребе, како би превазишли новонастале околности и одржали минималну материјалну сигурност. Исти вид подршке ће се применити код грађана који се упућује на коришћење услуга смештаја где ће, у складу са стандардима тих услуга, достићи материјалну сигурност. Помоћ у природи ће се применити у условима када грађани својим приходима не могу да обезбеде одговарајући исхрану. Овај вид подршке се спроводи кроз програме бесплатног obroка у народној кухињи и бесплатног obroка у ђачкој кухињи. Примена ових програм ће допринети достизању минималне материјалне сигурности путем обезбеђивања бесплатних obroка. Достизање минималне материјалне сигурности радно способних а незапослених грађана Крагујевца ће се одвијати кроз њихову афирмацију на тржишту рада, додатно подржану програмом накнаде за добровољно радно ангажовање.

Индикатори на нивоу мере:

- Обим остваривања права на једнократну новчану помоћ;
- Обим остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање;
- Обим остваривања права на бесплатан оброк у народној кухињи;
- Обим остваривања права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи за два процента.

Активности:

1.1.1. Обезбеђивање једнократне новчане помоћи

- Смањење обима остваривања права на једнократну новчану помоћ за два процента;
- Корекција висине одређених средстава у складу са кретањем висине зарада;
- Обезбеђивање вођења поступка признавања права.

1.1.2. Обезбеђивање накнаде за добровољно радно ангажовање

- Смањење обима остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање за четири процента;
- Корекција висине опредељених средстава у складу са кретањем висине зарада;
- Обезбеђивање вођења поступка признавања права.

1.1.3. Обезбеђивање бесплатног obroка у народној кухињи

- Смањење обима остваривања права на бесплатни оброк у народној кухињи за два процента;
- Корекција висине опредељених средстава у складу са кретањем цена на тржишту;
- Обезбеђивање вођења поступка признавања права.

1.1.4. Обезбеђивање бесплатног obroка у ђачкој кухињи

- Смањење обима остваривања права на бесплатни оброк у ђачкој кухињи за два процента;
- Корекција висине опредељених средстава у складу са кретањем цена на тржишту;
- Обезбеђивање вођења поступка признавања права.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 2:**Обезбедити доступност услуга и остваривање права на социјалну заштиту у Крагујевцу**

Иако је широк спектар услуга које обезбеђује Град Крагујевац, наилази се на изазове неједнаке распрострањености, и недовољног обухвата услуга као што су лични пратилац и помоћ у кући. Још увек постоје корисничке групе за које није обезбеђена одговарајућа подршка, попут особа оболелих од аутизма. Нарочито је исказана потреба за услугама које имају превентиван карактер. Међутим, иако анализа указује на недовољан обухват услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС, кретање корисника углавном стагнира или чак опада. Доступност услуга и других права на социјалну заштиту је компромитована слабошћу капацитета локалне јавне администрације. Стога ће, у наредном планском периоду, пажња бити усмерена, како на даљи развој услуга, тако и на унапређење капацитета органа и организација који су од кључног значаја за социјалну заштиту у Крагујевцу.

Индикатори успеха:

Кључни показатељи достизања Другог посебног циља су:

- Увећање локалне стопе доступности услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС за око 80%;
- Број запослених на управним пословима социјалне заштите у надлежности Града Крагујевца ће се увећати за око 30%;
- Повећаће се број услуга и видова материјалне подршке у области социјалне заштите који су ближе уређени локалним нормативним актима за пет;
- Основаће се Савет за социјалну политику.

МЕРА 2.1: Обезбеђивање услуга социјалне заштите за грађане Крагујевца

Град Крагујевац ће се у наредном планском периоду фокусирати на услуге које омогућавају корисницима да бораве у свом дому и максимално се укључе у заједницу. Унапређиваће се постојећи и развијаће се нови програми којима се превенира стање социјалне потребе а нарочито потреба за интервенцијом система која, као нежељени ефекат, подразумева смањење укључености у друштво. Сагласно опредељењу Града Крагујевца да се приоритетно јачају отворени облици подршке у заједници, као и утврђеним потребама и трендовима, обезбеђивање услуга прихватилишта ће се задржати у приближно истом обиму. Већина услуга дневног борава ће остати на достигнутом нивоу. Један од изузетака је Дневни боравак за децу са проблемима у понашању где ће се обим корисника повећати унапређењем упућивања на услугу. Такође, повећаће се обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју, услед обезбеђивања додатних просторних капацитета. Кључна повећања обима корисника су планирана код услуга Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе, Лични пратилац детета, Персонална асистенције и нарочито Саветовалиште за брак и породицу. Град Крагујевац ће постепено повећавати обим прве три наведене услуге, крећући се ка просечној стопи њихове доступности на националном нивоу. Највеће повећање обима је планирано код услуге Саветовалиште за брак и породицу јер се ради о најзначајнијем виду подршке којим се превенира дубљи улазак у стање потребе и зависност од система.

Индикатори на нивоу мере:

- Обим услуге прихватилишта за жртве насиља у породици;
- Обим услуге прихватилишта за децу и младе;
- Обим корисника услуге прихватилишта за одрасле и старије особе;

- Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју;
- Обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју;
- Обим услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању;
- Обим корисника услуге Дневни боравак за старије особе;
- Обим услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику;
- Обим корисника услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе;
- Обим услуге Лични пратилац детета;
- Обим услуге персоналне асистенције;
- Обим услуге саветовалиште за брак и породицу;
- Обим услуге Клуб пензионера;
- Обим услуге Клуб за особе са аутизмом;
- Обим услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом;

Активности:*2.1.1. Обезбеђивање услуге прихватилишта за жртве насиља у породици*

- До краја планског периода се задржава обим од 30 корисника у току године;

2.1.2. Обезбеђивање прихватилишта за децу и младе

- Након смањења броја корисника услед санирања штете од пожара, наставиће се са обезбеђивањем услуге у обиму од 10 корисника.

2.1.3. Обезбеђивање услуге прихватилишта за одрасле и старије особе

- До краја планског периода задржава се обим од девет корисника у току године.
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.4. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју

- До краја планског периода задржава се обим од 80 корисника у току године;
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.5. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју

- Постепено повећање броја корисника до краја планског периода са 15 на 25;
- Стављање у функцију наменског објекта, у улици Боривоја Петровића бб, као предуслов за повећање обима услуге;
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.6. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању

- До краја планског периода се повећава обим за око 25%;
- Унапређење поступка упућивања на услугу;
- Унапређење сарадње релевантних органа и организација (суд, тужилаштво, образовне институције, ЦСР)

2.1.7. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за старије особе

- До краја планског периода задржава приближно исти обим услуге;
- Утврдити услове пружања и стандарде услуге;

2.1.8. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику

- До краја планског периода се задржава обим од 20 корисника у току године.

2.1.9. Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе

- До краја планског периода ће се повећати обим корисника за 35%;
- Додатно ће се ангажовати одговарајући број геронтодомаћица

2.1.10. Обезбеђивање услуге Лични пратилац детета

- До краја планског периода ће се повећати обим корисника за 20%;
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.11. Обезбеђивање услуге Персонална асистенције

- До краја планског периода ће се повећати обим корисника за 36%;
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.12. Обезбеђивање услуге Саветовалиште за брак и породицу

- До краја планског периода ће се повећати број сесија за 87%.
- До краја планског периода ће у Саветовалишту бити ангажован још један саветник.
- Утврдити услове пружања и стандарде услуге;

2.1.13. Обезбеђивање услуге Клуб пензионера

- Достићи обим услуге од 90 корисника.

2.1.14. Обезбеђивање услуге Клуб за особе са аутизмом

- Достићи обим услуге од 10 корисника.

2.1.15. Обезбеђивање услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом

- Утврдити и уредити услугу релевантним нормативним актом;
- Достићи обим услуге од 120 корисника.

МЕРА 2.2: Обезбеђивање остваривања права грађана Крагујевца на социјалну заштиту

Град Крагујевац, као један од већих градова у Србији, регионални економски и образовни и културни центар, има снажну јавну администрацију. Ипак, све указује да остваривање права грађана на социјалну заштиту отежавају слабости административних капацитета. Додатним кадровским јачањем одговарајућих служби ће се постићи ефикасније остваривање права на социјалну заштиту док ће се оснивањем и радом Савета за социјалну политику постићи боља координација рада релевантних органа и организација и омогућити ефективније формулисање политика.

Индикатори на нивоу мере:

- Обим запослених у Одељењу за социјалну заштиту на пословима из надлежности ЈЛС
- Обим запослених у ЦСР на пословима из надлежности ЈЛС
- Рад Савета за социјалну политику
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Саветовалиште за брак и породицу
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Клуб пензионера
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Клуб за особе са аутизмом
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом

Активности:

2.2.1. Унапређење обављања делатности Одељења за социјалну заштиту

- До краја планског периода биће ангажована додатна три запослена на пословим изворне надлежности Града;
- Измениће се правилник о организацији и систематизацији радних места у Градској управи у складу са повећањем броја запослених и пословима социјалне заштите у надлежности ЈЛС.

2.2.2. Унапређење обављања делатности Центра за социјални рад

- До краја планског периода биће ангажована додатна два запослена на пословим изворне надлежности Града;
- Измениће се правилник о организацији и систематизацији радних места у ЦСР, у складу са повећањем броја запослених и пословима социјалне заштите у надлежности ЈЛС.

2.2.3. Деловање савета за социјалну политику

- Решењем Градског већа ће бити основан Савет за социјалну политику и уређен рад овог саветодавног тела;
- Одржаће се најмање две седнице Савета у току године;

2.2.4. Нормативно унапређење услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику

- Усвојиће се измене и допуне Одлуке о социјалној заштити у складу са утврђеним стандардима услуге.

2.2.5. Нормативно унапређење услуге Саветовалиште за брак и породицу

- Усвојиће се измене и допуне Одлуке о социјалној заштити у складу са утврђеним стандардима услуге.

2.2.5. *Нормативно уређење услуге Клуб пензионера*

- Усвојиће се релевантна одлука у складу са утврђеним стандардима услуге.

2.2.6. *Нормативно уређење услуге Клуб за особе са аутизмом*

- Усвојиће се релевантна одлука у складу са утврђеним стандардима услуге.

2.2.6. *Нормативно уређење услуге Саветодавна подршка породици која се стара о члану породице са инвалидитетом*

- Усвојиће се релевантна одлука у складу са утврђеним стандардима услуге.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 3:

Створити једнаке могућности за самостални живот грађана Крагујевца и подстицати на социјалну укљученост

Друштвена укљученост и самосталан живот представљају услов за одрживост социјалног система. Социјална инклузија је подстакните услугама социјалне заштите, међутим, неким рањивим групама је потребна додатна подршка како би се подстакла самосталност, очувала равноправност и смањиле дискриминације и стигматизације.

Индикатори успеха:

Показатељ достизања трећег посебног циља је **Стопа обухвата грађана Крагујевца активностима којима се стварају једнаке могућности за самосталан живот и подстиче се на социјалну укљученост**. Планиране мере су усмерене на достизање вредности од пет грађана на 10.000 становника који су укључени у одговарајуће активности до друге године периода. Након тога ће развијане активности прерасти у стандардне услуге које обезбеђује Град Крагујевац.

МЕРА 3.1: Организовање активности којима се стварају једнаке могућности за самостални живот и подстиче социјална укљученост

Током актуелног планског периода ће се организовати активности са фокусом на старије суграђане, особе са аутизмом и децу и младе који се осамостаљују по напуштњу услуга смештаја у систему социјалне заштите. Планиране активности за старије су усмерене на очување физичких и психичких капацитета, спречавање социјалне исуључености и превенцију развоја потребе за сложенијим видовима подршке. Приоритетни статус потреба особа са аутизмом произилази из чињенице да ни једна стандардна услуга социјалне заштите није намењена овој рањивој групи. Стога ће планиране активности допринети стварању подстицајног, безбедног и инклузивног окружења које омогућава особама са аутизмом да развијају своје потенцијале, унапређују социјалне и комуникацијске вештине, те активно учествују у животу заједнице. Подршка деци и младима који се осамостаљују након коришћења услуга смештаја ће се састојати од активности смањења ризика као последице специфичних изазова са којима се суочавају при чему ће приоритет бити јачање капацитета за достизање економске самосталности.

Индикатори на нивоу мере:

- Број корисника Клуба пензионера
- Број корисника Клуба за особе са аутизмом
- Број корисника програма младих који излазе из система социјалне заштите

Активности:

3.1.1. Развој услуге Клуб пензионера

- Уговарање активности са Црвеним крстом Крагујевца
- Организовање и рад клуба пензионера
- Развој услова и стандарда за рад клуба пензионера као стандардне услуге социјалне заштите

3.1.2. Развој услуге Клуб за особе са аутизмом

- Уговарање активности са Удружењем за помоћ особама са аутизмом
- Организовање и рад клуба за особе са аутизмом

- Развој услова и стандарда за рад клуба пензионера као стандардне услуге социјалне заштите

3.1.3 *Развој транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја*

- Уговарање активности (унапређење животних вештина, унапређење запошљивости, индивидуална и групна психосоцијална подршка)
- Развој програма

ПОСЕБНИ ЦИЉ 4:

Очувати и унапредити породичне односе, унапредити породичну, родну и међугенерациску солидарност у Крагујевцу

Породица је основни ослонац система социјалне заштите. Због изазова као што су насиље у породици, слабљење родитељских компетенција недовољна подршка особама које не могу самостално да обављају свакодневне активности потребно је увести мере које ће оснажити породицу и подстаћи међугенерациску сарадњу. Овим циљем жели се очувати стабилност породичних односа и смањити ризик од издвајања деце из биолошке породице.

Индикатори успеха:

Стопа обухвата породица Крагујевца активностима којима се чувају и унапређују породични односи, унапређује породична, родна и међугенерациска солидарност је кључни показатељ достизања четвртог циља. Планирано је да 32 грађана на 10.000 становника учествује у одговарајућим активностима до друге године планског периода. Током треће године планског периода ће вредност овог индикатора опасти је део активности прераста у стандардне услуге социјалне заштите које обезбеђује Град Крагујевац.

МЕРА 4.1: Организовање активности којима се чувају и унапређују породични односи

Планиране активности су пре свега намењене породицама са децом које наилазе на изазове савременог живота у сложеним друштвено економским околностима. Јачањем родитељских компетенција се превенира потреба за друштвеном подршком и интервенцијом у породици која по својој природи треба да буде последњи механизам за којим се посеже. Такође, пружиће се подршка породицама са децом у ризику од занемаривања, насиља, сиромаштва или других социјалних проблема, са циљем да се очува јединство породице и спречи издвајање детета из породичне средине.

Индикатори на нивоу мере:

- Број породица полазника школе родитељства
- Број породица корисника услуге Породични сарадник

Активности:

4.1.1. Успостављање школе родитељства

- Развој одговарајућих капацитета ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица
- Организовање школе родитељства за 40 породица у другој години планског периода, односно за 80 у трећој.

4.1.2. Развој услуге Породични сарадник

- Развој одговарајућих капацитета ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“;
- Пружање услуге за 15 породица у трећој години планског периода;
- Развој услова и стандарда за породичног сарадника као стандардне услуге социјалне заштите.

МЕРА 4.2: Организовање активности којима се унапређује породична, родна и међугенерациска солидарност

Приоритетни значај у оквиру Мере је додељен породицама које брину о свом члану чији су капацитети за самостално обављање свакодневних активности, битно смањени. Чланови ових породица имају пресудан значај за појединца, породицу и друштво у целини. Они представљају основни ослонац система неге јер брину о особама које су због старости, болести или инвалидитета делимично или потпуно зависне од туђе помоћи. Пружање подршке овим породицама уједно значи останак њиховог сродника у природном окружењу, омогућавање континуиране и емотивно блиске неге, јачање породичне солидарности и међугенерациске повезаности као и друштвене кохезије.

Индикатори на нивоу мере:

Број породица корисника услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом ће у другој години износити 120, да би у трећој години прерастао у стандардну услугу социјалне заштите коју обезбеђује Град Крагујевац.

Активности:

4.2.1. Развој услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом

- Уговарање активности са Црвеним крстом Крагујевца
- Организовање Саветодавне подршке породицама које се старају о члану породице са инвалидитетом
- Развој услова и стандарда за Саветодавну подршку као стандардне услуге социјалне заштите

5.3. Процена финансијских средстава неопходних за реализацију Програма

Финансирање система социјалне заштите из буџета Града Крагујевца представља важан инструмент социјалне политике усмерен на побољшање квалитета живота грађана и унапређење социјалне инклузије. Град Крагујевац континуирано улаже средства у развој и реализацију услуга социјалне заштите од локалног значаја, водећи рачуна о потребама најосетљивијих група становништва. Процена финансијских средстава за реализацију Програма унапређења социјалне заштите заснива се на анализи постојећих услуга, броја и структуре корисника, као и финансијских капацитета буџета града, односно могућности прибављања донаторских средстава. Оквир процене потребних финансијских средстава за реализацију програма повезан је са локалним буџетом који се израђује по принципима програмског буџетирања. Сходно наведеном, средства се планирају кроз програм 11 – Социјална и дечија заштита (шифра програма: 0902), што омогућава систематско праћење трошкова и ефикасније управљање буџетским средствима. Посебан фокус усмерава се на обезбеђивање одрживости услуга које се реализују у сарадњи са Центром за социјални рад, Центром за развој услуга социјалне заштите „Књегиња Љубица“ и другим пружаоцима услуга, као и на унапређење квалитета услуга подршке породици, деци, старима и особама са инвалидитетом. У процесу планирања узимају се у обзир и могућности суфинансирања кроз програме виших нивоа власти, као и кроз сарадњу са донаторима и организацијама цивилног друштва. На овај начин, Град Крагујевац настоји да обезбеди стабилан и предвидив систем финансирања социјалне заштите, који ће омогућити континуитет у пружању услуга и даљи развој локалне социјалне политике.

Приликом процене неопходних средстава за реализацију програма коришћени су доступни процењени подаци о висини номиналног раста бруто друштвеног производа у периоду 2025-2027.¹⁰

Табела 11: Приказ процењених финансијских средстава по изворима финансирања активности за реализацију посебних циљева Програма предвиђених акционим планом

Шифра и назив активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
			2025 година	2026 година	2027 година
1.1.1. Обезбеђивање права на једнократну новчану помоћ	Буџет Града	0902-0001	49.500	53.300	57.700
1.1.2. Обезбеђивање права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	Буџет Града	0902-0001	30.000	32.300	35.000
1.1.3. Обезбеђивање права на бесплатан оброк у народној кухињи	Буџет Града	0902-0001	20.000	21.500	23.300
1.1.4. Обезбеђивање права	Буџет Града	0902-0001	18.000	19.400	21.000

¹⁰ Упутство за припрему Одлуке о буџету локалне власти за 2025. годину са пројекцијама за 2026. и 2027. годину Фискална стратегија за 2026. годину са пројекцијама за 2027. и 2028. годину

	бесплатан оброк у ђачкој кухињи					
2.1.1.	Обезбеђивање услуге Прихваталиште за жртве насиља у породици	Буџет Града	0902-0002	15.350	16.500	17.900
2.1.2.	Обезбеђивање услуге Прихваталиште за децу и младе	Буџет Града	0902-0002	11.700	12.600	13.650
2.1.3.	Обезбеђивање услуге Прихваталиште за одрасле и старије особе	Буџет Града	0902-0002	14.850	16.000	17.320
2.1.4.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Буџет Града	0902-0016	10.000	10.770	11.660
2.1.5.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју	Буџет Града	0902-0016	11.000	11.850	12.830
2.1.6.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	Буџет Града	0902-0016	4.080	4.400	4.760
2.1.7.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за старије особе	Буџет Града	0902-0016	7.900	8.500	9.210
2.1.8.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризик	Буџет Града	0902-0016	4.080	4.400	4.760
2.1.9.	Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	Буџет Града	0902-0016	12.900	13.900	15.050
2.1.10.	Обезбеђивање услуге Лични пратилац детета	Буџет Града	0902-0016	37.950	40.870	44.260
2.1.11.	Обезбеђивање услуге Персонална асистенција	Буџет Града	0902-0021	7.200	7.750	8.400
2.1.12.	Обезбеђивање услуге саветовалишта за брак и породицу	Буџет Града	0902-0017	5.540	5.970	6.640
2.1.13.	Обезбеђивање услуге Клуб пензионера	Буџет Града	0902-0018	0	0	1.000
2.1.14.	Обезбеђивање услуге Клуб за особе са аутизмом	Буџет Града	0902-0016	0	0	2.000
2.2.1.	Обављање делатности одељења за социјалну заштиту	Буџет Града	0602-0001	100.471	110.500	129.605

2.2.2.	Обављање делатности Центра за социјални рад	Буџет Града	0902-0001	28.635	33.100	38.300
3.2.1.	Развој услуге Клуб пензионера	Буџет Града	0902-0018	0	1.000	0
3.2.2.	Развој услуге Клуб за особе са аутизмом	Донаторска средства	0902-4XXX Пројекат	0	1.000	0
4.1.1.	Успостављање школе родитељства	Буџет Града	0902-4XXX пројект	0	800	500
4.1.1.	Развој услуге Породични сарадник	Донаторска средства	0902-0005	0	0	2.000
4.2.1.	Развој транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја	Донаторска средства	0902-4XXX пројект	0	1.000	1.200

Наредни табеларни приказ даје агрегатни преглед процене финансијских средстава потребних за реализацију Програма, распоређених по изворима финансирања планираних активности.

Табела 12: Приказ годишњих, укупних, процењених финансијских средстава по изворима финансирања за реализацију Програма

Редни број	Извор финансирања	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
		2025 година	2026 година	2027 година
1.	Буџет Града	389.156	425.410	474.845
2.	Донаторска средства	0	2.000	3.200
Укупно сви извори финансирања		389.156	427.410	477.045

6. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Оквир за праћење спровођења, вредновање учинака и извештавање представља систематски инструмент за праћење реализације Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025–2027. године.

Циљ овог оквира је да обезбеди:

- транспарентност у спровођењу мера и активности Програма,
- благовремено препознавање евентуалних одступања у реализацији,
- ефикасно вредновање резултата и ефеката мера,
- континуирано информисање свих релевантних актера и јавности о напретку у реализацији локалне социјалне политике.

6.1. Институционални оквир и одговорности

За координацију процеса праћења и извештавања надлежна је Градска управа за друштвене делатности – Одељење за социјалну заштиту, у сарадњи са:

- Центром за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац,
- ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“,

- Црвеним крстом Крагујевца,
- пружаоцима услуга социјалне заштите на територији града,
- Саветом за социјалну политику Града Крагујевца, који има консултативну и координациону улогу.

Оперативно праћење и прикупљање података вршиће институције носиоци мера и активности наведених у Акционом плану. Сви актери су у обавези да најмање једном годишње доставе извештаје о реализацији активности и постигнутим индикаторима.

6.2. Поступак праћења и вредновања

Праћење реализације Програма унапређења социјалне заштите се спроводи на више нивоа:

- На нивоу општег циља Програма, прати се укупан обухват и приступ социјалној заштити (нпр. стопа доступности социјалних услуга, локална стопа финансирања).
- На нивоу посебних циљева, прати се напредак у доменама материјалне сигурности, развоја услуга и социјалне инклузије.
- На нивоу мера и активности, прати се извршење задатака, временски рокови, утрошена средства и остварени индикатори (квантитативни и квалитативни).

Вредновање учинака се врши на основу дефинисаних показатеља успеха, уз поређење базних вредности (2024) и циљних вредности за сваку наредну годину периода 2025–2027. године.

Квалитативно вредновање подразумева анализу релевантности, ефикасности, ефективности, утицаја и одрживости мера. Поред интерног вредновања које спроводи Градска управа, може се, по потреби, ангажовати и независни спољни евалуатор (нпр. универзитет или стручна институција).

6.3. Индикатори и извори података

Индикатори дефинисани у Акционом плану обухватају:

- кључне показатеље ефеката (нпр. стопа доступности услуга, број корисника по типовима услуга, износ издвајања из буџета),
- показатеље резултата (нпр. број новоуспостављених услуга, број корисника услуга и активности),
- показатеље процеса (нпр. број одржаних састанака, број донетих нормативних аката).

Извори података укључују: извештаје Центра за социјални рад, годишње извештаје пружалаца услуга, административне евиденције Градске управе, податке Републичког завода за статистику и Републичког завода за социјалну заштиту као и независне анализе партнера.

Поред индикатора дефинисаних акционим планом, пратиће се и кретање показатеља социјалне заштите путем којих ће се сагледати стање у Крагујевцу у односу на национални просек. Детаљан приказ индикатора је дат у Прилогу 4.

6.4. Извештавање

Извештавање о реализацији Програма врши се у складу са следећим распоредом:

- Годишњи извештај о спровођењу Програма припрема Градска управа за друштвене делатности и подноси га Градском већу и Скупштини града Крагујевца уз претходно прибављено мишљење Савета за социјалну политику, до 31. марта текуће године за претходну.
- Извештаји садрже податке о степену реализације активности, оствареним индикаторима, утрошку финансијских средстава и препоруке за унапређење.
- Коначна евалуација Програма спроводи се по истеку периода важења (2027), ради процене постигнутих ефеката и дефинисања смерница за нови програмски циклус.

Резултати праћења и извештаји биће јавни и доступни на званичној интернет страници Града Крагујевца. Посебна пажња биће посвећена родно осетљивој статистици и подацима о осетљивим друштвеним групама, уз поштовање начела заштите личних података.

7. АКЦИОНИ ПЛАН

7.1. Општи циљ

Пружити помоћ и оснажити за самосталан и продуктиван живот у друштву појединце и породице у Крагујевцу, и спречити настајање и отклонити последица социјалне искључености.

Показатељ(и) на нивоу општег циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Општа стопа доступности социјалне заштите у Крагујевцу	Корисника ЦСР на 10.000 становника	Извештај ЦСР, Процена броја становника РЗС	1.200 (2024)	1.315	1.442	1.581
Индекс одступања опште доступности социјалне заштите	%	Извештај ЦСР, Годишњи извештај РЗС	95,8 (2024)	100	100	100
Локална стопа доступности социјалне заштите у Крагујевцу	Корисника ЦСР на 10.000 становника	Извештај ЦСР, извештај надлежног органа за признавање појединих права из области СЗ	88 (2024)	627	643	662
Локална стопа расхода за социјалну заштиту	%	Одлука о завршном рачуну	2,9 (2024)	3,3	3,5	3,8
Индекс одступања локалних улагања у социјалну заштиту	%	Одлука о завршном рачуну, Извештај РЗСЗ	51,6 (2024)	60	70	80

Посебни циљ 1

Достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у Крагујевцу при задовољавању животних потреба

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: ГУ за друштвене делатности

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Град Крагујевца	Корисника на 10.000 становника	Извештај ЦСР, Процена броја становника РЗС	538 (2024)	538	537	537

МЕРА 1.1: Обезбеђивање материјалне подршке за грађане Крагујевца

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД ¹¹		
			2025. години	2026. години	2027. години
ГУ за друштвене делатности	Буџет Града	0902-0001	117.500	126.500	137.000

Период спровођења мере: I квартал 2025. – IV квартал 2027.

Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: /

Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Обим остваривања права на једнократну новчане помоћи	Корисник	Годишњи извештај ЦСР	5.514 (2024)	5.480	5.450	5.420
Обим остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	Корисник	Годишњи извештај ЦСР	104 (2024)	102	101	100
Обим остваривања права на бесплатан оброк у народној кухињи	Корисник	Годишњи извештај ЦСР	545 (2024)	540	530	535
Обим остваривања права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи за два процента	Корисник	Годишњи извештај ЦСР	3.000 (2024)	2.980	2.950	2.930

¹¹ Збир средстава излистаних под припадајућим активностима за односну меру

Активности 1.1.

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (цифра ПП/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
						2025 година	2026 година	2027 година
1.1.1. Обезбеђивање права на једнократну новчану помоћ	ЦСР	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	49.500	53.300	57.700
1.1.2. Обезбеђивање права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	ЦСР	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	30.000	32.300	35.000
1.1.3. Обезбеђивање права на бесплатан оброк у народној кухињи	ЦСР	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	20.000	21.500	23.300
1.1.4. Обезбеђивање права бесплатан оброк у ђачкој кухињи	ГУ за друштвене делатности	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	18.000	19.400	21.000

Посебни циљ 2**Обезбедити доступност услуга и остваривање права на социјалну заштиту у Крагујевцу****Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: ГУ за друштвене делатности**

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Локална стопа доступности услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС	Корисника на 10.000 становника	Извештаји пружалаца услуга, Процена броја становника РЗС	87 (2024)	105	125	156
Број запослених на управним пословима социјалне заштите у надлежности Града Крагујевца	Запослени	Извештај о раду Градске управе, Извештај о раду ЦСР	13	13	15	17
Број услуга и видова материјалне подршке у области социјалне заштите који су ближе уређени локалним нормативним актима	услуге и видови материјалне подршке у области социјалне	Одлука о социјалној заштити и акти донети ради њеног спровођења	20 (2024)	20	24	24

заштите

Основан Савет за
социјалну политикуОдлука о
оснивањуСлужбени лист
Града Крагујевца

0 (2024)

1

1

1

МЕРА 2.1: Обезбеђивање услуга социјалне заштите за грађане Крагујевца

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
			2025. години	2026. години	2027. години

ГУ за друштвене
делатности

Буџет Града

0902 (ПА од 0001 до 0020)

142.550

153.510

169.440

**Период спровођења мере: I квартал 2025. –
IV квартал 2027.****Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга од стране
учесника у планском систему**

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

1. Одлука којом се уређује обезбеђивање услуге Клуб пензионера
2. Одлука којом се уређује обезбеђивање услуге Клуб за особе са аутизмом

Показатељ(и) на нивоу мере	Извор провере	Јединица мере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Обим услуге прихватиштва за жртве насиља у породици	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	35 (2024)	35	35	35
Обим услуге прихватиштва за децу и младе	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	10 (2024)	5	10	10
Обим корисника услуге прихватиштва за одрасле и старије особе	Извештај пружаоца услуге	Упут за коришћење услуге	9 (2024)	9	9	9
Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	80 (2024)	80	80	80
Обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју	Извештај пружаоца услуге“	Упут за коришћење услуге	15 (2024)	15	20	25
Обим услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	Извештај пружаоца услуге“	Упут за коришћење услуге	16 (2024)	20	20	20
Обим услуге Дневни боравак за старије особе	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	10 (2024)	10	10	10
Обим услуге Дневни боравак за децу из	Годишњи извештај ЦРУСЗ	Упут за коришћење услуге	20 (2024)	20	20	20

породица у ризику	„Кнегиња Љубица“						
Обим услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	112 (2024)	130	150	150	
Обим услуге Лични пратилац детета	Извештај пружаоца услуге	Упут за коришћење услуге	36 (2024)	40	40	43	
Обим услуге персоналне асистенције	Извештај пружаоца услуге	Упут за коришћење услуге	11 (2024)	11	13	15	
Обим услуге саветовалиште за брак и породицу	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	1.125 (2024)	1.400	1.700	2.100	
Обим услуге Клуб пензионера	Годишњи извештај Црвеног Крста Крагујевац	Упут за коришћење услуге	0 (2024)	0	0	90	
Обим услуге Клуб за особе са аутизмом	Извештај пружаоца услуге	Упут за коришћење услуге	0 (2024)	0	0	10	

Активности 2.1.

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (инфра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
						2025 година	2026 година	2027 година
2.1.1. Обезбеђивање услуге Прихваталиште за жртве насиља у породици	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0002	15.350	16.500	17.900
2.1.2. Обезбеђивање услуге Прихваталиште за децу и младе	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0002	11.700	12.600	13.650
2.1.3. Обезбеђивање услуге Прихваталиште за одрасле и старије особе	ГУ за друштвене делатности	Пружалац услуге изабран у поступку ЈН	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0002	14.850	16.000	17.320
2.1.4. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	ГУ за друштвене делатности	ШОСО „Вукашин Марковић“	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	10.000	10.770	11.660
2.1.5. Обезбеђивање услуге Дневни	ГУ за друштвене	Пружалац услуге	IV квартал	Буџет Града	0902-0016	11.000	11.850	12.830

	боравак за одрасле са сметњама у развоју	делатности	изабран у поступку ЈН	2027					
2.1.6.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	4.080	4.400	4.760
2.1.7.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за старије особе	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	7.900	8.500	9.210
2.1.8.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризик	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	4.080	4.400	4.760
2.1.9.	Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	12.900	13.900	15.050
2.1.10.	Обезбеђивање услуге Лични пратилац детета	ГУ за друштвене делатности	Пружалац услуге изабран у поступку ЈН	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	37.950	40.870	44.260
2.1.11.	Обезбеђивање услуге Персонална асистенција	ГУ за друштвене делатности	Пружалац услуге изабран у поступку ЈН	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0021	7.200	7.750	8.400
2.1.12.	Обезбеђивање услуге саветовалишта за брак и породицу	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0017	5.540	5.970	6.640
2.1.13.	Обезбеђивање услуге Клуб пензионера	Црвени крст Крагујевац	Клуб пензионера	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0018	0	0	1.000
2.1.14.	Обезбеђивање услуге Клуб за особе са аутизмом	ГУ за друштвене делатности	Пружалац услуге изабран у поступку ЈН	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	0	0	2.000

МЕРА 2.2: Обезбеђивање остваривања права грађана Крагујевца на социјалну заштиту

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
			2025. години	2026. години	2027. години
ГУ за друштвене делатности	Буџет Града	0602-0001 0902-0001	129.106	143.600	167.905

Период спровођења мере: I квартал 2026. – IV квартал 2027.**Тип мере:**

1. Организационо-управљачко-институционална
2. Регулаторан

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

1. Правилник којим је уређена организација и систематизација радних места у градској управи
2. Закључак Градског већа којим се усваја предлог ЦСР о повећању броја запослених
3. Решење Градског већа о оснивању Савета за социјалну политику
4. Нормативни акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуга социјалне заштите које обезбеђује Град Крагујевац

Показатељ(и) на нивоу мере	Извор провере	Јединица мере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Обим запослених у Одељењу за социјалну заштиту на пословима из надлежности ЈЛС	Извештај о раду Градске управе	Запослени	1 (2024)	1	2	3
Обим запослених у ЦСР на пословима из надлежности ЈЛС	Годишњи извештај ЦСР	Запослени	12 (2024)	12	13	14
Рад Савета за социјалну политику	Годишњи извештај Савета за социјалну политику	Одржане седнице	0 (2024)	1	2	2
Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику	Службени лист Града Крагујевца	Документ	0 (2024)	0	1	0
Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Саветовалиште за брак и породицу	Службени лист Града Крагујевца	Документ	0 (2024)	0	1	0
Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Клуб пензионера	Службени лист Града Крагујевца	Документ	0 (2024)	0	1	0
Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Клуб за особе са аутизмом	Службени лист Града Крагујевца	Документ	0 (2024)	0	1	0

Активности 2.2.

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (цифра ПР/ПА/ПЛ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
						2025 година	2026 година	2027 година
2.2.1. Обављање делатности одељења за социјалну заштиту	Градско веће	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0602-0001	100.471	110.500	129.605
2.2.2. Обављање делатности Центра за социјални рад	Градско веће	ЦСР	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	28.635	33.100	38.300
2.2.3. Рад савета за социјалну политику	Градско веће	/	IV квартал 2025	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.4. Нормативно унапређење услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику	Градско веће	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	II квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.5. Нормативно унапређење услуге Саветовалиште за брак и породицу	Градско веће	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	II квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.6. Нормативно уређење услуге Клуб пензионера	Градско веће	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.7. Нормативно уређење услуге Клуб за особе са аутизмом	Градско веће	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.8. Нормативно уређење услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом	Градско веће	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0

Посебан циљ 3

Створити једнаке могућности за самостални живот грађана Крагујевца и подстицати на социјалну укљученост

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: ГУ за друштвене делатности

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Стопа обухвата грађана Крагујевца активностима којима се стварају једнаке могућности за самосталан живот и подстиче се на социјалну укљученост	Грађана укључених у активности на 10.000 становника	Извештај организација које спроводе активности, Процена броја становника РЗС	0(2024)	0,5	5,6	0,9

МЕРА 3.1: Организовање активности којима се стварају једнаке могућности за самостални живот и подстиче социјална укљученост

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
			2025. години	2026. години	2027. години
Гу за друштвене делатности	Буџет Града	0902-0018	0	1.000	0
	Донаторска средства	0902-4XXX	0	3.000	1,200

Период спровођења мере: I квартал 2025. – IV квартал 2026. Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

1. Одлука о моделовању услуге социјалне заштите Клуб пензионера
2. Одлука о моделовању услуге социјалне заштите Клуб за особе са аутизмом
3. Одлука о моделовању транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја

Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Број корисника Клуба пензионера	корисник	Извештај Црвеног крст Крагујевац	0 (2024)	0	80	0
Број корисника Клуба за особе са аутизмом	корисник	Извештај Удружење за помоћ особама са аутизмом	8 (2024)	8	8	0
Број корисника транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја	корисник	Извештај Центра "Кнегиња Љубица"	0(2025)	0	6	15

Активности 3.1.

Назив активности		Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
							2025 година	2026 година	2027 година
3.2.1.	Развој услуге Клуб пензионера	Гу за друштвене делатности	Црвени крст Крагујевац Удружење пензионера	IV квартал 2026	Буџет Града	0902-0018	0	1.000	0
3.2.2.	Развој услуге Клуб за особе са аутизмом	Гу за друштвене делатности	Удружење за помоћ особама са аутизмом	IV квартал 2026	Донаторска средства	0902-4XXX Пројекат	0	2.000	0
3.2.3.	Развој транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја (унапређење животних вештина, индивидуална и групна психосоцијална подршка, унапређење запошљивости)	Центар "Кнегиња Љубица"	Центар за социјални рад, Национална служба за запошљавања, удружења грађана	IV квартал 2027	Донаторска средства	0902-4XXX Пројекат	0	1.000	1200

Посебан циљ 4

Очувати и унапредити породичне односе, унапредити породичну, родну и међугенерациску солидарност у Крагујевцу;

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља:

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Стопа обухвата породица Крагујевца активностима којима се чувају и унапређују породични односи, унапређује породична, родна и међугенерациска солидарност	Породица укључених у активности на 10.000 породица	Извештај организација које спроводе активност Извештај о попису домаћинстава и породица -РЗС	0(2024)	0	32	19

МЕРА 4.1: Организовање активности којима се чувају и унапређују породични односи						
Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД			
			2025.	2026.	2027.	
			години	години	години	
Гу за друштвене делатности	Буџет Града	0902-4XXX	0	800	500	
	Донаторска средства	0902-0005	0	0	2.000	
Период спровођења мере: III квартал 2026. – IV квартал 2027.		Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему				
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:						
1. Одлука којом се успоставља и у уређује програм Школа родитељства						
2. Одлука о моделовању услуге социјалне заштите Породични сарадник						
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Обим полазника школе родитељства	Породица	Извештај	0 (2024)	0	40	80
Број породица корисника услуге Породични сарадник	Породица	Извештај о моделовању услуге	0 (2024)	0	0	12

Активности 4.1.

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
						2025 година	2026 година	2027 година
4.1.1. Успостављање школе родитељства	Гу за друштвене делатности	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-4XXX пројекат	0	800	500
4.1.1.1. Развој услуге Породични сарадник	Гу за друштвене делатности	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	IV квартал 2027	Донаторска средства	0902-0005	0	0	2.000

8. ПРИЛОЗИ**8.1. Прилог 1: Преглед стандардних услуга социјалне заштите у Крагујевцу**

Услуге социјалне заштите по групама услуга	Корисничка група	Обезбеђују се	Утврђене одлуком
Смештај			
Прихватилиште	деца, млади и одрасли жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања	☒	☒
	деца и млади који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама,	☒	☒
	одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућници и просјаци	☒	☒
Предах смештај	деца и млади са сметњама у развоју,	☐	☒
	одрасла и старија лица са сметњама у функционисању	☐	☐

Дневне услуге у заједници			
Дневни боравак	деца и млади са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	☐	☒
	одрасли са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	☒	☒
	деца и млади који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	☒	☒
	одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	☒	☒
Помоћ у кући	деца која имају ограничења физичких и психичких способности	☐	☐
	одрасли и стари који имају ограничења физичких и психичких способности	☒	☒
Свратиште	деца и млади, који живе или раде на улици	☐	☐
	одрасла и стара лица који живе или раде на улици	☐	☐
Лични пратилац	деца са инвалидитетом односно са сметњама у развоју	☒	☒
Услуге подршке за самосталан живот			
Становање уз подршку	особе са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама, са навршених 15 година	☐	☐
	лица узраста између 15 и 26 година, која се осамостаљују по престанку смештаја у установи социјалне заштите или хранитељској породици, односно у установи за извршење кривичних санкција	☐	☐
	лица узраста између 15 и 26 година, која немају могућности да и даље живе у биолошким или сродничким породицама	☐	☒
	млади и одрасли лечени од зависности од алкохола или психоактивних супстанци,	☐	☐
Персонална асистенција	пунолетна лица са инвалидитетом са процењеним I или II степеном подршке	☒	☒
Обука за самосталан живот		☐	☐
Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге			
Интензивне услуге подршке породици која је у кризи		☐	☐
Саветовање и подршка родитеља, хранитеља и усвојитеља		☐	☐
Подршка породици која се стара о свом детету или одраслом члану породице са сметњама у развоју		☐	☐
Одржавање породичних		☐	☐

односа и поновно спајање породице			
Саветовање и подршка у случајевима насиља		☐	☐
Породична терапија		☐	☐
Медијација		☐	☐
СОС телефони		☐	☐
Активација		☐	☐

8.2. Прилог 2: Преглед лиценцираних пружалаца услуге социјалне заштите са седиштем на територији Града крагујевца

Услуга	Лиценцирани пружалац услуге	Корисничка група	Капацитет	Важност лиценце	Оснивач
Прихватилиште	Свети Јоаким и Ана	Одрасли старији и	10	2025.	Удружење грађана
Помоћ у кући	ЦРУСЗ "Књегиња Јубица"	Одрасли старији и	/	2026.	Локална самоуправа
Персонална асистенција	Центар за самостални живот особа са инвалидитетом-Крагујевац	Одрасли старији и	/	2027.	Удружење грађана
Прихватилиште	ЦРУСЗ "Књегиња Јубица"	Жене и деца	10	2028.	Локална самоуправа
Дневни боравак	ЦРУСЗ "Књегиња Јубица"	Деца млади и	10	2029.	Локална самоуправа
Прихватилиште	ЦРУСЗ "Књегиња Јубица"	Деца млади и	10	2029.	Локална самоуправа
Домски смештај	Пет звездица голд	Одрасли старији и	100	2028.	Приватно лице
Домски смештај	Анђео Благовесник д.о.о Крагујевац	Одрасли старији и	64		Приватно лице
Дневни боравак	ЦРУСЗ "Књегиња Јубица"	Одрасли старији и	10	2028.	Локална самоуправа

Прилог 4: Табеларни приказ извршења планираних програмских активности у односу на планирана средства у програму 11 за временски период од 2021-2023

Шифре прог. активности	Назив програмских активности у програму 11 - Социјална и дејча заштита	Буџетске године								
		2021			2022			2023		
		План	Извршење	%	План	Извршење	%	План	Извршење	%
0902-0001	Једнократне помоћи и др. облици помоћи	108,620,001	92,463,011	85.1%	104,867,912	93,213,998	88.9%	158,680,370	129,394,852	81.5%
0902-0002	Породични и домски смештај, прихватилишта и друге врсте смештаја	95,458,374	76,806,918	80.5%	102,978,200	84,164,389	81.7%	125,564,000	110,576,783	88.1%
0902-0005	Обављање делатности установа социјалне заштите									
0902-0016 (0003 у 2021)	Дневне услуге у заједници	15,307,000	14,808,743	96.7%	16,900,000	16,660,240	98.6%	25,774,000	23,277,551	90.3%
0902-0017 (0004 у 2021)	Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге	1,181,000	730,168	61.8%	1,090,000	667,338	61.2%	1,303,000	891,774	68.4%

0902-0018 (0005 у 2021)	Подршка реализацији програма Црвеног крста	28,000,000	26,067,469	93.1%	32,700,000	29,604,937	90.5%	34,355,000	33,836,102	98.5%
0902-0019 (0006 у 2021)	Подршка деци и породици са децом	32,500,000	25,569,334	78.7%	28,150,000	24,890,641	88.4%	37,238,462	28,070,983	75.4%
0902-0020 (0007 у 2021)	Подршка рађању и родитељству	0	0		0	0		3,500,000	1,500,000	42.9%
0902-0021 (0008 у 2021)	Подршка особама са инвалидитетом	270,866,989	269,338,782	99.4%	728,983,800	718,000,377	98.5%	398,250,950	397,567,950	99.8%
0902-xxxx	Пројекти у програму 11	0	0		0	0		1,700,000	680,341	40.0%
	Укупно:	551,933,364	505,784,425	91.6%	1,015,669,912	967,201,920	95.2%	786,365,782	725,796,336	92.3%

8.3. Прилог 4: Табеларни приказ показатеља за праћење и вредновање учинака социјалне заштите града Крагујевца

Назив показатеља	Опис показатеља	Формула	Подаци	Извор података
Општа стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС	Обим корисника социјалне заштите са територије ЈЛС на 10.000 становника	$\frac{\text{Број корисника СЗ}}{\text{Укупан број становника ЈЛС}} \times 10.000$	Број корисника социјалне заштите у ЈЛС на евиденцији ЦСР на дан 31. децембар Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	Евиденција ЦСР РЗС
Индекс одступања опште доступности социјалне заштите у ЈЛС	Одступање опште стопе доступности СЗ у ЈЛС од опште стопе доступности СЗ у РС (општа стопа доступности СЗ у = 100)	$\frac{\text{Општа стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС}}{\text{Општа стопа доступности социјалне заштите у Републици Србији}} \times 100$	Општа стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС Општа стопа доступности социјалне заштите у Републици Србији	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗСЗ
Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС	Обим корисника социјалне заштите у надлежности ЈЛС на 10.000 становника	$\frac{\text{Број корисника СЗ}}{\text{Укупан број становника ЈЛС}} \times 10.000$	Број издатих упута за коришћење услуга социјалне заштите које обезбеђује ЈЛС, у току године Број издатих решења о остваривању права на материјалну подршку коју обезбеђује ЈЛС, у току године Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	Евиденција ЦСР Евиденција органа надлежног за признавање права на материјалну подршку РЗС

				јул	
Индекс одступања локалне доступности социјалне заштите у ЈЛС	Одступање локалне стопе доступности социјалне заштите у ЈЛС од просечне локалне стопе доступности социјалне заштите у РС (просечна локална стопа доступности СЗ у РС = 100)	Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС	Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС	о
		Просечна локална стопа доступности социјалне заштите у РС	Просечна локална стопа доступности социјалне заштите у РС	РЗСЗ	
		X 100			
Базни индекс локалне стопе доступности социјалне заштите у ЈЛС	Промена нивоа вредности локалне стопе доступности социјалне заштите у ЈЛС у односу на базну годину (базна година = 100)	Годишња локална стопа доступности социјалне заштите	Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС у посматраној години	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС	о
		Базна локална стопа доступности социјалне заштите	Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС у базној години	Извештај о социјалној заштити у ЈЛС	о
		X 100			
Локална стопа улагања у социјалну заштиту	Удео расхода за социјалну заштиту у укупним расходима ЈЛС	Расходи ЈЛС за социјалну заштиту	Износ извршених расхода евидентираних у програму 11 буџета ЈЛС	Извештај о извршењу Одлуке о буџету ЈЛС	о
		Укупни расходи ЈЛС	Износ укупно извршених расхода ЈЛС	Извештај о извршењу Одлуке о буџету ЈЛС	о
		X 100			
Локална улагања у социјалну заштиту по становнику	Износ остварених расхода за социјалну заштиту по становнику ЈЛС	Расходи ЈЛС за социјалну заштиту	Износ извршених расхода евидентираних у програму 11 буџета ЈЛС	Извештај о извршењу Одлуке о буџету ЈЛС	о
		Укупан број становника	Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	РЗСЗ	
		X 100			
Индекс одступања локалних улагања у социјалну заштиту	Одступање локалне стопе улагања у социјалну заштиту од просечне локалне стопе улагања у социјалну заштиту у РС (просечна локална стопа улагања у СЗ у РС = 100)	Локална стопа улагања у социјалну заштиту	Локална стопа улагања у социјалну заштиту	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС	о
		Просечна локална стопа улагања у социјалну заштиту у РС	Просечна локална стопа улагања у социјалну заштиту у РС	РЗСЗ	
		X 100			

Индекс одступања локалних улагања у социјалну заштиту по становнику	Одступање износа локалних улагања у социјалну заштиту по становнику од просечног износа локалних улагања у социјалну заштиту у РС по становнику (просечан износ локалних улагања у СЗ по становнику у РС = 100)	Локална улагања у социјалну заштиту по становнику	Просечна локална улагања у социјалну заштиту у РС по становнику	X 100	Локална улагања у социјалну заштиту по становнику	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	Обим корисника материјалне подршке коју обезбеђује РС са територије ЈЛС на 10.000 становника	Број корисника материјалне подршке коју обезбеђује РС са територије ЈЛС	Укупан број становника ЈЛС	X 10.000	Број грађана ЈЛС који су у току године користили новчану социјалну помоћи	Евиденција ЦСР
Одступање локалне стопе доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	Одступање локалне стопе доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија од просечне локалне стопе доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија (просечна локална стопа доступности СЗ у РС = 100)	Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	Просечна локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	X 100	Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Обим остваривања права на једнократну новчану помоћ	Број корисника једнократне новчане помоћи у ЈЛС	/			Број издатих решења о признавању права на једнократну новчану помоћ у току године	Евиденција ЦСР

Обим остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	Број корисника новчане накнаде за добровољно радно ангажовање у ЈЛС	/	Број издатих решења о признавању права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање у току године	Евиденција ЦСР
Обим остваривања права на бесплатан оброк у народној кухињи	Број корисника бесплатног obroка у народној кухињи у ЈЛС	/	Број издатих решења о признавању права на бесплатан оброк у народној кухињи у току године	Евиденција ЦСР
Обим остваривања права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи	Број корисника бесплатног obroка у ђачкој кухињи у ЈЛС	/	Број издатих решења о признавању права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи у току године	Евиденција ЦСР
Локална стопа доступности једнократне помоћи	Број корисника свих видова једнократне помоћи, у новцу и натури на 10.000 становника	Број корисника свих видова једнократне помоћи, у новцу и натури Укупан број становника ЈЛС	Обим остваривања права на једнократну новчану помоћ	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
			Обим остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
			Обим остваривања права на бесплатан оброк у народној кухињи	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
			Обим остваривања права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
			Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	РЗС
Обим услуге прихватилица за жртве насиља у породици	Број корисника прихватилица за жртве насиља у породици	/	Број издатих упута за коришћење услуге прихватилица	Евиденција ЦСР

				за жртве насиља у породици у току године	
Обим услуге прихватилишта за децу и младе	Број корисника прихватилишта за децу и младе	/	Број издатих упута за коришћење услуге прихватилишта за децу и младе у току године	Евиденција ЦСР	
Обим корисника услуге прихватилишта за одрасле и старије особе	Број корисника прихватилишта за одрасле и старије особе	/	Број издатих упута за коришћење услуге прихватилишта за одрасле и старије особе у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Број корисника дневног боравак за децу и младе са сметњама у развоју	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју	Број корисника дневног боравак за одрасле са сметњама у развоју	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	Број корисника дневног боравак за децу са проблемима у понашању	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за старије особе	Број корисника дневног боравак за старије особе	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за старије особе у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику	Број корисника дневног боравак за децу из породица у ризику	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику у току године	Евиденција ЦСР	

Обим корисника услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	Број корисника помоћи и неге у кући за одрасле и старије особе	/	Број издатих упута за коришћење корисника услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге Лични пратилац детета	Број корисника личног пратиоца детета	/	Број издатих упута за коришћење услуге Лични пратилац детета у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге Персонална асистенција	Број корисника персоналне асистенције	/	Број издатих упута за коришћење услуге персоналне асистенције у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге саветовалиште за брак и породицу	Број корисника саветовалишта за брак и породицу	/	Број издатих упута за коришћење услуге саветовалиште за брак и породицу у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге Клуб пензионера	Број корисника клуба пензионера	/	Број издатих упута за коришћење услуге Клуб пензионера у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге Клуб за особе са аутизмом	Обим услуге Клуб за особе са аутизмом	/	Број издатих упута за коришћење услуге Клуб за особе са аутизмом у току године	Евиденција ЦСР
Локална стопа доступности услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС	Обим корисника услуга социјалне заштите које обезбеђује ЈЛС на 10.000 становника	Број корисника услуга социјалне заштите које обезбеђује ЈЛС Укупан број становника ЈЛС	X 10.000 Број издатих упута у току године за коришћење свих услуга социјалне заштите које обезбеђује ЈЛС Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуга Прихватилиште за децу, младе и	Број корисника прихватилишта за жртве насиља у породици на 10.000	Обим услуге прихватилишта за жртве насиља у породици	X 10.000 Обим услуге прихватилишта за жртве насиља у породици	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС

одрасле насиља породици, злостављања или занемаривања	жртве у	становника ЈЛС	Укупан број становника ЈЛС	Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	РЗС
Локална стопа доступности услуге Прихваталишта за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама,	стопа	Број корисника прихваталишта за децу и младе на 10.000 становника, старости до 25 година	Обим услуге прихваталишта за децу и младе Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	Обим услуге прихваталишта за децу и младе Процењени број становника ЈЛС, старости до 25 година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Прихваталиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	стопа	Број корисника прихваталишта за одрасле и старије особе на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге прихваталишта за одрасле и старије Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година	Обим услуге прихваталишта за одрасле и старије Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Предах смештај за децу и младе са сметњама у развоју	стопа	Број корисника предах смештаја за децу и младе са сметњама у развоју на 10.000 становника, старости до 25 година	Обим услуге предах смештаја за децу и младе са сметњама у развоју Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	Обим услуге предах смештаја за децу и младе са сметњама у развоју Процењени број становника ЈЛС, старости до 25 година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Предах смештај за одрасла и старија лица са сметњама у функционисању	стопа	Број корисника предах смештаја за одрасла и старија лица са сметњама у функционисању на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге предах смештаја за одрасла и старија лица са сметњама у функционисању Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година	Обим услуге предах смештаја за одрасла и старија лица са сметњама у функционисању у Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	стопа	Број корисника дневног боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама на 10.000	Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју Процењени број	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС

становника, старости до 25 година		становника ЈЛС, старости до 25 година, на дан 01. јул			
Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	Број корисника дневног боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година	X 10.000	Обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Број корисника дневног боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом на 10.000 становника, старости до 25 година	Обим услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	X 10.000	Обим услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању Процењени број становника ЈЛС, старости до 25 година, на дан 01. јул Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	Број корисника дневног боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година	X 10.000	Обим услуге Дневни боравак за старије особе Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	Број корисника помоћи у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година	X 10.000	Обим услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Лични пратилац детета	Број корисника услуге лични пратилац детета у односу на број становника ЈЛС, старости до 17 година	Обим услуге лични пратилац детета	Укупан број становника ЈЛС, старости до 17 година	X 10.000	Обим услуге лични пратилац детета Процењени број становника ЈЛС, старости до 17 година, на дан 01. јул Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС

Локална стопа доступности услуге Персонална асистенција	Број корисника персоналног асистента у односу на број становника ЈЛС, старости 18 и више година	Обим услуге Персонална асистенција Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	Х 10.000	Обим услуге Персонална асистенција Процењени број становника ЈЛС, старости до 18 година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања	Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања од просечне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања Стопа доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања у Републици Србији	Х 100	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања Стопа доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања у Републици Србији	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС3
Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама од просечне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама у Републици Србији (РС = 100)	Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама од просечне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама Стопа доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама у Републици Србији	Х 100	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама Стопа доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС3

	Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	X 100	Локална стопа доступности услуге Прихвати́лишт е за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Одступање локалне стопе доступности услуге Прихвати́лиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	Одступање локалне стопе доступности услуге Прихвати́лиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак у Републици Србији (РС = 100)	Стопа доступности услуге Прихвати́лиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак у Републици Србији		Стопа доступности услуге Прихвати́лишт е за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	РЗСЗ
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама од просечне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	X 100	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом , односно интелектуални м тешкоћама	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама од просечне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	X 100	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом , односно интелектуални м тешкоћама	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним	Стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама у Републици Србији		Стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним	РЗСЗ

	инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама у Републици Србији (РС = 100)			инвалидитетом , односно интелектуални м тешкоћама у Републици Србији	
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом од просечне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	X 100	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗСЗ
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор од просечне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	X 100	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗСЗ
Одступање локалне стопе доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	Одступање локалне стопе доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности од	Локална стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	X 100	Локална стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС

	просечне стопе доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности у Републици Србији (РС = 100)	Стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности у Републици Србији		Стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности у Републици Србији	РЗСЗ	
Одступање локалне стопе доступности услуге Лични пратилац детета	Одступање локалне стопе доступности услуге Лични пратилац детета од просечне стопе доступности услуге Лични пратилац детета у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Лични пратилац детета		Локална стопа доступности услуге Лични пратилац детета	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС	0
		Стопа доступности услуге Лични пратилац детета у Републици Србији	X 100	Стопа доступности услуге Лични пратилац детета у Републици Србији	РЗСЗ	
Одступање локалне стопе доступности услуге Персонална асистенција	Одступање локалне стопе доступности услуге Персонална асистенција од просечне стопе доступности услуге Персонална асистенција у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Персонална асистенција		Локална стопа доступности услуге Персонална асистенција	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС	0
		Стопа доступности услуге Персонална асистенција у Републици Србији	X 100	Стопа доступности услуге Персонална асистенција у Републици Србији	РЗСЗ	

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У

о усвајању Локалног акционог плана за Родну равноправност града Крагујевца за период 2025.-2027. године

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за Родну равноправност града Крагујевца за период 2025.-2027. године.

Члан 2.

Локални акциони план за Родну равноправност града Крагујевца за период 2025.-2027. године је саставни део ове одлуке.

Члан 3.

Одлуку и Локални акциони план за Родну равноправност града Крагујевца за период 2025.-2027..године објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 560-236/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године

ПРЕДСЕДНИК

Ивица Момчиловић, с.р.

**Локални акциони план за родну равноправност града Крагујевца
за период од 2025 - 2027. године**

Октобар 2025. године

САДРЖАЈ

1.	<u>УВОД</u>	
1.1.	<u>ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА</u>	
2.	<u>Процес израде Локалног акционог плана</u>	
2.1.	<u>Методологија израде Локалног акционог плана</u>	
3.	<u>Стратешки и законски оквир за израду ЛАП-а за родну равноправност</u>	
3.1.	<u>Полазне основе - Међународни и домаћи нормативно-правни оквир</u>	
3.2.	<u>Институционални механизми који у Републици Србији спроводе и надгледају процес унапређења родне равноправности</u>	
3.3.	<u>Институционални оквир за унапређење родне равноправности у граду Крагујевцу</u>	
3.4.	<u>Остали механизми који доприносе унапређењу родне равноправности на територији града Крагујевца</u> 102	
4.	<u>РОДНА РАВНОПРАВНОСТ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ</u>	
4.1.	<u>Положај жена и мушкараца – родни јаз у области здравља, социјалне и дечије заштите</u>	
4.2.	<u>Родна статистика у органима и јавним службама града Крагујевца</u>	
4.3.	<u>Нове активности и пројекти</u>	
5.	<u>ОСНОВНИ СОЦИО-ЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ</u>	
5.1.	<u>Демографија</u>	
5.2.	<u>Људски ресурси и тржиште рада</u>	
6.	<u>SWOT анализа</u>	
7.	<u>Табеларни приказ општих и посебних циљева, мера и активности локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца</u>	
8.	<u>Финансијски оквир</u>	
9.	<u>Праћење, извештавање и оцена реализације локалног акционог плана</u>	
9.1.	<u>Праћење реализације</u>	
9.2.	<u>Систем евалуације</u>	
9.3.	<u>Извештавање</u>	

1. УВОД

Град Крагујевац је своју посвећеност поштовању и примени принципа родне равноправности потврдио доношењем Одлуке о прихватању Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу 2013. године. Према Повељи „Родна равноправност претпоставља да у једном друштву, заједници или организацији постоје једнаке могућности за жене, мушкарце и особе другачијих родних идентитета, да допринесу културном, политичком, економском и социјалном напретку, као и да имају једнаке могућности да уживају све користи и добробити од напретка једне заједнице“.¹² У складу са јасним опредељењем, Комисија за родну равноправност града Крагујевца иницирала је израду првог Локалног акционог плана за родну равноправност за период 2019.-2020. године. Ову иницијативу Комисија је покренула у складу са позитивним законским прописима, као и Одлуком о равноправности полова која је донета од стране Скупштине града Крагујевца 2018. године.

У законодавном систему Републике Србије равноправност жена и мушкараца је једно од основних начела, нарочито од доношења Устава Републике Србије из 2006.године. Такође у складу са законским прописима, Град Крагујевац у континуитету од 2019. доноси локалне акционе планове за родну равноправност. Скупштина града је на седници одржаној 18.03.2025. године донела Одлуку о приступању изради Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период 2025.-2027. године.

Овим документом се утврђује целокупна локална политика у циљу елиминисања дискриминације жена, побољшања њиховог положаја и интегрисања принципа родне равноправности у све области деловања институција система, као један од елемената модернизације и демократизације друштва, у циљу бржег, равномернијег и ефикаснијег друштвеног развоја, у складу са политиком једнаких могућности прокламованом у Уставу Републике Србије (члан 15).

Поред тога, у складу са Агендом 2030 и циљевима одрживог развоја инкорпорираних у циљевима социјалне инклузије, економског раста и развоја, очувања и заштите животне средине, а који подразумевају оснаживање жена, учешће у јавној политици и извршној власти, органима и телима на нивоу локалне самоуправе, заштиту здравља, социјалну инклузију, свест и подршку вулнерабилним категоријама град Крагујевац спроводи све активности усмерене ка циљевима Агенде.

1.1. Циљеви израде локалног акционог плана

Овај документ је намењен пре свега локалној управи града Крагујевца како би се имплементирала начела и обавезе преузете потписивањем Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу, али и национални нормативни и стратешки оквир. Унапређење институционалног оквира и капацитета, примена процедура за родну процену политика и поштовање принципа једнаких могућности у јавним политикама на нивоу града су предуслови унапређења положаја жена и мушкараца и побољшање услова живота.

Значајан део циљева и активности Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период од 2025. - 2027. године је усмерен на континуирано одржавање и унапређење институционалног оквира и системских решења за увођење родне перспективе у локалне политике и активности институција, јавних предузећа и установа.

Други део је усмерен на решавање практичних потреба жена на локалном нивоу у сфери личног и професионалног развоја, безбедности и адекватног информисања.

Локалним акционим планом су предвиђена системска решења која ће омогућити континуирану процену јавних политика и потреба грађана и грађанки, а тиме и одговорати на њихове потребе и уважавати њихове интересе.

¹² Европска повеља о родној равноправности на локалном нивоу

На првој седници радне групе за израду ЛАП-а за родну равноправност Града Крагујевца за период 2025 -2027, која је одржана 23.04.2025. године, председница Радне групе, др Гордана Дамњановић, помоћница градоначелника за здравствену и социјалну заштиту, људска и мањинска права истакла је: „Родна равноправност утемељена је у Уставу Републике Србије, као и законима које доносе надлежна министарства. Унапређење родне равноправности основни је принцип развоја друштва и Град Крагујевац континуирано ради на томе“, подсетивши да је као признање за успешну политику у овој области **Град Крагујевац добио признање Лого равноправности**. „Локални акциони план за родну равноправност наш је будући задатак за 2025, 2026 и 2027. годину ради унапређења свих сфера живота, од образовања и запошљавања, до заштите и подршке вулнерабилним категоријама. Овај радни документ, казала је она, у потпуности ће бити усклађен са националном Стратегијом за родну равноправност за период 2021-2030. године, а наш тим отворен је за све заинтересоване који имају идеје за бољитак. Нови ЛАП ће имати иновативни приступ, допринети унапређењу положаја како жена, тако и мушкараца и бити од користи читавој заједници“, поручила је Дамњановић.

2. ПРОЦЕС ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

2.1. Методологија израде Локалног акционог плана

У процесу израде Локалног акционог плана примењена је партиципативна метода, заступљена у свим фазама.

Прикупљање података обављено је уз подршку локалних партнера: институција, организација и удружења са територије града Крагујевца.

Дефинисани су циљеви и активности, све у складу са правним оквиром за област родне равноправности, а нарочито са Националним стратешким документима за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности, као и са надлежностима локалне самоуправе.

Као извори података коришћени су званични подаци Републичког завода за статистику, Националне службе за запошљавање, Школске управе, Регионалне привредне коморе, Дома здравља Крагујевац, Центра за Социјални рад, НВО и удружења грађана града Крагујевца, као и документација локалне самоуправе.

Подршку у изради Локалног акционог плана пружили су:

- Градска управа за друштвене делатности града Крагујевца
- Градска управа за развој и инвестиције града Крагујевца
- Градска управа за финансије и јавне набавке
- Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност права и превенцију трговине људима, у Градској управи за друштвене делатности
- Центар за социјални рад „Солидарност“
- Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац
- Центар за породични смештај и усвојење Крагујевац
- Дом ученика средњих школа Крагујевац
- Образовно-културна заједница Рома „Романипен“
- Црвени крст Крагујевац
- Завод за здравствену заштиту радника
- Канцеларија за младе
- Национална служба за запошљавање
- Дом здравља Крагујевац
- Полицијска управа Крагујевац
- НВО и Удружења грађана града Крагујевца
- Медији

Решењем број 112-431/25-V од 31. марта 2025. године формирана је Радна група за израду Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период 2025 - 2027. године.

Радна група за израду Локалног акционог плана за родну равноправност је била у следећем саставу:

1. Др Гордана Дамњановић, помоћница Градоначелника за здравствену и социјалну заштиту, људска и мањинска права, председница Радне групе;
2. Биљана Илић Стошић, начелница Шумадијског управног округа, чланица;
3. Јелена Павић, чланица Градског већа за здравствену и социјалну заштиту, чланица;
4. Радомир Ерић, члан Градског већа за привреду, члан;

5. Радојко Дамјановић, начелник Школске управе, члан;
6. Нада Миловановић, директорка "Застава завод за здравствену заштиту радника Крагујевац", чланица;
7. Славица Новаковић, директорка Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица“ Крагујевац, чланица;
8. Ивана Обрадовић Станић, начелница Одељења за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима – Градска управа за друштвене делатности, чланица;
9. Вера Симић, чланица Управног одбора удружења "Оаза сигурности", чланица;
10. Ана Милетић Вучковић, директор Центра за породични смештај и усвојење Крагујевац, чланица
11. Ана Радаковић, помоћница директора Центра за социјални рад "Солидарност" у Крагујевцу, чланица
12. Владимир Јакшић, директор Медицинске школе са домом за ученике "Сестре Нинковић" Крагујевац, члан;
13. Мила Тодоровић, просветна саветница у Школској управи, чланица;
14. Светлана Лазовић, удружење "Интергративни глобал центар", чланица;
15. Саша Соковић, Начелник одељења за локални економски развој и привреду - Градска управа за развој и инвестиције, члан;
16. Биљана Станојевић, председница удружења "Асоцијација пословних жена Визија", чланица;
17. Марија Ђоковић, координаторка Канцеларије за младе, Градска управа за друштвене делатности, чланица;
18. Јелена Миливојевић, локални омбудсман града Крагујевца, чланица;
19. Љиљана Ђорђевић, представница Националне службе за запошљавање – филијала Крагујевац, чланица;
20. Снежана Милосављевић, председница Удружења Путоказ, чланица;
21. Др Мирјана Илић – представница Дома здравља Крагујевац, чланица;
22. Марина Илић, судија Апелационог суда, чланица;
23. Весна Перовић, Више јавно тужилаштво у Крагујевцу, чланица;
24. Миланка Стевовић, адвокат, чланица;
25. Проф. Др Снежана Радовановић, начелница Центра за анализу, планирање и организацију здравствене заштите Института за јавно здравље Крагујевац, чланица;
26. Проф. Др Ивана Симић Вукомановић, начелница Центра за промоцију здравља Института за јавно здравље Крагујевац, чланица;
27. Светлана Несторовић, Градска управа за финансије и јавне набавке, чланица;
28. Љиљана Шобић, начелница Одељења за управљање пројектима – Градска управа за развој и инвестиције, чланица;
29. Љиљана Диздаревић, Дом здравља Крагујевац, чланица;
30. Агата Живојиновић – Црвени крст Крагујевац - чланица;

Подршка у процесу израде Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период 2025.-2027. године, пружена је од стране Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља.

3. СТРАТЕШКИ И ЗАКОНСКИ ОКВИР ЗА ИЗРАДУ ЛАП-А ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ

3.1. Полазне основе - Међународни и домаћи нормативно-правни оквир

Равноправно учешће жена у јавном животу једно је од кључних питања заступљених у многобројним међународним документима али и у националном законодавству. Република Србија ратификовала је бројне међународне документе који покривају област родне равноправности и укључивања родне компоненте у све сфере друштвеног и јавног живота. Међународни документи садрже препоруке и механизме за постизање родне равноправности који у неким случајевима подразумевају промену односно допуну постојеће законске регулативе са циљем унапређења положаја жена и осетљивих категорија становништва.

Република Србија је од 2000. године, започела процес усаглашавања родних политика и трендова са препорукама Уједињених Нација. Један од најпрогресивнијих докумената за унапређење родне равноправности и оснаживање жена на глобалном нивоу је Пекиншка декларација са Платформом за акцију усвојена на Четвртој светској конференцији о женама у Пекингу 1995. године. Она дефинише 12 критичних области у којима је изражена родна неравноправност жена и дефинише механизме за постизање родне равноправности на различитим нивоима.

На међународном плану, поред Пекиншке декларације значајни документи су и:

- Општа декларација о правима човека
- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода
- Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена
- Конвенција о политичким правима жена (CEDAW)
- Резолуција Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност
- Регулатива Европске Уније и Савета Европе која се односи на учешће жена у одлучивању
- Европска социјална повеља
- Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици
- Повеља Европске уније о основним правима.

На националном нивоу родна равноправност гарантована је:

- Уставом Републике Србије,
- Законом о родној равноправности,
- Законом о забрани дискриминације, тј. Законом о изменама и допунама Закона о забрани дискриминације,
- Законом о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом,
- Законом о избору народних посланика,
- Законом о локалним изборима, као и
- Националном стратегијом за родну равноправност 2021.-2030. са Акционим планом за период 2022.-2023.

Као што је већ речено, *Устав Републике Србије* гарантује једнакост мушкараца и жена и државну политику једнаких могућности (чл. 15 Устава); забрањује непосредну и посредну дискриминацију на било којој основи, укључујући и дискриминацију на основу пола (члан 21. став 3); гарантује право на једнаку законску (члан 21. став 2) и судску заштиту (члан 36), правну заштиту свих основних људских права свим грађанима и грађанкама без дискриминације, укључујући и обраћање међународним институцијама у циљу заштите зајемчених права (члан 22. став 2). Устав Републике Србије предвиђа да Република Србија може увести посебне мере "ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима" (члан 21. став 4).

Ова уставна одредба отвара простор за развијање политике родне равноправности и унапређење законодавства, као и за увођење и примену мера са циљем елиминације дискриминације жена.

Закон о родној равноправности ("Службени гласник РС", број 52 од 24. маја 2021.) уређује појам, значење и мере политике за остваривање и унапређивање родне равноправности, врсте планских аката у области родне равноправности и начин извештавања о њиховој реализацији, институционални оквир за остваривање родне равноправности, надзор над применом закона и друга питања од значаја за остваривање и унапређивање родне равноправности.

Закон о забрани дискриминације, тј. Закон о изменама и допунама Закона о забрани дискриминације ("Сл. Гласник РС", бр. 52/2021) као системски кровни закон, на јединствен начин интегрише и повезује разнорodne и често појединачне изоловане правне норме садржане у

другим, секторским законима. Поред овог битног корака, захваљујући Закону о забрани дискриминације, борба против дискриминације, добила је, након оснивања и почетка рада институције Заштитника грађана (омбудсмана) 2007. године, још један независни орган као вид институционалног облика спречавања дискриминације - Повереника за заштиту равноправности.

Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом ("Сл. Гласник РС", бр. 33/2006 и 13/2016) као први антидискриминациони закон у Републици Србији, уређује општи режим забране дискриминације по основу инвалидности, посебне случајеве дискриминације особа са инвалидитетом, поступак заштите особа изложених дискриминацији и мере које се предузимају ради подстицања равноправности и социјалне укључености особа са инвалидитетом.

Национална стратегија за родну равноправност за период 2021.-2030. године ("Службени гласник РС", број 103/2021) и **Акциони план за њено спровођење за период 2022.-2023. године**, донети су са циљем унапређивања родне равноправности у Републици Србији. Стратегија се заснива на међународном праву као и националном прописима који се односе на субјекте и области обухваћене Стратегијом у чијем средишту је превазилажење родног јаза и остваривање родне равноправности као предуслов и подстицај развоја друштва.

Родна равноправност се тиче свих жена и мушкараца, тиме и друштва у целини. Постизање *de iure* и *de facto* родне равноправности кључно је питање развоја друштва и унапређења друштвених односа.

Поред ослањања на Националну стратегију за родну равноправност, као основе за стратешко планирање на локалном нивоу, веома је важно истаћи значај **Стратегије превенције и заштите од дискриминације 2022.-2030.** Стратегија се бави питањима спречавања и забране свих облика, врста и посебних случајева дискриминације. Стратегијом су обухваћена сва лица и групе лица с обзиром на њихово лично својство, а посебно националне мањине и осетљиве друштвене групе које су најчешће изложене дискриминацији.

Од значаја је напоменути **Стратегију јавног здравља Републике Србије** за период 2018.-2026. године ("Службени гласник РС" број 61/2018) која посебан акценат ставља на унапређење положаја осетљивих друштвених група. Као један од важних приоритета истиче континуирану промоцију ненасилног и недискриминаторног понашања, родне равноправности и јавне осуде насиље.

На локалном нивоу родна равноправност обухватају следећа планска документа:

- План развоја града Крагујевца за период 2021.-2031. године
- Стратегије развоја социјалне заштите града Крагујевца 2021.-2025. године

У оквиру документа **План развоја града Крагујевца за период 2021.-2031. године**, у оквиру Приоритета 3: Развој ванпривредних и друштвених делатности, предвиђена је Мера Заштите људских и мањинских права и промоција родне равноправности. Мера укључује континуирану реализацију Локалног акционог плана за инклузију Рома и Ромкиња, Локалног акционог плана за миграторна кретања и Локалног акционог плана за родну равноправност, као и израду нових ЛАП-ова по њиховом истеку и њихову реализацију финансирањем из буџета Града.

У оквиру **Стратегије развоја социјалне заштите града Крагујевца 2021.-2025. године** и Посебног циља: Заштита људских и мањинских права, обезбеђење сигурности грађана и грађански и промоција родне равноправности, планирана је Мера Промоција и примена родне равноправности. Ова мера укључује реализацију активности у области родне равноправности кроз спровођење Локалног акционог плана за родну равноправност финансирањем из буџета Града и путем пројеката које ће финансирати донатори и ресорна министарства.

Обавезујући међународни документи:

Град Крагујевац је потписник међународних докумената који су обавезујући у доношењу локалних политика и мера на пољу здравља, заштите и безбедности грађана и рањивих група, а које се директно инкорпорирају у локални акциони план за родну равноправност.

Париска декларација за превенцију ХИВ/АИДС - у Крагујевцу је у јуну 2020. године потписана Париска декларација, чиме се град придружио списку од око 300 градова света који се обавезују да учествују у заустављању епидемије ХИВ-а и АИДС-а. Град Крагујевац је у сарадњи са Канцеларијом за младе, Организацијом ЈАЗАС, НВО Стабло и кључним актером Институтом за јавно здравље успоставио систем за информисање, комуникацију, прихватање, превенцију стигматизације и дискриминације.

Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања - сврха ове конвенције је следеће: 1) Спречавање и борба против сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце; 2) Заштита права деце-жртава сексуалног

искоришћавања и сексуалног злостављања; 3) Унапређење националне и међународне сарадње у борби против сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце.

Град Крагујевац је потписник ове Конвенције и тиме се обавезује да у своје локалне политике и мере укључује основна начела и мере донете Конвенцијом.

3.2. Институционални механизми који у Републици Србији спроводе и надгледају процес унапређења родне равноправности

Република Србија је формирала механизме родне равноправности на свим нивоима власти: законодавне, извршне, као и независне надзорне механизме и то:

- Одбор за људска и мањинска права и равноправност полова као стално радно тело Народне скупштине (од 2003. године),
- Савет за равноправност полова Владе Републике Србије (основан је 2004. године);
- Управа за родну равноправност (Управа је основана 2007. године као Сектор за родну равноправност у оквиру Министарства рада и социјалне политике, да би, 2008. године прерасла у Управу), коју је заменио Одсек за унапређење родне равноправности у оквиру Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (2014. године),
- Координационо тело за родну равноправност (основано 2014. године) са задатком разматрања свих питања и координисања рада органа државне управе у вези са родном равноправношћу,
- Заштитник грађана (Закон је донет 2005. године, заменица за родну равноправност, права детета и права особа са инвалидитетом је именована 2008. године);
- Повереник за заштиту равноправности (основан је доношењем Закона о забрани дискриминације 2010. године, повереница је именована 2010. године).

3.3. Институционални оквир за унапређење родне равноправности у граду Крагујевцу

3.3.1. Комисија за родну равноправност

Комисија за питања родне равноправности и једнаких могућности у граду Крагујевцу образована је новембра 2002. године као повремено радно тело Извршног одбора града Крагујевца. У свом саставу је имала пет чланова који су били представници локалне самоуправе. У Комисију за родну равноправност као радно тело Градског већа прераста 2009. године, када је у свом саставу имала 9 чланова, представника локалне самоуправе, цивилног сектора и институција чији је оснивач Град.

На основу члана 63. Закона о родној равноправности (усвојеног маја 2021. године од стране Владе Републике Србије) Скупштина града Крагујевца у септембру исте године доноси Решење о образовању Комисије за родну равноправност као стално радно тело. Комисија за родну равноправност обавља послове и задатке у складу и на начин утврђен одредбама Пословника Скупштине града Крагујевца и Одлуке о сталним радним телима Скупштине града Крагујевца. Чланови су представници одборничких група и укупно их има 7.

Задатак Комисије је да:

- утиче на промену родних образаца и унапређење културе родне равноправности,
- повећава равноправност жена и мушкараца применом политика и мера једнаких могућности,
- системски уводи родну перспективу у доношењу, спровођењу и праћењу јавне политике,
- води активну политику једнаких могућности, прати остваривање начела равноправности засноване на полу у свим областима јавног живота и примену међународних стандарда,
- учествује у изради и усвајању стратешких докумената, нарочито у изради и усвајању Стратегије одрживог развоја града и као саветодавно тело приликом израде Одлуке о буџету града,
- подноси органима града Крагујевца на разматрање одлуке, планове и друга акта усмерена на постизање равноправности жена и мушкараца и слично.

Важнија акта донета/потписана на иницијативу Комисије за родну равноправност: Скупштина града Крагујевца је 8. децембра 2013. године усвојила Европску повељу о равноправности полова на локалном нивоу:

- Скупштина града је дана 29. јуна 2018. године донела Одлуку о равноправности полова на територији града Крагујевца;
- Град Крагујевац је усвојио Пакт за заустављање сексуалног насиља над децом - сачињен од стране Конгреса локалних и регионалних власти Савета Европе 2017. године. Потписивањем овог акта је град Крагујевац је прихватио обавезу да се ангажује у акцији

"Једно од петоро" у циљу подизања свести и стварања структура неопходних за решавање сексуалног насиља и злостављања над децом.

3.3.2. Савет за родну равноправност

На основу члана 63. Закона о родној равноправности из 2021. године, град Крагујевац је донео Решење о образовању Савета за родну равноправност у октобру 2021. године. Задаци Савета су, поред осталог, да утиче на промену родних образаца и унапређење културе родне равноправности, повећава равноправност жена и мушкараца применом политика и мера једнаких могућности, прати остваривање начела равноправности засноване на полу у свим областима јавног живота и међународних стандарда, учествује у изради и усвајању стратешких докумената, нарочито у изради и усвајању Плана развоја Града. Савет, којим председава чланица Градског већа за здравствену и социјалну заштиту, чини 16 представника и представница установа, институција и организација из Крагујевца.

3.3.3. Канцеларија локалног Омбудсмана

Канцеларија данашњег локалног Омбудсмана у Крагујевцу је основана још децембра 2004. године, као прва канцеларија у Централној Србији. Убрзо је постала чланица престижног Европског омбудсман института (ЕОИ).

Град Крагујевац, као орган јавне власти, у складу са законом који уређује родну равноправност примењује обавезе прописане усвојеним правилницима:

- **Правилник о вођењу евиденције и извештавању о остваривању родне равноправности** – По овом правилнику, органи јавне власти и послодавци који запошљавају и радно ангажују 50 и више лица, као тела за родну равноправност у складу са законом који уређује родну равноправност, дужни су да евидентирају податке о остваривању родне равноправности који морају бити исказани збирно, по полу и старосној доби.
- **Правилник о изради и спровођењу плана о управљању ризицима од повреде принципа родне равноправности.** У складу са правилником, Град Крагујевац приступа изради Плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности, који представља гаранцију родне перспективе, уродњавања и уравнотежене заступљености полова у поступањима доносиоца.

На нивоу града Крагујевца потписани су важни протоколи који сведоче јакој међусекторској сарадњи важних актера на пољу родне равноправности.

- Протокол о међусекторској сарадњи у процесу заштите жртава насиља у породици на подручју града Крагујевца.

Овај протокол је закључен 14.10.2008. године на иницијативу НВО ОАЗА Сигурности. Анекс на основу кога су приступили Адвокатска комора Крагујевац и Национална служба за запошљавање је закључен у мају 2010. године и укупно је било 10 потписника. 2014. године је у форми споразума усклађен са Општим колективним уговором на крају пројекта чији је носилац била НВО Оаза сигурности, а који се звао „Унапређење заштите жртава насиља у породици кроз успостављање система за мониторинг и евалуацију међусекторске сарадње“.

Тада су потписници били: Град Крагујевац, Основно јавно тужилаштво, Полицијска управа Крагујевац, Дом здравља Крагујевац, Завод за хитну медицинску помоћ Крагујевац, Клинички центар Крагујевац, Школска управа Крагујевац у име предшколских установа, основних и средњих школа Регионални центар за породични смештај и усвојење, Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“, Геронтолошки центар Крагујевац, Основна Адвокатска комора Крагујевац, Филијала Националне службе за запошљавање Крагујевац, НВО „Оаза сигурности“, НВО „Алтернативни круг“ и Центар за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу. Касније је приступио Црвени крст Крагујевац.

- Протокол за унапређење сарадње и развој интегративне социјалне заштите намењен женама жртвама породичног и партнерског насиља и превенцији дејих бракова у локалној заједници

Дана 22.03.2022. године у Крагујевцу је са националном Ромском женском мрежом потписан Протокол се установљава као механизам за успостављање и развој координираног и усаглашеног мултисекторског приступа у:

- Откривању, односно идентификацији потреба грађана/ки за одређеним социјалним услугама,
- Планирању и реализацији најадекватнијих социјалних услуга грађанима уз максимално, ефикасно, ефективно и економично коришћење постојећих ресурса у локалној заједници.

Потписници протокола су:

- Град Крагујевац
- Ромска женска мрежа Републике Србије
- Центар за социјални рад „Солидарност“
- Полицијска управа
- Дом здравља
- Основна школа „Трећи крагујевачки батаљон“
- Удружење грађана „Оаза сигурности“
- Удружење грађана „Романипен“
- Удружење грађана „Рома центар“
- Удружење грађана „Интегративни глобал центар“

Градско веће на седници од септембра 2022. године, је донело Закључак о давању сагласности на **Антидискриминациони кодекс – кодекс Равноправности**. Разлог за доношење кодекса равноправности је потреба да се изврши усаглашавање у оквиру реализације пројекта „Социјална инклузија Рома и других осетљивих група у Србији 2019.-2022“. Град Крагујевац је први усвојио Кодекс Равноправности 14. октобра 2022. године. На основу резултата постигнутих у области унапређења равноправности а у оквиру избора за „Општину/Град једнаких могућности“ град Крагујевац је 16. новембра 2022. године, понео **Лого равноправности**. Ова плакета на конференцији „Поглед у будућност-унапређење безбедности жена и девојчица у руралним срединама“ коју је на Међународни дан толеранције, у Београду организовао Повереник за заштиту равноправности Републике Србије, уручена је чланици Градског већа за здравствену и социјалну заштиту.

Град Крагујевац обезбеђује програме свеобухватне правне заштите и психо-социјалне подршке девојкама и женама са искуством родно-заснованог насиља и то **Програм за сензибилизацију пружалаца услуга на родни аспект насиља у породици и насиља над децом**.

Град Крагујевац има потписан **Протокол о интерсекторској сарадњи и процесу збрињавања жртава породичног насиља** од 2008. године. Регионално прихватилиште за жртве породичног насиља и децу, Саветовалиште за брак и породицу са саветодавним програмом за брак, као и психолошку и саветодавну процедуру за извршиоце лакших кривичних дела.

3.4. Остали механизми који доприносе унапређењу родне равноправности на територији града Крагујевца

Служба правне помоћи функционише у оквиру Градске управе за друштвене делатности и организована је кроз рад централне канцеларије и осам градских канцеларија, а бесплатна је за осетљиве категорије становништва: кориснике Центра за социјални рад, незапослена лица, студенте, примаоце минималних пензија, жртве насиља у породици.

Савет за запошљавање у граду Крагујевцу постоји од 2005. године. У сарадњи са Саветом, градско веће града Крагујевца на годишњем нивоу доноси Програм запошљавања, којим дефинише мере активне политике запошљавања и у складу са тим опредељује средства у буџету града за подстицање запошљавања.

Женска парламентарна мрежа на нивоу града Крагујевца основана је 2016. године.

Привредни савет Града Крагујевца формиран је 1. јула 2024. године. Савет има 15 чланова и чине га представници привреде, Универзитета, Регионалне привредне коморе, Националне службе за запошљавање, Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља и локалне самоуправе.

Савет за унапређење положаја особа са инвалидитетом образован је 2011. године.

Образован је **Савет за унапређење положаја Рома** и усвојен Локални акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022.-2025. године.

Локална канцеларија за младе у граду Крагујевцу је посебна организациона јединица Градске управе за друштвене делатности града Крагујевца. Задужена је за креирање и спровођење омладинске политике на нивоу града Крагујевца. Канцеларија за младе је сервис који пружа подршку иницијативама младих, покреће и спроводи активности које за циљ имају побољшање положаја младих у друштву, доприноси њиховом активнијем учешћу у процесу доношења одлука и учешћу у друштвеном животу града као и сарадњу са свим секторима и институцијама града Крагујевца које у надлежности рада имају младе. На иницијативу Канцеларије град Крагујевац је октобра 2015. године усвојио Локални акциони план за младе за период 2015.-2019. године. У току је израда новог Локалног акционог плана за младе за период 2025.-2032. године у складу са Националном Стратегијом за младе.

Почев од 2013. године у граду Крагујевцу су конституисани механизми за заштиту права пацијената и то: **Савет за здравље** као радно тело Градског већа и **Саветник за заштиту права пацијената**.

Конкурсом Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог који је расписао Савет Европе у **радну групу ГРЕТА**, која се односи за активности Тима за борбу против трговине људима, изабрана је Ивана Обрадовић Станић, Начелница одељења за људска и мањинска права родну равноправност и превенције трговине људима, где је укључено Министарство унутрашњих послова.

У оквиру 16 дана активизма (од 25. новембра до 10. децембра) организована је кампања – где је у Крагујевцу је организован разговор са представницама локалних власти и институција, као и организација цивилног друштва, о изазовима заштите жртава родно заснованог насиља и функционисању Сигурне женске куће у овом граду, у којем је учествовао и министар за људска и мањинска права и друштвени дијалог Томислав Жигманов.

6. децембра 2024. године потписан је **Протокол о сарадњи у области заштите људских права, промоције равноправности и превенције трговине људима**. Протокол је потписало Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Град Крагујевац, Град Пирот, Град Нови Пазар и Општина Кнић.

1. јула 2025. године **Протокол о сарадњи у области заштите људских права, промоције равноправности и изградњи инклузивног друштва** потписало је Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Град Врање и Град Крагујевац.

За конкурсе за пројекте у области људских и мањинских права издвојено 3.000.000,00 динара за невладине организације. Градска управа за друштвене делатности, Одељење за људска и мањинска права родну равноправност и превенцију трговине људима буџетом за 2025. годину обезбедило је следећа средства:

- За област људских и мањинских права издвојено је 1.200.000,00 динара
- За област родне равноправности 700.000,00 динара
- За област превенције трговине људима 400.000,00 динара

3.4.1. Цивилни сектор и организације за подршку пословању

Цивилни сектор је веома важан партнер града Крагујевца у спровођењу локалних политика, мера и активности на пољу родне равноправности, као и других мера социјалне и здравствене заштите, инклузије, економског оснаживања, безбедности и др. Наведена су удружења која су најактивнија у домену активности овог акционог плана, али су и друга удружења значајни партнери града у сродним темама и областима.

Удружење „Оаза сигурности“ је дугогодишњи и незаобилазни партнер локалне самоуправе када је у питању тематика насиља над женама. Удружење организује рад Саветовалишта за жртве насиља у породици од 2008. године. У оквиру Саветовалишта се пружа психосоцијална подршка жртвама насиља у породици, кроз организовање психолошких радионица, пружање правних савета и заступање у поступцима заштите од насиља, као и пружање подршке после изласка из Сигурне куће. Први кораци за успостављање услуга жртвама насиља у породици на територији Града Крагујевца учињени су кроз пројекат „Сигурна кућа - уточиште за жртве насиља у породици“ који је реализован пројектно неколико година, све док право на заштиту и подршку жртвама насиља у породици кроз одлуку локалне самоуправе није признато као једно од права из области социјалне заштите 2010. године.

Удружење жена Визија има добру сарадњу са Скупштином града Крагујевца, која се остварује путем реализације пројеката и финансирања активности као што је радионица за прављења сапуна. Са Удружењем пословних жена Србије, Визија је више година за редом радила пројекат "Дан девојчица" везан за укључивање жена у занимања која су њима атипична. Са Регионалном агенцијом за економски развој Шумадије и Поморавља удружење Визија је радила Базаре старих заната у Европској недељи предузетништва. Кроз пројекат „Од идеје до реализације“ Визија је опремила простор удружења за радионице преко Амбасада Аустралије. Канцеларија за родну равноправност и UN Women су финансирали супројекат „Од рањиве жене, до јаке предузетнице“, у сарадњи са Скупштином града Крагујевца, где је Визија била партнер. Реализује се пројекат "Постанимо јаче, знањем до успеха" у сарадњи са Привредном комором Србије и ГИЗ-ом као донатором.

Удружење „Путоказ Крагујевац“ је невладино и непрофитно удружење, основано 2019. године са циљем унапређења квалитета живота грађана и маргинализованих група кроз едукације и стицање

додатних знања и пословних вештина ради лакшег запошљавања и проналажења додатних извора финансирања. Акценат рада стављен је на незапослене жене, старије од 45 година. У оквиру пројекта „Јавним заговарањем до економског оснаживања жена 45+“ уз подршку Швајцарске агенције за развој и сарадњу, жене 45+ су препознате као теже запошљива категорија у Националној стратегији за родну равноправност, на предлог Мреже 45+ у оквиру које је и Удружење Путоказ Крагујевац. Достављени коментари Мреже 45+ су имплементирани у Акциони план за спровођење Стратегије. Удружење "Путоказ Крагујевац" и "Мрежа 45+" поднели су Иницијативу за измене и допуне ЛАП-а за запошљавање за град Крагујевац којим би жене старије од 45 година биле препознате као теже запошљива категорија и обухваћене мерама активне политике запошљавања. Град Крагујевац је пружио пуну подршку у оквиру реализације овог пројекта и дао значајан допринос у успостављању интерсекторске сарадње, али и обезбедио простор за организацију састанака и обука за жене 45+.

У оквиру пројекта „Поново важна и снажна“, који је истакнут као један од најважнијих пројеката града на пољу родне равноправности, Удружење Путоказ Крагујевац и Град Крагујевац потписали су Протокол о сарадњи који представља основ за стварање партнерског односа ради успостављања сарадње у циљу развоја локалне заједнице, родне равноправности и економског оснаживања жена.

Ромске организације у Крагујевцу остварују сарадњу са Градом на пољу унапређења положаја Рома са свих аспеката, као и на пољу родне равноправности. Све су укључене у процес израде и спровођења Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу, а у оквиру њега и спровођење активности за унапређење родне равноправности. Неке од њих су нарочито активне на овом пољу и потписнице су Протокола за унапређење сарадње и развој интегративне социјалне заштите намењен женама жртвама породичног и партнерског насиља и превенцији дејих бракова у локалној заједници: Образовно-културна заједница Рома „**Романипен**“, Удружење грађана „**Рома центар**“ и Удружење грађана „**Интегративни глобал центар**“. Удружење грађана „**21. век**“ је иницијатор оснивања Локалне мрежа за превенцију дискриминације и подршку ЛГБТ особама Крагујевац. Активан члан мреже је и удружење „**Ромски информативни центар**“.

Неформална група за самоподршку „Надини сусрети“ окупља жене које су биле жртве породичног насиља и биле кориснице Сигурне куће, а које се нису вратиле у насилне обрасце понашања. Уз међусобну подршку и стручну подршку од стране Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац чланице раде на даљем оснаживању и интеграцији и доприносе активностима на развоју свести о родној равноправности.

Град на годишњем нивоу доноси **Програм унапређења социјалне заштите** којим утврђује мере и активности за унапређење положаја социјално угрожених категорија грађана, унапређење постојећих и увођење нових услуга социјалне заштите и друге активности у складу са усвојеним стратешким и нормативним оквиром. Планиране активности град спроводи у сарадњи са Центром за социјални рад "Солидарност" Крагујевац и Центром за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица", као и цивилним сектором.

Град Крагујевац је један од првих градова у Србији у коме је закључен **Протокол о међусекторској сарадњи у процесу заштите жртава насиља у породици на подручју града Крагујевца**, чији су потписници: Град Крагујевац, Полицијска управа Крагујевац, Дом здравља Крагујевац, Завод за хитну медицинску помоћ Крагујевац, Клинички центар Крагујевац, Школска управа Крагујевац у име предшколских установа основних и средњих школа, Хуманитарна невладин организација „Оаза сигурности“ и Центар за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу.

Образована је **Локална мрежа за превенцију дискриминације и подршку ЛГБТ особама Крагујевца**, на иницијативу Удружења грађана „21. Век“. Циљ мреже је сензибилизација јавности за проблеме ЛГБТ популације и организован одговор институција – чланова мреже: Град Крагујевац, Центар за социјални рад, Заштитник грађана града Крагујевца, Више јавно тужилаштво у Крагујевцу, Национална служба за запошљавање Филијала Крагујевац, Основно јавно тужилаштво у Крагујевцу, Полицијска управа Крагујевац, Дом здравља Крагујевац, Удружење грађана „21.Век“, Удружење грађана „Алтернативни круг“, Удружење грађана „Ромски информативни центар“, Канцеларија за младе Крагујевац, Школска управа Крагујевац, Прва техничка школа Крагујевац, Црвени крст Крагујевац, Клинички центар Крагујевац.

Веома важан партнер града који значајно подржава политику запошљавања на територији града са акцентом на родној равноправности је **Бизнис иновациони центар (БИЦ)** у Крагујевцу. БИЦ у партнерству са градом и другим важним институцијама и организацијама, реализује пројекте у којима се млади, девојчице и жене припремају или усавршавају за пословање или запошљавање.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља (РЕДАСП) у оквиру своје мисије где је у фокусу економски развој и конкурентност региона, акценат ставља на унапређење људских ресурса. Осим спровођења националних програма подршке предузетништву и подршке женама

у развоју пословања, РЕДАСП циљано реализује пројекте чије кориснице су потенцијалне предузетнице, којима су потребна основна знања и вештине, или активне предузетнице којима је потребна додатна техничка и стручна подршка. РЕДАСП осим подршке граду пружа подршку и удружењима и предузећима у реализацији пројеката за друштвену интеграцију и економско оснаживање жена и рањивих група.

4. РОДНА РАВНОПРАВНОСТ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

4.1. Положај жена на тржишту рада

Подаци Националне службе за запошљавање у Крагујевцу за септембар 2025. године, показују да, иако је укупан број незапослених опао у односу на претходне године, жене и даље чине већину незапослених. Укупно је евидентирано **8.787 незапослених**, од чега су **5.324 жене**, што представља **60,6%** укупне незапослености. У поређењу са 2022. годином, када је проценат жена износио **58,9%**, видљив је благ пораст учешћа жена међу незапосленима.

Највећи број незапослених жена налази се у категорији **IV степена стручне спреме**, где је евидентирано **1.852 жена**, што чини **64,8%** незапослених у тој образовној категорији. Дугорочно незапослених (на евиденцији дуже од 10 година) је **2.283**, од чега су **1.562 жене**, што представља **68,4%** ове категорије. Иако је укупан број дугорочно незапослених благо смањен у односу на 2021. годину (са **2.930** на **2.283**), висок проценат жена остаје готово непромењен.

У категорији **новопријављених лица**, жене чине **46,9%**, што показује да се и даље значајан број жена укључује у евиденцију незапослених.

Ови подаци упућују на закључак да, упркос смањењу укупне незапослености, жене остају у неповољнијем положају на тржишту рада у Крагујевцу у односу на мушкарце, те је неопходно усмерити посебне мере ка њиховом економском оснаживању, подршци запошљавања и смањењу родне неједнакости.

4.2. Положај жена и мушкараца – родни јаз у области здравља, социјалне и дечије заштите

У овом поглављу дат је пресек стања положаја жена и мушкараца на основу Родне анализе у области здравствене и социјалне заштите Град Крагујевац, од октобра 2022. године.

Жене су због родитељства изложеније дискриминацији на тржишту рада и због тога су посебно значајне мере за равнотежу професионалног живота и родитељства, као и мере укључивања очева у родитељство у већој мери.

Жене обављају већину послова у домаћинству – припрему хране, одржавање хигијене, брига о малој деци, брига о болесним и несамосталним члановима домаћинства и породице и чине преко 80% особа које не траже посао због бриге о члановима породице, на пример деце са инвалидитетом или сметњама у развоју. Такође, у просеку раде 2 сата више, сваког дана, на неплаћеним пословима у домаћинству у односу на мушкарце.

Жене су у значајно већем ризику од насиља у породици, односно родно заснованог насиља, коме је била изложена свака трећа жена старија од 15 година, а око 20 жена годишње у Србији бива убијено од стране садашњих или бивших партнера¹³. Због тога је ефикасније поступање институција, пре свега не локалном нивоу и пре свега Центара за социјални рад и полиције кључно за унапређење заштите жена и њихове деце.

Жене чине и већину запослених у сектору социјалне заштите, где су примања веома ниска и често се за пружатељке услуга, на пример геронтодомаћице, не прелазе износе минималне зараде у Републици Србији.

Комитет УН за елиминисање свих облика дискриминације жена упутио је Републици Србији низ препорука које се односе на приступачност и доступност здравствене заштите осетљивим групама жена, као што су жене са инвалидитетом или Ромкиње, али и жене без здравственог осигурања (којих је више него мушкараца, посебно када се ради о осигурању преко регистрованог пољопривредног газдинства).

Град Крагујевац је према званичној статистици етнички хомогена средина. Роми чине највећу националну мањину у Крагујевцу, на чијој територији према резултатима последњег пописа становништва из 2022. године живи 1.444 припадника ромске етничке заједнице (711 / 49,23% Ром и 733

¹³ Родна анализа у области здравствене и социјалне заштите Град Крагујевац, октобар 2022. године

/ 50,77% Ромкиња). Међутим, процењује се да је стварни број припадника ромске заједнице у Крагујевцу далеко већи до 5 пута.

Због вишеструке дискриминације у посебно неповољном положају су Ромкиње, где је стопа малолетничких порођаја у ромској популацији десетоструко већа у односу на девојке у општој популацији, а испадање ромских девојчица из система образовања значајно веће од испадања ромских дечака. Посебне препоруке Комитета за примену Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације према женама за Србију се односе управо на унапређење положаја ромских жена и девојчица.

У неповољнијем положају због вишеструке дискриминације су и жене са инвалидитетом.

У неповољнијем положају су старије жене, које су у изузете из скрининга и превентивних прегледа за рак дојке или грлића материце. "Повереник за заштиту равноправности упозорава да су старије жене у неравноправном положају због недоступности здравствене заштите, посебно у руралним подручјима јер су здравствене станице и амбуланте затворене, ретко се формирају службе кућне неге, а нису довољно развијене интегрисане услуге на локалном нивоу које укључују помоћ геронтодомаћица, палијативну негу и збрињавање оболелих у терминалним фазама болести".

Жене су веома заступљене међу запосленим у здравству и чине 71%, али платни јаз у овом сектору износи 15%, што значи да у просеку жене запослене у здравству имају 15% мања примања. Разлог томе је што их је више на мање плаћеним позицијама.

Град Крагујевац тренутно не спроводи, не финансира односно не приказује у буџету (у програмским информацијама) активности које су усмерене ка унапређењу здравља Ромкиња, затим унапређењу и заштити репродуктивног здравља. Истовремено, Град Крагујевац је један од ретких градова у Србији у ком постоји гинеколошки сто за жене са инвалидитетом и у ком постоје тумачи за знаковни језик, што је веома добра пракса.

4.3. Родна статистика у органима и јавним службама града Крагујевца

Правни поредак је уклонио препреке, да жене могу да бирају и буду биране, без дискриминације, да равномерно учествују у расподели функција власти, на местима одлучивања путем именовања, постављања и делегирања. Ипак, политичка пракса показује другачије, па су жене и данас, мање заступљен пол на местима одлучивања.

Током 2021. године, а на захтев Повереника за заштиту равноправности Владе Републике Србије, урађена је анализа о остваривању родне равноправности у јединицама локалних самоуправа, па самим тим и за град Крагујевац.

Главни налази анализе су следећи:

- Жене су мање заступљен пол на руководећим местима у органима власти јединице локалне самоуправе и у погледу састава руководства унутрашњих организационих јединица града.
- Најнеповољнија ситуација у погледу заступљености мање заступљеног пола на руководећим местима је у месним заједницама.
- С друге стране, на местима начелника/ца Градских управа 30% су мушкарци, а 70% жене.
- На челу Шумадијског управног округа се налази жена и иста је активна чланица Савета за родну равноправност града Крагујевца.
- Жене су мање заступљен пол на руководећим местима у јавним предузећима и установама чији је оснивач град Крагујевац, као и у њиховим управним и надзорним одборима.
- У установама чији је оснивач град Крагујевац на месту директора/ке је више мушкараца него жена. У Управним одборима наведених установа разлика је мања, али и даље у корист мушкараца.
- Град Крагујевац је формирао Локални савет за безбедност, са 19 чланова, од којих је 3 жене, а 16 мушкараца.

5. Нове активности и пројекти

Градска управа за друштвене делатности, Одељење за људска и мањинска права родну равноправност и превенцију трговине људима спроводи следеће пројекте:

- 1) **„Социјална инклузија за достојанствен живот Рома и других осетљивих особа у Србији 2023-2026“.** Град Крагујевац је 13.09.2023. године потписао Споразум о сарадњи у спровођењу пројекта са Екуменском хуманитарном организацијом. Основни циљеви сарадње су:

- Осмишљавање, планирање и спровођење пројеката и активности од заједничког интереса за локалну заједницу и њен одрживи развој;
 - Размену искустава и иноватних модела, пружања стручних, професионалних консултација, едукација и људских ресурса путем различитих заједничких конференција, радионица, трибина, округлих столова и других релевантних догађаја;
 - Подршка инклузивним процесима и веће учешће Рома и других осетљивих категорија у остваривању и заштити свих доступних права;
 - Подршку у реализацији пројектних активности, заснованих на партиципативним методама рада које спроводи ЕХО, а у циљу посредовања и унапређења услова становања, доступности образовања и превенције и борбе против дискриминације;
 - Подстицање и унапређење међусекторске сарадње;
 - Допринос имплементацији Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022. до 2030. године кроз друштвено партнерство;
 - Повећање информисаности локалне заједнице о изазовима са којима се сусрећу Роми и друге осетљиве групе на територији града, као и начинима њиховог превазилажења и унапређења, кроз унапређење правног и институционалног оквира у превенцији и заштити од дискриминације Рома и других осетљивих група у локалним институцијама.
- 2) **„Club of Roma – место културне, социјалне и образовне еманципације и интеграције Рома на локалном нивоу“.** Носиоци пројекта су ромске организације цивилног друштва у партнерству са градом Крагујевцем. Локална самоуправа обезбеђује простор и подршку у опремању Клуба, док ромске НВО воде активности и координирају програме намењене унапређењу положаја ромске заједнице. Овај пројекат има за циљ унапређење положаја ромске заједнице у Крагујевцу кроз оснивање простора који ће служити као центар за културне, образовне и социјалне активности. Пројекат подстиче сарадњу локалних институција и ромских организација, доприноси смањењу дискриминације, социјалној инклузији и економском оснаживању ромске популације.
- Пројекат се реализује у оквиру грант шеме *„Подршка одрживим социјалним услугама у заједници и политикама инклузије на локалном нивоу“*.
- 3) **„Унапређење информисаности миграната о њиховим правима, начинима њиховог остваривања и заштите, као и видова доступне помоћи“** има за циљ подизање свести и информисање миграната – нарочито повратника по споразуму о реадмисији – о њиховим основним правима, процедурама за њихово остваривање и доступним механизмима заштите.
- 4) Како би допринела борби против свих облика родно заснованог насиља, Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена у Србији (UN Women) је покренула пројекат ***Сигурност жена и девојчица у јавном простору (октобар 2021 – октобар 2023)***, у сарадњи са Координационим телом за родну равноправност Републике Србије и Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.
- Главни циљ пројекта, који финансира Амбасада Уједињеног Краљевства у Београду, је унапређење рада националних и локалних институција и других актера у борби против насиља према женама и девојчицама у свим сферама приватног и јавног живота, као и примена међународно признатих алата и пракси у овој области.
- 5) Пројекат Краљевине Норвешке ***„Спречавање малолетних бракова“*** у оквиру којег је развијен упитник и спроведено истраживање. У предстојећем периоду град Крагујевац планира доношење посебног акта којим би се подржао овај пројекат као и спроведено истраживање. Град Крагујевац већ има донешен Оперативни план за превенцију малолетничких бракова и превенцију просјачења.
- 6) Кроз пројекат ***„Родно-одговорно буџетирање“*** који је спровела организација UN Women, од 17 програма на нивоу града Крагујевца, у 12 је уведено родно-одговорно буџетирање. Током 2024. године овај принцип буџетирања uveden је у свих 17 програма.
- 7) На иницијативу ***„Мреже за подршку женама 45+“***, чији је члан и Удружење Путоказ Крагујевац, жене 45+ су препознате као теже запошљива категорија у Националној стратегији за родну равноправност за период 2021.-2030. године. Удружење Путоказ Крагујевац је 27. децембра 2021. године поднело Скупштини града Крагујевца Иницијативу за измене и допуне ЛАП-а за запошљавање како би жене 45+ и у овом документу биле препознате као посебно теже запошљива категорија.

- 8) Удружење Путоказ Крагујевац и Град Крагујевац потписали су **Протокол о сарадњи** који представља основ за стварање партнерског односа ради успостављања сарадње и реализацији активности које треба да допринесу развоју локалне заједнице, родној равноправности и економском оснаживању жена. Протокол је потписан у оквиру пројекта „**Поново важна и снажна**“.
- 9) **Неформална мрежа** - Са Националном службом за запошљавање оформљена је неформална мрежа са 18 послодаваца који су сензибилисани за економско оснаживање и запошљавање вулнерабилних категорија становништва где су у највећем проценту Роми и Ромкиње. Мрежа је настала као иницијатива у пројекту сарадње са Немачком агенцијом за међународну сарадњу ГИЗ. У плану је да се ова неформална мрежа формализује кроз потписивање протокола о сарадњи. У плану је да се ова неформална мрежа формализује кроз потписивање протокола о сарадњи, радног назива „**Протокол о сарадњи за економско оснаживање и запошљавање рањивих категорија становништва**“ који би био потписан након доношења Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период 2025.-2027.године.
- 10) **Усклађивање рада и родитељства** - Усклађивање рада и родитељства је важна карика у успостављању баланса између рада и различитих тежњи запослених појединаца. У свакој фази радног циклуса жена и мушкарац се суочавају са изазовима комбиновања радних обавеза и родитељства. Први од два појединачна циља у оквиру посебног циља Стратегије – усклађивање рада и родитељства односи се, пре свега, на успостављање родне равноправности на тржишту рада, док се други односи на домен збрињавања деце запослених родитеља.
- 11) **Више могућности кроз политике прилагођене породици** - Град Крагујевац учествује у промоцији програма „Више могућности кроз политике прилагођене породици“. Овај програм заговара системско увођење родно одговорних породичних политика у процес доношења одлука на нивоу компанија, Владе и друштва, као и подизање свести о важности родне равноправности међу широм јавношћу. Програм спроводи Фондација Ана и Владе Дивац у партнерству са Популационим фондом Уједињених нација (УНФПА) у Србији и у сарадњи са приватним сектором и Владом Републике Србије.

- 12) **КИРС пројекат** - намењен стварању и побољшавању услова становања породица избеглих лица - Уговор о сарадњи на реализацији помоћи за доделу средстава намењених стварању и побољшању услова становања породица избеглица и интерно расељених лица кроз куповину сеоске куће са окућницом кроз Уговор о сарадњи на реализацији помоћи за побољшање услова живота интерно расељених лица док су у расељеништву кроз доделу помоћи у грађевинском материјалу и опреми намењене за завршетак или адаптацију стамбеног објекта.
- 13) **Подстицање инклузивности борбом против интерсекционалне дискриминације Рома у здравственим системима у Словенији и Србији** (пројекат ЕУ). ИЗЈЗ Крагујевац у сарадњи са иностраним партнерским организацијама реализује овај пројекат који се односи на оснаживање Ромске популације у циљу превенирања, откривања и елиминације настанка родних и етничких стереотипа али и подизања нивоа здравствене писмености о значају превентивних прегледа Ромске популације како би се очувало и унапредило здравље.

- 14) **Имунизација против Хуманог папилома вируса као предиктор очувања репродуктивног здравља у адолесцентској популацији** - према Закону о јавном здравља, али и локалном Плану јавног здравља Институт за јавно здравље Крагујевац у сарадњи са Скупштином града у предходном периоду реализовао је више различитих програма, чији циљеви се односе на очување репродуктивног здравља у популацији школске деце и младих узраста 9-19 година старости, са акцентом на превенцију карцинома грлића материце.
- 15) **Процена здравственог стања и понашања Ромске популације на територији града Крагујевца** – истраживање које је током 2023. године спровео ИЗЈЗ Крагујевац у координацији са невладиним сектором и подршком Града.
- 16) **Пројекат „Друштвена брига – Унапређење правичности у пружању услуга помоћи и неге у Крагујевцу”**, уговор о гранту између Града Крагујевца и Сталне конференције градова и општина (СКГО), у оквиру трогодишњег пројекта Европске уније под називом „Подршка одрживим услугама социјалне заштите у заједници и политикама укључивања на локалном нивоу“ (национални Програм ИПА 2020). Општи циљ пројекта је побољшање тренутне подршке старијим особама које имају ограничења у физичким и менталним способностима, живе саме и не могу да се брину о себи или живе са рођацима који им не могу пружити адекватну помоћ. Интегрисаним приступом у пружању социјалних и здравствених услуга, пројекат омогућава персонализовану подршку која уважава специфичне потребе, укључујући подршку у одржавању хигијене, исхрани, праћењу здравственог стања и менталног благостања. Овакав приступ смањује родно условљене неједнакости у приступу јавним услугама и свима обезбеђује достојанствен живот. Пројектни партнери: Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица” Крагујевац, Дом здравља Крагујевац и Центар за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац.
- 17) **Спровођење Оперативног плана Мобилног тима за инклузију Рома и Ромкиња Града Крагујевца за 2025. годину**. Уз техничку подршку Сталне конференције градова и општина (СКГО), Град Крагујевац ће и у 2025. години израдити Оперативни план Мобилног тима за инклузију Рома и Ромкиња, чиме потврђује своју дугорочну посвећеност системском приступу унапређењу положаја ромске заједнице и примени принципа друштвене правде, равноправности и инклузије.
- План представља одговор на препознате изазове у областима образовања, запошљавања, здравствене и социјалне заштите, становања и борбе против дискриминације. Поред тога, план посебну пажњу посвећује родној равноправности, оснаживању жена и девојчица из ромске заједнице, као и јачању институционалне сарадње на локалном нивоу. Усвајањем овог документа, Град Крагујевац наставља добру праксу стратешког деловања заснованог на реалним потребама грађана, што доприноси свеобухватној инклузији и изградњи друштва једнаких шанси за све.
- 18) **Превенцијом до бољег и квалитетнијег живота**, финансиран од стране ПРО. Циљ пројекта је био подизање свести о значају здравља и редовних превентивних и специјалистичких прегледа, унапређење здравља и продужење живота, кроз рано откривање и лечење хроничних незаразних болести, лакши приступ услугама социјалне и здравствене заштите, побољшање комуникације и квалитета односа родитељ-дете и унапређење знања школске деце о онлајн безбедности, смањењу онлајн ризика и унапређењу дигиталне писмености. Превентивним прегледима присуствовало је 107 лица, а специјалистичким прегледима (интернистички, гинеколошки, психијатријски) 124 особе. Радионици о правима из области социјалног и здравственог осигурања присуствовало је 80 људи. Радионице о очувању и унапређењу менталног здравља са родитељима деце школског узраста похађало је 80 родитеља. Радионицама о очувању и унапређењу менталног здравља са децом школског узраста присуствовало је 120 ученика. Пројекат је завршен у октобру 2024. године.
- 19) **„Знањем до посла“** пројекат **Рома центра** реализован је у складу са потребама и актуелним тенденцијама у области запошљавања на територији града Крагујевца.
- У оквиру пројекта реализоване су едукације, радионице и стручне обуке. Стручне обуке је спровео Раднички универзитет „Црвени барјак“, који је полазницима издао валидне дипломе признате од стране Националне службе за запошљавање.
- На овај начин, полазници који су имали само завршену основну школу стекли су други степен стручне спреме, док су они са завршеном средњом школом добили додатну стручну квалификацију.
- Обуку је успешно завршило 22 младих из ромске популације. Област деловање је запошљавање, одабрани циљеви и задаци из ЛАП-а:

Циљ 1: Повећати ниво информисаности о мерама и могућностима запошљавања ромске популације.

Циљ 2: Побољшање економског положаја Рома и Ромкиња.

2.1. Анализа социјално-економског статуса и потреба ромске популације Укључивање Рома у програм додатног образовања и обуке (додатна квалификација и преквалификација)

2.2: Унапређење запошљивости и запошљавања лица ромске националности на локалном тржишту рада.

Циљ 3. Едукација младих

Едукација младих спроводиће се као вид обука, радионица и стручног усавршавања путем курсева (доквалификација и преквалификација).

На крају завршних активности овог пројекта дипломе су додељене на свечаној додели диплома. Свечана додела диплома се одржала у Скупштини града Крагујевца.

У току 2024. године од стране Интегративног Глобал Центра реализовни су следећи пројекти:

- 20) **Подједнако право на достојанство**, финансиран од стране Града Крагујевца. Циљ пројекта је био да допринесе побољшању друштвеног положаја Ромкиња у Крагујевцу, кроз едукацију жена о родној и полној дискриминацији. Едукативним радионицама је присуствовало 100 ромкиња из ромских насеља са подручја Града Крагујевца. Радионице су биле фокусиране на жене, да се оне оснаже да препознају дискриминацију и на њу адекватно, кроз системе, адекватно одреагују.
- 21) **И ти имаш право**, финансиран од стране Хеартафакт фонда. Циљ пројекта је да се омогући боље разумевање проблема родне дискриминације и насиља у ромским насељима у Крагујевцу и Ваљеву, подигне свест Ромкиња о приступу људским правима и подстакне борбу против свих облика дискриминације који доживљавају Ромкиње. Анкетирано је 200 Ромкиња старости од 14 до 70. година старости (по 100 испитаница из Ваљева и Крагујевца). Реализоване су едукативне радионице и разговори на кафи са успешним женама. На радионицама је присуствовало укупно 94 жена. Урађена је анализа истраживања у Крагујевцу и Ваљеву, са препорукама о даљим активностима. Пројекат је завршен у јануару 2025. године.
- 22) **Изградимо поверење – заједно против насиља**, финансиран од стране Кабинета министра без портфеља задуженог за координацију активности у области родне равноправности, спречавања насиља над женама и економског и политичког оснаживања жена. Циљ пројекта је подизање свести о последицама породичног насиља и побољшање подршке жртвама породичног насиља и антидискриминаторног приступа у раду са жртвама породичног насиља, едукација професионалаца о пружању психолошке, социјалне и правне подршке жртвама породичног насиља и откривање препрека у приступу здравственим услугама у случају породичног насиља над Ромкињама, из угла здравственог особља и из угла припадника ромских заједница са циљем да упореди обе перспективе. Пројекат је завршен у фебруару 2025. године.

Кабинет министарке без портфеља задужене за координацију активности у области родне равноправности, спречавања насиља над женама и економског и политичког оснаживања жена расписало је конкурс за доделу средстава удружењима у 2025.години за подршку у спровођењу политике родне равноправности.

Средства подршке су добиле следеће организације града Крагујевца под следећим ранг бројевима :

1. Српско ромско удружење грађана – Интегративни Глобал Центар Крагујевац назив пројекта „Њена прича“ буџетска средства 1.750.000 динара
2. Удружење подршка породици Сидро назив пројекта „Инклузивна ДРУГачије образовање за све“ буџетска средства 573.400 динара
3. Удружење Форум младих са инвалидитетом Крагујевац назив пројекта „Препознавање и превенција вршњачког насиља у предшколским установама“ буџетска средства 1.700.000 динара
4. Окружна организација савеза слепих Србије Крагујевац назив пројекта „Видљиве и снажне“ буџетска средства 500.000 динара
5. Асоцијација пословних жена Визија назив пројекта „Сигурна Визија-Мобилна апликација за помоћ женама жртвама насиља“ буџетска средства 500.000 динара

6. ОСНОВНИ СОЦИО-ЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

Крагујевац је четврти град по величини у Србији и седиште Шумадијског округа, а налази се око 120 километара јужно од Београда. Заузима површину од 835 км².

Крагујевац је значајан привредни, културни, образовни и здравствени центар Шумадије, Поморавља и суседних региона. Макрорегионални је центар за регионе: Чачка, Краљева, Ужица, Јагодине, Крушевца, Смедерева, Пожаревца и северног Косова.

Територију града чини 57 насеља просечне величине од 14,65км² и 62 катастарске општине просечне величине од 13,48км². Просечна величина насеља на територији града је већа за око 6% од насеља у округу, а величина катастарских општина је на нивоу величине катастарских општина округа.

6.1. Демографија

Према резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова 2022. године, који је спровео Републички завод за статистику, град Крагујевац има укупно 171.186 становника

Од тог броја, у самом урбаном језгру града живи 146.315 становника, док остатак чине становници приградских и сеоских насеља која административно припадају граду.

У поређењу са претходним пописом из 2011. године, када је Крагујевац имао 179.417 становника, примећује се пад броја становника од око 8.231 особе, што представља смањење од приближно 4,6%.

Овај тренд је у складу са ширим демографским кретањима у Србији, која се суочава са изазовима као што су негативан природни прираштај и миграције.

Табела 1. Преглед броја становника у периоду 1948 - 2022. године

Насеље	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	2022.
Крагујевац	105711	130551	164823	180084	175802	179417	171186
Градска	63347	92985	129017	147305	146373	150835	146315
Остала	42364	37566	35806	32779	29429	28582	24871

Табела 2. Промена броја становника у односу на претходну годину

Година	Број становника	Промена у односу на претходну годину
2002	146.373	—
2011	179.417	+33.044 (у односу на 2002. попис)
2022	171.186	-8.231 (у односу на 2011. попис)

6.1.1. Структура становништва

6.1.1.1. Структура становника према полу и старосним групама

Према подацима из пописа становништва 2022. године, структура становништва града Крагујевца по полу и старосним групама је следећа:

Табела 3. Структура становништва по полу

Пол	Број становника	Удео (%)
Мушкарци	82.535	48,2%
Жене	88.651	51,8%
Укупно	171.186	100%

Табла 4. Структура становништва по старосним групама

Старосна група	Број становника	Удео (%)
0–17 година	30.455	17,8%
18–64 године	103.111	60,2%

65+ година	37.620	22,0%
Укупно	171.186	100%

Табела 5. Детаљна расподела по деценијама

Старосна група	Број становника
0–9 година	16.804
10–19 година	17.316
20–29 година	17.697
30–39 година	23.057
40–49 година	24.673
50–59 година	21.740
60–69 година	26.027
70–79 година	17.014
80+ година	6.858

Ови подаци указују на то да је више од 22% становништва старије од 65 година, што је значајан демографски показатељ старења популације у Крагујевцу. Такође, радно способно становништво (18–64 године) чини више од 60% укупне популације.

Табела 6. Очекивано трајање живота

година	Очекивано трајање година живота	
	мушко	женско
2019. године	74	78
2020. године	73	78
2021. године	72	77
2022. година	72	77
2023. година	72	78

Табела 7. Стопа наталитета

Год.	број живорођених	стопа наталитета
2015.	1842	10.30
2016.	1814	10.16
2017.	1644	9.22
2018.	1652	9.30
2019.	1669	9.43
2020.	1591	9.02
2021.	1604	9.16
2022.	1619	9,4
2023.	1607	9,4

Очекивано трајање живота има исти тренд у последње три године, тј. очекиван број година живота је исти. Према подацима из Пописа становништва, домаћинстава и станова 2022. године у Крагујевцу је било 56,24% економски неактивног становништва. Од овог броја жене чине 54,6%. Интересантан је и податак да од укупног броја економски неактивног становништва 24,57% чине пензионери.

Према Попису из 2022. године етничка структура становништва је – Срби 93,05%, Роми 0,84%, Црногорци 0,14% и Македонци 0,11%.

6.1.1.2. Образовна структура становништва

Захваљујући подацима које добијамо од Републичког завода за статистику, можемо приказати и образовну структуру становника Крагујевца старијих од 15 година и то по Попису становништва, домаћинстава и станова 2022. године. Највећи проценат становништва има средње образовање (57,07%), затим следе они који су завршили вишу и високу школу (23,9%). а на трећем месту су они који су завршили основну школу (14,62%). Уопштено гледано, образовна структура становништва Крагујевца се статистички не разликује значајно од просека Србије.

Табела 8. Образовна структура становништва старијег од 15 година у Србији и њеним већим градовима према пописним подацима из 2022. Године

		Укупно	Без школске спреме	Непотпуно основно	Основно	Средње	Више	Високо
Р. СРБИЈА	с	5691551	57667	299739	1013067	3020958	344056	933340
	%	100%	1,01%	5,3%	17,8%	53,1%	6%	16,4%
	м	48%	28,4%	31,2%	44,5%	53%	46%	44%
	ж	52%	71,6%	68,8%	55,5%	47%	54%	56%
Крагујевац	с	146064	876	5226	21351	83366	9449	25517
	%		0,6%	3,6%	14,6%	57,1%	6,5%	17,5%
	м	48%	29,7%	29,6%	42,3%	51,7%	50%	42,9%
	ж	52%	70,3%	70,4%	57,7%	48,3%	50%	57,1%

Извор: Републички завод за статистику

6.1.1.3. Писменост становништва

Висок степен писмености становништва је неопходан услов за економски развој сваке средине. У погледу процентуалне заступљености неписменог становништва, Крагујевац је са 0,36% бољи од републичког просека који износи 0,63% укупне популације старије од 10 година, али је у неповољнијем положају у односу на Ниш, Нови Сад и нарочито Београд.

Табела 9. Број неписмених међу становништвом старијем од 10 година, према подацима пописа становништва 2022. године

	број неписмених	учешће у укупном становништву (%) старијем од 10 год.
Р. Србија	37956	0,63
Крагујевац	549	0,36

Извор: Републички завод за статистику

Према подацима РЗС, са повећањем старости повећава се и удео женске популације међу неписменим становништвом. Тако је међу популацијом старијом од 65 година у укупном броју неписмених било 43% жена. То указује да се одвија процес развоја родне равноправности, чији је саставни део омогућавање једнаког образовања за жене и мушкарце.

Табела 10. Полна и старосна структура неписмених у Крагујевцу у 2002., 2011. и 2022. години.

		укупно	%	10–14 год.	15–19	20–34	35–49	50–64	65 и више
2002	Свега	3383	2.12	23	23	155	323	366	2480
	%			0.7%	0.7%	4.6%	9.5%	10.8%	73.3%
	Мушкарци	506	15	9	9	72	131	96	189
	Жене	2877	85	14	14	83	192	270	2291
2011	Свега	2198	1.35	20	27	143	188	259	1561
	%			0.9%	1.2%	6.5%	8.6%	11.8%	71.0%
	Мушкарци	405	18,4	13	13	65	80	103	131
	Жене	1793	81,6	7	14	78	108	156	1430
2022	Свега	549	0.36	5	3	57	93	111	280
	%			0,9	0,5	10,4	17	20,2	51
	Мушкарци	170	31	3	1	26	46	48	46
	Жене	379	69	2	2	31	47	63	234

Извор: Републички завод за статистику

Тренд смањења удела неписменог становништва, како у целој Србији, па тако се може уочити и у Крагујевцу.

Табела 11. Становништво старије 15 и више година према полу и школској спреми, по попису из 2022. године

Територија	Мушко/ женско	Укупно	Без школ. спреме	Непот. Осн. Образ.	Осн. Образ.	Средње образ.	Више образ.	Високо образ.	Непознато
Крагујевац	Укупно	146064	876	5226	21351	83366	9449	25517	279
	Женско	76364	616	3679	12320	40296	4725	14577	151
	Мушко	69700	260	1547	9031	43070	4724	10940	128

Извор: Републички завод за статистику

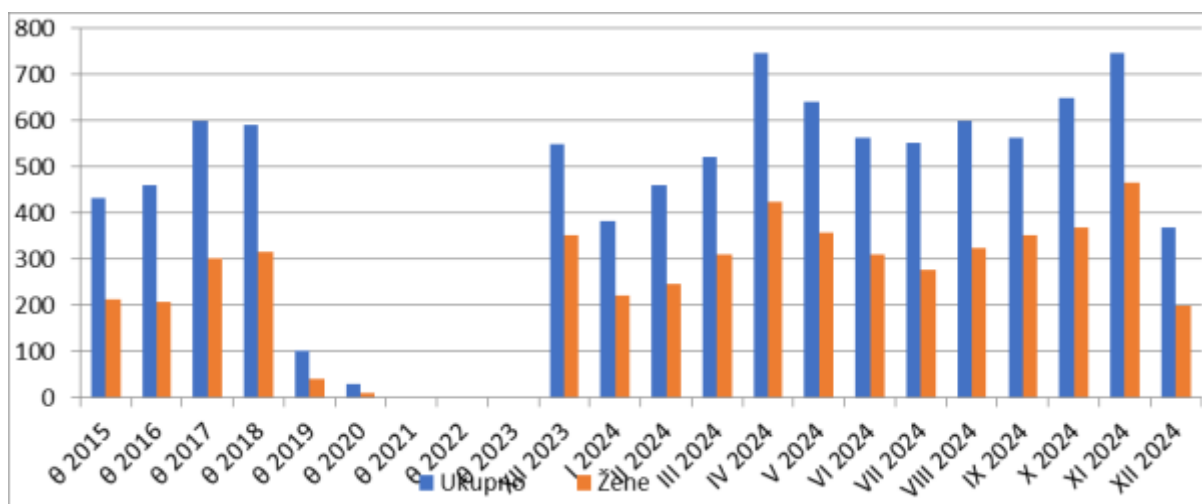
У образовној структури становништва старијег од 15 година уочава се да најбројнију групацију чине особе са средњим образовањем (57,1%). Само основно образовање има 14,6%, док је 4,2% посматране популације без основног образовања. На основу ових података, уочава се доминантност женске популације у групацијама са нижим образовањем, односно без школске спреме или са завршених 3 разреда основне школе. Женска популација, у обема групама, чини преко 70% овог дела популације.

6.2. Људски ресурси и тржиште рада

6.2.1. Запосленост

Табела 12. Број запослених у Крагујевцу, 2015-2024. година (у хиљадама)

Месец / Година	Укупно	Жене
0 2015	432	212
0 2016	460	208
0 2017	598	302
0 2018	591	317
0 2019	102	41
0 2020	28	11
0 2021	0	0
0 2022	0	0
0 2023	70	39
XII 2023	548	352
I 2024	381	222
II 2024	459	246
III 2024	522	311
IV 2024	746	425
V 2024	640	357
VI 2024	562	309
VII 2024	552	277
VIII 2024	599	324
IX 2024	564	353
X 2024	650	369
XI 2024	746	466
XII 2024	369	198

Извор: Републички завод за статистику

Укупан број запослених у Крагујевцу за 2024. годину је забележен као највећи у целокупно посматраном периоду.

Просечна (нето) зарада по подацима РСЗ за јул 2025. године је 103.286,00 динара, док се зараде по полу званично не воде.

Табела 13. Просечна зарада запослених

година	Просечна (нето) зарада запослених за Град Крагујевац
	Просечна нето зарада РСД
2019. године	52453,00
2020. године	57400,00
2021. године	63345,00
2022. године	70999,00
2023. године	80494,00
2024. године	101385,00
2025. године(јул)	103286,00

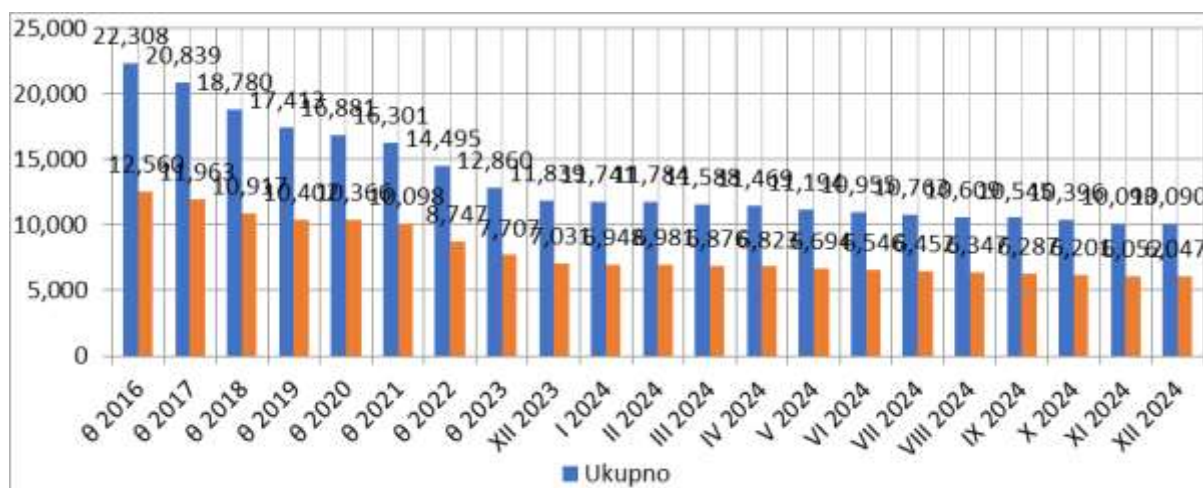
Последње три године дошло је до значајног повећања просечних зарада запослених.

6.2.2. Незапосленост

У периоду од 2022. до 2025. године (подаци за септембар), укупан број незапослених значајно је опао, са 14.375 на 8.787, што представља пад од око 38,8%, док је број жена на евиденцији НСЗ у истом периоду опао за 36,49%.

Табела 14. Број незапослених у Крагујевцу у периоду 2015–2025. године

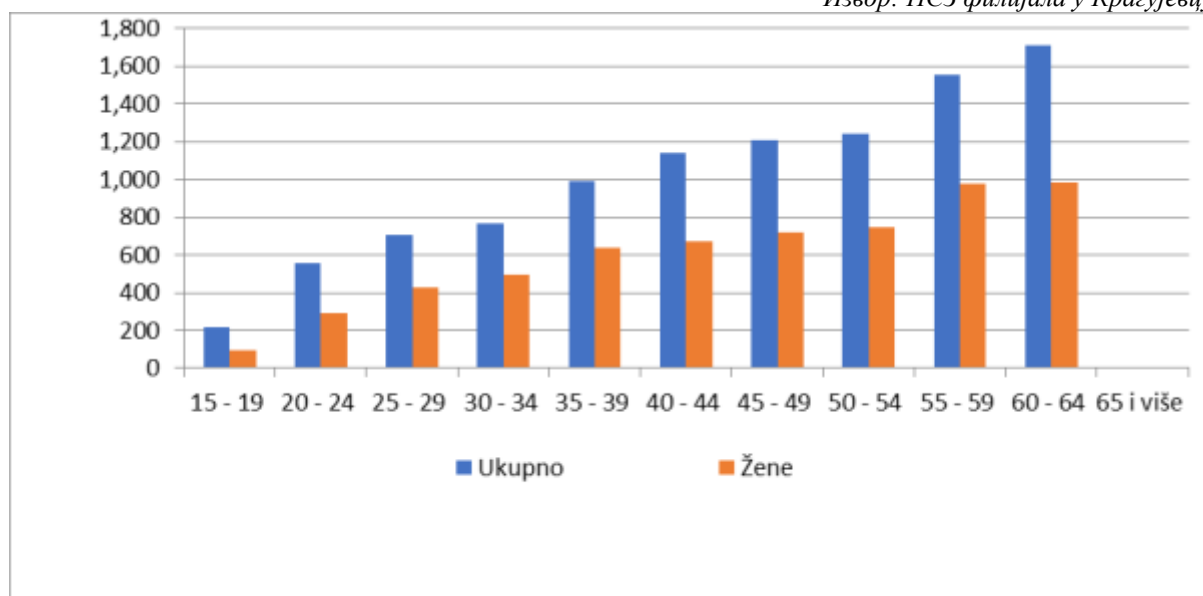
Година	Број незапослених	
	Укупно	Жене
2015	22,106	12,449
2016	22,361	12,592
2017	20,839	11,963
2018	18,780	10,917
2019	17,413	10,402
2020	16,881	10,366
2021	15,197	9,432
2022	14,375	8,383
2023	11,949	7,082
2024	10,090	6,047
2025 (септембар)	8,787	5,324

Табела 15. Незапослени по годинама старости укупно / жене

Укупно		Године старости 2025 (септембар).											
		15 - 19 годин а	20 - 24 годин а	25 - 29 годин а	30 - 34 годин а	35 - 39 година	40 - 44 година	45 - 49 година	50 - 54 годин а	55 - 59 година	60 - 64 година	65 и више годин а	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
8.787	5.324	211	86	412	219	555	330	658	429	874	580	970	583
								1.063	629	1.121	678	1.375	892
												1.548	898
												0	0

Извор: НСЗ филијала у Крагујевцу

На дан 31.09.2025. године евидентирано је 8.787 незапослених у Крагујевцу. Од тог броја, 5.324 су жене, што чини 60,6% од укупног броја незапослених. Ово указује да жене чине значајан, већински део незапослених у овом периоду. Прецизније, иако је укупан број незапослених смањен у односу на претходне године, жене и даље представљају већи део незапослених, са сличним проценатима као у претходним годинама. У поређењу са 2022. годином, проценат жена међу незапосленима у Крагујевцу је

благо порастао, са 58,9% на 60,6%. Ово повећање је симболично, али и даље показује да жене чине значајан проценат незапослених, иако је укупан број незапослених значајно опао.

6.2.2.1. Структура незапослених

Табела 16. Незапослени по степену стручне спреме

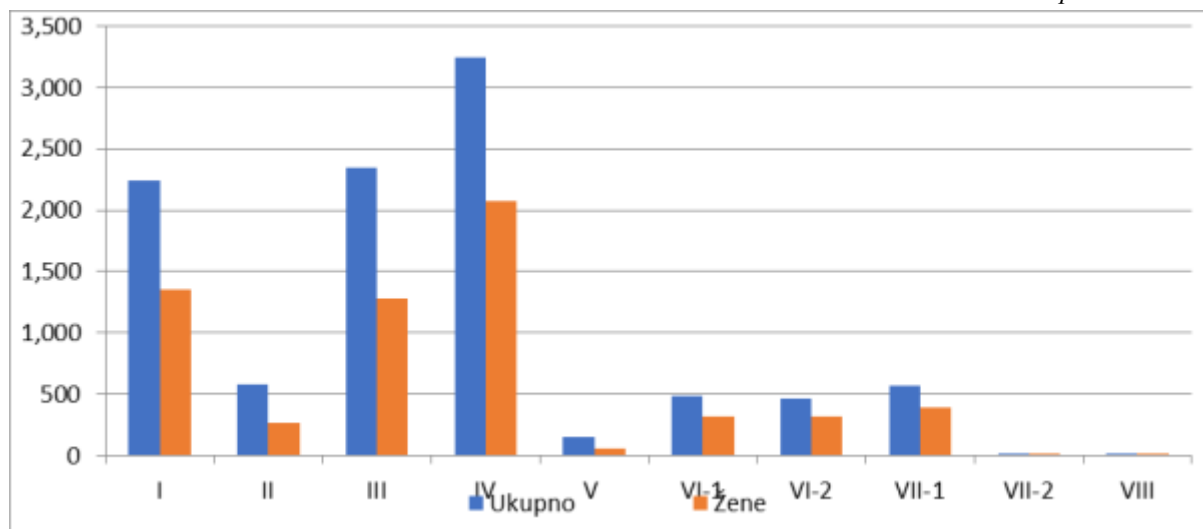
УКУПНО		Степен стручне спреме 2025 (септембар).																			
		I		II		III		IV		V		VI-1		VI-2		VII-1		VII-2		VIII	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
8.787	5.324	1.967	1.164	485	239	2.006	1.116	2.854	1.852	125	40	419	278	391	274	523	356	9	4	4	1

По степену стручне спреме, највећи број незапослених жена у 2025. години (подаци за септембар) је у категорији IV степена стручне спреме (средња школа), где је евидентирано 1.852 жене. Ова група чини 64,8% од укупног броја незапослених у овој категорији.

Табела 17. Структура незапослених у Крагујевцу у периоду 2015–2024. Године

Град Краг. год.	Укупно	Први пут траже запослење		Без квалификација		Жене		На 1000 стан.
		свега	%	свега	%	свега	%	
2015.	22121	6458	29,2	6032	27,3	12536	56,7	124
2016.	22511	6179	27,5	6057	26,9	12618	56,1	125
2017.	19900	5517	27,7	5447	27,4	11536	58	112
2018.	17994	4.878	27,11	4798	26,7	10517	58,4	100
2019.	17.169	6.498	37,85	4727	27,53	10.443	60,82	97
2020.	16.108	6.472	40,18	4566	28,35	9.983	62	92
2021.	15.197	6133	40,36%	4.275	28,13	9.432	62,06	15.197
2022.	14.129	5669	40,12%	3.807	26,94	8.266	58,5	14.129
2023.	11.839	4979	42,06%	3.257	27,51	7.031	59,39	11.839
2024.	10.090	4230	41,92%	2.816	27,91	6.047	59,93	10.090

Извор: Билтен НС

Од 2021. до 2025. године (подаци за септембар), број дугорочно незапослених, који су на евиденцији више од 10 година, остао је висок, са 2.283 незапослених, од чега су 1.562 жене, што чини 68,4% од укупног броја дугорочно незапослених.

У поређењу са претходним годинама, број дугорочно незапослених је опао са 2.930 у 2021. години на 2.283 у 2025. години (подаци за септембар), али је проценат жена остао стабилан, са око 70% свих дугорочно незапослених. Ови подаци указују на то да жене и даље чине већину дугорочно незапослених.

Табела 18. Новопријављена лица на евиденцији НСЗ филијале у Крагујевцу, 2024. година

Укупно		Први пут на евиденцији		Особе са инвалидитетом		Националност		Држављанство					
						Роми		Избеглице		Интерно расељена лица		Странци	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
10.090	6.047	83	39	890	441	192	122	4	3	129	72	6	6

Подаци из евиденције Националне службе за запошљавање у Крагујевцу за 2025. годину (подаци за септембар), показују значајан број новопријављених лица, међу којима жене чине значајан проценат. Од укупно 8.787 незапослених, 5.324 су жене, што чини више од половине незапослених. У категорији новопријављених лица, жене чине 46,9%, што указује на висок проценат жена које се региструју на евиденцију као нови кандидати за запошљавање.

Такође, ови подаци показују да су жене присутне у већини категорија незапослених, посебно међу осетљивијим групама попут избеглица и странаца, што указује на потребу за додатним мерама запошљавања и подршке овим групама.

6.2.3. О положају жена на тржишту рада

Подаци Националне службе за запошљавање у Крагујевцу за 2025. годину (септембар) показују да, иако је укупан број незапослених опао у односу на претходне године, жене и даље чине већину незапослених. Укупно је евидентирано 8.787 незапослених, од чега су 5.324 жене, што представља 60,6% укупне незапослености. У поређењу са 2022. годином, када је проценат жена износио 58,9%, видљив је благ пораст учешћа жена међу незапосленима.

Највећи број незапослених жена налази се у категорији IV степена стручне спреме, где је евидентирано 1.852 жена, што чини 64,8% незапослених у тој образовној категорији. Дугорочно незапослених (на евиденцији дуже од 10 година) је 2.283, од чега су 1.562 жене, што представља 68,4% ове категорије. Иако је укупан број дугорочно незапослених благо смањен у односу на 2021. годину (са 2.930 на 2.283), висок проценат жена остаје готово непромењен.

У категорији новопријављених лица, жене чине 46,9%, што показује да се и даље значајан број жена укључује у евиденцију незапослених.

Ови подаци упућују на закључак да, упркос смањењу укупне незапослености, жене остају у неповољнијем положају на тржишту рада у Крагујевцу, те је неопходно усмерити посебне мере ка њиховом економском оснаживању, подршци запошљавања и смањењу родне неједнакости.

7. SWOT анализа

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА СНАГЕ	СЛАБОСТИ
– Постојање Комисије за родну равноправност, као радно тело Скупштине града и Савет за	– Ниска заступљеност жена у одлучивању у

родну равноправност као радно тело Градског већа – Скупштинска одлука о равноправности полова на територији града Крагујевца, од 2018. год. – Постојање Женске парламентарне мреже – Постојање других механизма који доприносе унапређењу родне равноправности на територији града Крагујевца – Активности важних партнера града: БИЦ, УГ „Оаза“ и Саветовалиште за жртве насиља у породици – Постојање протокола о међусекторској сарадњи у процесу заштите жртава насиља у породици – Квоте заступљености мање заступљеног пола у органима власти на локалном нивоу примењују се на избор одборника и одборница у скупштини – Већинска заступљеност жена на местима начелница градских управа (61,53%) и у саставу руководстава унутрашњих организационих јединица града (66%). – Вршено истраживање и анализа проблема и потреба жена 45+ приликом запошљавања на територији града Крагујевца – резултати истраживања могу да буду основ за мере и активности обухваћене ЛАПом – Добра сарадња са невладиним организацијама које раде на економском оснаживању жена (Удружење Путоказ Крагујевац) – Незапослене жене мобилисане кроз едукације које је у циљу њиховог економског оснаживања организовао цивилни сектор – Предузетнице су мобилисане кроз програме подршке (едукације и набавку опреме за рад) које организују цивилни сектор, НСЗ итд – Успостављена добра интерсекторска сарадња са Регионалном привредном комором, Регионалном агенцијом за економски развој и НСЗ за (само)запошљавање жена – Медији заинтересовани за проблем родне неравноправности посебно у области рада и новца, што потврђују емисије на локалном ТВ – Постоји неформална Мрежа 45+ за подршку женама 45+ коју чине још 3 удружења из других градова Србије чија истраживања и препоруке могу да буду основ за развој родне равноправности у локалним срединама	органима власти, а на нивоу МЗ изузетно ниска – Не примењују се квоте заступљености мање заступљеног пола у другим органима власти (осим скупштине) и телима скупштине. – Родно осетљива статистика на нивоу града се води само делимично – Недовољна укљученост Женске парламентарне мреже у активности механизма за родну равноправност на нивоу ЈЛС – Недовољно развијена сарадња ОЦД и органа ЈЛС у области родне равноправности – Недовољна анализа проблема и практичних потреба грађанки, као и њихових интереса – Недовољно развијена знања и компетенције у области родне равноправности – у јавном сектору и уопштено у друштву – Недовољан удео медијских садржаја посвећен тематици родне равноправности, као и превенције и сузбијања свих видова дискриминације – Недовољно праћење примене и процењивање ефикасности примене Европске повеље о родној равноправности на нивоу ЈЛС – Недовољно развијена свест о употреби родно сензитивног говора у комуникацији органа града. – Недовољна информисаност грађана о значају ЛАПа за родну равноправност и о томе шта он значи у смислу остваривања људских права – Жене старије животне доби, 45+, које су дискриминисане по годинама старости и роду, нису препознате као рањива категорија у локалним стратешким документима – Недовољна укљученост жена из руралних средина у економске и друштвене процесе – Жене су у много мањој мери дигитално писмене у односу на мушкарце, односно жене су много мањој мери ангажоване у секторима ИТ, зеленој економији, заштити животне средине итд. – Патријархални културни обрасци и норме – Непотпуно и недоследно интегрисање родне перспективе у јавне политике – Изостаје препознавање и уважавање разлике у потребама и проблемима са којима се сусрећу жене и мушкарци – Неповећење жена у државне институције – Немогућност запошљавања, похађања обука због бриге о деци и породичних обавеза
---	---

– Већи број образованих жена у свим степенима стручне спреме у односу на мушкарце – Већи број жена заинтересованих за преквалификације и обуке – Запошљавање жена у већем броју кроз субвенције НСЗ – Доступност информација корисницима и корисницама и анимирање наведених кроз теренске посете Мобилних тимова (МТИР, најмање 1 месечно) – Повезаност сва три сектора: јавни, цивилни и привредни (Савет за унапређење положаја Рома)	– Недовољна примена постојећих законских обавеза везаних за родну равноправност – Административна тромост, спорост – Недостатак емпатије појединаца из институција, неразумевање и незаинтересованост везана за родну равноправност
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
– Република Србија је потписница више важних и обавезујућих међународних докумената који гарантују равноправност жена и мушкараца и забрањују дискриминацију на основу пола. – Законски оквир: Закон о равноправности полова, Закон о забрани дискриминације и др. – Национална стратегија за родну равноправност – Стратегија превенције и заштите од дискриминације – Успостављена добра сарадња са повереницом за заштиту равноправност – Усвојен Акциони план за период 2022-2023.године за спровођење Стратегије за родну равноправност Републике Србије – Стратегија за период 2021-2030.године, и Акциони план за период 2022-2023.године, први пут препознају жене 45+ као теже запошљиву категорију и препоручују програме и мере за њихову активацију на тржишту рада – Донатори заинтересовани за област родне равноправности – Већа заинтересованост и потреба послодаваца за рад жена у производњама кроз мануелни рад – Бољи приступ образовању-подршка школовању девојчица из ромске заједнице и других маргинализованих група – Спровођење едукативних програма у школама о родно заснованом насиљу и родним стереотипима	– Закон о равноправности полова и Закон о локалној самоуправи недовољно уређују питања од значаја за спровођење родне равноправности у ЈЛС – Због глобалне економске и политичке кризе област родне равноправности све је мање у фокусу – Промене на руководећим местима у ресорним министарствима успориле су реализацију планираних активности у области родне равноправности – Непостојање буџетске основе за реализацију ЛАП-а – Економска криза изазвана спољним и унутрашњим факторима – Повлачење инвеститора, затварање страних фирми и вишкови запослених – Непотизам, поделе по разним основама (политичким, верским... код појединаца)

– Организовање радионица и кампова за девојчице из осетљивих група са циљем развоја комуникацијских вештина, самопоуздања и подстицања на активно учешће у друштву. – Обука локалних службеника/ца и представника установа о интерсекционалном приступу у раду са девојчицама из вишеструко маргинализованих група. – Промоција позитивних узора – представљање успешних жена из сличних животних околности. – Први усвојен антидискриминациони кодекс у нашој ЈЛС	
---	--

8. Табеларни приказ општих и посебних циљева, мера и активности локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца

ЛАП ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА 2025-2027.				
Општи циљ 1. СИСТЕМСКО СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ ЈАВНИХ ПОЛИТИКА РОДНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ У ЛОКАЛНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ				
Посебни циљ 1.1. Унапређење капацитета ЈЛС за спровођење родне равноправности				
Мера 1.1.1. Спровођење усвојених правилника				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Вођење евиденције и извештавање у складу са усвојеним Правилником о вођењу евиденције и извештавању о остваривању родне равноправности	Градска управа за друштвене делатности, - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	Извештај на годишњем нивоу	2025-2027.	У оквиру редовног рада градске управе Буџет града

Спровођење Плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности	Градска управа за друштвене делатности, - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	Извештај о спровођењу Правилника на годишњем нивоу	2025-2027.	У оквиру редовног рада градске управе Буџет града
Редовно праћење примене и процењивање ефикасности примене Европске повеље о родној равноправности на нивоу ЈЛС	Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	1 извештај годишње	2025-2027.	У оквиру редовног рада градске управе Буџет града
Праћење и примена уведеног родно-одговорног буџетирања	Локална самоуправа, Управа одговорна за финансије	1 извештај годишње	2025-2027.	У оквиру редовног рада градске управе Буџет града
Праћење измена и допуна Кривичног закона	Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност		2025-2027.	У оквиру редовног рада градске управе
Мера 1.1.2. Унапређење знања и компетенција у области родне равноправности у локалној самоуправи				
Едукације за чланове савета за РР и комисије за родну равноправност	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност Цивилни сектор	1 едукација годишње Број обухваћених полазника/ 20 на годишњем нивоу	2025-2027.	Буџет града и спољни извори финансирања, СКГО, Ромактед, Координационо тело за родну равноправност
Посебни циљ 1.2: Подизање свести јавности о значају једнакости за све и родне равноправности				
Мера 1.2.1. Промовисање родне равноправности				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност	Рок за реализацију	Потребна средства и извори

		индикатора		финансирања
Предавања и радионице на тему родне равноправности промоције хуманих вредности (кроз вршњачку едукацију и интерактивни рад) ученицима основних и средњих школа и студентима	Црвени крст, Здравствена ромска медијаторка, Савет за родну равноправност, Саветовалиште за младе (центар за превенцију), Регионални центар за породични смештај и усвојење, Здравствене установе примарног нивоа, Мобилни тим за инклузију Рома Цивилни сектор	10 радионица на годишњем нивоу	2025-2027	Буџет града и спољни извори финансирања (ресорно министарство и донатори)
Промовисање ЕУ повеље о родној равноправности и Повеље о о људским правима на локалном нивоу	Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност,	Наступ у медијима (РТК) најмање 1 годишње	2025-2027	Буџет града и спољни извори финансирања (ресорно министарство, ЕУ фондови и други донатори)
Организовање панела, округлих столова и трибина на теме родна равноправности (родна равноправност и култура говора; родна равноправности и медији и сл.)	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност Путоказ Крагујевац	1 трибина, 1 округли сто на годишњем нивоу	2025-2027	Буџет града и спољни извори финансирања (ресорно министарство, ЕУ фондови и други донатори)
Промовисање ЛАПа за родну равноправност и информисање јавног мишљења о његовом значају	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, ЛС, НВО	Наступи у медијима / најмање 3 годишње	2025-2027.	Буџет града и донатори
Посебан циљ 1.3: Усклађивање рада и родитељства				
Мера 1.3.1: Промоција мера усмерених на усклађивање рада и родитељства, ПРИВАТНИ СЕКТОР / ПОСЛОДАВЦИ				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Одржавање округлих столова и трибина	Локална самоуправа	Број одржаних трибина и округлих столова / број учесника	2025-2027.	Локална самоуправа, Министарство за рад и бригу о

				породици
Презентација истраживања „Усклађивања рада и родитељства“ (проф Бојан Урдаревић, 2024.)	Локална самоуправа	1 презентација на годишњем нивоу / 20 полазника	2025-2027.	Локална самоуправа
Подстицање мушкараца за породичко боловање (награда Нај тата и Нај послодавац)	Дом здравља, локална самоуправа	Број мушкараца корисника породичског боловања / повећање до 5	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС и донатори
Општи циљ 2: РОДНА ПЕРСПЕКТИВА У ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ				
Посебни циљ 2.1. Побољшање здравља жена и унапређење родне равноправности у здравственој политици				
Мера 2.1.1: Информисање и едукације				
Активност	Носиоци активности	Индикатор и/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Едукација жена у сеоским домаћинствима о мерама здравствене заштите	Дом здравља, Институт за јавно здравље	Број спроведених едукација / 3 годишње	2025-2027.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
		Број едукованих жена/30 годишње		
Едукација младих и њихових родитеља о значају имунизације против ХПВ вируса	Здравствене установе, Саветовалиштва за младе и служба за здравствену заштиту жена-јувенилна гинекологија, Дом здравља, Канцеларија за младе, Институт за јавно здравље	Број одржаних радионица и предавања / 14 радионица на годишњем нивоу	2025-2027.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
		Штампање пропагандног материјала/ 700 на годишњем нивоу	2025-2027.	
		Број вакцинисаних/ 350 на годишњем нивоу	2025-2027.	
	Канцеларија за младе, НВО, Дом здравља (Саветовалиште за	Број предавања, едукација / 12 годишње	2025-2027.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори

Едукација ученика и студената на тему репродуктивног здравља	младе, служба за здравствену заштиту жена - јувенилна гинекологија, одељење за здравствену заштиту студената), Институт за јавно здравље, Савет за здравље града Крагујевца	Број полазника/ 600 годишње		
		Штампани материјали/ 600 годишње		
Промоција и унапређење репродуктивног здравља жена (Очување и унапређење здравља у генеративном период, подизање свести и писмености за превентивне прегледе, посебни програми подршке за старије жене)	Институт за јавно здравље, установе примарног нивоа Здравствене заштите		2025-2027.	
Унапређење система здравствене заштите и едукације о полно преносивим и заразним болестима	Канцеларија за младе, НВО, Дом здравља (Саветовалиште за младе, служба за здравствену заштиту жена-јувенилна гинекологија, одељење за здравствену заштиту студената), ИЗЈЗ, Савет за здравље града Крагујевца Центар за породични смештај и усвојење	Одржане радионице, предавања/ 14 годишње	2025-2027.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
		Број обухваћених полазника/ 600 годишње		
		Штампање пропагандног материјала/ 600 годишње		
Мера 2.1.2. Превенција, обезбеђење пакета здравствених услуга и учешће мушкараца у унапређењу здравља				
Очување менталног здравља запослених са аспекта родне равноправности (жена – синдром превенција сагоревања, очивање менталног здравља мушкараца услед патријархалних образаца и норми)	Центар за породични смештај и усвојење Црвени крст, Саветовалиште за брак и породицу Завод за здравствену заштиту радника застava	Едукације, радионице		

Организовање превентивних програма за унапређење здравља опште популације	Дом здравља, Завод за здравствену заштиту радника, Црвени крст, Канцеларија за младе	Број организованих кампања, број трибина, број корисника	2025-2027.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
Подршка у изради ЈАП за кризне и ванредне ситуације са аспекта унапређења и очувања здравља мушкараца и жена	Здравствене установе, Институт за ЈЗ	1 документ	2025-2027.	Локална самоуправа,
Подстицање дечака и младића на учешће у едукативним програмима о превенцији полно преносивих болести	Канцеларија за младе, НВО, Дом здравља	Број дечака и одраслих мушкараца у едукативним програмима/ 100 годишње	2025-2027.	Буџет града и донатори

Општи циљ 3. БЕЗБЕДНОСТ ЗА СВЕ И НУЛТА ТОЛЕРАНЦИЈА НА РОДНО ЗАСНОВАНО НАСИЉЕ

Посебни циљ 3.1. ПРЕВЕНЦИЈА И СУЗБИЈАЊЕ СВИХ ВИДОВА НАСИЉА НА РОДНОЈ ОСНОВИ И ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ СВЕОБУХВАТНОГ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ ЗА ЖРТВЕ НАСИЉА

Мера: 3.1.1. Промоција превенције и сузбијања насиља

Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Креирање и емитовање медијских садржаја посвећеног тематици родне равноправности, као и превенцији и сузбијању свих видова дискриминације и родно заснованог насиља	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, НВО	Број медијских садржаја, електронских и штампаних; Спровођење пројектних активности у оквиру пројекта „Безбедност жена и девојчица у јавном простору“	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Организовање едукација и медијске кампање за унапређење свести о нултој толеранцији на насиље над вишеструко дискриминисаним групама (особе са инвалидитетом, Роми, ЛГБТ, и друге категорије...)	Центар за социјални рад, Полицијска управа, Комисија за родну равноправност, НВО, Радна група за мапирање небезбедног простора	Број одржаних едукација / 10 Број емисија на локалним медијима / 5 Штампана брошура / 50	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Јачање капацитета институција за едукацију и превенцију присилних	Правосудни органи, Полицијска	Број одржаних	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска

малолетничких бракова у ромској популацији	управа, Канцеларија за младе, НВО, Савет за родну равноправност, Ромска	едукација / 10 У прошлом периоду само је Институт за ЈЗ радио истраживање		средства
	здравствена медијаторка, локални медији			
Едукација за спречавање насиља над старим лицима и на родној основи	Цивилни сектор, црвени крст, здравствене установе, удружење ЕНГРАМ, Институт за ЈЗ	Број Едукација / 20 Број Едукованих / 50	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Спровођење анкете о степену информисаности младих о вршњачком насиљу и искуству вршњачког насиља	Канцеларија за младе, НВО	Број обухваћених анкетом / најмање 500	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Праћење безбедносних потреба девојчица и жена	Комунална милиција, комунална инспекција, Савет за родну равноправност	1 годишње 1 информатор по моделу родног барометра	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Организовање предавања о ненасилној комуникацији за ученике основних и средњих школа	Канцеларија за младе Установе образовања	Број предавања / најмање 1 годишње	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Креирање, штампање и дистрибуција материјала са порукама ненасиља	Савет за родну равноправност, НВО, Комисија за родну равноправност, Канцеларија за младе	Штампана брошура / 50	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства

Мера 3.1.2. Развијање услуга здравствене заштите жртава и психосоцијална подршка

Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Подршка раду саветовалишта за брак и породицу, Саветовалиште за жртве породичног насиља	Локална самоуправа, НВО, Саветовалиште за брак и породицу	Број корисника стручне помоћи/ све жртве	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Унапређење рада постојеће Сигурне куће, Унапредити кадровске капацитете за рад Сигурне куће	Локална самоуправа, Донатори	2 додатна стручна радника	2025-2027.	Буџет града, донаторска средства
Превенција секундарне	Комисија за родну	Број едукација /	2025-2027.	Буџет града,

виктимизације – унапређење процедура у свим институцијама: Креирање упитника и едукација запослених о процедурама	равноправност и институције Центар за социјални рад, Дом здравља, Полицијска управа, НВО и др.	1 годишње за све релевантне институције и НВО		Буџет РС, донаторска средства
Оснаживање и јачање капацитета цивилног сектора 2 НВО пружаоца за рад СОС линија	2 НВО (Из круга, Оаза сигурности)	Број реализованих пројеката, бар 1 годишње, број корисника до 150 годишње	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства,
Унапређење рада Бесплатна правна помоћ	Град Крагујевац	Повећан број услуга са позитивним исходом	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Спровођење редовног обавештавања јавности о систему заштите жена ради информисаности жена о њиховим правима и успостављања поверења у институције заштите	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, Центар за социјални рад	Организовање Кампања/ 2 годишње Број емисија на локалним медијима / 2 годишње	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Подршка раду кутка за старије као део ширег програма Бриге о старијима	Црвени крст, равноправност, НВО, Центар за социјални рад, Геронтолошки центар	Број обухваћених корисника/ 50	2025-2027.	Буџет града, градски конкурси за подршку НВО и донатори
Развијање услуга здравствене заштите жртава - Припрема процедура, достава инструкција о раду и начину упућивања на здравствене услуге и социјалну рехабилитацију	Дом здравља, Саветовалиште за ментално здравље, Саветовалиште за брак и породицу, Клинички центар, НВО, Центар за социјални рад, Локална самоуправа Мобилни тим за превенцију просјачења и превенцију малолетничких бракова	Број програма здравственог збрињавања и социјалне рехабилитације/ најмање 3; Припремљене процедуре и инструкције	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Континуирана промоција услуга саветовалишта	Саветовалиште за жртве породичног насиља, ОАЗА Сигурности, Саветовалиште за брак и породицу Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица	Број промоција/ 3 годишње, 1 информативни лифлет	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства

Пружање услуга: превентивне услуге (саветодавни рад, школа за родитеље, индивидуални и групни програми), куративне услуге (услуге специјалиста, субспецијалиста, медикаметозна терапија)	Црвени крст, Саветовалиште за жртве породичног насиља – ОАЗА Сигурности, Саветовалиште за брак и породицу Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица, Дом здравља	Број доступних услуга / најмање 5	2025-2027.	Буџет града и Донаторска средства
		Број пружених услуга, број корисника/ сви са потребом		
Информисање о услугама психосоцијалне подршке која има за циљ очување и промовисање менталног здравља за популацију двојница, жена и мушкараца	Црвени крст, Саветовалиште за жртве породичног насиља – ОАЗА Сигурности, Саветовалиште за брак и породицу Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица, ПП службе у школама	Број трибина, број одштампаних и подељених лифлета, коришћење бесплатне правне помоћи	2025-2027.	Буџет града и Донаторска средства
Саветовалиште за неформалне неговатеље, (саветовања са психолозима, психијатрима и медицинским сестрама око палијативне неге)	Црвени крст	Број пружених услуга, број корисника	2025-2027.	Буџет града
Увођење мере појачаног надзора над лицима који су одлужили затворску казну	Град Крагујевац, удружење „После кише“	Број пружених услуга, број корисника	2025-2027.	Буџет града

Мера 3.1.3. Економско оснаживање жртава насиља

Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Развијање програма подршке инклузије на тржишту рада жртава насиља на родној основи - Организовање обука, курсева и преквалификација	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Број обука, курсева/ годишње 2 Број полазника / У складу са споразумом о учинку	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства; У оквиру редовних активности НСЗ Јавни позиви; У складу са НАПЗ и ЛАПЗ Града Крагујевца

Анализа потреба и могућности корисника	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Број саветовања АТП	2025-2027.	У оквиру редовних активности НЗС;
Промоција и заговарање бизнис сектора (сензибилисање послодаваца, састанци са бизнис сектором, организовање округлих столова, анализа потреба бизнис сектора, представљање примера добре праксе у земљи и иностранству)	НВО, локална самоуправа, представници бизнис сектора - послодавци	Број одржаних састанака са послодавцима и округлих столова / најмање 1 годишње	2025-2027.	Буџет града, РС, Буџет донаторска средства
Општи циљ 4. Унапређење културе и политике једнаких могућности жена и мушкараца, девојчица и дечака				
Посебни циљ 4.1. Остваривање једнаких могућности за наставак школовања и унапређење постигнућа				
Мера 4.1.1: Информисање корисника о могућностима				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Ажурирање информатора о могућностима преквалификације и обукама	Национална служба запошљавања и НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Припремљен информатор у електронској форми / 1 и штампање у 500 примерака	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Информисање посебних категорија корисника, посебно рањивих, са акцентом на жене 45+, девојчице на преласку у средњу школу и самохране мајке.	Национална служба запошљавања и НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Број обухваћених корисника/ 500	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Информисање и едукација рањивих, вишеструко дискриминисаних категорија становништва о могућностима оснивања и рада социјалних предузећа (за жене на селу, младе жене које излазе из „система“, хранитељских породица, установа социјалне заштите..)	ЈЛС, Одељење за ЛЕР, РПК, ЛЕР, НСЗ и НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Број обука/ обухваћених корисника/	2025-2027.	Буџет града Крагујевца и донатори (министрства, ЕУ пројекти, амбасаде..)
Мера 4.1.2. Реализација обука и преквалификација				

Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Спровођење анализа у циљу реализација преквалификације и обуке	Национална служба запошљавања и НВО	Број обухваћених корисника/ 500	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Обуке жена за ИТ и дигиталне вештине посебно из оних тешко запошљивих категорија	Локална самоуправа и НВО	Број корисника/ 20 годишње	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Бесплатне ИКТ обуке за девојчице 11-14 година	Локална самоуправа, КЗМ и НВО	Број корисника/ 30 годишње	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Мотивисање младих, посебно девојчица из осетљивих група за наставак школовања	Локална самоуправа, КЗМ и НВО	Обухваћено кампањом/ 500	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Општи циљ: 5. Лични и професионални развој и унапређење економског положаја жена				
Посебан циљ: 5.1. Запошљавање и samozapošljavanje рањивих категорија жена				
Мера 5.1.1. Економско оснаживање кроз запошљавање рањивих категорија жена ¹⁴				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Развијање програма подршке инклузије на тржишту рада свих рањивих категорија жена - Организовање обука, курсева и преквалификација	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Успостављен програм подршке, Број обука, курсева/ 2 годишње Број полазника/ у складу са споразумом о учинку	2025-2027.	У оквиру редовних активности НЗС и јавни позиви У складу са НАПЗ-ом и ЛАПЗ-ом Града Крагујевца
Анализа потреба послодаваца	Локална самоуправа, заинтересовани послодавци	Број анализа/ 1 годишње	2025-2027.	
Промоција и заговарање бизнис сектора (сензибилисање послодаваца, састанци са бизнис сектором, организовање округлих столова, анализа потреба	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, Удружење Путоказ	Број одржаних састанака са послодавцима и округлих столова / најмање 1 годишње	2025-2027.	Градски буџет и донатори

¹⁴ Рањиве категорије жена из Стратегије за Родну равноправност за период 2021-2030 године (Мера 1.1.) – младе жене посебно из NEET групе (особе које нису у образовном систему, запослене или на обуци), жене свих старосних група, које живе на селу, жене ангажоване у неформалној економији, Ромкиње, жене и девојке са инвалидитетом, старије жене преко 55 година старости, самохране мајке, жене које су преживеле родно засновано насиље или су жртве трговине људима. Код активације на тржишту рада важно је обратити посебну пажњу на ЛГБТ заједницу а имајући у виду отежано запошљавање жена старијих од 45 година, овом мером ће се пажња у имплементацији усмерити и на њих.

бизнис сектора, представљање примера добре праксе у земљи и иностранству)	Крагујевац, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Број послодаваца/ 20		
Кампања подизања свести о проблему са којим се суочавају жене 45+ у потрази за послом	Локална самоуправа и НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Гостовања у медијима / најмање 3	2025-2027.	Градски буџет и донатори
		Штампани промотивни материјал/ 500 годишње		
		Јавни догађаји / најмање 1 годишње		
Организовање обука и радионица у циљу економског оснаживања жена 45+ (развијање компетенција, знања и вештина)	Локална самоуправа, НСЗ, НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Број корисница 45+/ најмање 20 годишње	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Ангажовање – запошљавање жена у секторима где су мање заступљене: ИТ, зелена економија, заштита животне средине, енергетика, итд.	Локална самоуправа, Удружење Путоказ Крагујевац	Број запослених жена/ до 5 жена годишње	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС
Умрежавање послодаваца незапослених организовање јавних догађаја (сајам запошљавања)	Локална самоуправа, НСЗ, НВО	Број јавних догађаја/ најмање 1 годишње	2025-2027.	Буџет града, Буџет РС
Мера: 5.1.2. Информисање и подршка samozapošljavanju				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Припрема водича за оснивање предузетничке радње и социјалних предузећа (за посебно рањиве и маргинализоване групе)	Комисија за родну равноправност, НСЗ, Локална самоуправа, Привредна комора, НВО Удружење Путоказ	Креиран електронски водич / 1 и штампано 500 примерака	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Промоција позитивних узора – представљање успешних жена из сличних животних околности.			2025-2027.	
Организовање менторских едукација у циљу јачања капацитета приватног / социјалног предузетништва, првенствено за жене на сеоском подручју и у	Комисија за родну равноправност, НСЗ, Локална самоуправа, Привредна комора, НВО Удружење Путоказ	Број регистрованих предузећа чији су оснивачи жене/ најмање 3	2025-2027.	У оквиру редовних активности НЗС, обука Пут до успешног предузетништ. и јавни позиви

вишеструко отежаним околностима (незапослене мајке, самохране мајке, мајке са децом са инвалидитетом, бивше осуђенице, излазак из хранитељске породице, хранитељке)	Крагујевац			
Обуке и техничка подршка за потенцијалне и активне предузетнице 45+	ЛС, НСЗ, НВО Удружење Путоказ	Број корисница / најмање 20	2025-2027.	Буџет града и донатори
Развијање идеје социјалног предузетништва и покретање иницијативе на националном нивоу за дефинисање подзаконских аката	Национална служба запошљавања, локална самоуправа, НВО Удружење Путоказ	Допис који ће Комисија за развој СП на територији града Крагујевца упутити ресорном, министарству	2025 - 2027	Буџет града
Едукација и оснаживање послодаваца у реализацији мера популационе политике и политике недискриминације приликом запошљавања	Привредни савет, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, Удружења послодаваца, Савет за запошљавање	Одржане едукације / 2 годишње	2025-2027.	Буџет града и донатори
Увођење и додела награда за послодавце који спроводе одговорну недискриминаторну политику приликом запошљавања – Додела награда 25. новембра, на Међународни дан борбе против насиља над женама	Локална самоуправа	Додељене награде на годишњем нивоу	2025-2027.	Буџет града и донатори
Подстицајна средства за новооснована и постојећа удружења жена (техничка опремање, средства за рад, простор за заједнички рад)	Локална самоуправа, Удружење Путоказ Крагујевац, и НВО	Број корисница / најмање 3 удружења	2025-2027.	Буџет града и донатори
Промоција и унапређење сарадње са привредним хабом ПКС	Локална самоуправа, привредна комора Србије	Број корисница / 50 годишње	2025-2027.	Буџет града Привредна комора
Општи циљ 6. ПОВЕЋАЊЕ УЧЕШЋА ЖЕНА У ПРОЦЕСИМА ОДЛУЧИВАЊА И ОСТВАРИВАЊЕ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА				
Посебни циљ: 6.1. Равноправно учешће мушкараца и жена на свим нивоима одлучивања				
Мера: 6.1.1. Едукације				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања

Едукација и унапређење знања о позитивним прописима у области родне равноправности и лобирање у политичким странкама и ГУ	Комисија за родну равноправност Заштитник права грађана, одборници градске скупштине, чланице форума жена различитих политичких странака, запослени у ГУ	Одборници су упознати са одредбама позитивних прописа и надлежностима локалне власти, Формирање Женске саветодавне мреже	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Едукација чланица Женске одборничке мреже за лобирање за родну равноправност на локалном нивоу; спровођење заједничких активности и подношење иницијатива; Повећање видљивости политичарки из Женске одборничке мреже и њихове активности на увођењу родне перспективе у локалне политике	Комисија за родну равноправност Одбори политичких странака Удружења грађана/грађанки Спољни/е Стручњаци / стручњакиње Женска одборничка мрежа	Одржано најмање 10 сати обуке за минимум 15 учесница	2025-2027.	Градски буџет и донатори
Мера 6.1.2. Усмеравања и примена квоте заступљености мање заступљеног пола				
Промоција учешћа жена на нивоу месних заједница	Комисија за родну равноправност, Женска одборничка Мрежа Удружење Путоказ	Састанци са МЗ, број обухваћених МЗ / до 10 годишње	2025.2027.	Градски буџет и донатори
Примена квоте заступљености мање заступљеног пола у другим органима власти (осим скупштине) и телима скупштине	Комисија за родну равноправност, Женска одборничка мрежа	Повећано учешће жена у саветима МЗ за 5%	2025-2027.	Градски буџет и донатори

9. Финансијски оквир

Средства за реализацију мера и активности предвиђених овим Локалним акционим планом обезбеђиваће се из више извора:

- из буџета Града Крагујевца,
- из средстава домаћих и међународних донатора,
- кроз партнерства са приватним сектором,
- као и путем других доступних извора финансирања у складу са законским оквиром.

Град Крагујевац је до краја 2024. године успешно имплементирао родно одговорно буџетирање (РОБ) у свих 17 буџетских програма, чиме је у потпуности спроведен план поступног увођења РОБ-а започет 2022. године.

У наредном периоду, у оквиру реализације овог Акционог плана (2025–2027), фокус ће бити на:

- даљем јачању капацитета запослених за примену РОБ-а,

- унапређењу механизма праћења и извештавања,
- као и на континуираној процени родног утицаја буџетских програма.

На тај начин ће се обезбедити одрживост и ефикасност родно одговорног буџетирања као алата за унапређење родне равноправности у локалним јавним политикама.

10. Праћење, извештавање и оцена реализације локалног акционог плана

Праћење је систематска активност прикупљања података који су потребни за мерење успеха реализације планираних активности, као и остварења постављених циљева. Извештај о праћењу реализације Акционог плана представља основ за анализу и оцену квалитета плана, реалности његових елемената и његову ревизију.

Партиципативни мониторинг Акционог плана који ће бити примењен за сваку годину укључује носиоце активности, партнерске организације и институције. На основу кварталних и годишњег извештаја о мониторингу, Савет за родну равноправност и Радна група, уз подршку Комисије, ће формирати оцену реализације Акционог плана са препорукама за даљи рад на унапређењу родне равноправности у граду Крагујевцу.

10.1. Праћење реализације

Праћење је трајна активност на прикупљању података који су потребни за мерење остварења постављених циљева. Праћење је инструмент за унапређивање остварења Акционог плана кроз процену да ли се планиране активности спроводе у складу са Акционим планом и давање повратних информација. Основ за праћење спровођења активности и достизање циљева јесте систем дефинисаних индикатора.

Одговорност за успостављање целовитог и свеобухватног система праћења је на Савету за родну равноправност и Радној групи, док ће се само праћење реализовати у зависности на ком нивоу се реализују активности као и од носилаца активности. У зависности од врсте и нивоа на коме се реализују активности, Савет за родну равноправност и Радна група уз подршку Комисија за родну равноправност, ће директно пратити активности које се остварују на локалном нивоу и за чије остварење је надлежна. За успешно остваривање праћења неопходно је укључивање и свих осталих партнера: општинских органа, организација и удружења. Са почетком спровођења започиње и процес праћења. Процес праћења отпочиње утврђивањем почетног стања. Праћење ће се реализовати у редовним временским интервалима у зависности од врсте активности, као и постављених рокова за њихово спровођење. Планира се успостављање тима којим ће се праћење спустити на нижи ниво, ради ефикаснијег и подробнијег праћења. Тим ће се састајати квартално у циљу праћења реализације и прикупљања података за евалуацију.

10.2. Систем евалуације

Сврха евалуације је да се објективно вреднују све фазе и аспекти спровођења Акционог плана: ефикасност спровођења активности, успешност остваривања општих и појединачних циљева као и утицај на унапређење родне перспективе, побољшање положаја жена и на шире друштвене токове. Евалуација ће се спроводити редовно - једном годишње и користиће се различити извори података, а на основу дефинисаних индикатора у Акционом плану. У зависности од врсте индикатора, процењује се извршење планираних активности, ефекти остварених активности, као и институционалне и законодавне мере. Редован извор података је званична статистика, али поред ње податке прикупљају, кроз систем праћења и извештавања, и организације и јавне институције које реализују активности. Реализација Акционог плана биће доступна свим заинтересованим странама.

10.3. Извештавање

Успостављање јединственог система извештавања, кроз дефинисање механизма, динамике, облика и начина извештавања је окосница система праћења и евалуације. У том смислу неопходно је стандардизовати процедуре извештавања, као и формате извештаја који се подносе месечно, квартално и годишње. За активности које се буду остваривале пројектно, систем извештавања ће такође бити дефинисан. Градска управа за друштвене делатности, Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, подноси годишњи извештај о резултатима спровођења ЛАП-а за родну равноправност. Извештај је јаван и може бити објављен на званичној интернет страни града Крагујевца.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. став 2. Закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Службени гласник Републике Србије“, број 18/20), члана 32. став 1. тачка 6. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, број 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон и 47/18 и 111/21 - др. закон) и члана 40. став 1. тачка 2) Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

ОДЛУКУ

о изменама Одлуке о остваривању права на превоз повлашћених категорија грађана на територији града Крагујевца

Члан 1.

Члан 5. Одлуке о остваривању права на превоз повлашћених категорија грађана на територији града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 33/19 и 12/20) у даљем тексту: Одлука, мења се и гласи:

"Члан 5.

Право из члана 4. став 1. тачка 1. могу остварити незапослена лица која су на евиденцији код организације надлежне за послове запошљавања на територији града Крагујевца, пензионери и студенти.

Висина накнаде за лица из става 1. овог члана утврдиће се посебним актом Градског већа.

Право из члана 4. став 1. тачка 2. могу остварити лица са пребивалиштем на територији града Крагујевца и то:

1. труднице
2. ратни војни инвалиди и мирнодопски војни инвалиди
3. цивилни инвалиди рата
4. корисници права на породичну инвалиднину по основу палог борца
5. лица која су стекла статус "борца" у складу са прописима из области борацко-инвалидске заштите
6. gluva и наглува лица
7. слепа и слабовида лица
8. лица оболела од церебралне парализе, дечије парализе и плегције
9. лица оболела од мишићне дистрофије
10. лица оболела од мултипле склерозе
11. дијализирана и трансплантирана лица и хронични бубрежни болесници

12. лица са умереном, тешком и дубоком душевном заосталошћу и лица оболела од поремећаја развоја
13. добровољни даваоци крви који су крв дали 75 и више пута
14. корисници права на новчану социјалну помоћ и њихови чланови домаћинства који су обухваћени решењем о признатом праву
15. лица са навршених и преко 65 година живота.

Право из члана 4. став 1. тачка 3. могу остварити лица са пребивалиштем на територији града Крагујевца и то:

1. пратиоци деце на територији града Крагујевца ради похађања припремног предшколског програма, на удаљености већој од два километра;

2. ученици основних школа на територији града Крагујевца, без обзира на удаљеност места становања ученика од школе;

3. ученици основних школа који имају пребивалиште на територији града Крагујевца у случајевима када ученици похађају школу на територији друге јединице локалне самоуправе ако је школа коју похађају најближа месту пребивалишта ученика;

4. ученици средњих школа на територији града Крагујевца, као и ученици средњих школа са пребивалиштем на територији града Крагујевца који похађају средњу школу на територији друге јединице локалне самоуправе, без обзира на удаљеност пребивалишта ученика од седишта школе;

5. ученици основних и средњих школа са сметњама у развоју и инвалидитетом без обзира на удаљеност места становања од школе и њихови пратиоци.

Услови, начин и поступак у којима ће се уместо месечних, односно годишњих карата, корисницима из става 4. овог члана признавати право на накнаду трошкова превоза, уредиће се посебним актом Градског већа, на предлог градске управе надлежне за област образовања и предшколског васпитања.“

Члан 2.

Члан 6. Одлуке мења се и гласи:

"Члан 6.

Корисници из члана 5. став 1. ове одлуке остварују право на издавање персонализоване месечне карте уз накнаду, на основу поднетог

захтева и следеће документације којом доказују свој статус:

Назив категорије	Потребна документација
Незапослена лица која су на евиденцији код организације надлежне за послове запошљавања на територији града Крагујевца пензионери и студенти	Незапослена лица - фотографија димензије 30x30mm не старија од 6 месеци - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”, не старија од 15 дана - лична карта Пензионери - фотографија димензије 30x30mm не старија од 6 месеци - последњи пензиони чек/пензионерска картица/ решење о признатом праву на пензију РФППО - лична карта Студенти - лична карта - потврда о редовном похађању факултета

Напомена: Наведена документација се доставља у оригиналу или овереној фотокопији у складу са Законом о оверавању потписа, рукописа и преписа („Службени гласник Републике Србије“, број 3/14, 22/15 и 87/18), осим личне карте за коју се доставља фотокопија, односно прочитана лична карта уз оригинал на увид.

Уверења/потврде и решења којима корисници доказују статус у поступку издавања персонализоване месечне карте уз накнаду, за све повлашћене категорије, морају садржати податке на основу којих се недвосмислено може утврдити идентитет корисника (ЈМБГ или датум рођења и адреса становања) и може бити оверен од стране издаваоца потребне документације."

Члан 3.

Члан 7. Одлуке, мења се и гласи:

"Члан 7.

Корисници из члана 5. став 3. ове одлуке остварују право на издавање персонализоване годишње карте без накнаде, на основу поднетог захтева и следеће документације којом доказују свој статус:

Редни број	Назив категорије	Потребна документација
1.	Труднице	- фотографија димензије 30x30mm не старија од 6 месеци - лична карта - лекарско уверење/потврда (државне или приватне установе Републике Србије)
2.	Ратни војни инвалиди и	- фотографија димензије 30x30mm не старија од 6 месеци - лична карта

	мирнодопски војни инвалиди	- решење надлежног органа којим лице доказује статус - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању/непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана
3.	Цивилни инвалиди рата	- фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - решење надлежног органа којом лице доказује статус (не старије од 15 дана) - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању/непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана
4.	Корисници права на породичну инвалиднину по основу палог борца	- фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - решење надлежног органа којом лице доказује статус (не старијег од 15 дана) - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању/непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана
5.	Лица која су стекла статус "борца" у складу са прописима из области борацко-инвалидске заштите	- фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - решење надлежног органа о признатом статусу "борца"
6.	Глува и наглува лица	<u>За пунолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - медицински картон за евиденцију и категоризацију глувих и наглувих који је оверен од надлежне државне здравствене установе Републике Србије и лекарске комисије (фотокопија у формату А3 који је идентичан оригиналу)/потврда изабраног лекара о здравственом стању - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању/непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана <u>За малолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - здравствена књижица - извод из матичне књиге рођених - налаз надлежне здравствене установе Републике Србије са шифром и латинским називом болести

7.	Слепа и слабовида лица	<u>За пунолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - медицински картон за евиденцију и категоризацију слепих и слабовидих који је оверен од надлежне државне здравствене установе Републике Србије и лекарске комисије (фотокопија у формату А3 који је идентичан оригиналу) / потврда изабраног лекара о здравственом стању - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању / непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана <u>За малолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - здравствена књижица - извод из матичне књиге рођених - налаз надлежне здравствене установе Републике Србије са шифром и латинским називом болести
8.	Лица оболела од церебралне парализе, дечије парализе и плегије	<u>За пунолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - извод из здравственог картона ДЗ Републике Србије који обавезно садржи број здравственог картона, ЈМБГ, шифру и латински назив болести и који мора бити потписан од стране надлежног ординирајућег лекара и оверен од стране здравствене установе/потврда изабраног лекара о здравственом стању - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању / непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана <u>За малолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - здравствена књижица - извод из матичне књиге рођених - налаз надлежне здравствене установе Републике Србије са шифром и латинским називом болести <u>Право се остварује само за болести под шифром:</u> "G80", "G81" и "G82" са свим подшифрама у оквиру ових шифара, као и болести под шифром "B91"
9.	Лица оболела од мишићне дистрофије	<u>За пунолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - извод из здравственог картона ДЗ Републике Србије који обавезно садржи број здравственог картона, ЈМБГ, шифру и латински назив болести и који мора бити потписан од стране надлежног ординирајућег лекара и оверен од стране здравствене установе / потврда изабраног лекара о здравственом стању - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању / непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана <u>За малолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - здравствена књижица - извод из матичне књиге рођених - налаз надлежне здравствене установе Републике Србије са шифром и латинским називом болести <u>Право се остварује само за болести под шифром:</u> "G71.0"

10.	Лица оболела од мултипле склерозе	<u>За пунолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - извод из здравственог картона ДЗ Републике Србије који обавезно садржи број здравственог картона, ЈМБГ, шифру и латински назив болести и који мора бити потписан од стране надлежног ординирајућег лекара и оверен од стране здравствене установе/потврда изабраног лекара о здравственом стању - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању/непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана <u>За малолетна лица</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - здравствена књижица - извод из матичне књиге рођених - налаз надлежне здравствене установе Републике Србије са шифром и латинским називом болести <u>Право се остварује само за болести под шифром: "G35"</u>
11.	Дијализирана, трансплантирана лица и хронични бубрежни болесници	<u>За пунолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци -лична карта - извод из здравственог картона ДЗ Републике Србије који обавезно садржи број здравственог картона, ЈМБГ, шифру и латински назив болести и који мора бити потписан од стране надлежног ординирајућег лекара и оверен од стране здравствене установе/потврда изабраног лекара о здравственом стању - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању/непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана <u>За малолетна лица</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - здравствена књижица - извод из матичне књиге рођених - налаз надлежне здравствене установе Републике Србије са шифром и латинским називом болести
12.	Лица са лаком, умереном, тешком и дубоком душевном заосталошћу и лица оболела од поремећаја развоја	<u>За пунолетна лица:</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - извод из здравственог картона ДЗ Републике Србије који обавезно садржи број здравственог картона, ЈМБГ, шифру и латински назив болести и који мора бити потписан од стране надлежног ординирајућег лекара и оверен од стране здравствене установе/потврда изабраног лекара о здравственом стању - потврда коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању / непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана <u>За малолетна лица</u> - фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - здравствена књижица - извод из матичне књиге рођених - налаз надлежне здравствене установе Републике Србије са шифром и латинским називом болести <u>Право се остварује само за болести под шифром:</u> “F70”, “F71”, “F72” или “F73” са свим подшифрама у оквиру ових шифара и шифре “F84.0”– “F84.9”

13.	Добровољни даваоци крви који су крв дали 75 и више пута	- фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - потврда надлежног органа о броју давања крви
14.	Корисници права на новчану социјалну помоћ и њихови чланови домаћинства који су обухваћени решењем о признатом праву	- фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта - решење надлежног органа о коришћењу права на новчану социјалну помоћ или уверење надлежног органа - уверење не старије од 15 дана
15.	Лица са навршених и преко 65 година живота	- фотографија димензије 30х30mm не старија од 6 месеци - лична карта

Напомена: Наведена документација се доставља у оригиналу или овереној фотокопији у складу са Законом о оверавању потписа, рукописа и преписа („Службени гласник Републике Србије“, број 3/14, 22/15 и 87/18), осим личне карте и здравствене књижице за коју се доставља фотокопија, односно очитана лична карта / здравствена књижица уз оригинал на увид.

Уверења / потврде и решења којима корисници доказују статус у поступку издавања персонализоване годишње карте без накнаде, за све повлашћене категорије, морају садржати податке на основу којих се недвосмислено може утврдити идентитет корисника (ЈМБГ или датум рођења и адреса становања) и може бити оверен од стране издаваоца потребне документације.

Лица из члана 5. став 3. тачка 2-4. и 6-12. ове одлуке која су остварила право на персонализовану годишњу карту без накнаде у претходној години, наведено право у наредној календарској години могу остварити подношењем:

- потврде коју издаје НСЗ Крагујевац да лице није у радном односу – статус у потврди “незапослено лице”/ потврда РФПИО фонда о постојању / непостојању пријаве на осигурање, не старија од 15 дана
- личне карте на увид."

Члан 4.

Члан 9. став 1. Одлуке мења се и гласи:

„Право на превоз без накнаде са неограниченим временом трајања без возне исправе могу остварити лица која имају пребивалиште на територији града Крагујевца и то: деца до седам година старости, професионални припадници војске Србије, припадници полиције у униформи као и пратиоци лица из члана 5. став 3. тачке од

6. до 12. ове одлуке код којих је утврђен потпуни губитак радне способности, изузев малолетних лица, искључиво у присуству инвалидног лица.“

Члан 5.

У Одлуци члан 10., 11., 13. и 15. се бришу, а чланови 12., 14., 16., 17. и 18. постају чланови 10., 11., 12., 13. и 14.

Члан 6.

Досадашњи члан 12. Одлуке, који је постаје члан 10., мења се и гласи:

„Члан 10.

Захтев за остваривање права на превоз повлашћених категорија грађана уз поседовање персонализоване месечне / годишње карте, изузев лица из члана 5. став 4. ове одлуке подноси се правном лицу које врши услугу праћења контроле јавног градског и приградског превоза путника (у даљем тексту: правно лице).

Заинтересовано лице из члана 5. став 3. ове одлуке, уз захтев подноси документацију која садржи личне и друге релевантне податке, што је прописано чланом 6. и 7. ове одлуке.

Начин и поступак остваривања права, односно подношење захтева и признавање права за лица из члана 5. став 4. ове одлуке утврдиће се посебним актом градске управе надлежне за образовање и предшколско васпитање.“

Члан 7.

Досадашњи члан 14. Одлуке, који је постаје члан 11. мења се и гласи:

„Члан 11.

Персонализовану месечну / годишњу карту без издатог решења на основу поднетог захтева и

прописане документације издаје правно лице, изузев за лица из члана 5. став 4. ове одлуке.

Лица која су остварила право на персонализовану месечну / годишњу карту у обавези су да сnose трошкове израде легитимације.“

Члан 8.

Овлашћује се Одбор за прописе да изврши правно-техничку редакцију, утврди и објави пречишћен текст Одлуке о остваривању права на превоз повлашћених категорија грађана на територији града Крагујевца.

Члан 9.

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“ а примењиваће се од 1. јануара 2026. године.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 34-2599/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2026. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 50-85/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16) у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 180. став 2. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У

О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА МОБИЛИЗАЦИЈА И МОТИВАЦИЈА ЖЕНА ЗА ОДАЗИВАЊЕ НА СКРИНИНГ ПРЕГЛЕД У ЦИЉУ РАНОГ ОТКРИВАЊА РАКА ДОЈКЕ

I Доноси се Програм Мобилизација и мотивација жена за одазивање на скрининг преглед у циљу раног откривања рака дојке (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

УВОД

Рак дојке је најчешће дијагностикована малигна болест у свету. Једна од осам особа широм света којој је дијагностиковано малигно обољење има дијагнозу рака дојке. Најчешћи је узрок смрти код жена у свету и пети најчешћи узрок смрти од малигних болести код оба пола заједно. Овај рак је водећи узрок морбидитета и mortalитета од малигних обољења код женске популације.

Према последњим доступним подацима Светске здравствене организације и проценама Међународне агенције за истраживање рака, у 2022. години у свету је регистровано више од 2.297.000 нових случајева рака дојке код жена свих узраста (просечна стопа инциденције била је 46,8 на 100.000), док је скоро 666.000 жена умрло од ове болести (просечна стопа mortalитета била је 12,7 на 100.000).

Исте године је у свету живело 8,2 милиона жена којима је дијагноза рака дојке била постављена у последњих пет година, што рак дојке чини најчешћим раком на свету. Према истим проценама, очекује се да ће се број новооболелих од рака дојке повећати за три милиона и преко милион смртних случајева годишње до 2040. године. Као најчешће дијагностикована малигна болест у свету рак дојке и даље има велики утицај на mortalитет од малигних болести широм света, посебно у земљама у развоју где стопе инциденције настављају да расту, а стопе mortalитета су високе.

У Европи је током истог периода регистровано преко пола милиона новооболелих жена од рака дојке са знатно већом стопом инциденције (75,6 на 100.000) него што је регистровано глобално. Током истог периода, скоро 144.000 жена је умрло од рака дојке у Европи, са стопом mortalитета од 14,8 на 100.000.

Ако се открије рано, лечење рака дојке може бити веома успешно у преко 90% случајева, због чега је главни циљ Глобалне иницијативе Светске здравствене организације за борбу против рака дојке (WHO Global Breast Cancer Initiative) смањење mortalитета од рака

дојке за 2,5% годишње, чиме би се избегло 2,5 милиона смртних случајева од рака дојке широм света између 2020. и 2040. године.

Три кључне акције за постизање овог циља су: промоција здравља за рано откривање, благовремена дијагноза и свеобухватно лечење рака дојке.

Да би се смањила смртност од рака дојке и терет ове болести на друштво, потребни су свеобухватни напори и мере јавног здравља за контролу рака, почев од примарне превенције, преко раног откривања и скрининга, па све до лечења жена оболелих од ове болести.

Рак дојке је најчешћи малигни тумор у оболевању и умирању код жена у Републици Србији. У просеку се у Србији сваке године регистровала 4.481 новооболела жена од ове врсте малигног тумора (период 2016-2022). Просечна стандардизована стопа инциденције износила је 68,1 на 100.000 жена свих узраста. У истом периоду, од ове врсте рака је умрло просечно 1.711 жена, а просечна стандардизована стопа mortalитета износила је 19,7 на 100.000.

Према последњим подацима Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, у Републици Србији, 2022. године регистровано је 4489 новооболелих и 1646 умрлих жена од рака дојке. Стопа оболевања од рака дојке код жена у Републици Србији износила је 72,2 на 100.000, а стопа умирања 19,2 на 100.000 жена. У односу на просечну регистровану стопу оболевања од малигних тумора дојке у Републици Србији, виша стопа оболевања је регистрована у Војводини (79,5/100.000). Такође, више стопе оболевања од тумора дојке, у односу на просечну, регистроване су у дванаест округа у Републици Србији.

Као и у случају оболевања, нешто виша стопа умирања од тумора дојке је регистрована у Војводини (19,25/100.000) у односу на просечну регистровану стопу у Србији. Истовремено, када говоримо о стопама умирања, у дванаест округа су регистроване више стопе од просечне забележене у Републици Србији.

У периоду од увођења организованог скрининга рака дојке у Републици Србији, од 2013. до 2022. године, број оболелих жена од рака дојке у Србији се повећао за 38,3% и у структури оболевања од свих малигних тумора код жена представља водећу локализацију. У истом периоду (2013-2022) број умрлих жена смањено се за 16,9%, али ова малигна локализација и даље представља водећу локализацију од које најчешће умиру жене у Србији.

Рак дојке се чешће јавља у узрасту после 40. године, али највише узрасно-специфичне стопе оболевања су у просеку регистроване у узрасту од 65. до 74. године. У

случају умирања регистроване стопе морталитета пропорционално расту почев од 45. године и највише су у узрасту 75 и више година.

Жене у Србији се према проценама Глобалне иницијативе за карцином дојке Светске здравствене организације налазе у средњем ризику оболевања и високом ризику од умирања од ове малигне локализације. У односу на становнице Европе налазе се у групи грађанки земаља Европе са просечним ризиком оболевања (74,3) од ове малигне локализације. Највише стандардизоване стопе новооболелих од рака дојке уочене су код жена у Белгији (113,2) и у Холандији (100,9), а најниже, скоро дупло ниже, код грађанки у Турској (46,6) и у Молдавији (42,6).

Стандардизоване стопе умирања од рака дојке биле су највише код жена у Црној Гори (23,9) и у Србији (20,3), док су најниже, скоро дупло ниже, уочене код грађанки у Шведској (12,0) и у Шпанији (10,6).

Рак дојке представља водећи малигни тумор у оболевању и умирању жена у Србији. Такође, рак дојке је један од водећих узрока превремене смрти код жена у Србији и мерен годинама изгубљеног живота, карцином дојке је на трећем месту као узрок смрти код жена старости од 45. до 64. године, после цереброваскуларних болести и исхемијске болести срца.

Данас постоје чврсти докази да су најважнији фактори ризика за настанак карцинома дојке поред женског пола, старије животно доба, генетска предиспозиција, дужина репродуктивног периода, број порођаја, године при рођењу првог детета, гојазност, егзогени естрогени, конзумација алкохола, пролиферативне болести дојке, карцином контралатералне дојке или ендометријума, изложеност зрачењу, физичка неактивност и утицај географског поднебља. Неке од ових фактора није могуће мењати, док је на друге могуће утицати. Висока учесталост оболевања од рака дојке мора се у извесној мери приписати чињеници да до данас нису откривени или до краја разјашњени сви узроци његовог настанка, што додатно наглашава да је поред мера примарне превенције од кључног значаја рано откривање рака дојке.

Рак дојке се код знатног броја жена у Србији открива касно. Студије су показале да је у Србији код мање од трећине жена (28,4%) дијагностикован малигни тумор који је мањи од 2 cm и локализован је на ткиву дојке. Нажалост, студије су показале да је код скоро 50% жена његова величина била преко 2 cm, са већ постојећим ближим или удаљеним метастазама, што може представљати један од разлога велике смртности жена оболелих од рака дојке у Србији. Имајући ово у виду, као једина ефикасна мера за смањење стопе умирања од ове болести је рано откривање, односно секундарна превенција. Такође, као неопходност

намеће се и скретање пажње општој популацији, као и здравственим радницима о значају скрининга.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ: Смањење смртности жена од рака дојке на подручју Града Крагујевца, смањење инвалидитета и побољшање квалитета живота оболелих од рака дојке.

Специфични циљеви:

1. Подизање знања и свести жена о значају редовних прегледа и раног откривања рака дојке, као и информисање о значају скрининга.
2. Мобилизација и мотивација жена за одазивање на скрининг преглед.
3. Постизање високог обухвата жена организованим скрининг програмом за рано откривање рака дојке, тежи се обухвату од 75%.
4. Успостављање система прикупљања и управљања подацима из Програма организованог скрининга.
5. Успостављање контроле квалитета услуга из домена скрининга рака дојке.
6. Укључивање локалне самоуправе и удружења грађана у спровођење скрининга.

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2026. годину:

1. Анкетирање испитаница о превенцији рака дојке
2. Тест за процену ризика за оболевање од рака дојке
3. Креирање базе података везане за превенцију рака дојке и унос података
4. Креирање базе података везане за процену ризика за оболевање од рака дојке
5. Анализа података
6. Презентовање резултата
7. Израда здравствено-васпитног материјала и постављање прилога на сајт Института
8. Медијске активности
9. Здравствено-васпитни рад са популацијом жена узраста 40-49 година
10. Здравствено-васпитни рад са популацијом жена узраста 50-69 година
11. Здравствено-васпитни рад са популацијом жена узраста 70 и више година

МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Према критеријумима Националног програма за рано откривање карцинома дојке, циљну популацију у организованом скринингу чине жене узраста од 50 до 69 година. Циклус организованог скрининга траје две године, а скрининг тест је мамографија – рендгенски снимак дојки. Један од специфичних циљева Националног програма за рано откривање карцинома дојке је подизање свести жена о значају редовних превентивних прегледа и раног откривања рака дојке, као и информисање о важности скрининга. Организовани скрининг рака дојке се у Републици Србији до сада спроводио у укупно 35 општина, односно 40 општина у 2023. години, уз додатно ангажовање мобилних мамографа. Како би се Програм спроводио на територији читаве Републике Србије континуирано се ради на јачању капацитета здравствених установа за спровођење скрининга.

До сада је спроведено шест циклуса организованог скрининга рака дојке у Републици Србији и у току је прва година седмог циклуса, који се спроводи током 2025. и 2026. године.

Према резултатима истраживања из 2019. године, нешто више од једне трећине жена у Србији (34,6%) је изјавило да је у току живота обавило мамографски преглед дојки. У циљној популацији за рано откривање рака дојке 30,1% жена старости од 50 до 69 година је урадило мамографски преглед у периоду до две године које су претходиле Истраживању, а 42,5% у периоду до три године, што је побољшање у односу на резултате из 2013. године (22,7% односно 30,6%). Највећи проценат жена је отишао на мамографски преглед по савету лекара (50,3%), затим самоиницијативно (34,9%) и по позиву лекара у оквиру организованог скрининга (14,7%).

У садашњем тренутку не постоје статистички подаци који указују да рано откривање рака мамографијом код жена млађих од 50 година смањује mortalitet рака дојке.

Због предходно наведених резултата намеће се као неопходност спровођења здравствено-васпитних интервенција у заједници које ће имати за циљ подизање нивоа здравствене одговорности што би могло да резултира повећаним обухватом.

Током реализације програма користиће се различите здравствено-васпитне методе – комуникацијске, стратегије стицања вештине као и организационе стратегије.

Индикатори који ће се пратити:

1. Број анкетираних испитаница о превенцији рака дојке – 500

2. Број тестираних испитаница за процену ризика од рака дојке – 200
3. Креирање базе података везане за превенцију рака дојке и унос података – 1
4. Креирање базе података везане за процену ризика за обољевање од рака дојке – 1
5. Анализа података – 1
6. Организовање предавања, едукација, радионица – 10
7. Спровођење медијских активности и израда материјала за сајт – 4
8. Број едукованих жена – 1000

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Подизање нивоа свести који ће утицати на повећан обухват жена скрининг прегледом у циљу раног откривања рака дојке.
- Креирање здравствено-васпитних активности у циљу промоције и очувања репродуктивног здравља жена.

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

Потенцијални ризици:

- Немогућност спровођења здравствено-васпитних активности због епидемиолошке ситуације.
- Слаб одазив циљне популације
- Неадекватна сарадња са локалном заједницом
- Неадекватна сарадња са Скупштином града Крагујевца
- Недостатак финансијских средстава

Начин превазилажења потенцијалних ризика:

- Тражење нових финансијских извора.
- Склапање споразума са локалном заједницом.
- Одлагање спровођења активности због новонастале епидемиолошке ситуације

ПРАВНИ ОКВИР

Везе са приоритетима Владе Републике Србије, са усвојеним стратегијама и са средњорочним циљевима Министарства здравља

Законски оквир и постојећа стратешка документа за спровођење Програма су:

- Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС“, бр. 25/2019);
- Правилник о обрасцима и садржају образаца за вођење здравствене документације, евиденција, извештаја, регистара и електронског медицинског досијеа, („Сл. гласник РС“, бр. 109 од 30. децембра 2016. године, бр. 20 од 22. марта 2019. године);

- Закон о здравственом осигурању, („Сл. гласник РС“, бр. 107/05, 109/05, 101/07, 65/08);
- Национални програм Србија против рака, („Сл. гласник РС“, бр. 107/05, 55/05, 71/05-исправка, 101/07 и 65/08);
- Национални програм раног откривања карцинома дојке („Сл. гласник РС“, бр. 73/13);
- Закон о статистичким истраживањима и програм статистичких истраживања у области здравства, („Сл. гласник РС“, бр. 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05);
- Правилник о средствима за вођење евиденција у области здравства („Сл. лист СРЈ“, бр. 6/2000);
- Правилник о обрасцу регистра и начину његовог вођења, („Сл. гласник РС“, бр. 32/79);
- Закон о заштити података о личности, („Сл. гласник РС“, бр. 97/08);
- Закон о јавном здрављу, („Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 15/2016);
- Правилник о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања и о партиципацији за 2011. годину, („Сл. гласник РС“, бр. 7/11);
- Уредба о националном програму очувања и унапређења сексуалног и репродуктивног здравља грађана Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 120/2017);
- Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести, („Сл. гласник РС“, бр. 55/05, 71/05, 101/07 и 65/08);
- Национални миленијумски циљеви развоја, Влада Републике Србије, (2006);
- Боље здравље за све у трећем миленијуму, („Сл. гласник РС“, бр. 10/02);
- Стратегија заштите података о личности, („Сл. гласник РС“, бр. 55/05, 71/05, 101/07 и 65/08);
- Стратегија развоја заштите менталног здравља, („Сл. гласник РС“, бр. 55/05, 71/05, 101/07 и 65/08);
- Стратегија за палијативно збрињавање, („Сл. гласник РС“, бр. 55/05, 71/05, 101/07 и 65/08);
- Национални програм за интеграцију у Европску Унију (НПИ), Влада Републике Србије, (2008);
- Стратегија подстицања рађања („Сл. гласник РС“, бр. 25/2018);

- Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године („Сл. гласник РС“, бр. 61 од 8. августа 2018. и други законски и подзаконски акти.

Међународна регулатива

- Стратегија укључивања родне анализе и акције (2009);
- Конвенција о правима лица са инвалидитетом (2008);
- Конвенција о људским правима и биомедицини (1997);
- Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (2011);
- Политика „Здравље 2020“, усвојена 2012. године на 62. састанку Регионалног комитета СЗО;
- Агенда одрживог развоја 2030 коју је усвојила Генерална скупштина УН 2015. и Циљеви одрживог развоја;
- Глобална стратегија за здравље жена, деце и адолесцената (2016-2030).

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња са партнерским организацијама.
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице.
- Превентивне програме спроводити у континуитету.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Опис активности	Износ за 2026. годину (у РСД)
Рад на терену (анкетирање, едукативна предавања и радионице)	450 240,00
Креирање базе, унос података, анализа спроведеног едукативног програма у заједници	150 000,00
Израда брошура у штампаном и електронском облику са препорукама за подизање нивоа здравствене одговорности	100 000,00
Стални трошкови	37.000,00
Укупно динара за Програм	737.240,00

Финансијска средства која се потражују од Скупштине Града Крагујевца за реализацију програмског задатка **„МОБИЛИЗАЦИЈА И МОТИВАЦИЈА ЖЕНА ЗА ОДАЗИВАЊЕ НА СКРИНИНГ ПРЕГЛЕД У ЦИЉУ РАНОГ ОТКРИВАЊА РАКА ДОЈКЕ“** у 2026. години, износе **737.240,00** динара.

**ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА
ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА**

- 1.специјалиста социјалне медицине – 3
- 2.специјалиста здравствене статистике и информатике – 1
- 3.специјалиста епидемиологије – 6
- 4.медицинска сестра, техничар – 5
- 5.дипл. правник – 1
- 6.дипл. економиста – 1

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма је Доц. др Гордана Ђорђевић, Координатор за скрининг рака дојке

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; ВД Директора Проф. др Снежана Радовановић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16) у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља ("Службени гласник Републике Србије", број 94/19) и члана 180. став 2. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

**ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
АНАЛИЗА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА
СТАНОВНИШТВА, РАДА И ЕФЕКТА
ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ НА ТЕРИТОРИЈИ
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**

I Доноси се Програм Анализа здравственог стања становништва, рада и ефеката здравствене службе на територији града Крагујевца (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2026. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

**СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 50-86/25-I**

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р,**

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Датум / Date 02.12.2025.

Наш знак / Our ref 09-9342

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ПРОГРАМ

**АНАЛИЗА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА, РАДА
И ЕФЕКТА ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА**

У Крагујевцу
31.10.2025. год.

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Проф. др Снежана Радовановић

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

УВОД

Анализа и праћење здравственог стања становништва представља основ за објективну идентификацију здравствених проблема и приоритета, дефинисање стратегије, мера и активности у здравственој заштити за решавање тих проблема, као и за очување и унапређење здравља становништва.

Према постојећим дефиницијама, здравствено стање је опис - мерење здравља становништва према прихваћеним стандардима уз помоћ здравствених индикатора (показатеља).

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Сагледавање здравственог стања становништва, коришћења здравствене заштите, рада здравствених радника и капацитета здравствених установа на територији Града Крагујевца и предлагање мера за њихово унапређење.

Специфични циљеви:

1. Очување и унапређење здравственог стања становништва
2. Идентификација приоритетних здравствених проблема
3. Праћење промена здравственог стања становништва током времена
4. Поређење са другим територијама
5. Унапређење капацитета и ефеката рада здравствене службе
6. Одабир и усмеравање стратегија за решавање проблема

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу прегледнијег праћења и анализирања здравственог стања становништва, капацитета и ефеката рада здравствене службе, као и уочавања свих релевантних фактора који утичу на здравље популације и обезбеђеност здравственом заштитом, дефинишу се приоритетни програмски задаци:

1. Формирање оперативних база података о умрлим, рођеним (порођајима), прекидима трудноће, утврђеним обољењима/стањима у ванболничким установама, о новооболелим и умрлим особама од водећих ХНО, леченим лицима у стационарним здравственим установама, раду ванболничких здравствених установа и раду стационарних здравствених установа на територији Града Крагујевца
2. Евидентирање и прикупљање података о факторима ризика из животне средине који угрожавају здравље људи
3. Израда анализе о здравственом стању становништва на територији Града Крагујевца са датим препорукама

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

4. Израда анализе о раду и ефектима здравствене службе на територији Града Крагујевца са датим препорукама.

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

За процену здравственог стања становништва користе се показатељи, односно индикатори, који омогућавају директну или индиректну процену здравља. За процену здравственог стања становништва града Крагујевца биће коришћени подаци за оцену витално-демографске ситуације, оболевања и умирања становништва, рада и коришћења здравствене службе као и услова животне средине.

Извори података су:

1. Медицинска документација (рутинске евиденције и извештаји здравствене службе)
2. Попис становништва
3. Регистри виталних догађаја
4. Епидемиолошка истраживања
5. Извештаји о квалитету ваздуха, намирница, воде за пиће, воде за пиће јавних бунара, површинских и отпадних вода, квалитета животне средине и др.

Индикатори који ће се пратити:

Сачињена анализа о здравственом стању становништва са датим препорукама.

Сачињена анализа о обезбеђености и коришћењу здравствене заштите на територији Града Крагујевца са датим препорукама.

Анализе ће бити израђене кроз праћење следећих показатеља:

1. Демографски показатељи
2. Показатељи здравственог стања
3. Показатељи обезбеђености и коришћења здравствене заштите
4. Показатељи квалитета рада здравствених установа
5. Показатељи који се односе на здравствену исправност намирница
6. Показатељи који се односе на стање животне средине

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

Сачињена анализа ће омогућити креирање превентивних стратегија за решавање идентификованих здравствених проблема становништва Града Крагујевца у циљу очувања и унапређења здравља. Такође, ће омогућити и предлог мера за унапређење организационе структуре, кадровске обезбеђености и опремљености у здравственим установама на територији Града.

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

Потенцијални ризици:

Потенцијални ризици односе се на извештаје које здравствене установе са територије Града Крагујевца достављају заводима/институтима за јавно здравље. Ради се најчешће о непотпуним извештајима или нетачним подацима у достављеним извештајима, што захтева враћање извештаја на корекцију или о непоштовању утврђених рокова за доставу извештаја. И поред напора у сталном пружању информација и едукација које се спроводе постоји ризик нетачних, непотпуних или неблаговремених података.

Начин превазилажења потенцијалних ризика:

Мере за превазилажење ризика подразумевају стално контролисање приспелих извештајних образаца и база података како би се грешке отклониле пре уноса података у базу података за округ, унапређење комуникације са здравственим установама и континуирану едукацију запослених у здравственим установама који раде на пословима сачињавања и достављања извештајних образаца.

ПРАВНИ ОКВИР

- Закон о јавном здрављу ("Сл. гласник РС" бр. 15/16)
- Закон о здравственој заштити ("Сл. гласник РС", бр. 25/2019)
- Закон о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства ("Сл. гласник РС", бр. 123/2014, 106/2015, 105/2017 и 25/2019 - др. закон)
- Правилник о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе ("Сл. гласник РС", бр. 43/2006, 112/2009, 50/2010, 79/2011, 10/2012 - др. правилник, 119/2012 - др. правилник, 22/2013 и 16/2018)
- Закон о заштити становништва од заразних болести (Сл. гласник СРС бр. 125/04)
- Закон о заштити животне средине (Сл. гласник РС бр. 135/04 (36/2009, 72/2009, 198/2009 и 43/2011))
- Закон о водама (Сл. гласник СРС 33/10)
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање (Службени гласник РС 50/2012)
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање (Сл. гл. РС 67/11)
- Правилник о начину узимања узорка и методама за лабораторијску анализу воде за пиће (Сл. лист СФРЈ бр. 33/87)
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. лист СРЈ бр. 42/98 и 44/99)
- Уредба о здравственој заштити становништва од заразних болести са Програмом (Сл. гласник РС бр. 22/16)

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

- Правилник о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (Сл. гласник РС број 75/2010)
- Уредба о утврђивању програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи (Сл. Гл. РС 58/2011-8)

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

За унапређење квалитета података и њихову ажурност неопходно је стално унапређење интегрисаног компјутеризованог здравственог информационог система и примена законске регулативе у области здравства. На тај начин би се створили предуслови за добијање релевантних, квалитетних, ажурних и у сваком тренутку доступних података из здравственог система свим корисницима на свим нивоима (корисници здравствене заштите, здравствени радници, доносиоци одлука, аналитичари...).

Такође, потребно је континуираном едукацијом запослених у здравственим установама побољшати квалитет рада на прикупљању, евидентирању, обради података, извештавању и анализи.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

ОПИС АКТИВНОСТИ	ИЗНОС У ДИНАРИМА
1. Прикупљање, унос података, формирање базе података	100.000,00
2. Израчунавање и анализа индикатора	100.000,00
3. Анализа здравственог стања	105.000,00
4. Израда публикације	25.000,00
5. Материјални трошкови	20.000,00
Укупно динара за Програм	350.000,00

Финансијска средства која се потражују од Скупштине Града Крагујевца за реализацију програмског задатка „Анализа здравственог стања становништва, рада и ефеката здравствене службе на територији града Крагујевца,“ у 2026. години, износе 350.000,00 динара.

УЧЕСНИЦИ АКТИВНОСТИ

специјалиста социјалне медицине - 4
специјалиста медицинске статистике и информатике - 1
специјалиста хигијене - 5

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

специјалиста хемије - 2
специјалиста микробиологије - 2
специјалиста епидемиологије - 3
дипл. мат. информатичар - 1
санитарно еколошки инжењер - 1
медицинска сестра-техничар - 5

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма др сци мед Наташа Михаиловић, начелница Центра за биостатистику и информатику у здравству

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; ВД Директора проф. др Снежана Радовановић

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16) у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 180. став 2. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
„ЗДРАВЉЕ БЕЗ ПРЕДРАСУДА:
ЕДУКАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА
У ЦИЉУ СУЗБИЈАЊА
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ РОМА“

I Доноси се Програм „Здравље без предрасуда: Едукација здравствених радника у циљу сузбијања дискриминације Рома“ (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2026. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 50-87/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Датум / Date 11.10.2025 год.

Наш знак / Our ref

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ПРОГРАМ

„ЗДРАВЉЕ БЕЗ ПРЕДРАСУДА: ЕДУКАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА У ЦИЉУ
СУЗБИЈАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ РОМА“

У Крагујевцу
31.10.2025. год.

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Проф. др Снежана Радовановић

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

1. Увод и позадина проблема

Према резултатима Пописа становништва, домаћинства и станова 2022. године у Републици Србији је регистровано 131 936 Рома, или 2,05% од укупног броја становника Србије. У односу на Попис из 2011. године код Рома у Србији је забележен популациони пад који треба посматрати из различитих углова; оног који је одређен природном компонентом која је код Рома позитивна; из угла миграционе компоненте чији статистички исказ је тешко потврдити на директан начин; и из угла који је својствен за ромску популацију и остале флотантне етничке групе, а односи се на променљивост исказа о националној припадности у пописима становништва. Према резултатима Пописа 2022. године више од $\frac{2}{3}$ Рома је сконцентрисано у Регионима Јужне и Источне Србије (38,4%) и Војводине (31,0%). У Београдском региону је пописано 17,6%, а у Региону Шумадије и Западне Србије 13,0% од њиховог укупног броја у Србији.

Иако Устав гарантује право на здравствену заштиту, ромска популација се суочава са системским препрекама, дискриминацијом и културолошким неразумевањем које ограничавају њихов приступ здравственим услугама и умањују поверење у систем. Ове препреке укључују административне компликације, комуникацијске баријере и културне предрасуде, које додатно погоршава социо-економска рањивост. Здравствени радници имају кључну улогу у обезбеђивању једнаког приступа квалитетној здравственој заштити за све пацијенте, укључујући маргинализоване заједнице попут ромских заједница. Превазилажење ових неједнакости захтева информисан, културно осетљив и родно одговоран приступ здравствених радника. Ромска популација у Србији има значајно нижи ниво здравствене писмености и обухват превентивним прегледима у поређењу са већинском популацијом, што негативно утиче на њихове здравствене исходе.

Дискриминација и даље представља озбиљан изазов, трећина ромских пацијената пријављује неједнак третман у здравственим установама и избегава одлазак лекару због негативних претходних искустава. Многи ромски пацијенти имају утисак да су здравствени радници према њима мање пажљиви, да их превише испитију

или показују пристрасност. На пример, Ромкиње су известиле о случајевима у којима су здравствени радници одбили физички контакт током прегледа, што су оне приписале стереотипима.

Социо-економски фактори додатно компликују ситуацију. Више од 60% ромских домаћинства у Србији нема приступ основној санитарији, што повећава учесталост болести као што су туберкулоза и хепатитис. Географска изолованост, с обзиром на то да многе ромске заједнице живе у удаљеним руралним областима или неформалним насељима, додатно отежава приступ здравственим установама. Ромски пацијенти се неретко ослањају на чланове породице као пратњу приликом посета лекару због неповерења и страха од дискриминације, што смањује њихову самосталност у тражењу неге.

2. Општи циљ пројекта:

Допринос изградњи инклузивног и недискриминаторног здравственог система у коме сви грађани, укључујући ромску популацију, имају равноправан приступ здравственој заштити.

3. Специфични циљеви:

1. Повећати знање и сензибилисање здравствених радника за положај Рома и проблем дискриминације у здравственом систему.
 2. Унапредити комуникацију и понашање здравственог особља према ромским пацијентима.
 3. Развити препоруке и моделе добре праксе за дугорочно смањење дискриминације у здравству.
-

4. Циљна група:

- Примарна: 60 здравствених радника (лекари, сестре, административно особље)
 - Индиректна: Ромска популација у локалној самоуправи
-

5. Активности:**A1. Израда програма и материјала за едукацију**

- Садржај: закони о забрани дискриминације, културолошка осетљивост, комуникацијске вештине
- Материјали: приручник, презентације, сценарији случајева

A2. Реализација 5 едукативних радионица

- Рад са малим групама
- Употреба студија случаја, симулација и дискусија

A3. Израда препорука и завршни извештај

- Анализа резултата
 - Препоруке за системске мере (нпр. редовне обуке, присуство здравствених медијатора)
-

6. Индикатори успеха:

Циљ	Индикатор	Начин мерења
-Повећање знања о дискриминацији	Најмање 80% учесника показује боље резултате на пост-тесту	Анкетни упитници пре и после обуке
-Повећана сензибилност и разумевање ромских проблема	90% учесника изражава спремност за примену новог знања	Евалуациони упитник
-Успешно спроведене обуке	5 радионица реализовано, 60+ учесника	Присуство, извештаји са догађаја
-Препоруке за даљи рад	Израђен финални документ са предлозима	Програмски извештај

7. Ризици и мере ублажавања:

Ризик	Мера
Недовољна мотивација здравствених радника	Сарадња са управом установа
Технички/логистички проблеми	Правовремена организација, резерва алтернативног простора
Стереотипи и отпор према теми	Искусни модератори, фокус на практичне последице и етику

8. Одрживост пројекта:

- **Институционална:** Пројекат подстиче укључивање антидискриминационих тема у редовне интерне едукације здравствених установа.
- **Финансијска:** Нискобуџетне едукативне активности могу се спроводити и након пројекта, са минималним трошковима.
- **Социјална:** Јачање поверења између ромске популације и здравствених радника може трајно побољшати здравствене исходе у заједници. Значајну улогу у томе имају здравствени медијатори.
- **Мултипликативни ефекат:** Приручници и методологија могу се пренети у друге градове/општине.

9. Партнери (опционо):

- Домови здравља и здравствене установе виших нивоа здравствене заштите
- Канцеларије за инклузију Рома
- НВО које се баве људским правима и јавним здрављем
- Министарство здравља / локална самоуправа

10. Буџет (пример):

Рачун	Износ (РСД)
Хонорари за едукаторе (5 дана)	200.000
Штампа едукативног приручника (50 примерака)	30.000
Простор, логистика, освежење	50.000
Материјал за радионице	15.000
Администрација и извештавање	30.000
УКУПНО:	325.000

11. Временски оквир (гантограм по месецима):

Активности	M1	M2	M3	M4
Припрема и организација	+			
Израда материјала	+			
Реализација обука		+	+	
Евалуација и извештај				+

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма је проф. др Сања Коцић, специјалиста Социјалне медицине, субспецијалиста Здравственог васпитања

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; ВД Директора проф. др Снежана Радовановић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16) у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 180. став 2. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

**ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
СИНДРОМ САГОРЕВАЊА НА РАДУ И
УТИЦАЈ НА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ У
ПОПУЛАЦИЈИ РАДНОАКТИВНОГ
СТАНОВНИШТВА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**

I Доноси се Програм Синдром сагоревања на раду и утицај на ментално здравље у популацији радноактивног становништва града Крагујевца (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца. Програм ће се реализовати током 2026. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

**СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 50-88/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године**

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Датум / Date 02.12.2025.

Наш знак / Our ref

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ПРОГРАМ

СИНДРОМ САГОРЕВАЊА НА РАДУ И УТИЦАЈ НА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ У ПОПУЛАЦИЈИ РАДНОАКТИВНОГ СТАНОВНИШТВА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

У Крагујевцу,
31.10.2025.

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Проф. др Снежана Радовановић

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

УВОД

Синдром сагоревања на раду дефинише се као стање физичке, емоционалне и менталне исцрпљености изазване дуготрајном укљученошћу у емоционално захтевне ситуације. Оперативна дефиниција класификује сагоревање у три категорије: емоционална исцрпљеност, деперсонализација и лична постигнућа. Емоционална исцрпљеност представља упоран осећај пресушености емоционалне енергије. Деперсонализација одражава равнодушност и негативне ставове које особе могу приказати својим колегама. Деперсонализација описује негативан став који дехуманизује перцепцију других. Лична постигнућа одражавају осећања компетенције и успешних постигнућа у раду са људима. Пионири у дефинисању феномена сагоревања на послу су Freudenberg и Maslach.

Термин се користио како би се описале последице стреса и високих идеала људи који су радили у „помоћним” професијама. Етиопатогенеза синдрома сагоревања генерално се сматра проширеним „негативним стресом” и представља кључни фактор у његовом формирању, при чему особине појединаца и немогућност успешног превазилажења такође играју важну улогу. Други важни патогени фактори који се могу идентификовати су „ропство свакодневне рутине” или „разочарење због превеликих очекивања”. СЗО је недавно прогласила сагоревање као „професионални феномен” у Међународној класификацији болести 11. ревизија, препознајући сагоревање као озбиљан здравствени проблем.

С друге стране квалитет живота укључује субјективно благостање, задовољство животом, перцепције друштвених односа, физичко здравствено стање, економски статус и функционисање у свакодневне активности и раду. Квалитет живота се дефинише као појединачна перцепција њиховог положаја у животу у контексту културе и система вредности у којима живе и у односу на њихове циљеве, очекивања, стандарде и бриге. Концепт је веома широк и укључује варијабле које се односе на физичко здравље, психичко здравље, ниво независности, друштвене односе и односе са особеност њиховог окружења. Квалитет живота здравствених радника представља њихову самопроцену квалитета сопственог здравља како психичког тако и физичког, као и средине у којој живе и раде. У складу са

наведеним концептима, квалитет живота код радника односи се на њихову способност ангажовања у професионалној делатности и учествовању у друштвеним активностима, заједно са интрапсихичким способностима које подразумевају добро здравље и психичко и интелектуално функционисање, како у радном окружењу тако и у породичном.

Субјективно благостање појединца се односи на његову когнитивну и афективну евалуацију сопственог живота. Уопштено, људи са већим степеном резилијентности имају и већи степен субјективног благостања, а мањи степен депресивности, анксиозности и негативне самоевалуације. Резилијентност се односи на способност појединца да се после стресних или угрожавајућих догађаја врати на стање уобичајеног менталног функционисања, без трајних негативних последица.

Сагоревање се обично карактерише емоционалном исцрпљеношћу (исцрпљивање емоционалних ресурса и смањењем енергије), деперсонализацијом (негативни ставови и осећања, као и неосетљивост и недостатак саосећања према корисницима услуга) и недостатак личног постигнућа (негативна оцена нечијег рада у вези са радом, до осећања смањене компетенције). Ове три карактеристике наглашавају везу између сагоревања и рада. Сматра се одговором појединца на продужени стрес везан за посао, који заузврат утиче на задовољство послом и након тога, често може утицати на продуктивност, учинак, флукуацију и добробит међу радницима.

Маслач је теоретисала да је сагоревање стање које настаје као резултат продужене неусклађености између особе и најмање једне од следећих шест димензија рада: оптерећење посла (превелико оптерећење и захтеви, тако да се опоравак не може постићи), контрола (запослени немају довољну контролу над ресурсима потребним да заврше свој посао), награда (недостатак адекватне награде за обављени посао). Награде могу бити финансијске, друштвене и суштинске (понос који се може доживети док се обавља посао), заједница (запослени не доживљавају осећај позитивне везе са својим колегама и менаџерима, што доводи до фрустрације и смањује вероватноћу социјалне подршке), праведност (особа која уочава неправедност на радном месту, укључујући неједнакост оптерећењима и плате), вредности (запослени се осећају ограничени послом да делују против

сопствених вредности и својих тежњи или када доживе сукобе између вредности унутар организације). Маслач је теоретисала ових шест радних карактеристика као факторе који изазивају сагоревање и навела погоршање здравља и радног учинка запослених као исходе који произилазе из сагоревања.

Сагоревање на раду у великој мери може негативно утицати на опште и ментално здравље појединца нарушавајући тако његов квалитет живота и радноактивну способност, чешће одсуствовање са посла, замор, премор и друге поремећаје здравља. Неопходно је на време препознати сагоревање на раду и отклонити факторе који до њега доводе. То се може постићи одговарајућим стратегијама превладавања и превенцијом фактора ризика.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Циљ програма је процена степена сагоревања на раду и утицаја на ментално здравље у популацији радноактивног становништва на територији Града Крагујевца и спровођење едукативних активности у циљу превенције сагоревања на раду и с њим повезаних поремећаја менталног здравља.

Специфични циљеви:

1. Процена нивоа сагоревања на раду у популацији радноактивног становништва на територији Града Крагујевца
2. Идентификација здравствених, демографских и социоекономских фактора повезаних са синдромом сагоревања на раду
3. Утврдити утицај сагоревања на раду на ментално здравље код радноактивног становништва Града Крагујевца
4. Креирање и спровођење превентивних и едукативних активности у популацији радноактивног становништва на територији Града Крагујевца у циљу спречавања настанка сагоревања на раду и с њим повезаних поремећаја менталног здравља

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу процене нивоа сагоревања на раду у популацији радноактивног становништва на територији Града Крагујевца, дефинишу се приоритетни програмски задаци:

1. Анкетно истраживање радноактивног становништва (19 до 64 године) оба пола на територији града Крагујевца
2. Добијање података о степну сагоревања на раду и менталном здрављу у дефинисаној популацији

3. Формирање оперативних база података о анкетираним испитаницима
4. Израчунавање индикатора (ниво сагоревања на раду, повезаност степена сагоревања на раду са демографским и социоекономским детерминантама и менталним здрављем испитаника)
5. Издвајање најзначајнијих фактора ризика (врсте занимања, услови рада и друге карактеристике радне средине на испољавање сагоревања на раду код радноактивног становништва на територији Града Крагујевца)
6. Израда анализе
7. Презентовање резултата истраживања
8. Препоруке везане за превентивне и едукативне активности
9. Организовање едукативних радионица са радноактивним становништвом ради указивања на значај препознавања синдрома сагоревања и поремећаја менталног здравља и предузимања превентивних мера у циљу спречавања настанка истих
10. Организовање трибине о синдрому сагоревања и промовисању очувања и унапређења менталног здравља
11. Осмишљавање здравствено-вапитног материјала
12. Конференција за представнике медија и актере јавног здравља
13. Израда предлога мера и препорука за превенцију синдрома сагоревања на раду код радноактивног становништва на територији Града Крагујевца.
14. Публиковање резултата

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Студијску популацију чинило би 300 радноактивних испитаника оба пола са територије Града Крагујевца. Метода одабира узорка је случајни узорак.

Програм би се спровео анкетним истраживањем путем следећих упитника:

За процену социодемографских варијабли, биће конструисан посебан упитник за потребе овог истраживања, који се састоји од питања везаних за социодемографске податке: пол, године живота, степен образовања, брачни статус, број чланова домаћинства, број деце, конзумирање цигарета, алкохола, физичка активност, невике у исхрани, материјално стање испитаника, резилијентност.

У оквиру услова рада испитиване су: врста занимања, број година радног стажа, тренутни радни статус (запослен за неодређено, на одређено радно време), радно окружење (услови радног простота, сменски рад, дужина

рада, контакт с контаминираним материјалом током рада, доступност заштитне опреме и довољан/недовољан број радника).

Инструмент којим ће се процењивати синдром сагоревања на раду је српска верзија упитника изгарања на послу **Maslach Burnout Inventory-Human Services Survey (MBI-HSS)**. Овај упитник процењује сагоревање кроз три димензије. Емоционална исцрпљеност се мери помоћу девет ставки, деперсонализација се мери помоћу пет ставки, а лично достигнуће помоћу осам ставки. Упитник се састоји од 22 ајтема (тврдње) које су градиране (бодоване) у седам категорија од 0 до 6 (0 - никада, 1 - једном годишње и ређе, 2 - једном месечно и ређе, 3 - неколико пута месечно, 4 - једном недељно, 5 - више пута недељно, 6 - свакодневно). Субскалу емотивне исцрпљености (ЕИ) чине 9 ајтема, субскалу деперсонализације (ДП) чине 5 ајтема, и субскалу личне испуњености послом (ОП) чине 8 ајтема. Уколико је вредност на тесту за ЕИ већа од 26 постоји висок ризик за настанак „burnout“ синдрома, и/или ако је вредност на тесту за ДП већа од 9 такође постоји висок ризик за настанак „burnout“ синдрома. Вредност мања и једнака 18 на субскали ЕИ представља мали „burnout“ ризик, а вредност од 19 до 26 средњи „burnout“ ризик. Што се тиче ОП субскеале, мали „burnout“ ризик представља скор већи и једнак 40, средњи ризик је од 39 до 34, а висок „burnout“ ризик је мањи и једнак од 33, али се генерални закључак о присуству „burnout“ синдрома не може донети изоловано посматрајући субскалу ОП. Субскала ОП је релевантна само уколико је потврђена са ЕИ или ДП скалом. Укупан скор је могућ у опсегу 0 - 132.

Скала депресије, анксиозности и стреса (Depression Anxiety Stress Scales - DASS-21) је стандардизована скала за самопроцену симптома депресивности, анксиозности и стреса. Чини је сет од 3 субскеале са по 7 питања, дизајниран да процењује стања депресивности, анксиозности и стреса, присутних у претходних недељу дана. Субскала „Депресивност“ састоји се од ставки којима се процењују основни симптоми депресије као што су: низак позитивни афекат, дисфоричност, безнадежност, девалвација живота, само-омаловажавање, недостатак интересовања и укључивања, анхедонија и инерција. Соматски симптоми који улазе у критеријуме за депресивну епизоду према DSM-IV, као што су проблеми са спавањем, апетитом и концентрацијом су искључени из ове субскеале јер нису специфични само за депресивне, већ и за анксиозне поремећаје. Субскала „Анксиозност“ процењује симптоме физиолошке узбуђености (сува уста, тешкоће са дисањем) и ефекте скелетних мишића (дрхтање), ситуациону анксиозност, као и субјективни осећај анксиозног афекта. Субскалом „Стрес“ процењују се симптоми општег, неспецифичног

узбуђења као што су потешкоће у опуштању, нервозно узбуђење, лакоћа узнемиравања и узрујавања, раздражљивост, преосетљивост и нестрпљивост. Испитаници су на 4-степенској скали Ликертовог типа процењивали како су се осећали у последњих недељу дана, односно, озбиљност/учесталост симптома депресивности, анксиозности и стреса које су имале, од 0 („ни мало“) до 3 („углавном или скоро увек“). Скорови депресивности, анксиозности и стреса су добијени сабирањем скорова релевантних ставки у опсегу од 0-21 за сваку субскалу. Озбиљност симптома је рангирана уз помоћ „cut-off“ скорова за дефинисање нормалног, благог, умереног, значајног и веома значајног скор за сваку субскалу. За „Д“ скалу укупан скор од 0 – 4 је нормалан; 5 – 6 блага депресија; 7 – 10 умерена депресија; 11 – 13 тешка депресија; ≥ 14 веома тешка депресија. За скалу „А“ скор од 0 – 3 се сматра нормалним; 4 – 5 блага анксиозност; 6 – 7 умерена анксиозност; 8 – 9 тешка анксиозност; ≥ 10 веома тешка анксиозност. За скалу „С“ је скор 0 – 7 нормалан; 8 – 9 благи стрес; 10 – 12 умерени стрес; 13 – 16 тежак стрес; ≥ 17 веома тежак стрес. Веома озбиљна симптоматологија подразумева скор за субскалу депресивности од 14+, анксиозности од 10+ и стреса од 17+. Поменути скорови подразумевају степен озбиљности симптома, а не степен менталног поремећаја.

За испитивање резилијентности биће коришћена Кратка скала резилијентности (Brief Resilience Scale), коју су креирали Смит и сарадници. Кратка скала резилијентности је једнодимензионална и састоји се од шест ајтема. Ајтеми се односе на резилијентност, способност опоравка после стресних или угрожавајућих догађаја. Три ајтема говоре у прилог резилијентности (нпр: Не треба ми много времена да се опоравим од стресног догађаја), док три ајтема говоре против резилијентности и имају обрнуто бодовање (нпр: Тешко ми је да „дођем себи“ након што се нешто лоше догоди). Испитаници бирају одговор на петостепенској скали Ликертовог типа, од 1 - потпуно нетачно, до 5 - потпуно тачно. Укупан скор на овој скали је аритметичка средина свих шест ајтема.

ISI представља упитник од седам питања која се дају испитанику да оцени недавне проблеме са уснивањем, одржавањем сна, раним буђењем и последицама несанице, применом петостепених поена (са 0-не постоји, до 4-веома много). ISI скор се добија сабирањем поена за сваку ставку и он се креће од 0 до 28. Виши скорови одговарају несаници већег интензитета, и могу се разврстати у четири категорије: без несанице (0 – 7), гранична несаница (8 – 14), клинички јасна несаница - умерено тешка (15 – 21) и клинички јасна несаница - тешка (2).

Квалитет сна процењиваће се применом **Питсбуршког индекса квалитета спавања-**

The Pittsburgh sleep quality index - PSQI.

Упитник се састоји од 19 питања која кореспондирају са 7 компоненти упитника – дужина спавања, сметње током спавања, уснивање, проблеме током дана услед поспаности, ефикасност спавања, глобалну процену спавања и процену неопходности узимања лекова за спавање. Сва питања односе се на период од претходних месец дана. Свака компонента носи од 0 (не представља никакав проблем) до 3 бода (представља значајан проблем), а укупан скор може имати вредности од 0 до 21, при чему виши скор одговара лошијем квалитету спавања а вредности скорa ≥ 5 класификују испитанике као оне са лошим квалитетом спавања.

Извори података

У првом кораку ће бити реализовано анкетање у складу са стандардизованим упитницима, а у другом кораку креирање базе података, израчунавање индикатора и анализа података.

Такође, програм би обухватао бројне превентивне и едукативне активности са радноактивним становништвом.

Програм би се спроводио од марта до краја децембра 2025. године следећом динамиком: фебруар-март (анкетање), април-јул (креирање базе, унос података, анализа података), септембар-новембар (промотивно-едукативне активности, медијске активности), децембар (публиковање резултата, медијске активности).

Индикатори који ће се пратити:

1. Организовање координативног састанка у циљу упознавања актера јавног здравља о значају програма-2
2. Број анкетираних испитаника -300
3. Креирање базе података о подацима из анкетног истраживања -1
4. Анализа података из базе и израчунавање одговарајућих индикатора -1
5. Утврђивање степена сагоревања на раду у циљној популацији
6. Креирање препорука везаних за превенцију сагоревања на раду и очување менталног здравља - 1
7. Организовање едукација за циљну радноактивну популацију у циљу промовисања значаја препознавања фактора ризика за сагоревање на раду и поремећаје менталног здравља -5
8. Организовање трибине о значају очувања и унапређења менталног здравља -2

9. Индивидуални здравствено-васпитни рад са радноактивном популацијом -100 саветовања
10. Осмишљавање здравствено-васпитног материјала (агитке, брошуре, постери) и постављање прилога на сајт ИЗЈЗ-5
11. Конференција за представнике медија у циљу упознавања јавности о значају истраживања-1
12. Медијске активности о резултатима истраживања-2
13. Израђена публикација са препорукама-1

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

1. Сачињена анализа ће омогућити процену нивоа сагоревања на раду, повезаност степена сагоревања на раду са демографским и социоекономским детерминантама и менталним здрављем испитаника)
2. Издвајање најзначајнијих фактора ризика (врсте занимања, услови рада и друге карактеристике радне средине) на испољавање сагоревања на раду код радноактивног становништва на територији Града Крагујевца
3. Креирање и спровођење здравствено-васпитних и едукативних активности и препорука за превенцију сагоревања на раду и с њим повезаних поремећаја менталног здравља

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

Потенцијални ризици:

- Слаб одазив циљне популације.
 - Неадекватна сарадња са локалном заједницом.
 - Неадекватна сарадња са Скупштином града Крагујевца.
 - Недостатак финансијских средстава
 - Немогућност спровођења здравствено-васпитних активности услед епидемиолошке ситуације
- Начин превазилажења потенцијалних ризика:
- Тражење нових финансијских извора.
 - Склапање споразума са локалном заједницом.
 - Одлагање спровођења активности због епидемиолошке ситуације

ПРАВНИ ОКВИР

Национална законска регулатива

- Закон о јавном здрављу "Сл. гласник РС", број 15/16
- Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС”, бр. 25/2019)
- Стратегија за заштиту менталног здравља у Републици Србији за период 2019-2026. године

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња са партнерским организацијама.
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице.
- Превентивне програме спроводити у континуитету.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Опис активности	Износ за 2026. годину (у РСД)
Рад на терену (анкетирање и мерења)	50 000,00
Креирање базе, унос података и статистичка обрада података	40. 000,00
Дескриптивно - епидемиолошка анализа прикупљених података	60.000,00
Креирање и спровођење едукативног здравствено-васпитног рада	80.000,00
Израда публикације са препорукама	100.000,00
Стални трошкови	20.000,00
Укупно динара за Програм	350.000,00

Финансијска средства која се потражују од Скупштине Града Крагујевца за реализацију програмског задатка „**Синдром сагоревања на раду и утицај на ментално здравље у популацији радноактивног становништва Града Крагујевца**“ у 2026. години, износе **350.000,00** динара.

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

- 1.специјалиста социјалне медицине – 5
- 2.специјалиста епидемиологије – 2
- 3.специјалиста здравствене статистике и информатике - 1
- 4.медицинска сестра- техничар – 3
- 5.економиста - 1
- 6.информатичар - 2

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма Проф. др Ивана Симић Вукомановић и Проф. др Светлана Радевић

НОСИЛАС ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; ВД Директора Проф. др Снежана Радовановић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 180. став 2. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

ОДЛУКУ О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА КОНТРОЛА НУТРИТИВНЕ И ЕНЕРГЕТСКЕ ВРЕДНОСТИ ОБРОКА ИЗ КОЛЕКТИВНЕ ИСХРАНЕ ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ

Г Доноси се Програм Контрола нутритивне и енергетске вредности оброка из колективне исхране деце и одраслих (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2026.године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 50-89/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р.

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Датум / Date 02.12.2025.

Наш знак / Our ref 01-3340

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ПРОГРАМ

КОНТРОЛА НУТРИТИВНЕ И ЕНЕРГЕТСКЕ ВРЕДНОСТИ ОБРОКА ИЗ КОЛЕКТИВНЕ ИСХРАНЕ ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ

У Крагујевцу,
31.10. 2025.

В.д. директора ИЗЈЗ Крагујевац
Проф. др Снежана Радовановић

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

УВОД

Исхрана људи је основни чинилац здравља али као што је основни здравствени ресурс тако може бити и основни здравствени ризик за настанак не само акутних обољења већ и бројних хроничних незаразних болести. Доказано је да је неправилна исхрана ризик за настанак кардиоваскуларних болести, шећерне болести тип 2, неких малигних обољења, метаболички и ендокриних поремећаја. Здравље је уско повезано са правилном исхраном. Кроз исхрану добијамо све што нам је неопходно за одржавање живота и здравља, јер нам обезбеђује и структуру и функционисање организма.

Добро здравље и заштиту од болести пружа само избалансирана, мешовита, правилна исхрана која садржи све потребне макро и микро нутријенте. Енергију за одвијање свих активности добијамо из хране. Ова енергија је хемијског типа и садржана је у хемијским везама. Енергетске потребе сваког појединца зависе од енергије неопходне за одвијање базалног метаболизма, физичке активности, специфичног динамичког дејства хране, раста, развоја и регенерације. Основни поремећаји здравља који се могу јавити због неизбалансиране исхране су: протеинско-енергетски дефицит, малнутриције и гојазност.

Утврђена је повезаност високог уноса енергеије, засићених масти, транс-масти и соли, као и ни за унос воћа, поврћа и рибе са ризиком за настанак хроничних незаразних болести. Истраживања су показала да је недовољан унос воћа и поврћа одговоран за настанак 20% свих болести срца и крвних судова. Прекомерна телесна маса и гојазност у децем узрасту повећавају ризик за настанак срчаног и можданог удара пре 65. Године живота за 3 до 5 пута. Када је енергетски унос повећан у односу на енергетске потребе и расходе (учестало конзумирање високо-енергетских намирница, као што су прерађене намирнице богате мастима и шећерима) настаје најстарији метаболички поремећај-гојазност. Висок унос засићених масти и транс-масних киселина је повезана сасрчаними малигним болестима, док елиминација транс-масти из исхране и замена засићених масти са полинезасићеним биљним уљима смањује ризик од настанка ових обољења. Правилна исхрана може да допринесе

одржавању доброг здравља, адекватне телесне масе, одржавању у прописаним границама биохемијске параметре крви: нивое укупног холестерола и његових фракција, триглицерида, глукозе, јетриних трансаминаза, урее, креатинина и др.. Гојазност је уско повезана са осталим факторима ризика за настанак КВБ као што су повишен крвни притисак, нетолеранција глукозе, дијабетес типа 2 и дислипидемија. Према Резултатима истраживања здравља становништва Србије 2013. године, на основу измерене вредности индекса телесне масе, више од половине становништва узраста од 15 година и више било је прекомерно ухрањено (56,3%), односно 35,1% становништва је било предгојазно и 21,2% становништва гојазно. Гојазност је код оба пола била приближно исто распрострањена (мушкарци 20,1% и жене 22,2%). Резултати истог истраживања показали су да је 70,1% деце и адолесцената узраста 7–14 година било нормално ухрањено, 15% је било прекомерно ухрањено, а 4,9% је било гојазно, док је 5,0% било потхрањено.

Прекомерна ухрањеност и гојазност, како у популацији одраслих, тако и у популацији деце и адолесцената представља поремећаје здравља од изузетног епидемиолошког и клиничког значаја и један је од највећих јавно здравствених проблема данашњице. Ако се непредузму одлучне мере у Циљу смањења превенције и лечења гојазности, предвиђа се да ће до 2025. године 50% светске популације бити гојазно. Анализе енергетске вредности оброка подразумевају: одређивање укупне енергетске вредности по оброку и по дану узорковања, одређивање садржаја масти, беланчевина, угљених хидрата, засићених масних киселина, простих шећера, дијетних влакана и кухињске соли.

Правилна исхрана је основа здравља као и адекватног раста и развоја деце у свим узрастима. Здравни стилови живота у првом плану имају правилну исхрану која се увек комбинује са адекватном физком активношћу (интензитет и учесталост су индивидуалне и зависе од узраста, професионалних активности-захтева и здравственог стања сваког појединца).

Прве навике у исхрани се стичу у породици те је најзначајније развијати овај сегмент-правилну породичну исхрану, зато је неопходно

едуковати родитеље о значају правилне исхране за живот и здравље

Обавезан сегмент безбедности хране су дезинфекција, дезинсекција и дератизација свих простора у којима се храна производи, прерађује, припрема, дистрибуира и конзумира. Неопходно је редовно обављати ове послове према стручним препорукама.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Очување и унапређење здравља деце и одраслих са територије града Крагујевца који користе колективну исхрану у основним или средњим школама и Црвеном крсту контролу здравствене енергетске вредности оброка.

Специфични циљеви:

- Обезбедити адекватну колективну исхрану деце у основним школама
- Обезбедити адекватну колективну исхрану деце у средњим школама
- Обезбедити адекватну колективну исхрану одраслих у Црвеном крсту

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2025. годину и то:

1. узорковање оброка у основним школама, домовима ученика-интернатима у средњим школама и Црвеном крсту Крагујевца
2. анализе енергетске вредности хране
3. стручно мишљење

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Узорковање оброка ће се вршити адекватним, стручним методама. Анализе ће се вршити акредитованим лабораторијским методама одговарајућим за ову врсту узорака. Лекар специјалиста хигијене даје стручно мишљење о енергетским вредностима оброка на основу анализираних параметара и лабораторијских извештаја.

Индикатори који ће се пратити:

1. Број узорака оброка
2. Број хемијских анализа

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Смањење броја оброка који не одговарају акутелним Правилницима

- Смањење броја неадекватно ухрањене деце
- Боље здравље опште популације

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

- Недостатак финансијских средстава
- Недостатак реагенаса

ПРАВНИ ОКВИР

- Закон о јавном здрављу ("Сл. гласник РС" бр. 15/16),
- Правилника о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране ученика у основној школи (Сл. гл. бр. 68/18)
- Правилника о стандардима квалитета исхране ученика и студената (Сл. гл. бр. 67/11)

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња стручних служби града Крагујевца и ИЗЈЗ Крагујевац
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице
- Превентивне програме спроводити као едовне радне активности

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Финансијска средства која се потражују од Града Крагујевца за реализацију програма „Контрола нутритивне и енергетске вредности оброка из колективне исхране деце и одраслих“ у 2026. години износе **1.442.100,00 динара**.

- Врста анализе – хемијске анализе

Врста узорака	Број узорака	Цена по узорку	Укупна цена
Оброци за децу у продуженом боравку у основној школи	16 (16 објеката-школа*15 узорака obroka =240)	76.450,00	1.223.200,00
Целодневни оброци за ученике медицинске школе	2 (2 пута у току школске године*15 узорака obroka=30)	76.450,00	152.900,00
Оброци које припрема Црвени крст	2 (2 пута у току године*5 узорака obroka=10)	33.000,00	66.000,00
Укупно			1.442.100,00

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМА

Лекарспецијалистахигијене – 4
 Доктор медицине - 2
 Дипломирани хемијар, специјалиста санитарне хемије - 4
 Дипломирани хемијар - 2
 Санитарни/ медицински техничар - 9
 Хемијски техничар – 6
 Дипломирани економиста – 1
 Дипломирани правник – 1
 Економски техничар - 1
 Перач лабораторијског посуђа - 1

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Проф. др Нела Ђонових, руководилац Одељења школске хигијене Института за јавно здравље Крагујевца.

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевца, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевца; в.д. директора проф. др Снежана Радовановић.

Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
ИНФОРМИШИ СЕ, ЗАШТИТИ СЕ -
ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ И ЕДУКАЦИЈЕ О
ХПВ ИНФЕКЦИЈИ НА ТЕРИТОРИЈИ
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

I Доноси се Програм Информације се, заштити се - Програм превенције и едукације о ХПВ инфекцији на територији града Крагујевца (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевца, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца. Програм ће се реализовати током 2026. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 50-90/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16) у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 180. став 2. Пословника

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Датум Date 02.12.2025.

Наш знак/Our ref 01-7343

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
ГРАДСКА УПРАВА
ЗА ЛЉДСКЕ РЕСУРСЕ, ОПШТЕ И ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ
ПИСАРНИЦА

Примљено: 02-12-2025

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

Српска	Срп. Ал.	Б.Р.Д.	Потпис	Печат
XV				

РЕГИСТРАЦИОНА ФОРМА
ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

XV-01-301/25
2.12.2025.
КРАГУЈЕВАЦ

ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ПРОГРАМ

ИНФОРМИШИ СЕ, ЗАШТИТИ СЕ – ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ И
ЕДУКАЦИЈЕ О ХПВ ИНФЕКЦИЈИ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА

У Крагујевцу,
31.10.2025.

ВД Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Проф. др Снежана Радовановић

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

УВОД

Хумани папилома вирус (ХПВ) је један од најраспрострањенијих вируса који инфицирају људску популацију. То је мали вирус без омотача, садржи дволанчану кружну ДНК и припада породици *Papillomaviridae*. Вирус инфицира епителне ћелије коже и слузокожа и има изразиту склоност ка аногениталној и орофарингеалној регији. До сада је идентификовано више од 200 генотипова ХПВ-а, од којих приближно 40 инфицира епител аногениталне и орофарингеалне регије. На основу њиховог онкогеног потенцијала, ХПВ генотипови се деле на:

- нискоризичне (неонкогене) типове, као што су ХПВ 6, 11, 42, 43 и 44, који углавном изазивају бенигне промене попут гениталних брадавица (*condylomata acuminata*) или папилома ларинкса; и
- високоризичне (онкогене) типове, као што су ХПВ 16, 18, 31, 33, 35, 45, 52 и 58, који су етиолошки повезани са развојем преканцерозних и канцерозних лезија, пре свега грлића материце, али и вагине, вулве, ануса, пениса и појединих региона усне шупљине и ждрела.

Природни ток инфекције започиње улазом вируса у базалне ћелије епитела преко микрولهзија или оштећења коже и слузокоже. Већина инфекција је транзиторна, односно краткотрајна и асимптоматска, у 90 % случајева организам елиминише вирус у року од једне до две године без трајних последица. Међутим, код мањег броја особа долази до перзистенције вируса, посебно типова високог ризика, што представља предуслов за развој цервикалних интраепителних неоплазија (CIN) и, потенцијално, инвазивног карцинома.

Инфекција ХПВ-ом представља најчешћу вирусну инфекцију која се преноси интимним контактом у људској популацији. Процењује се да ће више од 80% сексуално активних особа током живота бити изложено неком типу ХПВ-а. Иако је инфекција најчешћа у младој животној доби (између 18. и 25. године), вирус се може детектовати и у старијим узрасним групама, што је повезано са перзистенцијом или реинфекцијом. Поновна појава инфекције у средњем добу може бити последица реактивације латентног вируса у условима смањеног имунског надзора.

Клиничке манифестације ХПВ инфекције крећу се у широком распону, од пролазних субклиничких инфекција, преко бенигних промена (гениталне брадавице, папиломи), до преканцерозних и канцерозних лезија. Тип вируса, место инфекције, имунски статус домаћина и присуство кофактора као што су пушење, хроничне инфекције, хормонски фактори, имуносупресија или дуготрајна употреба контрацептива значајно утичу на исход инфекције.

ХПВ се сматра најчешћим инфективним узрочником карцинома у људској популацији. Процењује се да је одговоран за приближно 5% свих малигнитета на глобалном нивоу. Сваке године, око 57.000 случајева карцинома код жена и 60.000 случајева код мушкараца може се приписати инфекцији ХПВ-ом. Осим карцинома грлића материце, ХПВ је етиолошки повезан

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

са карциномима ануса, пениса, вагине, вулве и појединим туморима усне дупље и ждрела, што га чини једним од најзначајнијих онкогених вируса у медицини.

Најважнији клинички исход ХПВ инфекције је карцином грлића материце, који је у преко 99% случајева повезан са високоризичним генотиповима, најчешће типовима 16 и 18. У Србији, овај карцином заузима друго место по учесталости међу малигним болестима код жена узраста 15–44 године. Према подацима Института за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“, годишње се региструје више од 1.200 новооболелих и око 500 смртних исхода. Посебно забрињава тренд померања старосне структуре оболелих ка млађим узрастима.

Иако скрининг Папа тестом и ХПВ-ДНК тестирање омогућавају рано откривање и лечење преканцерозних промена, кључни напредак у превенцији представља увођење вакцинације против ХПВ-а. Прве вакцине против ХПВ-а развијене су почетком 21. века применом савремене биотехнолошке платформе која омогућава стварање снажног имунског одговора без ризика од инфекције.

Тренутно су у свету регистроване три профилаксе вакцине:

1. Cervarix® (двовалентна, типови 16 и 18),
2. Gardasil® (четворовалентна, типови 6, 11, 16, 18),
3. Gardasil®9 (деветовалентна, типови 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52 и 58).

Деветовалентна вакцина Gardasil®9, која је одобрена у Европи 2015. године, данас представља златни стандард у имунизацији јер обезбеђује заштиту од приближно 90% типова ХПВ-а који изазивају карциноме грлића материце и гениталне брадавице.

Највећа ефикасност вакцинације постиже се када се примени пре првог сексуалног контакта, у узрасту између 9 и 14 година, јер имунски систем у том периоду реагује најинтензивније и јер се смањује ризик од претходне изложености вирусу. За особе које започињу вакцинацију пре навршене 15. године препоручују се две дозе у размаку од шест месеци, док старији или имуносупресивни појединци примају три дозе у шеми 0 – 2 – 6 месеци.

Клиничка испитивања и дугорочне студије потврдиле су изузетну имуногеност, ефикасност и безбедност ових вакцина. Преко 99% вакцинисаних особа развија адекватан титар неутралишућих антитела, који се одржавају најмање десет година након имунизације. Најчешће нежељене реакције су благе и пролазне, као што су бол, црвенило или оток на месту апликације и блага системска малаксалост. Озбиљније реакције су изузетно ретке, а веза између вакцинације и озбиљних системских поремећаја није потврђена.

Иако вакцинација значајно смањује ризик од инфекције и преканцерозних лезија, она не елиминисе потребу за редовним скринингом. Најбоље резултате у смањењу морбидитета и mortalитета даје комбиновани приступ: редовни гинеколошки прегледи уз цитолошки и молекуларни скрининг, у комбинацији са благовременом имунизацијом циљних група.

Иако је карцином грлића материце у великој мери превентабилна болест, он и даље представља значајан узрок морбидитета и mortalитета међу женама у Србији. Главни разлози за то су недовољна информисаност становништва, ограничена укљученост у скрининг програме

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

и низак обухват вакцинацијом против ХПВ-а. Упркос томе што је вакцина Gardasil®9 од 2022. године уврштена на листу вакцина које се у Србији обезбеђују о трошку Републичког фонда за здравствено осигурање за девојчице и дечаке узраста од 9 до 19 година, обухват циљне популације је и даље испод пожељног нивоа, нарочито у мањим срединама.

Полазећи од наведених чињеница, овај пројекат има за циљ не само да унапреди знање, ставове и информисаност родитеља, деце школског узраста и студентске популације о значају имунизације против ХПВ-а, већ и да допринесе реалном сагледавању епидемиолошке слике инфекције у популацији. Пројекат подразумева испитивање учесталости и преваленце ХПВ инфекције, као и дистрибуцију појединачних генотипова вируса, са посебним освртом на типове који су обухваћени вакцинацијом и оне који то још увек нису.

На основу добијених резултата, циљ је да се јасно дефинишу приоритети у превенцији и јавноздравственом деловању. За генотипове ХПВ вируса који су обухваћени вакцинацијом, акценат ће бити на унапређењу имунизације и подизању нивоа здравствене информисаности у циљној популацији. С друге стране, за генотипове ХПВ-а који нису обухваћени постојећим вакцинама, неопходно је јачање мера секундарне превенције, промоција скрининга и раног откривања инфекције, као и развој и спровођење смерница за безбедно понашање и смањење ризика од преноса вируса. Таквим приступом, који обједињује истраживачки, превентивни и едукативни аспект, пројекат доприноси стварању целовите стратегије за смањење учесталости и последица обољења индукованих ХПВ вирусом и унапређење репродуктивног здравља младих у Србији.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ: Сагледати епидемиолошке карактеристике ХПВ инфекција у популацији жена на територији Града Крагујевца у периоду 2018–2023. године, идентификовати најзаступљеније генотипове и њихову усклађеност са типовима обухваћеним вакцинама, те кроз резултате истраживања унапредити јавноздравствене мере, програм имунизације и ниво здравствене информисаности становништва.

Специфични циљеви:

1. Утврдити годишњу и укупну преваленцију ХПВ инфекција у периоду 2018–2023. године, са приказом расподеле по старосним групама и заступљеним генотиповима.
2. Одредити заступљеност високоризичних и нискоризичних типова ХПВ-а, са посебним освртом на присуство генотипова укључених у деветовалентну вакцину (Gardasil 9®).
3. Креирати базу за континуирано праћење циркулишућих ХПВ типова на територији Града Крагујевца и израдити сажет извештај са препорукама за здравствене и образовне институције у циљу унапређења програма вакцинације и скрининга.

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

4. Подићи ниво информисаности становништва, посебно младих, о ХПВ инфекцијама, њиховој превенцији и значају имунизације, путем организованих здравствено-васпитних активности и директне комуникације са грађанима.

5. Успоставити трајну сарадњу између здравствених установа, образовних институција и локалне самоуправе у циљу интеграције вакцинације и превентивних програма у редовне школске активности и јавноздравствене планове.

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2026. годину:

1. Спровести систематизацију постојећих података из лабораторијске базе PCR анализа ХПВ инфекција за период 2018–2023. године и припремити аналитички оквир за статистичку обраду.
2. Обрадити и анализирати резултате ради утврђивања преваленције, дистрибуције генотипова и заступљености типова обухваћених вакцинацијом, уз израду стручног извештаја са препорукама за јавноздравствене институције.
3. Организовати јавну трибину и серију предавања у свим средњим школама у Крагујевцу са циљем подизања здравствене информисаности младих и промовисања имунизације против ХПВ-а.
4. Спровести кампању у сарадњи са локалним медијима, као и израдити информативне материјале (флајере, постере, дигиталне инфографике) ради ширења поузданих информација о ХПВ вакцинацији.
5. Сагледати ефекте спроведених активности путем анкетних упитника и израдити завршни извештај са препорукама за унапређење локалних јавноздравствених програма у области превенције ХПВ инфекција.

МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Реализација програма заснива се на комбинованом истраживачко-интервенционом приступу, који обједињује епидемиолошку анализу лабораторијских података и здравствено-васпитне активности у заједници.

1. Аналитичко-истраживачки део

- Спроводи се ретроспективна дескриптивно-аналитичка студија на бази резултата PCR генотипизације ХПВ инфекција код жена тестираних у Институту за јавно здравље Крагујевац у периоду 2018–2023. године.

Никола Пашећ 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

- Податке ће чинити резултати високоризичних (HR) и нискоризичних (LR) типова ХПВ-а, класификовани по годинама, старосним групама и вакциналним категоријама.
- Извршиће се анализа трендова преваленције и процена покривености постојећом деветовалентном вакцином.

2. Интервенциони део

- Спроводи се здравствено-васпитна интервенција у заједници кроз комуникацијске, едукативне и организационе стратегије.
- Биће реализована јавна трибина, серија предавања и радионица у свим средњим школама у Крагујевцу, као и кампања у локалним медијима и на друштвеним мрежама.
- Активности су усмерене на подизање свести, јачање здравствене информисаности и повећање обухвата вакцинацијом.

3. Методе рада

- Активности ће се спроводити кроз предавања, радионице, интерактивне презентације и јавне трибине прилагођене циљним групама (ученици, родитељи, наставници и шира јавност).
- Ефекат интервенције биће процењен путем анкетних упитника пре и после активности, као и анализом статистичких показатеља досега медијске кампање.

4. Етички и безбедносни аспекти

- Сви лабораторијски подаци користе се у анонимном облику, без могућности идентификације пацијената.
- У анкетним истраживањима у школама учешће је добровољно и анонимно, уз сагласност институција.

Индикатори који ће се пратити:

1. Спроведена јавноздравствена кампања на тему превенције ХПВ инфекција – 1
2. Израђени и дистрибуирани едукативни материјали (флајери, постери, дигиталне инфографике) – 1 комплет
3. Организована јавна трибина – 1
4. Одржана едукативна предавања и радионице у школама – најмање 5
5. Спроведене медијске активности (ТВ, радио, друштвене мреже) – најмање 3

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

6. Број едукованих ученика и младих у школама и локалној заједници – најмање 400
7. Број едукованих родитеља и наставника – најмање 150
8. Израђен завршни аналитички извештај са препорукама за унапређење имунизације – 1
9. Повећање нивоа знања о ХПВ вакцинацији међу испитаницима за најмање 10% (анкетна процена пре/после).

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Повећање нивоа знања и здравствене информисаности код младих, родитеља, студената и просветних радника о ХПВ инфекцијама, начинима преноса, мерама превенције и значају имунизације;
- Повећање обухвата вакцинацијом против ХПВ-а у циљној популацији као резултат боље информисаности и позитивнијих ставова према имунизацији;
- Унапређење програма скрининга и превенције карцинома грлића материце кроз сарадњу здравствених установа и локалне заједнице;
- Јачање капацитета здравственог система за праћење циркулишућих ХПВ генотипова и планирање превентивних мера заснованих на реалним подацима;
- Креирање и одржавање базе података о заступљености ХПВ типова на територији Града Крагујевца, што ће омогућити континуирано праћење трендова;
- Развој здравствено-васпитних активности усмерених на промоцију и очување сексуалног и репродуктивног здравља младих;
- Успостављање трајне сарадње између здравствених, образовних и локалних институција у циљу интеграције превентивних активности у редовне програме јавног здравља.

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

Потенцијални ризици:

- Недовољан одазив циљних група услед предрасуда о вакцинацији, ограниченог приступа информацијама или ниског нивоа здравствене информисаности
- Недовољна подршка медија и локалних институција и ограничен досег кампање на друштвеним мрежама
- Кашњење у обезбеђивању или недогољан износ финансијских средстава за спровођење теренских, лабораторијских и едукативних активности
- Недовољна сарадња између здравствених, образовних и управних структура, што може утицати на обим и видљивост пројекта

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Начин превазилажења потенцијалних ризика:

- Интензивирање сарадње са школама, локалном самоуправом и медијима ради боље видљивости и подршке програму;
- Јачање мотивације циљних група кроз директну комуникацију, позитивне примере и укључивање младих у промотивне активности;
- Континуирано праћење буџета и благовремено обезбеђивање додатних финансијских и техничких ресурса;
- Боља координација међу здравственим, образовним и локалним институцијама ради осигурања ефикасне реализације програма.

ПРАВНИ ОКВИР

- Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС”, бр. 25/2019)
- Закон о здравственом осигурању („Сл. гласник РС”, бр. 25/2019)
- Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС”, бр. 45/2013 и 25/2019 - др. закон)
- Закон о забрани дискриминације („Сл. гласник РС”, бр. 22/2009)
- Закон о равноправности полова („Сл. гласник РС”, бр. 104/2009)
- Закон о јавном здрављу („Сл. гласник РС”, бр. 15/2016)
- Закон о поступку прекида трудноће у здравственој установи („Сл. гласник РС”, бр. 16/95 и 101/2005 - др. закон)
- Уредба о националном програму очувања и унапређења сексуалног и репродуктивног здравља грађана републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 120/2017)
- Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести („Сл. гласник РС”, број 22 од 30. марта 2009.)
- Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године
- Стратегија подстицања рађања („Сл. гласник РС”, бр. 25/2018)
- Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018. – 2026. Године

Међународна регулатива

- Стратегија укључивања родне анализе и акције (2009),
- Конвенција о правима лица са инвалидитетом (2008),
- Конвенција о правима детета (1990),
- Конвенција о људским правима и биомедицини (1997)

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

- Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (2011).
- Политика „Здравље 2020”, усвојена 2012. године на 62. састанку Регионалног комитета СЗО
- Агенда одрживог развоја 2030 коју је усвојила Генерална скупштина УН 2015 и Циљеви одрживог развоја
- Глобална стратегија за здравље жена, деце и адолесцената (2016–2030)

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Обезбеђивање континуиране сарадње са партнерским институцијама, школама, медијима и локалном самоуправом ради дугорочне подршке превентивним активностима;
- Планирање и опредељивање додатних финансијских средстава на локалном нивоу за наставак и проширење програма;
- Интегрисање превентивних и едукативних активности у редовне програме јавног здравља и школске здравствено-васпитне иницијативе ради континуитета деловања.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Опис активности	Износ за 2026. годину (у РСД)
Систематизација и анализа лабораторијских података (PCR резултати, генотипизација, статистичка обрада)	180 000,00
Израда аналитичког извештаја и препорука за јавноздравствене мере и програм имунизације	120 000,00
Организација јавних трибина, радионица и едукативних предавања у школама и локалној заједници	300 000,00
Израда и штампа информативних материјала (флајери, постери, дигиталне инфографике, брошура)	100 000,00
Стални трошкови реализације (логистика, административни и технички послови)	50.000,00
Укупно динара за Програм	750.000,00

Финансијска средства која се потражују од Скупштине Града Крагујевца за реализацију програмског задатка „**Информиши се, заштити се – Програм превенције и**

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

едукације о ХПВ инфекцији на територији Града Крагујевца “ у 2026. години,
износе 750.000,00 динара.

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

1. Специјалиста Микробиологије са паразитологијом – 1
2. Специјализант Медицинске микробиологије – 2
3. Медицинска сестра / здравствени техничар – 2

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма је проф. др Дејан Баскић, специјалиста Микробиологије са паразитологијом.

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; ВД
Директора проф. др Снежана Радовановић

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667-22

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16) у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља ("Службени гласник Републике Србије", број 94/19) и члана 180. став 2. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
КОНТРОЛА ЗДРАВСТВЕНЕ
БЕЗБЕДНОСТИ ХРАНЕ СА ГРАДСКИХ
ТРЖНИЦА

I Доноси се Програм Контрола здравствене безбедности хране са градских тржница (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца. Програм ће се реализовати током 2026. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 50-91/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Датум / Date 02.12.2025.

Наш знак / Our ref 01-7341

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

**ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ**

ПРОГРАМ

**КОНТРОЛА ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЗБЕДНОСТИ ХРАНЕ СА
ГРАДСКИХ ТРЖНИЦА**

У Крагујевцу,
31.10. 2025.

В.д. директора ИЗЈЗ Крагујевац
Проф. др Снежана Радовановић

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

УВОД

Исхрана људи је основни чинилац здравља па храна представља и здравствени ресурс али и велики здравствени ризик по здравље целе популације. О утицају хране и исхране на здравље се много зна али и истражује свуда у свету. Прве записе о безбедној и небезбедној храни можемо наћи у Светом писму (Стари завет) али и у медицини свих старих, античких народа. Још је Хипократ, отац медицине, рекао: „Храна нека буде твој лек, лек нека буде храна твоја“. Здравље је уско повезано са правилном исхраном. Сва жива бића се хране. Храна човеку обезбеђује:

1. структуру организма (изградњу ћелија и ткива, раст, развој и регенерацију) и
2. функцију организма (енергетску, метаболичко-регулаторну и заштитну).

Добро здравље и заштиту од болести пружа само избалансирана, мешовита, исхрана која садржи све потребне макро и микронутријенте и која је:

1. квантитативно довољна
2. квалитативно задовољавајућа и
3. здравствено безбедна.

Џори Херберт је рекао „Ма ко био отац једне болести, неправилна исхрана јој је мајка“

Храну чине комбинације намирница, било да су у прерађеном, непрерађеном или полупрерађеном стању. Свака намирница је и храна, али ниједна појединачна намирница сама не може да задовољи све потребе организма-нема комплетне намирнице. У хемијском смислу намирнице су комбинације различитих хранљивих материја, док према физиолошкој дефиницији намирнице су углавном природни производи сложеног хемијског састава, које у одговарајућим односима са другим намирницама обезбеђују нормалан живот јединке.

Под намирницама подразумева се све што се употребљава за храну или пиће у прерађеном или непрерађеном стању: и вода и сировине за производњу намирница, зачини, адитиви.

Храна која се конзумира мора да буде здравствено безбедна и у физичко-хемијском и у микробиолошком погледу. То значи да храна/намирнице не треба да буду загађене-контаминирани штетним агенсима који могу да оштете здравље људи и то:

ФИЗИЧКИМ (метални опилци, честице, радиоактивност...)

ХЕМИЈСКИМ (тешким металима, пестицидима, хормонима, антибиотикима и др.)

БИОЛОШКИМ (инсектима, глодарима, бактеријама, вирусима, паразитима, гљивицама, или токсинима).

Храна и биљног и животињског порекла може бити контаминирана различитим врстама микроорганизама. Бактеријска контаминација је посебно специфична за домаће производе од млека (сир и кајмак) и јаја, као и за месо и производе од меса. У зависности од врсте хране микробиолошка анализа подразумева испитивање присуства различитих микробиолошких параметара (*Enterobacteriaceae*, *Salmonella* sp. *Escherichia coli*, број *aerobnih* колонija, *plesni* i *kvasci*, *Bacillus cereus*, *Listeria monocitogenes*....). Хемијска контаминација може бити веома разноврсна: тешки метали (олово, жива, арсен, кадмијум, бакар, цинк... Сви тешки метали у

Никола Пашин 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

повећаним концентracијама у односу на оне предвиђене Правилницима могу озбиљно оштетити здравље а симптоми и знаци болести се разликују и зависе од самог тешког метала, начина уноса, унешене количине и дужине уноса-времена као ои од здравственог стања сваког пијединца.), пестициди и то: органохлорни пестициди, органофосфорни пестициди, карбамати, триазини, пиретрини... (симптоматологија тровања зависи од хемијских особина групе пестицида, дужине трајања уноса, унетих концентрација, здравственог стања људи...), антибиотици, хормони и др.

Да би се контролисала здравствена безбедност хране, храна мора да се узоркује на за то прописан начин, транспортује (на прописан начин) до акредитоване лабораторије за микробиолошка и хемијска испитивања хране.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Очување здравља популације града Крагујевца редовном, континуираном, контролом здравствене безбедности хране која се продаје на градским тржницама.

Специфични циљеви:

1. Обезбедити продају здравствено безбедне хране на градским тржницама
2. Смањење алиментарних обољења изазваних микробиолошком контаминацијом хране (млечних производа, јаја, меда, сировог меса и сухомеснатих производа)
3. Смањење алиментарних обољења изазваних хемијском контаминацијом хране тешким металима и пестицидима (воће и поврће)

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2026. годину и то:

1. узорковање хране/намирница на градским тржницама
2. микробиолошке анализе хране и брисева
3. хемијске анализе хране
4. стручно мишљење

Узорковање хране као и план узорковања по месецима ће се спроводити у сарадњи са ЈКП "Шумадија".

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Узорковање хране/намирница на градским тржницама ће се вршити адекватним, стручним методама. Анализе и микробиолошке и хемијске ће се вршити акредитованим лабораторијским методама одговарајућим за сваку врсту узорака. Лекар специјалиста хигијене даје стручно мишљење о здравственој безбедности узорака на основу анализираних параметара и лабораторијских извештаја.

Никола Пашин 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Индикатори који ће се пратити:

1. Број узорака хране/намирница
2. Број микробиолошких анализа
3. Број хемијских анализа

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Смањење броја контаминираних намирница на градским тржницама.
- Смањење броја алиментарних болести изазваних контаминираном храном са тржница
- Боље здравље опште популације

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

- Недостатак финансијских средстава
- Смањени обим продаје млечних и других пољопривредних производа због недостатка продајног простора (Зелена пијаца)

ПРАВНИ ОКВИР

- Закон о јавном здрављу
- Закон о заштити становништва од заразних болести
- Закон о здравственој заштити
- Закон о безбедности хране и бројна подзаконска акта-Правилници

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња стручних служби града Крагујевца и ИЗЈЗ Крагујевац
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице
- Превентивне програме спроводити као редовне радне активности

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Финансијска средства која се потражују од Града Крагујевца за реализацију програма „Контрола здравствене безбедности хране са градских тржница“ у 2026. години износе 893.300,00 динара.

Врста узорака	Врста анализе	Број узорака	Цена по узорку	Укупна цена
Млечни производи	Микробиолошка анализа	44 укупно		230.780,00
Сир		34	5.520,00	187.680,00
Кајмак		10	4.310,00	43.100,00
Воће и поврће	Хемијска анализа: пестициди и тешки метали	31	15.420,00	478.020,00
Месо и прерађевине	Микробиолошка анализа	13 укупно		
Месо		3	3.870,00	11.610,00
Прерађевине		10	4.310,00	43.100,00
Мед	Здравствена безбедност Микробиолошка и физичко-хемијска анализа	3	11.130,00	33.390,00
Јаја	Микробиолошка анализа	20	2.990,00	59.800,00
Брисеви	Микробиолошка анализа	20	1.830,00	36.600,00
Укупно				893.300,00 динара

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМА

1) Лекар специјалисте хигијене - 4
2) Доктор медицине - 2
3) Лекар специјалиста микробиологије - 2
4) Дипломирани хемичар, специјалиста санитарне хемије - 4
5) Дипломирани хемичар - 3
6) Санитарни/ медицински техничар - 9
7) Лабораторијски техничари - 4
8) Хемијски техничар - 6
9) Дипломирани економиста - 1

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

10) Дипломирани правник - 1
11) Економски техничар - 1
12) Перач лабораторијског посуђа - 1

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Проф. др Нела Ђоновић, руководилац Одељења школске хигијене
Института за јавно здравље Крагујевац.

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; в.д.
директора проф. др Снежана Радовановић.

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

**ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА ВОДЕ ЗА ПИЋЕ
ИЗ ЈАВНИХ ЧЕСАМА**

I Доноси се Програм Контрола квалитета воде за пиће из јавних чесама (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2026. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

**СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 50-92/25-I**

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Датум / Date 02.12.2025.

Наш знак / Our ref 09-3345

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ПРОГРАМ

КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА ВОДЕ ЗА ПИЋЕ ИЗ ЈАВНИХ ЧЕСАМА

У Крагујевцу

31.10. 2025.

В.д. директора ИЗЈЗ Крагујевац

Проф. др Снежана Радовановић

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

УВОД

Вода представља једноставно хемијско једињење, стабилан хемијски спој водоника и кисеоника.

Расподела воде на нашој планети је следећа: 97,3% чини слана вода а само 2,7% слатка вода. Иако је од укупне количине слатке воде 77,2% је у вечитом леду на половима и у планинским глечерима, од укупне количине расположиве слатке воде 22,4% су подземне воде, а 0,36% површинске воде. За коришћење је на располагању 1% укупне количине воде на Земљи.

Вода је основна људска потреба. Без хране човек може да издржи 2-3 недеље а без воде 2-3 дана највише. Људски организам је највећим делом сачињен од воде, око 70% организма човека чини вода. Са старењем организма се смањује и проценат воде у телу.

Дневне потребе за водом у зависности од здравственог стања, физичке активности и узраста као и од временских и климатских услова и годишњег доба за здраве људе износе 1,5-3 литара на дан. Вода човеку обезбеђује структуру и грађу и одвијање свих биохемијских и метаболичких процеса у организму. Вода има биолошки, еколошки, епидемиолошки и хигијенски значај. Улоге воде су следеће:

- одржава хидростатски, онкотски и осмотски притисак
- омогућава обављање биохемијских процеса и уклањање штетних супстанци из организма
- при нормалном функционисању здравог организма одржава се стални биланс воде у њему
- вода омогућава одржавање сталне телесне температуре због високог топлотног капацитета (4 пута већи од ваздуха)

Одавање топлоте испаравањем (знојењем) је једини терморегулациони механизам који функционише када сви други откажу (зрачење, кондукција, конвекција).

У води се под утицајем Сунчеве енергије и растворених неорганских материја ствара жива материја која кружи у ланцу исхране (фитопланктон, зоопланктон, виши водени организми итд.).

У води је могућ живот, развој, размножавање и опстанак различитих биолошких чинилаца који могу да утичу на здравље. Водом се могу пренети бактерије, вируси и паразити. Бактерије које се могу пренети водом и доводе до оштећења здравља су: *E. coli*, *Proteus*, *Streptococcus faecalis*, *Bacillus dysenteriae*, *Salmonella typhi*, *Salmonella paratyphi A* и *B*, *Shigellae*, *Vibrio colerae*, *Pasteurella tularensis* и др. Дужина њиховог опстанка у води зависи од биолошке конкуренције, сунчеве светлости, количине органских материја, физичких (нпр. температура) и хемијских (нпр. pH) својстава воде.

Вируси који се могу пренети водом и доводе до оштећења здравља су: *adeno* (31 серотип), *eho* (31 серотип), *coxsaci A* (23 серотипа), *coxsaci B* (6 серотипова), *polio* (3 серотипа), *reo* (3 серотипа), *hepato* (2 серотипа), *cytomegalo* (1 серотип), *norovirus*.

Паразити који се могу пренети водом и доводе до оштећења здравља су: *Entamoeba histolytica*, *Lamblia intestinalis*, *Askaris lumbricoides*, *Trihocefalus*, *Oxyuris vermicularis*.

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

Микроорганизми краће опстају у:

- загађеној води на вишој температури
- при јачем и дужем сунчевом зрачењу
- при мањој количини органских материја
- чешћој промени физичких и хемијских својстава воде

Вода може бити физичко-хемијски неисправна због повећаног или смањеног садржаја одређених хемијских материја. Због повећаног садржаја могу настати: нитрата-метхемоглобинемична, магнезијума-дијареја, детерџената-алергијске реакције, трихалометана, РАН (полициклични ароматични угљ.водоници), РСВ (полихлоровани бифенили)-малигне болести. Због смањеног садржаја могу настати: јод-струма, флуор-зубни каријес, калцијум и магнезијум-болести кардиоваскуларног система.

Према подацима СЗО од болести пренетих водом оболели око 500 милиона људи, а умре око 10 милиона. Процењује се да око 10% болничких кревета користе болесници оболели од болести пренети микробиолошки неисправном водом.

Да би се контролисала хигијенска исправност воде за пиће, вода мора да се узоркује на за то прописан начин, транспортује (на прописан начин) до акредитоване лабораторије за микробиолошка и физичко-хемијска испитивања воде.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Очување здравља популације града Крагујевца редовном, континуираном, контролом хигијенске исправности воде за пиће из јавних чесми.

Специфични циљеви:

1. Обезбедити адекватне информације становништву о хигијенској исправности воде из јавних чесама
2. Смањење алиментарних обољења изазваних употребом хигијенски неисправне воде из јавних чесама

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2026. годину и то:

1. узорковање воде из јавних чесама
2. микробиолошке анализе
3. физичко-хемијске анализе
4. стручно мишљење

Вода ће бити узоркована 2 пута месечно у периоду 01. јануар 2026.-31. децембар 2026. год. и то једном за комплетану анализу, хигијенске исправности воде за пиће (физичко-хемијску и микробиолошку анализу) и једном за микробиолошку анализу, из 11 јавних чесама са

Никола Пашин 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

територије Града Крагујевца: Шумарице, Дивостин, Грујина чесма, Петровац, Бубањ, Капавац, Кошутњак, Теферич, Белошевац, Ждраљница, Буковац.

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Узорковање воде из јавних чесама ће се вршити адекватним, стручним методама. Анализе и микробиолошке и физичко-хемијске ће се вршити акредитованим лабораторијским методама. Лекар специјалиста хигијене даје стручно мишљење о хигијенској исправности узорака воде на основу анализираних параметара и лабораторијских извештаја.

Индикатори који ће се пратити:

1. Број узорака воде
2. Број микробиолошких анализа
3. Број физичко-хемијских анализа

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Смањење броја алиментарних болести изазваних контаминираним водом из јавних чесама
- Боље здравље опште популације

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

- Недостатак финансијских средстава

ПРАВНИ ОКВИР

1. Закон о јавном здрављу Сл. гласник Републике Србије 15/2016
2. Закон о заштити становништва од заразних болести, Сл. гласник бр. 15 од 25. фебруара 2016;
3. Закон о санитарном надзору, Сл. гласник Републике Србије број 125 од 22. новембра 2004;
4. Закон о заштити животне средине, Сл. гласник РС бр. 135/04, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 – одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др. закон и 95/2018 – др. закон;
5. Уредба о Програму здравствене заштите становништва од заразних болести, Сл. гласник РС бр. 22/2016;
6. Правилник о хигијенској исправности воде за пиће, Сл. лист СРЈ бр. 42/98 и 44/99 и Сл. Гласник РС 28/2019;
7. Правилник о начину узимања узорака и методама за лабораторијску анализу воде за пиће, Сл. лист СФРЈ бр. 33/87.

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња стручних служби града Крагујевца и ИЗЈЗ Крагујевац

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840.340667.22

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ КРАГУЈЕВАЦ
INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH KRAGUJEVAC

- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице
- Превентивне програме спроводити као редовне радне активности

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Финансијска средства која се потражују од Града Крагујевца за реализацију програма „Контрола квалитета воде за пиће из јавних чесама“ у 2026. години износе 1.152.360,00 динара.

Врста узорак	Врста анализе	Број узорак	Цена по узорку	Укупна цена
Вода из јавне чесме	Хигијенска исправност воде за пиће (Микробиолошка анализа Физичко-хемијска анализа)	132	6.070,00	801.240,00
Вода из јавне чесме	Микробиолошка анализа	132	2.660,00	351.120,00
Укупно				1.152.360,00

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМА

1) Лекар специјалиста хигијене - 4
2) Доктор медицине - 2
3) Лекар специјалиста микробиологије – 2
4) Дипломирани хемичар, специјалиста санитарне хемије - 2
5) Дипломирани хемичар - 3
6) Санитарни / медицински техничар - 9
7) Лабораторијски техничар - 4
8) Хемијски техничари - 4
9) Дипломирани економиста - 1
10) Дипломирани правник - 1
11) Економски техничар - 1
12) Перач лабораторијског посуђа - 2

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма мр сци. др Мирјана Милосављевић, руководилац Центра за хигијену и хуману екологију Института за јавно здравље Крагујевац

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; в.д. директора проф. др Снежана Радовановић.

Никола Пашић 1, 34000 Крагујевац, тел: 034/504-501, факс: 034/331-344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs жиро рачун: 840-340667-22 ПИБ: 102135344

1 Nikola Pasic Street, 34000 Kragujevac, phone: +381 34 504 501, fax: +381 34 331 344, info@izjzkg.rs
www.izjzkg.rs giro account: 840-340667-22

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16-др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 37. Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Србији за период од 2022. до 2030. године. ("Службени гласник Републике Србије", број 23/22), члана 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У

о приступању изради Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2026. до 2028. године

I Приступа се изради Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2026. до 2028. године.

II Циљ израде Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2026. до 2028. године је израда планског документа којим се унапређује област људских и мањинских права у граду Крагујевцу.

III Ради спровођења ове одлуке, односно спровођења процеса припреме израде Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2026. до 2028. године, Градско веће ће именовати чланове Радне групе за израду Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња.

IV Стручне и административне послове Радне групе обављаће Градска управа за друштвене делатности, а подршку овом процесу пружиће Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља.

V Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 56-4/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16-др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Србији за период од 2022. до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 23/22) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У

о усвајању Трогодишњег извештаја о реализацији Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2022. до 2025. године

I Усваја се Трогодишњи извештај о реализацији Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2022. до 2025. године који је израдила Градска управа за друштвене делатности број: 870/2025-XXV од 12. новембра 2025. године.

II Циљ усвајања Трогодишњег извештаја о реализацији Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2022. до 2025. године, је имплементација Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2022. до 2025. године која је показала значајан напредак у остварењу циљева дефинисаних овим документом.

III Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 56-5/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16-др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 7. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16-испр., 6/20, 47/21, 78/21 и

76/23) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У

о приступању изради

Плана развоја културе града Крагујевца за период од 2026. до 2030. године

I Приступа се изради Плана развоја културе града Крагујевца за период од 2026. до 2030. године (у даљем тексту: План).

II План се израђује у циљу унапређења остваривања општег интереса у култури на територији града Крагујевца, у складу са Законом, а нарочито у циљу:

- јачања улоге културе у развоју града;
- развоја кадрова, инфраструктуре и опремљености установа културе;
- подстицања самосталног културно - уметничког стваралаштва;
- спровођења мера заштите културних добара и
- подстицања, унапређења и стварања услова за развој међународне сарадње.

III Ради спровођења ове одлуке, односно, спровођења процеса припреме израде Плана, Градско веће ће именовати чланове Радне групе за израду овог Плана.

IV Стручне и административне послове Радне групе, обављаће Градска управа за друштвене делатности, а подршку овом процесу пружиће Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља.

V Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 65-2/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 93. став 1 Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, број 129/07, 83/14 – др. закон, 101/16 – др. закон, 47/18 и 111/21 – др. закон) и члана 40. тачка 18. Статута града Крагујевца („Службени лист града

Крагујевца“, број 8/19), уз сагласност Министарства државне управе и локалне самоуправе број 004664012 2025 14800 012 002 015 001 од 25. новембра 2025. године, на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

ОДЛУКУ

о измени Одлуке о одређивању назива улицама и засеокима у насељеним местима на територији града Крагујевца

Члан 1.

У члану 2. Одлуке о одређивању назива улицама и засеокима у насељеним местима на територији града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 27/19, 7/21, 30/22, 33/22, 39/22, 2/23, 8/23, 23/23, 25/23, 30/23, 34/24, 11/25 и 20/25), насељено место Крагујевац, алинеја седма, улица број осамнаест, брише се назив Улице Јована Илића и одређује се назив Улице Др Богдана Милановића.

Члан 2.

Ову одлуку објавити на веб страници града Крагујевца и у "Службеном листу града Крагујевца".

Члан 3.

Овлашћује се Одбор за прописе да утврди и објави пречишћен текст Одлуке о одређивању назива улицама и засеокима у насељеним местима на територији града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 27/19, 7/21, 30/22, 33/22, 39/22, 2/23, 8/23, 23/23, 25/23, 30/23, 34/24, 11/25 и 20/25).

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 015-27/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 36. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 2/23-пречишћен текст) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У
о давању сагласности на Одлуку
Надзорног одбора Јавног комуналног
предузећа Шумадија Крагујевац
број 12-42008 од 10. децембра 2025. године

I Даје се сагласност на Одлуку Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац број 12-42008 коју је Надзорни одбор Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац донео на седници одржаној дана 10. децембра 2025. године.

II Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 023-261/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 45. став 1. у вези члана 66. став 5. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон, 47/18, 111/21 - др. закон), члана 57. и члана 64. став 4. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и чланова 44. и 45. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У
о избору члана Градског већа
за инвестиције и управљање пројектима

I **Марко Јанковић**, дипломирани правник из Крагујевца, **бира се** за члана Градског већа за инвестиције и управљање пројектима, на мандатни период до истека мандата Градског већа, почев од 25. децембра 2025. године.

II Права и дужности из рада и по основу рада члана Градског већа за инвестиције и управљање пројектима у име послодавца – Града Крагујевца, врши Скупштина града, односно радно тело Скупштине – одбор за административна и мандатно-имунитетска питања.

III Доношењем ове одлуке престаје функција Александру Милошевићу, члану Градског већа за инвестиције и управљање пројектима.

IV Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца."

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 112-2308/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 46. и 51.6 Закона о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 81/09-исправка, 64/10-одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13-одлука УС, 50/13-одлука УС, 98/13-одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-др.закон, 9/20, 52/21, 62/23 и 91/25), члана 32. у вези члана 36. Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник Републике Србије“, број 32/19) и члана 40. став 1. тачка 20. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

О Д Л У К У
о изради Измене и допуне Плана генералне
регулације „Насеља Вашариште“

Члан 1.

Одлуком о изради Измене и допуне Плана генералне регулације „Насеља Вашариште“ приступа се изради Измене и допуне Плана генералне регулације „Насеља Вашариште“ („Службени лист града Крагујевца“, број 30/14 и 11/25), у даљем тексту: Измена и допуна Плана.

Члан 2.

Оквирна граница Измене и допуне Плана поклапа се са границом основног Плана који се мења. Укупна површина обухвата Плана је приближно 75,50 ha.

Члан 3.

Плански основ за израду Измене и допуне Плана је Генерални урбанистички план „Крагујевац 2030“ („Службени лист града Крагујевца“, број 24/23), у даљем тексту: ГУП. Предметни план је један од 26 планова генералне регулације, којима је планирано спровођење ГУП-а у оквиру његовог грађевинског подручја.

Члан 4.

Основни принципи планирања, коришћења, уређења и заштите простора су:

- примена савремених принципа у планирању, уређењу и заштити простора;
- заштита јавног интереса;
- унапређење животне средине.

Члан 5.

Визија и циљ израде Измене и допуне Плана је редифинисање правила уређења и правила грађења Плана у циљу омогућавања њихове примене.

Члан 6.

Концепт Измене и допуне Плана обухвата измене у текстуалном делу Плана, пре свега у поглављу **2.3.2. Општа правила уређења и правила грађења**, како би се редифинисала она правила уређења и грађења која су се у пракси показала неприменљивим или недовољно применљивим, а све у складу са поставкама основног Плана и ГУП-а.

Члан 7.

Израда Измене и допуне Плана поверава се Јавном предузећу „Урбанизам“ - Крагујевац (у даљем тексту: обрађивач). Обрађивач је дужан да Нацрт измена и допуна Плана изради у року који не може бити дужи од 12 месеци од дана ступања на снагу Одлуке.

Члан 8.

Средства за израду Измена и допуна Плана обезбеђују се из буџета града Крагујевца.

Члан 9.

Носилац израде Измена и допуна Плана је Градска управа за развој и инвестиције Града Крагујевца, у даљем тексту: Носилац израде.

Носилац израде дужан је да обезбеди прибављање мишљења, услова и сагласности надлежних органа и организација прописаних законом, као и да обезбеди сарадњу и усаглашавање ставова са свим релевантним субјектима планирања.

Члан 10.

Органи, посебне организације, имаоци јавних овлашћења и друге институције, дужни су да на захтев носиоца израде Измене и допуне Плана у року утврђеном Законом о планирању и изградњи, доставе расположиве податке, услове и дигиталне записе, без накнаде.

За потребе израде плана, а на захтев носиоца израде Измене и допуне Плана, надлежни орган из става 1. уступиће копије постојећих катастарских подлога, топографских подлога и катастар подземних инсталација у аналогном и дигиталном облику, без накнаде и у року утврђеним Законом о планирању и изградњи.

Члан 11.

Нацрт измене и допуне Плана биће

изложен на јавни увид сходно члану 516. Закона о планирању и изградњи, у аналогном, као и електронском, односно дигиталном облику на званичној интернет страници града Крагујевца односно у градској управи надлежној за послове урбанистичког планирања (Зграда управе града Крагујевца, Трг слободе 3, I спрат).

Оглас о излагању Нацрта измене и допуне плана на јавни увид биће објављен у средствима јавног информисања и у електронском облику на интернет страници града Крагујевца.

Члан 12.

За потребе израде измене и допуне Плана није потребна израда Стратешке процене утицаја Измене и допуне Плана на животну средину, у складу са Одлуком Градске управе за развој и инвестиције о неспровођењу поступка стратешке процене утицаја на животну средину Измене и допуне Плана генералне регулације „Насеља Вашариште“, број 350- 3439/25-XXIV од 19. децембра 2025. године.

Одлука из става 1. овог члана је саставни део ове одлуке.

Члан 13.

За потребе израде Измене и допуне Плана није потребна израда Студије заштите непокретних културних добара, у складу са Мишљењем Завода за заштиту споменика културе Крагујевац број 3840-02/1 од 18. децембра 2025. године.

Члан 14.

Измена и допуна Плана ће бити израђена у четири примерка оригинала у аналогном и дигиталном облику који ће се по овери чувати у Скупштини града Крагујевца као доносиоцу плана, Градској управи за развој и инвестиције, градској управи надлежној за послове урбанизма и у Јавном предузећу „Урбанизам“ - Крагујевац.

Члан 15.

Ова одлука се објављује у Централном регистру планских докумената и на званичној интернет страници града Крагујевца, након ступања на снагу.

Члан 16.

Одлука ступа на снагу осмог дана од објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 350-3472/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Република Србија
Град Крагујевац
Градска управа за развој и инвестиције
Број: 350-3439/25-XXIV
Датум: 19. децембра 2025. године
Крагујевац

Вршилац дужности начелника Градске управе за развој и инвестиције, на основу члана 9. став 1. и 3. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, број 94/24) и члана 11. став 1. алинеја 4. Одлуке о организацији Градских управа града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 37/21- пречишћен текст и 14/23), по претходно прибављеној сагласности Секретаријата за локални економски развој, привреду, пољопривреду и заштиту животне средине, Одељења за заштиту животне средине број XXIV-02-501-657/25 од 19. децембра 2025. године, доноси:

О Д Л У К У
О НЕСПРОВОЂЕЊУ ПОСТУПКА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ
СРЕДИНУ ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ „НАСЕЉА
ВАШАРИШТЕ“

Члан 1.

Не спроводи се поступак стратешке процене утицаја на животну средину Измене и допуне Плана генералне регулације „Насеља Вашариште“ (у даљем тексту: измена и допуна Плана).

Поступак стратешке процене утицаја на животну средину не спроводи се у складу са чланом 10. став 1. и 2. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, број 94/24), у даљем тексту: Закон.

Члан 2.

Оквирна граница Измене и допуне Плана поклапа се са границом основног Плана који се мења.

Укупна површина обухвата Плана је приближно 75,50 ha.

Члан 3.

Плански основ за израду измене и допуне Плана је Генерални урбанистички план „Крагујевац 2030“ („Службени лист града Крагујевца“, број 24/23), у даљем тексту: ГУП. Предметни план је један од 26 планова генералне регулације, којима је планирано спровођење ГУП-а у оквиру његовог грађевинског подручја.

Члан 4.

Измене и допуне Плана раде се са визијом и у циљу измене и допуне Плана је редефинисање правила уређења и правила грађења Плана у циљу омогућавања њихове примене.

Члан 5.

Основни циљ Извештаја о стратешкој процени ГУП-а на животну средину дефинисан је као заштита природе и основних чинилаца животне средине кроз одрживо коришћење природних ресурса и природних вредности и добара, са циљем

смањења загађења и притисака на животну средину, биодиверзитет и здравље људи. Из основног циља произилазе следећи општи циљеви: заштита основних чинилаца животне средине и то: заштита природних и културних добара, предела и биодиверзитета, заштита од буке, заштита од зрачења, унапређење енергетске ефикасности, унапређење управљања отпадом, управљање ризиком, унаређење еколошке свести и учешћа јавности у доношењу одлука које се односе на заштиту животне средине.

Како Измене и допуне Плана не могу имати утицај на циљеве очувања и целовитост подручја еколошке мреже, нема поступка претходне оцене прихватљивости за Измену и допуну Плана.

Члан 6.

Поступак стратешке процене утицаја на животну средину се не спроводи, јер је на основу карактеристика Измене и допуне Плана из члана 2. ове одлуке (редефинисање правила уређења и грађења која су се у пракси показала неприменљивим или недовољно применљивим, а све у складу са поставкама основног Плана и ГУП-а.) и анализе Критеријума за одређивање могућих значајних утицаја садржаних у Прилогу 1. Закона оцењено је да не постоји могућност значајних утицаја на животну средину. Обзиром да планиране измене и допуне немају значајне утицаје на животну средину и одрживи развој, израда Измене и допуне Плана не подлеже обавези спровођења поступка стратешке процене.

Значај Измене и допуне Плана за заштиту животне средине и одрживи развој, као и проблеми заштите животне средине Измене и допуне Плана и могућности утицаја на ваздух, воде, земљиште, климу, биљни и животињски свет, станишта и биодиверзитет, заштићена природна добра, становништво и здравље, градове и друга насеља, културно-историјску баштину, инфраструктурне, индустријске и друге објекте и друге створене вредности обрађени су у *Извештају о стратешкој процени утицаја Генералног урбанистичког плана „Крагујевац 2030“ на животну средину*.

Карактеристике утицаја вероватноћа, интензитет, сложеност, реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија, кумулативна и синергијска природа утицаја, ризици по људско здравље и животну средину, деловање на области од природног, културног и другог значаја, деловање на угрожене области (прекорачени стандарди квалитета животне средине или граничне вредности, интензивно коришћење земљишта, постојећи ризици, смањени капацитети животне средине, посебно осетљиве и ретке области, екосистеми, биљне и животињске врсте), такође су обрађени у *Извештају о стратешкој процени утицаја Генералног урбанистичког плана „Крагујевац 2030“ на животну средину*.

У *Извештају о стратешкој процени утицаја* Генералног урбанистичког плана „Крагујевац 2030“ на животну средину дефинисани су посебни циљеви Стратешке процене утицаја, према којима је вршена евалуација утицаја припремљених планских решења, а који се тичу Измене и допуне Плана и то:

- очување и унапређење квалитета ваздуха,
- очување квалитета вода и интегрално управљања водама,
- унапређење квалитета земљишта – заштита од загађења и деградације,
- заштита биодиверзитета, заштита предела,
- заштита природних и културних добара,
- заштита од буке у животној средини,
- заштита од штетног зрачења,
- унапређење енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије (рационално коришћење необновљивих извора енергије и природних ресурса),
- унапређење система управљања отпадом,
- смањење вероватноће дешавања свих врста уредних ситуација као и успостављање система управљања ризиком,
- информисаност и едукација становништва и привредних субјеката о значају заштите животне средине, спровођење политике заштите животне средине на свим нивоима.

Дакле, разлози да се не спроводи поступак стратешке процене према критеријумима из члана 6. став 1. Закона, су следећи: утврђено је да Измене и допуне Плана неће у значајној мери утицати на квалитет елемената животне средине и да постоји израђен документ који третира утицај на животну средину предметног простора - *Извештај о стратешкој процени утицаја Генералног урбанистичког плана „Крагујевац 2030“ на животну средину.*

Члан 7.

У складу са чланом 13. Закона, Градска управа за развој и инвестиције прибавила је сагласност Секретаријата за локални економски развој, привреду, пољопривреду и заштиту животне средине, Одељења за заштиту животне средине број XXIV-02-501-657/25 од 19. децембра 2025. године.

Члан 8.

На основу свега претходно изнетог, основни циљеви заштите животне средине наведени у *Извештају о стратешкој процени утицаја* Генералног урбанистичког плана „Крагујевац 2030“ на животну средину биће задржани, а редефинисање правила уређења и грађења неће негативно утицати на животну средину, тако да није потребно спровођење поступка стратешке процене на животну средину Измене и допуне Плана.

Члан 9.

Ова одлука представља саставни део Одлуке о изради Измене и допуне Плана генералне регулације „Насеља Вашариште“.

Члан 10.

Ова одлука ступа на снагу даном ступања на снагу Одлуке о изради Измене и допуне Плана генералне регулације „Насеља Вашариште“.

ВД НАЧЕЛНИКА
Снежана Петровић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 10. став 2. тачка 2. и члана 14. став 1. и став 4. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 30/18), члана 32. став 1. тачка 20. у вези члана 66. став 1. тачка 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, број 129/07, 83/14 - др.закон, 101/16 - др.закон и 47/18 и 111/21-др.закон) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

ЗА К Љ У Ч А К

**о доношењу Програма за подршку
социјалном предузетништву и
социјалној економији града Крагујевца за
период 2026. - 2028. година**

I Доноси се Програм за подршку социјалном предузетништву и социјалној економији града Крагујевца за период 2026. - 2028. година, који је саставни део овог закључка.

II Овај закључак и Програм за подршку социјалном предузетништву и социјалној економији града Крагујевца за период 2026. - 2028. година, објавити у “Службеном листу града Крагујевца”.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 3-10/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

**ПРОГРАМ ЗА ПОДРШКУ СОЦИЈАЛНОМ ПРЕДУЗЕТНИШТВУ И
СОЦИЈАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА ЗА ПЕРИОД
2026 - 2028. година**

- НАЦРТ -

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
октобар 2025. године

Садржај

I	УВОД.....	3
II	ВИЗИЈА.....	5
III	ОПИС ПРОГРАМА.....	5
IV	ПРАВНИ ОКВИР.....	8
V	МЕТОДОЛОГИЈА – ОПИС ПРИКУПЉАЊА И АНАЛИЗЕ ПОДАТАКА.....	10
VI	ЦИЉЕВИ И ЦИЉНЕ ГРУПЕ – РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА.....	12
	SWOT анализа сектора социјалне економије, Крагујевац.....	13
	Резултати анкетирања представника СЕ у Крагујевцу.....	17
	1. Идентификација правног субјекта.....	17
	2. Социјална предузећа и статус социјалног предузетништва.....	17
	3. Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом (ОСИ).....	19
	4. Подршка Града Крагујевац представницима социјалне економије.....	21
VII	ПРОГРАМСКЕ МЕРЕ.....	22
VIII	ИЗБОР ПРОЈЕКТА/КОРИСНИКА, МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА И ИЗВЕШТАВАЊА.....	27
	1. Канали информисања.....	29
	2. Јавна расправа и учешће заинтересоване јавности.....	29
	3. „INFO дан“ за представнике социјалне економије.....	29
	4. Објављивање резултата.....	29
	5. Комуникација током реализације и извештавања.....	29
IX	ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КОРАЦИ У ПРИПРЕМИ, СПРОВОЂЕЊУ И ПРАЋЕЊУ ПРОГРАМА ЗА ПОДРШКУ СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА И СОЦИЈАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ.....	30
X	ЗАКЉУЧАК.....	31

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 7. члана 32. став 1. тачка 4. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. Закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 26. став 1. алинеја 6. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18), члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 120. став 2. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној _____ 2025. године, доноси

ПРОГРАМ ЗА ПОДРШКУ СОЦИЈАЛНОМ ПРЕДУЗЕТНИШТВУ И СОЦИЈАЛНОЈ ЕКОНОМИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА ЗА ПЕРИОД 2026 - 2028. ГОДИНА

I УВОД

Град Крагујевац одликује релативно добра демографска ситуација у погледу кретања броја становника, просечне старости и образовне структуре, у поређењу са Републиком Србијом у целини. Са 171.186 становника Крагујевац је по величини први у Шумадији, а четврти у Републици Србији. Територију града чини 57 насељених места са 78 месних заједница. Од укупног број становника, 146.315 живи у граду док 24.871 становник живи у руралним подручјима¹.

Према подацима Републичког завода за статистику за 2022. годину број особа из осетљивих категорија становништва, теже запосљивих лица и/или лица којима је потребна системска подршка на територији града Крагујевац је²:

- Укупан број особа са инвалидитетом је 16.843 од тога 9.579 жена и 7.264 мушкараца.
- Укупан број младих до 30 година старости, који живе у градским насељима је 46.846, број младих особа женског пола је 23.260 а мушког пола је 23.586
- Укупан број младих до 30 година старости, који живе у руралним подручјима је 7.181 и то 3.467 младих особа женског пола и 3.714 особа мушког пола
- Укупан број особа старијих од 45 година који живе у градским насељима је 69.885 и то 31.764 мушкараца и 38.121 жена
- Укупан број особа старијих од 45 година који живе у руралним подручјима је 13.680 и то 6.766 мушкараца и 6.914 жена

Социјална економија и социјално предузетништво представља значајну развојну могућност за ангажовање осетљивих категорија друштва на локалу.

¹ Републички завод за статистику, попис 2022. године

² Републички завод за статистику,

Представнике Социјалне економије (СЕ) груписали смо у три категорије: субјекти који су формално стекли статус социјалног предузетништва, социјална предузећа која послују у складу са Законом о социјалном предузетништву али још формално нису стекла статус и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом (ОСИ).

Социјална предузећа и предузећа за професионалну рехабилитацију ОСИ основана су са циљем да обављањем привредне делатности допринесу решавању одређених изазова са којима се суочава локална заједница.

Представници СЕ често делују на локалном нивоу и могу допринети развоју локалних тржишта и стварању нових радних места а имају и тенденцију да се фокусирају на одрживе праксе, било да је реч о заштити животне средине, руралном развоју, интеграцији особа из осетљивих категорија друштва, друштвеној одговорности или етичком пословању.

Сходно томе, најзначајнији саговорник представника СЕ на локалу је локална самоуправа. Са друге стране, локална самоуправа може играти кључну улогу у едукацији грађана о предностима социјалне економије, што може довести до веће подршке и ангажмана заједнице у таквим иницијативама. Пружајући подршку представницима СЕ локалне власти омогућавају ефикасније решавање специфичних друштвених проблема, као што су незапосленост, образовање, ментално здравље, приступ основним услугама кроз координацију ресурса и стратешке иницијативе.

Полазна основа за израду Програма за подршку социјалног предузетништва и социјалне економије града Крагујевца за период 2026- 2028. година (у даљем тексту: Програм), је и Споразум о сарадњи који је Град Крагујевац потписао са Привредном комором Србије у оквиру пројекта „Унапређење развоја социјалне економије ангажовањем локалних јавних власти у екосистему социјалних предузећа која подржавају инклузивније тржиште рада у Дунавском региону“, (Danube4SEcosystem).

Град Крагујевац је постао Придружени стратешки партнер, како би се упознали са регионалном и ЕУ праксом о алатима и средствима подршке социјалном предузетништву и начинима сарадње. Такође, како да спроведу Закон о социјалном предузетништву и како да прилагоде локалну подршку сектору МСП потребама социјалних предузећа, поштујући законски оквир развој социјалног предузетништва.

Израда и спровођење Програма засниваће се на принципима ефикаснијег коришћења јавних средстава усмеравањем подршке ка решавању унапред дефинисаних проблема представника социјалне економије на локалу, утврђене Анализом потреба сектора социјалне економије на територији града Крагујевца.

II ВИЗИЈА

Град Крагујевац, тежи да буде покретач позитивних промена, и да развија отворен, инклузиван и отпоран екосистем у коме социјални предузетници имају кључну улогу у унапређењу квалитета живота свих грађана. Град који активно подржава иновативне моделе пословања који комбинују друштвени утицај, економску одрживост и заједнички развој.

Кључне вредности које град Крагујевац кроз Програм жели да промовише су:

Друштвена инклузија - Град промовише равноправност, смањује сиромаштво и подстиче запошљавање маргинализованих група.

Подршка иновацијама - Отвореност ка новим идејама које доносе друштвене користи, уз подршку кроз инкубаторе, фондове и менторство.

Еколошка одрживост - Подстицање предузећа која брину о очувању ресурса, циркуларној економији и борби против климатских промена.

Локална сарадња - Успостављање партнерства између јавног сектора, цивилног друштва, образовних институција и приватног сектора.

Транспарентност и партиципација - Грађани учествују у обликовању локалних политика које утичу на заједницу, укључујући оне које подржавају социјално предузетништво.

III ОПИС ПРОГРАМА

Програм треба да одговори на потребе представника социјалне економије, да отклони тренутне проблеме са којима се они суочавају и да створи подстицајно окружење за њихов даљи развој као и за оснивање нових социјалних предузећа у складу са вредностима и визијом града Крагујевца. Успостављање оваког програма је од посебног значаја, јер социјална предузећа имају за циљ да решавају друштвене и еколошке изазове кроз тржишно одрживо пословање, али упркос свом потенцијалу, ова предузећа често се суочавају са препрекама као што су: ограничен приступ финансијама, недовољна пословна знања и вештине, недостатак менторства и стручне подршке, недовољна видљивост и умрежавање, неразумеваше социјалног предузетништва од стране јавности и институција. Успостављање програма акцелерације и инкубације обезбеђује циљану подршку у раним и развојним фазама њиховог пословања, чиме се повећава њихова одрживост, друштвени утицај и капацитет за отварање радних места, посебно за осетљиве друштвене групе.

Програм је осмишљен као систематски, дугорочан и вишеслојан, који обухвата и почетну и напредну фазу развоја социјалних предузећа. Циљ програма је да се ојачају капацитети социјалних предузећа за пословање, раст и утицај, повећање броја одрживих и успешно позиционираних социјалних предузећа, као и стварање подстицајног екосистема за социјално предузетништво.

Како је овај сектор привреде на самом почетку уз велики потенцијал да допринесе и побољша економске процесе специфичног сегмента друштва, Програм мора да обезбеди и пружи подршку представницима социјалне економије, како би се они развили и испунили свој

потенцијал. Важно је истаћи да се делањем представника социјалне економије остварују социјална, културна, економска и радна укљученост припадника друштвено осетљивих група.

За традиционалне бизниси је важна информација да се остваривањем сарадње са представницима социјалне економије испуњавају се Циљеви одрживог развоја, а нарочито циљеви: СДГ – 1 Свет без сиромаштва, СДГ – 2 Свет без глади СДГ – 5 родна равноправност СДГ – 8 Достојанствен рад и економски раст, СДГ – 10 смањење неједнакости. Истовремено, подижете свест и агенду друштвено одговорног пословања на виши ниво, реализујући додатне активности које могу постати део извештаја о одрживом пословању.

Имајући у виду наведено, Програм подржава реализацију следећих целина:

- **Информисање и едукација** које би подразумевале кампање за промоцију социјалног предузетништва (радионице, догађаји, медијски садржај); Обуке и тренинзи о развоју пословног модела, финансијама, утицају, маркетингу; Едукација традиционалних бизниса и јавног сектора о бенефиту који могу да остваре сарадњом са предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ. Мапирање субјеката социјалне економије на локалу у циљу њихове веће видљивости и креирање регистра/листе представника СЕ на локалу.
- **Подршка у оснивању и развоју** које би се фокусирале на пружање подршке и организација обука за друштвено и економско извештавање које је неопходно представницима социјалне економије како би стекли статус, организација обука и тренинга за подизање пословних вештина представника СЕ, менторски програми у партнерству с успешним предузетницима и стручњацима; као и на развој програма акцелерације и инкубације намењени социјалним предузећима.
- **Финансијска подршка** би омогућити приступ програмима за субвенционисање набавке машина и опреме за субјекте социјалног предузетништва и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ.
- **Мреже и партнерства** тојест на формирање градске мреже социјалних предузетника; Повезивање са националним и међународним мрежама, као и партнерством са приватним сектором за развој заједничких иницијатива
- **Приступ тржишту** кроз обуке наручиоца у поступцима јавних набавки за веће учешће резервисаних, социјалних и зелених јавних набавки у поступцима јавних набавки/процентуално учешће социјалних елемената у јавним набавкама, подршка социјалним предузећима да учествују у сајмовима и промоција локалних социјалних предузећа.

Град Крагујевац ће приликом доношења годишње одлуке одредити приоритетне мере у складу са потребама представника социјалне економије.

Представници социјалне економије који су у поступку јавног позива изабрани за доделу средстава, а износ средстава се одређује у апсолутном износу уз поштовање правила кумулације државне помоћи, односно узима се у обзир претходно одобрена државна помоћ за исте оправдане трошкове, дужни су да доставе изјаву.

Програм се односи на све оне који по Закону о социјалном предузетништву могу да стекну статус социјалног предузетништва. Статус социјалног предузетништва у складу са овим законом може стећи: **предузетник који води пословне књиге** у складу са прописима о рачуноводству, односно **предузетник који није паушално опорезован**,

привредни субјект и субјект цивилног сектора Наведени субјекти морају бити регистровани за обављање привредне делатности и да својим актом прихвате да³:

- остварује једну или више друштвених улога у складу са чланом 5. овог закона,
- послује у једној или више области у складу са чланом 7. овог закона,
- управљање врше у складу са ограничењем прописаним чланом 12. овог закона,
- буду обвезници извештавања у складу са чланом 13. овог закона.

Овим програмом не обухвата се подршка представницима социјалне економије и привредним субјектима који су у поступку поврата државне помоћи у складу са Законом о контроли државне помоћи, као ни привредним субјектима у чијој структури власништва учешће има Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе .

Подршка се не пружа ни представницима социјалне економије ни привредним субјектима којима је у року од две године пре подношења пријаве за доделу средстава изречена правоснажна мера забране обављања делатности, а уколико послује краће од две године, да није изречена правоснажна мера забране обављања пословне делатности за укупна период пословања.

Поред тога подршка се не пружа ни представницима социјалне економије ни привредним субјектима чији су власници и одговорна лица правоснажно осуђивана и против којих се води поступак за кривична дела против привреде.

Анализа очекиваних ефеката мора приказати да субјект социјалне економије и социјалног предузетништва обавља послове у различитим областима којима се доприноси остварењу друштвене улоге социјалног предузетништва, а нарочито обавља делатности којима се омогућава остварење социјалне, културне, економске и радне укључености припадника друштвено осетљивих група и задовољење њихових других специфичних потреба, као и остварење других идентификованих општих интереса унутар локалне заједнице и на републичком нивоу (Члан 7 Закона⁴).

Такође, мериће се испуњеност члана 5 Закона у коме је дефинисано да је социјално предузетништво усмерено на решавање друштвених проблема у циљу повећања социјалне кохезије и развоја друштва. Социјално предузетништво јесте пословање у коме се остварена добит улаже у интеграцију друштвено осетљивих група, заштиту животне средине, рурални развој, образовање, културу, социјалне иновације и друге области од ширег друштвеног интереса.

Социјално предузетништво се нарочито остварује кроз:

1. производњу добара и пружање услуга (социјалних, образовних, здравствених и др.), у складу са овим законом;
2. радну интеграцију, у складу са овим законом;
3. пословање које доприноси одрживом развоју девастираних подручја и локалних заједница;

³ <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-socijalnom-preduzetnistvu.html>

⁴ <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-socijalnom-preduzetnistvu.html>

4. пословање којим се решавају проблеми у другим областима од општег интереса.

Град Крагујевац ће за трогодишњи Програм издвојити средства у минималном износу од 10,000,000.00 динара. Средства ће се троши по принципу прве године 2,000,000.00 динара у првој години, 3,000,000.00 динара у другој години, и 5,000,000.00 динара у трећој години. Град Крагујевац ће узимати у обзир приоритетне мере у складу са потребама представника СЕ пре доношења годишње одлуке.

Град Крагујевац ће водити евиденције о додељеним средствима и изабраним корисницима које ће у складу са правилима за доделу државне помоћи достављати податке Комисији за контролу државне помоћи. Поред наведеног Програмом се одређује начин избора пројекта/корисника, механизми за праћење и извештавање.

IV ПРАВНИ ОКВИР

Директни правни оквир који је потребан за доношење Програма чине Закон о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), Закон о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 – др.закон, 101/2016 – др. закон, 47/2018 и 111/2021 – др. закон), Закон о улагањима ("Службени гласник Републике Србије", број 89/2015 и 95/2018), члан 8. Закона о контроли државне помоћи ("Службени гласник Републике Србије", број 73/19), да није овако Уредба о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник Републике Србије", број: 13/10, 100/11, 91/12, 37/13, 97/13 и 119/14), Закон о социјалном предузетништву "Службени гласник Републике Србије" број 14/2022), који у члану 8. дефинише ко може да стекне статус социјалног предузетништва, а самим тим и да буде корисник Програма, Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом "Службени гласник Републике Србије" број 36/2009, 32/2013 и 14/2022 - др. закон), као и Статут града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број: 8/19),

Индиректни правни оквир чине: Закон о привредним друштвима ("Службени гласник Републике Србије", број 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021); Закон о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, "Службени лист СРЈ", број 31/93, "Службени лист СЦГ", број 1/2003 - Уставна повеља и "Службени гласник Републике Србије", број 18/2020); Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја ("Службени гласник Републике Србије", број 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 и 105/2021); Закон о регионалном развоју ("Службени гласник Републике Србије", број 51/2009, 30/2010 и 89/2015 - др. закон); Правилник о стандардима повољног окружења у ЈЛС.

Подзаконски акти који се морају узети у обзир приликом креирања Програма су: Уредба о условима прибављања и отуђења непокретности непосредном погодбом и давања у закуп ствари у јавној својини, односно прибављања и уступања искоришћавања других имовинских права, као и поступцима јавног надметања и прикупљања писмених понуда („Службени гласник РС", број 16/18); члан 9. Уредбе о условима, начину и поступку под којима се грађевинско земљиште у јавној својини може отуђити или дати у закуп по цени мањој од тржишне цене, односно закупнине или без накнаде, као и услове, начин и поступак размене непокретности („Службени гласник РС", бр. 61/15, 88/15, 46/17, 30/18 и 53/21);

Уредба о правилима и условима за доделу помоћи мале вредности - де минимис помоћи („Службени гласник РС“, број 23/21); Уредба о условима и критеријумима усклађености регионалне државне помоћи („Службени гласник Републике Србије“, број 17 од 28. фебруара 2025.); Уредба о условима и критеријумима усклађености хоризонталне државне помоћи („Службени гласник РС“, број 62/21), Уредба о условима, критеријумима и поступку за остваривање права на доделу средстава за подстицање развоја социјалног предузетништва („Службени гласник Републике Србије“, број 18/2024).

Усклађеност правног оквира града Крагујевца постоји и дефинисана је кроз Статут града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број: 8/19) и члана 120. став 2. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 24/14-пречишћен текст), којим је уређена надлежност општине да доноси и реализује програме за подстицање локалног економског развоја, предузима активности за одржавање постојећих и привлачење нових инвестиција и унапређује опште услове пословања.

Правни оквир којим се дефинишу правила за доделу државне помоћи садржан је у Закону о контроли државне помоћи, Уредби о условима и критеријумима усклађености регионалне државне помоћи, Уредби о правилима и условима за доделу државне помоћи мале вредности (де минимис помоћ), Уредба о условима и критеријумима усклађености хоризонталне државне помоћи.

Наведене уредбе упућују на то које би се мере могле предузети као подршка социјалном предузетништву и социјалној економији тачније утиче на дефинисање програмских мера, одређује максималне износе подстицаја по кориснику, намећу обавезу поштовања правила кумулације државне помоћи, одређује обавезу доказивања доприноса економском развоју, уређује оправданетрошкове, прописују обавезу надзора над додељеним средствима, као и секторе/делатности којима се може доделити државна помоћ.

- **Национални стратешки оквир**

Национални стратешки оквир подразумева анализу националних докумената које се баве развојем сектора МСПП и сродних докумената којима се утиче на развој конкурентности привреде и индустрије уопште у циљу повезивања са локалним стратешким оквиром. Тако, анализа националног стратешког оквира обухвата МСПП Стратегија и акциони план 2023-2027 („Службени гласник Републике Србије“, број 30/18), кроз **Општи циљ 1: Сектор МСПП као носилац убрзаног одрживог економског, друштвеног и инклузивног развоја РС и Посебни циљ 1: Предузетнички екосистем – Унапређено оперативно окружење и смањене препреке за пословање МСП (Мера 1.3. Јачање капацитета институција за подршку МСПП и дијалога за развој са МСПП), Посебни циљ 2: Иновативан, зелени и на дигитализацији заснован развој – оснажен сектор МСПП за дигиталну трансформацију и примену иновативних и зелених решења (Мера 2.1. Унапређење иновативних капацитета МСП и Мера 2.2. Подршка МСПП за примену зелене агенде у пословању), Посебни циљ 3: Конкурентан МСПП сектор – Ојачана конкурентност МСПП на домаћем и страном тржишту (Мера 3.1: Подршка МСПП за јачање капацитета за управљање људским капиталом, Мера 3.2 Интензивирање подршке за инвестирање, приступ финансирању и реализација финансијских трансакција МСПП кроз постојеће и нове програме, Мера 3.3 Подршка МСПП за ширења на нова тржишта, Мера 3.4 Промовисање пословног повезивања МСПП и Мера 3.5 Јачање отпорности МСПП на кризе) и Посебни циљ 4: Инклузиван сектор МСПП – Ојачана предузетничка иницијатива и већа шанса за улазак у предузетништво за различите циљне групе (Мера 4.1 Подстицање**

предузетничког духа и подршка почетницима у бизнису и **Мера 4.2:** Интензивирање подршке већој инклузивности развоја МСПП).

Поред тога, анализа националног стратешког оквира обухвата и Стратегију индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 35/2020) у ширем смислу будући да су њени циљеви - **Посебни циљ 5:** Трансформација индустрије од линеарног ка циркуларном моделу.

▪ Локални стратешки оквир

Будући да је циљ анализе стратешког оквира био у томе да се анализирају међусобне везе и циљеви националног и локалног стратешког оквира, анализа усклађености локалног стратешког документа је указала да постоји локални стратешки документ – План развоја града Крагујевца 2021 – 2031. година, који се у великој мери наслања на горе поменуте стратегије, односно поштује начело конзистентности и усклађености, што подразумева међусобну усклађеност јавних политика, усклађеност планских докумената по форми, садржају и терминологији, усклађеност хијерархијски нижих планских докумената са хијерархијски вишим планским документима, усклађеност планских докумената са преузетим међународним обавезама, као и усклађеност прописа са усвојеним планским документима и периодом од 10 година што је у складу са Законом о планском систему.

План развоја града Крагујевца 2021 - 2031. дефинише следеће циљеве и мере: у оквиру Приоритета 1 – Смањење незапослености: 1.1 Унапредити инвестициони амбијент у граду, 1.2 Подизање нивоа конкурентности и иновативности локалне привреде, као и Приоритета 2 – Инфраструктура у градском и сеоском подручју и Приоритета 3 - заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса. Град је Планом развоја утврдио и посебне циљеве који дефинишу шта је од значаја за развој и подстицање предузетништва. У оквиру стратешког циља 1.1 Унапређење инвестиционог амбијента у граду дефинисан је циљ 1.1.3 Промоција и примена сарадње науке, привреде и образовања. У оквиру стратешког циља 1.2 Подизање нивоа конкурентности и иновативности локалне привреде утврђен је циљ 1.2.1 Подстицај оснивању и развоју пословања МСПП – финансијске и нефинансијске мере подршке.

У Приоритету III, План развоја препознаје социјално предузетништво у тачки 3.4.3. „Развијање социјалног предузетништва“. У опису приоритета и циљева постоји дефинисан буџет и индикатор „оснивање 2 социјална предузећа“, а овај Програм представља један од кључних инструмената локалне политике којим град Крагујевац доприноси остварењу наведеног индикатора, развоју социјалне економије и јачању инклузивног локалног раста.

V МЕТОДОЛОГИЈА – ОПИС ПРИКУПЉАЊА И АНАЛИЗЕ ПОДАТАКА

Структура Програма за подршку социјалног предузетништва и социјалне економије заснована је на одредбама Закона о планском систему, на Анализи потреба сектора социјалне економије у Крагујевцу која је спроведена током 2025. године, као и на Плану развоја града Крагујевца 2021-2031. година. Програм треба да постигне резултате и да најефикасније мере које ће задовољити потребе представника социјалне економије.

Структура Програма садржи: 1. Увод/визија, објашњава основу идеју подршке и посвећености развоју социјалног предузећа и социјалне економије; 2. Опис програма – кратак опис садржине Програма; 3. Правни основ и сврха – наведени релевантни закон, уредбе, стратегије и сл.; 4. Методологија – опис поступка прикупљања и анализе података; 5. Анализа привреде – објашњава тренутно стање привреде, доводи у корелацију демографске и привредне околности, даје опис заступљених сектора и сл.; 6. Циљеви – општи (допринос економском развоју) и специфични (дају основ за разраду мера ПСПС-а); 7. Циљне групе – ше кориснике; 8. Механизми доделе и праћења трошења средстава – укључују образовање Комисије за доделу, доношења пословника, дефинисање критеријума за избор пројеката; механизми праћења обухватају образовање Комисије за надзор, обавеза корисника да подноси редовне извештаје; 10. Институционални кораци у припреми, спровођењу и праћењу Програма – опис корака и процедуре усвајања, одлуке, пријава која се подноси Комисији за контролу државне помоћи, процедура након добијања решења Комисије за контролу државне помоћи, јавна расправа и др. 11. Закључак.

Програм је израђен на основу проблема које су идентификовали представници социјалне економије (анкетирани групе), у том смислу препознати су проблеми које су све групе именовале: мапирање субјеката социјалне економије на локалу у циљу њихове веће видљивости, креирање регистра/листе представника СЕ на локалу (Крагујевац), презентовање СЕ и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ на званичном сајту града (нпр. ако постоји део на сајту на којем је представљен привредни потенцијал да посебан сегмент буде посвећен социјалној економији), омогућити приступ програмима за субвенционисање набавке машина и опреме за субјекте социјалног предузетништва и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ, субвенционисање учешћа представника СЕ на сајмовима (који се организују на локалном и националном нивоу), утврђивање мера за подстицање запошљавања теже запошљивих категорија незапослених, и друго.

Програм има за циљ да помогне представницима СЕ и социјалним предузећима у реализацији различитих активности које се односе на широк дијапазон подршке, од добијања статуса социјалних предузећа до редовних месечних активности привредног типа, укључујући и већу промоцију са стране локалне самоуправе, које ће допринети унапређењу конкурентности представника социјалне економије, активности мањих улагања, активности умрежавања, и тако даље.

Програмом нису обухваћена питања обезбеђивања квалитетне радне снаге с обзиром да се овим проблемом локална самоуправа бави у оквиру Програма запошљавања, као и у другим поступцима и процедурама.

Имајући у виду све наведено, полазна основа за израду Програма је садржана у документу Анализа потреба сектора социјалне економије у Крагујевцу, као на основу закључцима са радног састанка са представницима социјалне економије који је одржан 14. маја 2025. године.

За израду Програма посебно је важна чињеница да је Анализа утврдила постојање више актера социјалне економије, од представника цивилног друштва, агенција, комора до јавних предузећа плус регулаторно окружење. Ове информације су на важне због

разумевања комплексности екосистема у коме се социјална економија дешава, као и комплексности услова у којима послују социјална предузећа. То све утиче на потребе и могућности подршке социјалних предузећа дајући им шансу да се трајно позиционирају на тржишту поштујући и водећи своје пословање у законским оквирима.

Дакле, израда Програма одређена је регулаторним оквиром, подршком коју пружају институције и агенције, као и карактеристикама локалног пословног окружења. Говорећи о „регулаторном окружењу“ Програм је омеђен прописима који омогућавају локалној самоуправи да га процедурално донесе и спроведе, затим правилима за контролу државне помоћи која утичу на његову садржину, као и другим прописима који се преклапају и чине правни основ за доношење Програма.

Јединице локалне самоуправе као део јединственог интегралног државног система трпе узрочно-последичне утицаје „институција и агенција подршке“. То је посебно видљиво у случају примене правила кумулације државне помоћи, које упозорава све даваоце државне помоћи на опрез приликом доделе средстава⁵.

VI ЦИЉЕВИ И ЦИЉНЕ ГРУПЕ – РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА

Основни циљ Програма је унапређење амбијента за развој социјалне економије и подршка за оснивање, као и стицање статуса социјалног предузетништва. Социјална економија, социјално предузетништво, представља значајну развојну могућност за ангажовање осетљивих категорија друштва на локалу.

Социјална економија у Крагујевцу има изражен потенцијал јер град већ има развијен цивилни сектор, активне задруге и удружења, као и постојећа предузећа за професионалну рехабилитацију, што ствара добру основу за даљи развој социјалног предузетништва.

Социјално предузетништво

За прикупљање потребних информација и смерница на који начин да се унапреди амбијент за раст пословања представника социјалне економије (СЕ) на територији града Крагујевца израђен је електронски упитник. Анкета је намењена представницима СЕ који су груписани у три категорије: субјекти који су формално стекли статус социјалног предузетништва, социјална предузећа која послују у складу са Законом о социјалном предузетништву али још формално нису стекла статус и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом (ОСИ).

Упитник је конципиран као кратак инструмент који даје основ у ком правцу треба размишљати о фокусираној подршци која ће се наћи у програму Града Крагујевца, а обухвата две области – општи подаци о представницима СЕ и предлози подршке локалне самоуправе која би

⁵ Кумулација представља збир додељене државне помоћи која има јединствен циљ и намену независно од врсте, инструмента доделе и даваоца државне помоћи (члан 7. Закона о контроли државне помоћи – Сл. гласник РС број 73/19)

могла да унапреди њихово пословање. Анкета/упитник је анонимна, а укупан број представника СЕ који су учествовали у попуњавању Упитника је 10 (десет).

Креирању упитника претходила је SWOT анализа помоћу које су дефинисане снаге, слабости, претње и шансе Града Крагујевац везано за подршку представницима СЕ.

Резултати SWOT анализе и упитника допринеће креирању смерница за доносиоце одлука на локалу, односно, које мере и активности би Програм требало да садржи како би се унапредио регулаторни оквир за пословање представника СЕ на територији града Крагујевца.

SWOT анализа сектора социјалне економије, Крагујевац

SWOT анализа даје увид у снаге, слабости, претње и шансе Града Крагујевац везано за подршку представницима социјалне економије.

SWOT анализа	
Снаге	Слабости
✓ Закон о социјалном предузетништву ✓ Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом ✓ Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022-2026.године	✓ Институционална подршка развоју СЕ није развијена на државном нивоу, као ни на нивоу локалне самоуправе (нису усвојени подзаконски акти за спровођење усвојених закона и др)
✓ Савет за социјално предузетништво у оквиру Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ✓ Удружење предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом Републике Србије – УИПС	✓ Локална самоуправа нема потребна знања/искуства у креирању специјализованих програма за развој СР
✓ Уредба о условима, критеријумима и поступку за остваривање права на доделу средстава за подстицање развоја социјалног предузетништва на републичком и локалном нивоу	✓ Непоседовање списка/листе представника СЕ на локалном нивоу (Крагујевац)
✓ Први подстицајни фонд за особе са инвалидитетом у Србији основан је јуна 2024. године (добар пример сарадње Града Крагујевац и донатора и организација које доприносе инклузији особа из осетљивих категорија друштва)	✓ Локални план акције (ЛПА) не прати систематски и континуирано пословање и потребе сектора СЕ, нити је на националном нивоу успостављен одржив и транспарентан институционални оквир за планирање и праћење спровођења јавних

✓ Локални акциони план за унапређење положаја особа са инвалидитетом на територији града Крагујевца	политика у области социјалне економије.
Шансе	Претње
✓ Држава/локална самоуправа помера нагласак са програма социјалне заштите на оснаживање социјалних предузећа и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ	✓ Недостатак сарадње између различитих министарстава (ова тема би требало да буде свеобухватна) – то узрокује недовољно ангажовање локалних самоуправа да допринесу овој теми
✓ Сарадња Града Крагујевац са Привредном комором Србије у креирању локалног програма подршке за представнике СЕ	✓ Ризик да донатори повуку своја средства и онемогуће рад Подстицајног фонда за особе са инвалидитетом
✓ Жене које се баве старим занатима у руралним подручјима Крагујевца показале су интересовање за стицање статуса социјалног предузетништва	✓ Ризик да Национални програм развоја социјалног предузетништва не буде усвојен
✓ Предлог средстава за буџет Града Крагујевац за 2026. годину за развој социјалног предузетништва	
✓ Мере за подстицање запошљавања особа са инвалидитетом обухватају саветодавни рад и новчану стимулацију за послодавце који запошљавају особе са инвалидитетом.	
✓ Уговори о пословно - техничкој сарадњи са предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ обезбеђује значајне бенефите за традиционалне бизнисе и локалне самоуправе	
✓ Инкубатори и предузетнички центри који омогућавају социјалним предузећима, субјектима социјалног предузетништва приступ ресурсима као што су бесплатни канцеларијски простори, менторинг, правна и рачуноводствена помоћ, што олакшава њихову пословну интеграцију у заједницу	

✓ Партнерства локалне самоуправе са представницима СЕ која нуде услуге за старије особе, особе са инвалидитетом или децу са специјалним потребама, узимајући у обзир да могу да понуде дневне боравке, асистенцију у кући или друге услуге социјалне помоћи – деинституционализација услуга социјалне заштите у циљу већег ангажовања представника СЕ	
--	--

SWOT анализа има за циљ да идентификује унутрашње и спољне факторе који су повољни тојест неповољни за реализовање циљева пројекта. *Снаге и Слабости* су интерни фактори и на њих у овом случају Град Крагујевац може да утиче, док су *могућности и претње* екстерни фактори на које Град не може да утиче, али праћењем истих може да искористи шансе односно избегне претње.

Снаге

Усвојени су најважнији закони за развој СЕ - Закон о социјалном предузетништву и Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом. На основу Закона о социјалном предузетништву формиран је Национални савет за социјално предузетништво. Савет ће израдити Национални програм за развој социјалног предузетништва као кључни документ који ће дефинисати оквир за креирање специфичних програма за социјална предузећа на локалном нивоу.

Важно је нагласити да Град Крагујевац има добре односе и сарадњу са организацијама и институцијама међу којима су Национална служба за запошљавање, Привредна комора Србије, Фондација Ана и Владе Дивац, донатори и други релевантни актери који могу да допринесу развоју сектора СЕ. Сарадња са пословном заједницом им је помогла да оснују први Подстицајни фонд за особе са инвалидитетом у Србији.

Слабости

Неразвијена институционална подршка развоју сектора СЕ на државном и локалном нивоу и одсуство системског и континуираног праћења пословања и потреба сектора СЕ су главне слабости. Такође, непостојање списка/листе представника СЕ на локалном нивоу (Крагујевац) демотивише интересовање Града Крагујевац да допринесе овој теми и изгради своје интерне капацитете/знања о СЕ.

Шансе

Постојеће мере Националне службе за запошљавање за подстицање запошљавања особа са инвалидитетом помажу Граду Крагујевац да мотивише традиционални сектор и представнике СЕ да запошљавају особе са инвалидитетом.

У руралним подручјима града Крагујевац жене које се баве старим занатима показале су интересовање за стицање статуса социјалног предузетништва. Мотивишући их да послују као социјална предузећа град Крагујевац допринеће решавању одређених изазова на локалу као што су: смањење броја незапослених из осетљивих група (повећаће се број samozапослених и запослених особа из осетљивих група становништва), економски развој руралних подручја итд.

Оснивање инкубатора/предузетничког центра омогућило би социјалним предузећима, субјектима социјалног предузетништва приступ ресурсима као што су бесплатни канцеларијски простори, менторинг, правна и рачуноводствена помоћ, што би олакшало њихову пословну интеграцију у заједници.

Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници даје оквир за деинституционализацију услуга социјалне заштите и склапање партнерства између локалне самоуправе и представника СЕ у циљу побољшања приступа социјалним услугама, оснаживања локалних заједница и омогућавања бољег одговора на специфичне потребе грађана на локалном нивоу.

Да је препознат значај сектора СЕ указује чињеница да је Град Крагујевац предложио да се у буџету Града Крагујевац издвоје средства за развој социјалног предузетништва. Како би стекли релевантна знања у овој области, представници Града Крагујевац су показали интересовање да учествују у пројектним активности Д4СЕЕ пројекта који спроводи Привредна комора Србије (ПКС) и на тај начин добију подршку ПКС у креирају мера/активности у оквиру Програма за локални економски развој за развој СЕ.

Претње

Као главне претње које могу демотивисати Град Крагујевац да се више посвети унапређењу оквира за пословање представника СЕ су ризик да Национални програм за развој социјалног предузетништва не буде усвојен у блиској будућности. Такође, претња је и повлачење донатора који су иницијатори и који финансирају Фонд за особе са инвалидитетом у Србији.

Резултати анкетирања представника СЕ у Крагујевцу

1. Идентификација правног субјекта

1. Да ли своју организацију/предузеће сврставате у неку од категорија социјалне економије?

10 responses

- Subjekt socijalnog preduzetništva
- Socijalno preduzeće
- Preduzeće za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa...
- Organizacija koja u budućnosti planira...
- samo udruženje koje zapošljava osobe...
- organizacija civilnog društva
- NE
- Mi smo udruženje građana koje zagov...
- udruženje za osobe sa invaliditetom h...

Од 10 правних субјеката који су попунили упитник три су регистрована као предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ; четири организације цивилног друштва које доприносе интеграцији особа из осетљивих категорија друштва; једно удружење које запошљава особе са инвалидитетом преко јавних радова; једно предузеће које се сврстава у категорију социјалног предузећа. Упитник је попунило и једно удружење грађана које заговара развој социјалног предузетништва у локалној заједници и подржавају пре свега удружења грађана која окупљају особе са инвалидитетом, а која уједно имају потенцијала и желе да се баве социјалним предузетништвом.

2. Социјална предузећа и статус социјалног предузетништва

Усвајањем Закона о социјалном предузетништву (Закон) социјална предузећа постају видљивија као и други правни субјекти који послују на тржишту у складу са економским принципима пословања, односно, производе производе и пружају услуге којима додату вредност даје обављање делатности која доприноси решавању одређених изазова у друштву.

Статус социјалног предузетништва могу да стекну предузетници који воде књиге, привредна друштва и представници цивилног сектора који обављају економску делатност уколико задовоље критеријуме дефинисане Законом. Заправо, нема ограничења у погледу правне форме, битно је да задовоље критеријуме дефинисане Законом а то су:

- Да субјект послује у једној или више области у циљу остварења друштвене улоге (односно да је пословање фокусирано на заштиту животне средине, рурални развој, социјалне иновације, образовање, културу, радну укљученост припадника друштвено осетљивих група и друге области од ширег друштвеног интереса);

- Да субјект креира План реинвестирања у коме је наведено на који начин расподељује добит у складу са Законом:
 - ✓ Доо да 50% реинвестира у решавање проблема заједнице, интерне програме подршке друштвено осетљивим групама или у трошкове у вези са радним ангажовањем радно способних припадника друштвено осетљивих група а друга опција је да донира другим доо или предузетницима са статусом социјалног предузетништва;
 - ✓ Предузетник који води књиге да 50% остварене добити реинвестира у решавање проблема заједнице, интерне програме подршке друштвено осетљивим групама или у трошкове у вези са радним ангажовањем радно способних припадника друштвено осетљивих група а друга опција је да донира другом предузетнику или субјекту цивилног сектора са статусом социјалног предузетништва;
 - ✓ Субјект цивилног сектора расподељује добит коју остварује регистрованој привредној делатношћу у складу са законом који уређује њихов правни положај или може да донира средства другом субјекту цивилног сектора са статусом социјалног предузетништва;
- Управљање субјектом социјалног предузетништва дефинише се оснивачким актом/статутом тако да обезбеди учешће у доношењу одлука најмање трећине: корисника производа/услуга субјекта социјалног предузетништва ако статус остварују продајом производа/пужањем услуга или запослених радно способних припадника друштвено осетљивих група ако статус остварују по основу радне интеграције тих лица (ово се не односи на предузетника);
- Субјект социјалног предузетништва је у обавези да извештава о:
 - ✓ Испуњености критеријума за стицање статуса предвиђених Законом;
 - ✓ О активностима које су реализоване обављањем одређене делатности којом се доприноси остварење одређене друштвене улоге;
 - ✓ Расподели добити;
 - ✓ Начину управљања у субјекту социјалног предузетништва.

Од 10 правних субјеката који су попунили упитник, два су показала интересовање да стекну статус социјалног предузетништва, три субјекта још размишљају, један субјект планира да стекне статус, док су се четири субјекта изјаснила да не планирају да стекну статус социјалног предузетништва.

Само два правна субјекта (од 10 којих су попунили упитник) су се изјаснила да желе да стекну статус социјалног предузетништва. Мала заинтересованост директна је последица недостајућих пропратних аката који би омогућили имплементацију Закона о социјалном предузетништву, као и пролонгирање усвајања националног Програма за развој социјалног предузетништва у коме ће бити мапирани подстицаји и програми подршке за развој социјалног предузетништва.

С обзиром на то да ниједан од 10 анкетираних представника СЕ на територији Града Крагујевца није стекло статус социјалног предузетништва, резултати анкете указују на потребу да Градска управа обезбеди подршку овом сегменту привреде треба да садржи. Наиме, Град Крагујевац би требало Програмом локалног економског развоја да обухвати и техничку подршку заинтересованим представницима социјалне економије у креирању извештаја друштвеног и економског утицаја субјеката, што је предуслов за стицање статуса. Обезбеђивање Подршке у припреми обавезне документације, могао би бити додатни подстицај за субјекте социјалне економије у Граду Крагујевцу да се одреде за стицање статуса.

3. Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом (ОСИ)

Усвајањем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом учињен је значајан корак ка унапређењу инклузије особа са инвалидитетом, запошљавању и професионалном развоју што представља битан корак ка општем друштвеном, културном, духовном и економском развоју друштва.

Запошљавање и професионална рехабилитација особа са инвалидитетом је област која има примарни значај за побољшање услова живота ове категорије становништва.

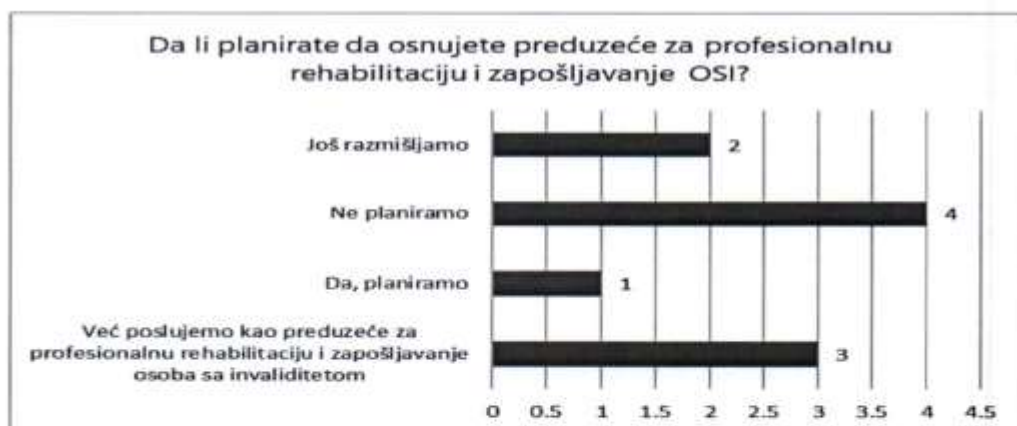
Под појмом професионална рехабилитација подразумевају се програми мера и активности које се спроводе са циљем да се особа са инвалидитетом оспособи за одговарајући посао, да се запосли, задржи посао или у њему напредује, односно да се преквалификује за други одговарајући посао.

Она пружа увид у психофизичке и радне способности особа са инвалидитетом, интересовања, могућности у запошљавању, спретност, издржљивост, умешност и указује на очуване радне способности/потенцијале који су од значаја за будућу професионалну активност ових лица. Процес професионалне рехабилитације обухвата и социјалнопсихолошку процену и практичну проверу радних способности особа са инвалидитетом.

Предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом у складу са Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом може да оснује Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, привредно друштво, удружење особа са инвалидитетом или друго правно или физичко лице.

Предузеће Може обављати делатност ако испуњава следеће услове:

- a) да има у радном односу на неодређено време најмање пет особа са инвалидитетом;
 - b) да, у односу на укупан број запослених, има у радном односу на неодређено време најмање 50% особа са инвалидитетом, од чега најмање 10% особа са инвалидитетом које могу да се запосле само под посебним условима;
- да има одговарајући простор, који одговара локацијским, инфраструктурним и функционалним стандардима и одговарајућу техничку и другу опрему за радно оспособљавање и рад особа са инвалидитетом;
- да има запослена стручна лица за радно оспособљавање и професионалну рехабилитацију особа са инвалидитетом, уколико предузеће запошљава више од 20 особа са инвалидитетом, односно ангажована стручна лица уколико предузеће запошљава мање од 20 особа са инвалидитетом, и то:
- једно лице за извођење практичне наставе и обуке за послове за које се оспособљавају особе са инвалидитетом одговарајуће струке и најмање средњег нивоа образовања, са искуством у раду са особама са инвалидитетом од најмање три године,
 - једно лице високог нивоа образовања и најмање једном годином искуства у раду са особама са инвалидитетом за послове пружања професионалне асистенције запосленим особама са инвалидитетом,
 - једно лице високог нивоа образовања и најмање једном годином искуства у раду са особама са инвалидитетом - саветника за интеграцију на радном месту;
- a) да има акредитован најмање један програм обуке за особе са инвалидитетом из области производно-услугне делатности предузећа, који је заснован на исходима образовања и који има за циљ оспособљавање за рад, доквалификацију, преквалификацију и обучавање;
 - b) да има дозволу за обављање делатности, коју након провере свих испуњених услова издаје Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и које је надлежно за контролу и надзор рада ових предузећа.

Од 10 правних субјеката који су попунили упитник три већ послују као предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ, четири не планирају да оснују предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ, два субјекта још размишљају а један субјект планира да оснује предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ.

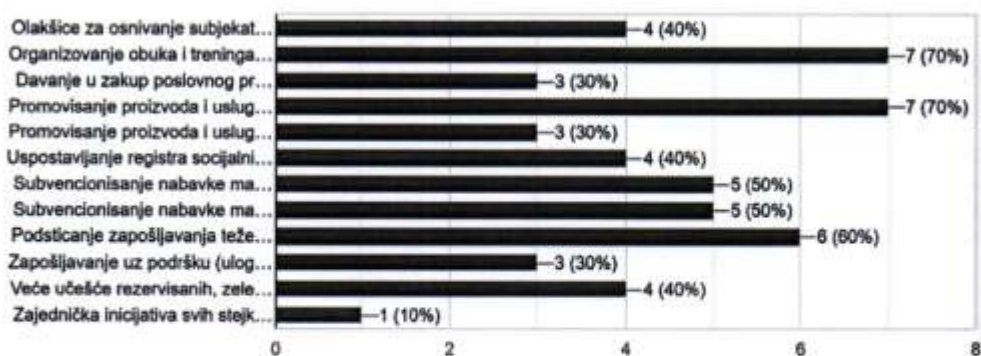
4. Подршка Града Крагујевац представницима социјалне економије

Циљ анализе је био да боље сагледамо сектор социјалне економије у граду Крагујевац, да мапирамо постојеће и потенцијалне представнике СЕ и да дамо препоруке како да се додатно помогне и унапреди пословни амбијент за представнике СЕ.

Упитани су навели које иницијативе би највише допринеле унапређењу економског окружења, односно, олакшале њихово пословање на локалу.

Koji vid podrške lokalne samouprave bi mogao da unapredi vaše poslovanje?

10 responses

Од укупно 10 анкетираних правних субјеката:

- 70% (7 анкетираних субјеката) се изјаснило да је потребна организација обука и тренинга за подизање пословних вештина социјалних предузећа, субјеката социјалног предузетништва
- 70% (7 анкетираних субјеката) се изјаснило да је неопходна подршка у промовисању производа/услуга социјалних предузећа, субјеката социјалног предузетништва субвенционисањем учешћа на сајмовима (који се организују на локалном и националном нивоу)
- 60% (6 анкетираних субјеката) се изјаснило да је потребно подстицање запошљавања теже запошљивих категорија незапослених
- 50% (5 анкетираних субјеката) се изјаснило да је неопходно субвенционисање набавке машина и опреме за субјекте социјалног предузетништва
- 50% (5 анкетираних субјеката) се изјаснило да је потребно субвенционисање набавке машина и опреме за предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ
- 40% (4 анкетираних субјеката) су се изјаснило да је неопходно успостављање регистра социјалних предузећа, субјеката социјалног предузетништва у циљу њихове веће видљивости
- 40% (4 анкетираних субјеката) су се изјаснило да је неопходно веће учешће резервисаних, социјалних и зелених јавних набавки у поступцима јавних набавки
- 40% (4 анкетираних субјеката) су се изјаснило да су битне олакшице за оснивање субјеката социјалног предузетништва у локалној заједници
- 30% (3 анкетираних субјеката) указују на значај давање у закуп пословног простора представницима социјалне економије по повлашћеним ценама
- 30% (3 анкетираних субјеката) указују на значај подршке локалне самоуправе у промовисању производа/услуга предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ субвенционисањем учешћа на сајмовима (који се организују на локалном и националном нивоу)
- 30% (3 анкетираних субјеката) указују на значај субвенционисања запошљавања уз подршку (улога радног тренера је заправо та улога пратиоца) - Определити средства у буџету за финансирање „пратње“ особа са посебним потребама како би субјекти који стекну статус социјалног предузетништва били више фокусирани на обављање једне или више области пословања у циљу остварења друштвене улоге и опстанку на тржишту
- Заједничка иницијатива свих стејхолдера на локалу ка републичким институцијама у циљу усвајања подзаконских аката – један анкетирани субјект је указао на значај ове иницијативе

VII ПРОГРАМСКЕ МЕРЕ

Мера подршке обухвата активности усмерене на јачању капацитета представника СЕ у циљу стицања знања и вештине за доношење одлука о стицању статуса социјалног предузећа, као и подршку социјалним предузећима која желе да стекну статус. Такође, активности која ће јачати социјална предузећа са статусом у складу са Законом, промовисању оних која послују на тржишту, односно, производе и услуге која имају додатну вредност у обављању делатности које доприносе заштити животне средине и циркуларној економији, развоју руралних подручја, култури, образовању и другим областима у домену одрживог развоја.

У складу са чланом 8. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник Републике Србије“, број 73/19) и чланом 95-97. Уредбе о правилима за доделу државне

помоћи („Службени гласник Републике Србије“, број: 13/10, 100/11, 91/12, 37/13, 97/13, 119/14, 23/21-др.уредбе, 62/21-др.уредбе, 99/21-др.уредбе, 20/23-др.уредба, 43/23-др.уредба, 48/23-др.уредба и 17/25-др.уредба).

Подршку је могуће пружити локалним привредницима без обзира на то да ли су у тешкоћама у складу са чланом 2. Уредбе о правилима за доделу државне помоћи. Такође, се овим путем пружа и подршка развоју кооператива, кластера и других облика удруживања.

Подршка се односи на привредне субјекте са пословним седиштем⁶ на територији града Крагујевца, који обављају производне и услужне делатности, а који су претходно измирили све своје претходне уговорне обавезе према локалној самоуправи као и обавезе које спадају у категорију локалних изворних или републичких прихода.

Локална самоуправа препознала је потребе привреде и у складу са тим у оквиру ове подршке могуће је суфинансирати трошкове повезане са следећим активностима:

1. Информисање и едукација

- **Кампање за промоцију социјалног предузетништва (радионице, догађаји, медијски садржај).** Многа социјална предузећа имају квалитетне производе и услуге, али им је тешко да допру до купаца, посебно у јавном и пословном сектору. Потребно је промовисање представника социјалне економије која послују на тржишту, односно, производе и услуге која имају додатну вредност у обављању делатности које доприносе заштити животне средине и циркуларној економији, развоју руралних подручја, култури, образовању и другим областима у домену одрживог развоја.

Трошкови за које је могуће обезбедити суфинансирање су: Промотивне активности које подразумевају видео и писане кампање, организација радионица и догађаја а све са циљем да се грађанима, медијима и привредницима олакша да разумеју шта је социјално предузетништво и зашто је оно важно. Организација обука, радионица, семинара, конференција са циљем промосиња и едукације Такође, израду веб платформе за промовисање производа и услуга социјалних предузећа у Граду Крагујевцу, као и публикација и проспеката са услугама и производима, али и успешним причама. Платформа би помогла у мапирање субјеката социјалне економије на локалу у циљу њихове веће видљивости и креирање регистра/листе представника СЕ на локалу што би повећало њихову видљивост и доступност заинтересованим партнерима. Платформа би била на званичном сајту Града на коме је представљен привредни потенцијал, са посебним сегментом посвећеном социјалној економији.

2. Подршка у оснивању и развоју социјалних предузећа

- **Пружање подршке и организација обука за представнике социјалне економије за изградњу вештина у области друштвеног и економског извештавања које је неопходно у процесу стицања статуса.** Ова активност има за циљ јачање капацитета представника да стекну знања и вештине које ће им помоћи при доношењу одлуке да ли да стекну статус социјалног предузећа, или, да помогну социјалним предузећима која желе да стекну

⁶ Односи се и на страна правна лица која у сваком случају морају бити основана у складу са важећим прописима на територији Републике Србије

статус да испуне потребне услове. Ове активности ће допринети повећаној способности социјалних предузећа за израду квалитетних и релевантних извештаја.

Трошкови за које је могуће суфинансирање су трошкови: организација обука и тренинга за подизање пословних вештина представника СЕ, за развој пословног модела, финансијско управљање, мерење друштвеног утицаја, израду друштвених и економских извештаја потребних за стицање статуса СЕ, маркетинг. Такође, менторски програми у партнерству с успешним предузетницима и стручњацима, пословним асоцијацима и тако даље.

- **Програми акцелерације и инкубације намењени социјалним предузећима.** Успостављање оваквог програма је важно, јер социјална предузећа имају за циљ да решавају друштвене и еколошке изазове кроз тржишно одрживо пословање, али упркос свом потенцијалу, ова предузећа често се суочавају са препрекама као што су: ограничен приступ финансијама, недовољна пословна знања и вештине, недостатак менторства и стручне подршке, недовољна видљивост и умрежавање, неразумевање социјалног предузетништва од стране јавности и институција, успостављање програма акцелерације и инкубације пружа циљану подршку у раним и развојним фазама предузећа, чиме се повећава њихова одрживост, друштвени утицај и капацитет за отварање радних места, посебно за осетљиве друштвене групе. Циљ програма је да се ојачају капацитети социјалних предузећа за пословање, раст и утицај, повећање броја одрживих и успешно позиционираних социјалних предузећа, као и стварање подстицајног екосистема за социјално предузетништво.

Програм може бити подељен у две компоненте:

А. Инкубација (за рану фазу развоја): Намењена новооснованим или почетничким социјалним предузећима (0–2 године).

Кључне услуге:

- Простор за рад (co-working, опрема)
- Обуке из основе бизнис планирања, финансија, маркетинга, правних аспеката
- Подршка у регистрацији и избору правне форме
- Израда друштвене и пословне мисије
- Подршка у приступу првим финансијским средствима (мини-грантови, донације)
- Менторство са стручњацима из области бизниса, финансија и социјалног утицаја
- Повезивање са заједницом, медијима и институцијама

Б. Акцелерација (за растућа предузећа): Намењена социјалним предузећима која већ послују и желе да скалирају свој утицај.

Кључне услуге:

- Индивидуализовани менторинг и коучинг
- Развој стратегије раста и приступ новим тржиштима
- Подршка у пријавама за инвестиције, грантове или кредите
- Анализа и мерење социјалног утицаја
- Правно и рачуноводствено саветовање
- Подршка у дигитализацији и унапређењу ефикасности
- Pitch тренинзи и повезивање са инвеститорима (impact инвеститори, фондације)

3. Финансијска подршка социјалним предузећима

- **Омогућити приступ програмима за субвенционисање набавке машина и опреме за субјекте социјалног предузетништва и предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ.** Препознајући да овај сегмент привреде има ограничен приступ финансирању, поготову оном које је условљено новим запошљавањем, али и препознајући потребу да се омогући привредним субјектима куповина и набавка опреме мање вредности, град Крагујевац је одлучио да суфинансира трошкове повезане са активностима мањих улагања. Очекује се да ће програм резултирати у повећању броја одрживих социјалних предузећа, отварањем нових радних места, посебно за маргинализоване групе, развоју иновативних решења за друштвене изазове, и тако даље.

Трошкови за које је могуће суфинансирање су трошкови: набавке алата, машина, постројења, опреме, различитих инструмената (контролних и мерних); куповине, изградње, доградње, реконструкције пословног простора и његово опремање; набавке рачунарске опреме и пратећих програма; повезани са планирањем и организовањем рада од куће у привредним субјектима где је то могуће.

4. Мреже и партнерства

- **Формирање локалне мреже социјалних предузетника** је важно како због јачање видљивости и препознатљивости јер социјални предузетници често делују појединачно и нису довољно видљиви у локалној заједници. Умрежавање им омогућава да заједнички промовишу свој рад, друштвени утицај и вредности. Због размене искустава и добрих пракси. Локална мрежа омогућава редовну комуникацију, размену знања, подршку у решавању конкретних проблема и учење једних од других. Колективно заступање интереса: Као организована група, мрежа може ефикасније заступати своје интересе према локалним самоуправама, донаторима, јавним институцијама и медијима. Заједнички наступ на тржишту социјалним предузећима могу кроз мрежу помоћи да развију заједничке производе, услуге или брендирање, што повећава њихову тржишну позицију и економску одрживост. Унапређење поверења локалне заједнице јер када делују заједно, предузећа шаљу снажну поруку солидарности, друштвене одговорности и укорењености у заједници.

Повезивање са националним и међународним мрежама пружа приступ финансијским ресурсима, донаторима, инвестиционим фондовима и програмима подршке (ЕУ фондови, фондације, *impact* инвестиције). Чланство у мрежама доприноси подизању капацитета кроз учешће у тренинзима, обукама, студијским посетама и програмима размене. Социјална предузећа добијају прилику да своје производе и услуге представе ширем тржишту укључујући могућност извоза и *e-commerce* канале.

Док партнерства са приватним сектором за развој заједничких иницијатива даје могућност комбиновање ресурса и знања: Приватне компаније могу понудити знања из пословања, менаџмента, дигитализације и логистике, док социјална предузећа доносе друштвени утицај, иновације и блискост заједници. Корпоративна друштвена одговорност (CSR): Многе компаније траже partnere за друштвено одговорне активности – социјална предузећа су идеални партнери за заједничке пројекте, као што су: запошљавање осетљивих група, заштита животне средине, едукације и локални развој. Финансијска подршка и инвестирање: Приватни сектор може подржати социјална предузећа кроз директне донације, друштвено одговорне инвестиције или набавке (преференцијално куповање од социјалних предузећа).

Формирање локалне мреже социјалних предузетника, њихово повезивање са националним и међународним платформама, као и партнерства са приватним сектором, представљају кључне кораке за јачање одрживости сектора, повећање друштвеног утицаја, убрзање развоја локалне заједнице, и стварање нових прилика за запошљавање и иновације. Такво умрежавање гради ефикасан екосистем социјалне економије који почива на солидарности, сарадњи и одрживом развоју.

Трошкови за које је могуће суфинансирање су трошкови: студијских посета у земљи и иностранству, посета различитим мрежама СЕ и конференцијама које они организују, средства да град Крагујевац буде домаћин другим мрежама и за организацију конференција.

5. Приступ тржишту

- **Суфинансирање сајмова и промоција локалних социјалних предузећа** да би се омогућила већа видљивост социјалних предузећа, јавност упознала са њиховим услугама и производима тако остварили додатне контакте са потенцијалним купцима на локалнимали и новим тржиштима. Поред тога суфинансирање ових трошкова је неопходно и због тога што су трошкови ове врсте врло високи због чега социјална предузећа нису у стању да их сами у потпуности финансирају.

Трошкови који се могу суфинансирати су трошкови који се односе на учествовање на сајмовима и изложбама или трошкови везани за посете сајмовима и изложбама како у земљи тако и у иностранству. Трошкови учествовања на сајмовима и изложбама подразумевају трошкове постављања и изнајмљивања штанда и вођење штанда. Трошкови посете сајмовима и изложбама подразумевају трошкове организовања путовања и то плаћање трошкова пута и хотела највише за две особе из истог привредног субјекта.

- **Јачање капацитете наручиоца у поступцима јавних набавки** за већу примена социјалних критеријум који је дефинисан у члану 85 Закона о јавним набавкама. На тај начин би се омогућило да социјални предузетници могу да добијају уговоре за одређене послове за које наручилац жели да ангажује пословне субјекте од посебног интереса, имајући у виду добробит коју заједница има од ангажовања социјалних предузетника и потребу за њиховим јачањем.

Трошкови за које је могуће суфинансирање су трошкови: обуке за наручиоце на који начин да стимулишу веће учешће социјалних предузећа у поступцима јавних набавки

ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР ПО ГОДИНАМА

Финансијска средства за реализацију Програма обезбеђују се из буџета града Крагујевца и планирају се у складу са програмским периодом 2026–2028. године. Средства су распоређена према кључним програмским мерама, у складу са категоријама државне помоћи и релевантним Уредбама.

VIII ИЗБОР ПРОЈЕКТА/КОРИСНИКА, МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА И ИЗВЕШТАВАЊА

Град Крагујевац ће једном годишње донети одлуку којом реализује овај Програм а на основу ње и у односу на годишње приоритете и расположивост средстава расписаће се јавни позив/конкурс за доделу средстава.

Јавни позив/конкурс расписује Градско веће на предлог надлежне Управе, који ће се објавити у најмање једним дневним новинама на територији града Крагујевца и веб страници Града. У зависности за које активности ће се расписивати јавни позив/конкурс, документација ће се детаљно у њему дефинисати. Програм дефинише следећу обавезну документацију:

1. Изјава о истинитости пријављених података,
2. Пријавни образац,
3. Пословни план – саставни део овог програма,
4. Потврда о регистрацији правног лица,
5. Изјава о претходно добијеној државној помоћи,
6. Изјава подносиоца пријаве за доделу подстицајних средстава.

Избор пројекта зависи од достављеног пословног плана и описа који корисник представи а који мора да докаже предности које ће локална самоуправа остварити у погледу пореза и осталих накнада које је привредни субјект у обавези да плати.

Дакле избор пројекта/корисника зависи од анализе прихода и расхода, обима производње/услуге, поврата инвестиције и одрживости инвестиције, односно од приказане економско-финансијске анализе у пословном плану предузећа посебно уколико се оцењује додела јавних средстава за реализацију инвестиционог улагања.

Избор пројекта/корисника ће обавити комисија коју формира Градско веће, у складу са расположивим средствима у буџету, а у односу на правилник о оцењивању пристиглих захтева који ће бити дужна да изради у што краћем року од свог формирања. Поред тога изабрана комисија ће донети пословник о свом раду.

На основу предлога добијеног од Комисије, Градска управа надлежна за послове локалног економског развоја доноси одлуку о додели средстава у складу са прописаним процедурама на основу које начелник Управе потписује уговор о додели средстава. Уговор о додели средстава обавезно мора да садржи констатацију о достављеној документацији, обавезе корисника, обавезе локалне самоуправе, износ средстава који се додељује, основе пројекта за који се средства додељују, средство обезбеђења и др.

Праћење и евалуација

Циљ праћења и евалуације је да се систематски процени колико су мере из Програма за социјална предузећа биле ефикасне и делотворне, какав су друштвени, економски и институционални утицај имале, као и како се могу унапредити у будућим циклусима подршке.

Начин на који ће се пратити и евалуирати ефекти Програма подразумева дефинисање индикатора на улазном нивоу (*input*): који могу подразумевати број и врсту подржаних мера (обуке, финансијски инструменти, менторинг, мреже), висину уложених средстава, број укључених партнера и институција.

Дефинисаће се индикаторе на излазном нивоу (*output*): који могу да обухвате број подржаних социјалних предузећа, број обука/радионица и њихова посећеност, број учесника (укључујући број жена, младих, РОМ-а, ОСИ и других маргинализованих група), број развијених бизнис планова или модела. На крају, дефинисаће се и индикатори резултата (*outcome*): који могу да мере пораст прихода и запослености у социјалним предузећима, број новоотворених радних места (посебно за осетљиве групе), повећан приступ тржишту, финансијама или новим партнерствима, побољшање капацитета предузећа у управљању, маркетингу, мерењу утицаја. Мериће се и индикатори утицаја (*impact*): који могу да подразумевају мерење друштвеног утицаја активности предузећа на заједницу (нпр. смањење незапослености, социјална инклузија), степен институционалне подршке и укључености локалних самоуправа, одрживост предузећа након завршетка програма и тако даље.

Мониторинг над реализацијом пројекта за који су одобрена средства врши организациона јединица за локални економски развој.

План комуникације

План комуникације има за циљ да обезбеди транспарентност, правовремено информисање и укључивање свих релевантних актера у реализацију Програма подршке социјалном предузетништву и социјалној економији. Комуникација се спроводи у складу са принципима јавности рада, транспарентности и доступности информација грађанима, а у складу са Законом о планском систему.

1. Канали информисања

Јавност, привредни субјекти и представници социјалне економије биће информисани путем следећих канала:

- Званична веб страница Града Крагујевца (јавни позиви, резултати, обавештења, новости)

- Дневне и локалне новине
- Друштвене мреже Града (Facebook, Instagram, LinkedIn)
- Сервисне информације путем огласних табли месних заједница
- Електронске мејлинг листе заинтересованих страна
- Партнерске институције (ПКС, НСЗ, удружења)

2. Јавна расправа и учешће заинтересоване јавности

У оквиру припреме или измена Програма, биће организована јавна расправа у складу са прописима, са циљем да се:

- представе предложене мере,
- добију коментари и сугестије заинтересоване јавности,
- укључе представници цивилног друштва, социјалних предузећа и стручњаци.

Резултати јавне расправе биће објављени на веб страници Града.

3. „INFO дан“ за представнике социјалне економије

За потребе бољег разумевања услова јавног позива и процедура, биће организовани:

- Инфо дани
- Презентације Програма
- Отворене Q&A сесије
- Појединачне консултације (уколико постоји интересовање)

Ови догађаји ће помоћи представницима СЕ да разумеју услове конкурса, документацију и да добију подршку пре подношења пријава.

4. Објављивање резултата

Након спроведеног јавног позива, биће објављено:

- листе вредновања (прелиминарна и коначна),
- списак корисника,
- износ додељених средстава,
- образложење одлука.

Објављивање се врши путем:

- веб странице Града,
- „Службеног листа града Крагујевца“,
- друштвених мрежа.

5. Комуникација током реализације и извештавања

Корисници ће бити редовно информисани о:

- обавезама током спровођења пројекта,
- роковима за извештавање,
- процедурама контроле,
- потреби благовременог достављања извештаја.

Ови кораци осигуравају ефикасно, транспарентно и правовремено информисање свих актера укључених у реализацију Програма.

IX ИНСТИТУЦИОНАЛНИ КОРАЦИ У ПРИПРЕМИ, СПРОВОЂЕЊУ И ПРАЋЕЊУ ПРОГРАМА ЗА ПОДРШКУ СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА И СОЦИЈАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ**Поступак за реализацију Програма**

- Доношење годишње Одлуке о условима и начину реализације Програма којом се одређују које мере из програма ће се реализовати у току 2026. године;
- Доношење Одлуке о образовању Комисије за доделу средстава;
- Закључак о расписивању јавног позива за избор пројекта/програма корисника подстицајних средстава којим се остварује подршка социјалном предузетништву на територији града Крагујевца у оквиру Програма;
- Расписивање јавног позива за подношење предлога пројекта/програма за доделу подстицајних средстава за подршку социјалном предузетништву на територији града Крагујевца;
- Утврђивање предлога листе, вредновање и рангирање пројекта (збирна листа вредновања (оцене) квалитета пројекта, прелиминарна листа вредновања и рангирања пројекта са предлогом новчаних средстава, коначна листа вредновања и рангирања пројекта);
- Упућивање захтева за давање мишљења о расположивости средстава (регистар преузетих обавеза) одељењу за финансије и буџет града Крагујевца;
- Упућивање захтева за давање мишљења на нацрт форме уговора о додели подстицајних средстава за Програм служби градског правобранилаштва;
- Предлог Закључка о давању претходне сагласности на решење о додели средстава за финансирање/суфинансирање пројекта социјалног предузетништва на територији града Крагујевца;
- Закључак о давању сагласности на закључење Уговора о додели подстицајних средстава за подршку социјалном предузетништву;
- Закључак о давању сагласности на Предлог решења о додели средстава за финансирање/суфинансирање пројекта социјалног предузетништва на територији града Крагујевца;
- Доношење Решења о додели средстава за финансирање/суфинансирање пројекта социјалног предузетништва на територији града Крагујевца;
- Упућивање захтева за објављивање акта у „Службеном листу града Крагујевца“;
- Потписивање уговора;
- Прикупљање и контрола извештаја и правдање добијених средстава.

X ЗАКЉУЧАК

Програм за социјална предузећа представља стратешки одговор на потребу за инклузивнијим и одрживијим економским развојем локалних заједница. Подршка социјалним

предузећима омогућава повезивање економских активности са друштвеним циљевима, чиме се отварају могућности за запошљавање маргинализованих група, унапређује социјална кохезија и подстичу иновације усмерене на решавање конкретних друштвених проблема. Социјална предузећа доприносе решавању конкретних проблема у заједници кроз иновативне и одговорне пословне моделе који комбинују економску одрживост са друштвеном мисијом.

Локалне самоуправе имају кључну улогу у стварању подстицајног окружења за развој овог сектора. Подршка кроз јавне позиве, коришћење јавних ресурса, сарадњу у оквиру локалних мрежа и интеграцију социјалног предузетништва у локалне развојне стратегије може знатно унапредити ефекте овог програма.

Кроз системску подршку — обуке, менторство, финансијске и нефинансијске мере, умрежавање и приступ тржишту — овај програм гради капацитете постојећих и нових социјалних предузећа за дугорочну одрживост и друштвени утицај. Успостављање партнерстава са јавним, приватним и цивилним сектором додатно јача екосистем у којем социјална предузећа могу напредовати.

Свеобухватан приступ, праћен сталним мониторингом и евалуацијом, омогућава континуирано унапређење програма и прилагођавање стварним потребама на терену. Социјално предузетништво није само облик пословања — оно је средство за изградњу праведнијег, одговорнијег и отпорнијег друштва.

Због тога је важно да овај програм добије дугорочну институционалну, финансијску и политичку подршку, како би се допринос социјалних предузећа унапредио, препознао и трајно интегрисао у локалне и националне развојне стратегије.

Мрежу локалне подршке социјалном предузетништву у Крагујевцу, поред Градске управе за развој и инвестиције, Секретаријата за локални економски развој, привреду, пољопривреду и заштиту животне средине, Одељења за локални економски развој и привреду, чине и Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља, Привредна комора Србије – регионална комора у Крагујевцу, Удружење "Путоказ Крагујевац", Удружење Down Крагујевац, Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац, Национална служба за запошљавање КГ, РЕДАСП - Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља, Савез слепих Крагујевац - Окружна организација Савеза слепих Србије Крагујевац, Центар за социјални рад Крагујевац, Солидарност, Центар за породични смештај и усвојење, Центар Звезда социјално предузеће.

Добијањем Обавештења Комисије за контролу државне помоћи локална самоуправа је поступила у складу са чланом 28. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, број 73/19).

Исто тако овим Обавештењем Комисија за контролу државне помоћи је утврдила да постоји државна помоћ која се додељује за реализацију овог програма, као и да је таква државна помоћ усклађена са правилима за доделу државне помоћи. Овима се ствара правна сигурност за кориснике јавних средстава добијених за реализацију активности наведених Програмом.

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ**Скупштина града****Градски штаб за ванредне ситуације****Број: 112-2307/25-I-01****Датум: 25. децембар 2025. године****К р а г у ј е в а ц**

На основу члана 44. став 1. тачка 1. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Србије“, број 87/18) и члана 20. став 2. Одлуке о организацији и функционисању цивилне заштите на територији града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 17/22 и 28/22), Градски штаб за ванредне ситуације, на седници одржаној 25. децембра 2025. године, доноси

З А К Л О У Ч А К**о именовању повереника и заменика
повереника цивилне заштите на територији
града Крагујевца**

I Именују се повереници и заменици повереника цивилне заштите за територије месних заједница на територији града Крагујевца:

1. Месна заједница 1. мај

- Ивица (*Првослав*) Димитријевић, за повереника;
- Бојан (*Првослав*) Димитријевић, за заменика повереника;
- Марија (*Радмило*) Милосављевић, за заменика повереника.

2. Месна заједница 21. октобар

- Срђан (Милорад) Марковић, за повереника;
- Миодраг (Бранко) Грујичић, за заменика повереника;
- Павле (Небојша) Ђоковић, за заменика повереника.

3. Месна заједница Аеродром

- Сања (Новица) Ерић, за повереника;
- Владимир (Радослав) Милосављевић, за заменика повереника;
- Јелена (Драгослав) Ранковић, за заменика повереника;
- Ненад (Бранко) Антић, за заменика повереника.

4. Месна заједница Багремар

- Даница (Драган) Видојевић, за повереника.

**5. Месна заједница Белошевац са
насељем Баљковац**

- Дејан (Мићо) Васиљевић, за повереника;
- Љиљана (Мален) Јевтић, за заменика повереника;
- Дејан (Милутин) Димитријевић, за заменика повереника;
- Драгиша (Миливоје) Сретковић, за заменика повереника.

6. Месна заједница Ботуње

- Владимир (Слободан) Миловановић, за повереника;
- Дејан (Милорад) Павловић, за заменика повереника.

7. Месна заједница Бресница 3

- Милун (Милош) Арсић, за повереника;
- Радослав (Миливоје) Аврамовић, за заменика повереника.

8. Месна заједница Бубањ

- Станислав (Зоран) Пантовић, за повереника;
- Иван (Благоје) Дубљанин, за заменика повереника;
- Невена (Срђан) Вујовић, за заменика повереника.

**9. Месне заједнице Букоровац и
Јабучје**

- Ђорђе (Дракче) Николић, за повереника;
- Горан (Драган) Васиљевић, за заменика повереника.

10. Месна заједница Вашариште

- Стефан (Весна) Радосављевић, за повереника;
- Горан (Радомир) Савковић, за заменика повереника.

11. Месна заједница Велика Сугубина

- Бојан (Мирослав) Димитријевић, за повереника;
- Слађан (Зоран) Стевановић, за заменика повереника.

12. Месна заједница Велике Пчелице

- Драган (Милован) Васовић, за повереника;
- Владан (Милосав) Лазовић, за заменика повереника.

13. Месна заједница **Велики Шењ**
– Милош (Драган) Младеновић, за повереника;
– Зоран (Миодраг) Лазаревић, за заменика повереника.
14. Месна заједница **Велико Поље**
– Дејан (Драган) Продановић, за повереника;
– Зоран (Живорад) Карајовић, за заменика повереника.
15. Месна заједница **Виногради**
– Томислав (Предраг) Јошовић, за повереника;
– Лазар (Томислав) Јошовић, за заменика повереника.
16. Месна заједница **Вињиште**
– Дејан (Зоран) Младићевић, за повереника;
– Славиша (Вукота) Стијовић, за заменика повереника.
17. Месна заједница **Влакча**
– Милан (Милорад) Илић, за повереника;
– Раде (Милан) Јовановић, за заменика повереника.
18. Месна заједница **Горња Сабанта**
– Славољуб (Живадин) Алексић, за повереника;
– Љиљана (Будимир) Миловановић, за заменика повереника.
19. Месна заједница **Горње Јарушице**
– Мирко (Радоња) Томић, за повереника;
– Марина (Милија) Јеремић, за заменика повереника.
20. Месна заједница **Грошница** са насељима **Трешњевак** и **Ацине Ливаде**
– Лука (Горан) Стевановић, за повереника;
– Милош (Ненад) Манојловић, за заменика повереника;
– Рајко (Драган) Ђукић, за заменика повереника;
– Филип (Рајко) Ђукић, за заменика повереника;
– Горан (Андреја) Радовановић, за заменика повереника.
21. Месна заједница **Денино брдо**
– Гордана (Перо) Симионовић, за повереника;
– Милош (Љубо) Симионовић, за заменика повереника.
22. Месна заједница **Десимировац**
– Милутин (Божидар) Милојевић, за повереника;
– Новак (Никола) Вукић, за заменика повереника.
23. Месна заједница **Дивостин**
– Стефан (Горан) Илић, за повереника;
– Тања (Миодраг) Димитријевић, за заменика повереника.
24. Месне заједнице **Добрача** и **Мала Врбница**
– Слободан (Милан) Степановић, за повереника;
– Милан (Милован) Николић, за заменика повереника;
– Срећко (Драган) Митровић, за заменика повереника.
25. Месна заједница **Доња Сабанта**
– Милан (Горан) Васовић, за повереника;
– Зоран (Милосав) Јосиповић, за заменика повереника.
26. Месне заједнице **Доње Грбице**, **Горње Грбице** и **Селиште**
– Ненад (Милија) Грујичић, за повереника;
– Бранко (Миодраг) Митић, за заменика повереника;
– Синиша (Рајко) Ранковић, за заменика повереника;
– Владимир (Милутин) Ђорђевић, за заменика повереника.
27. Месне заједнице **Доње Комарице** и **Горње Комарице**
– Бојан (Радосав) Радовановић, за повереника;
– Иван (Бојан) Савић, за заменика повереника;
– Дејан (Зоран) Аксентијевић, за заменика повереника.
28. Месна заједница **Драгобраћа** са насељима **Ђурисело** и **Голочело**
– Горан (Марко) Маринковић, за повереника;
– Ђорђе (Миленко) Радојичић, за заменика повереника;
– Жељко (Мирољуб) Вуковић, за заменика повереника;
– Зоран (Мирослав) Стевановић, за повереника;
– Грујица (Гвозден) Пантовић, за заменика повереника.

29. Месне заједнице **Драча** и **Прекопеча**
- Александар (Драган) Васиљевић, за повереника;
 - Милош (Милутин) Вељовић, за заменика повереника;
 - Александар (Радиша) Николић, за заменика повереника.
30. Месна заједница **Дреновац**
- Иван (Живан) Симовић, за повереника;
 - Андреја (Владан) Лазаревић, за заменика повереника.
31. Месна заједница **Дулене**
- Горан (Живадин) Алемпијевић, за повереника;
 - Зоран (Живадин) Љубисављевић, за заменика повереника.
32. Месна заједница **Ердеч**
- Дејан (Богољуб) Шапић, за повереника;
 - Зоран (Владислав) Загорац, за заменика повереника.
33. Месна заједница **Ердоглија**
- Ненад (Томислав) Николић, за повереника;
 - Никола (Дејан) Миладиновић, за заменика повереника;
 - Снежана (Милица) Ћоровић, за заменика повереника.
34. Месна заједница **Ждраљница**
- Слободан (Владимир) Ристић, за повереника;
 - Дејан (Зоран) Живановић, за заменика повереника.
35. Месна заједница **Илићево**
- Милош (Божидар) Секулић, за повереника.
36. Месна заједница **Јовановац**
- Саша (Милутин) Јанковић, за повереника;
 - Дејан (Љубомир) Стојковић, за заменика повереника.
37. Месна заједница **Каменица**
- Горан (Маринко) Васиљевић, за повереника;
 - Горан (Радомир) Вељовић, за заменика повереника.
38. Месна заједница **Корићани**
- Жарко (Зоран) Биорац, за повереника;
 - Јасмина (Радмило) Михајловић, за заменика повереника.
39. Месна заједница **Корман**
- Бранко (Томислав) Васиљевић, за повереника;
 - Златан (Крстивоје) Недељковић, за заменика повереника.
40. Месна заједница **Кутлово**
- Зоран (Живојин) Божанић, за повереника;
 - Стеван (Светислав) Синђелић, за заменика повереника.
41. Месна заједница **Лепеница**
- Анета (Милан) Гајић, за повереника;
 - Немања (Драган) Момчиловић, за заменика повереника.
42. Месна заједница **Лужнице**
- Радош (Рајко) Бајић, за повереника;
 - Златко (Радивоје) Божиновић, за заменика повереника.
43. Месна заједница **Мале Пчелице**
- Александар (Станиша) Костић, за повереника;
 - Немања (Зоран) Милојевић, за заменика повереника.
44. Месна заједница **Мале Пчелице Ново насеље**
- Слободан (Милутин) Стојановић, за повереника;
 - Александар (Горан) Алексић, за заменика повереника;
 - Жаклина (Ранко) Леловић, за заменика повереника.
45. Месна заједница **Маршић**
- Далибор (Милојко) Данић, за повереника;
 - Бранко (Радош) Радојичић, за заменика повереника.
46. Месна заједница **Маслошево**
- Драган (Слободан) Петковић, за повереника;
 - Невена (Милинко) Радијевић, за заменика повереника.
47. Месна заједница **Народни херој Филип Кљајић**
- Саша (Радојко) Стевановић, за повереника;
 - Ненад (Радољуб) Вукојевић, за заменика повереника;
 - Дејан (Милан) Ћирић, за заменика повереника.

48. Месна заједница **Нови Милановац**
- Владан (Александар) Сретеновић, за повереника;
 - Милан (Радоња) Марковић, за заменика повереника.
49. Месна заједница **Опорница**
- Бранислав (Драгиша) Ђаловић, за повереника;
 - Саша (Милован) Живковић, за заменика повереника.
50. Месна заједница **Пајазитово са насељима Мали Шењ и Миронић**
- Александар (Владан) Петровић, за повереника;
 - Дарко (Слободан) Радовановић, за заменика повереника;
 - Радослав (Милоје) Јевтовић, за заменика повереника.
51. Месна заједница **Палилуле**
- Александар (Радољуб) Николић, за повереника;
 - Рајко (Бранко) Тодоровић, за заменика повереника;
 - Марко (Слободан) Јовановић, за заменика повереника.
52. Месна заједница **Петровац**
- Драгутин (Боривоје) Ерић, за повереника;
 - Саша (Живадин) Ранковић, за заменика повереника.
53. Месна заједница **Пивара**
- Бранко (Миодраг) Павловић, за повереника;
 - Александар (Љубиша) Радојичић, за заменика повереника.
54. Месна заједница **Поскурице**
- Радиша (Радомир) Цикотић, за повереника.
55. Месна заједница **Рамаћа**
- Бојан (Славиша) Манојловић, за повереника;
 - Драган (Милорад) Арсић, за заменика повереника.
56. Месна заједница **Ресник**
- Зоран (Димитрије) Прокић, за повереника;
 - Драган (Мирослав) Исаиловић, за заменика повереника.
57. Месна заједница **Рогојевац**
- Милош (Милован) Шамановић, за повереника;
- Зоран (Миодраг) Павловић, за заменика повереника.
58. Месна заједница **Станово**
- Милица (Првослав) Џоловић Копривица, за повереника;
 - Немања (Миленко) Рашковић, за заменика повереника;
 - Милина (Драгослав) Вујовић, за заменика повереника.
59. Месна заједница **Стара радничка колонија**
- Милорад (Милован) Лекић, за повереника;
 - Жељко (Драган) Вукадиновић, за заменика повереника.
60. Месна заједница **Страгари са насељима Котража и Љубичевац**
- Драган (Станмир) Радосављевић, за повереника.
61. Месна заједница **Сушица**
- Игор (Милан) Ћирић, за повереника;
 - Иван (Мирослав) Миленковић, за заменика повереника.
62. Месна заједница **Трмбас**
- Мирослав (Радомир) Илић, за повереника;
 - Мирјана (Зоран) Илић, за заменика повереника.
63. Месна заједница **Угљаревац**
- Дарко (Драган) Лазовић, за повереника;
 - Горан (Мирослав) Павићевић, за заменика повереника.
64. Месна заједница **Угљешница**
- Јошко (Томислав) Станковић, за повереника;
 - Стојан (Велимир) Маслак, за заменика повереника.
65. Месна заједница **Цветојевац**
- Зоран (Слободан) Петровић, за повереника;
 - Снежана (Светислав) Сретеновић, за заменика повереника.
66. Месна заједница **Центар града**
- Никола (Миодраг) Милић, за повереника;
 - Страхинја (Зоран) Радовић, за заменика повереника;
 - Влада (Бранислав) Живановић, за заменика повереника.

67. Месна заједница **Церован**
- Горан (Драгослав) Дунић, за повереника;
 - Зоран (Радиша) Нешић, за заменика повереника.

68. Месна заједница **Чумић**
- Милан (Рајко) Глишић, за повереника;
 - Дејан (Радмило) Савић, за заменика повереника;
 - Бобан (Миладин) Миљковић, за заменика повереника.

69. Месна заједница **Шљивовац**
- Александар (Милош) Лукић, за повереника;
 - Небојша (Живан) Лукић, за заменика повереника.

70. Месна заједница **Шумарице**
- Дејан (Радомир) Мандић, за повереника.

II Повереници и заменици повереника обезбеђују припрему и организовано учешће грађана у спровођењу мера и задатака цивилне заштите и личне, узајамне и колективне заштите на угроженим и настрадалим подручјима. Најважнији задаци које предузимају повереници и заменици повереника цивилне заштите су: комуникација и координација са Штабом о изворима, обиму и интензитету опасности, могућим последицама по живот и здравље људи, животиња, материјална, природна и културна добра, критичну инфраструктуру итд.; активирање и ангажовање становника, координација њихових активности на спасавању живота угрожених и имовине на угроженом подручју; упознавање грађана са знацима за узбуњивање и о поступцима грађана на знак опасности; организовање личне и узајамне заштите у зони своје одговорности; учешће у активностима организације и вршења евакуације угроженог становништва са угроженог подручја; учешће у активностима организације и спровођења збрињавања угроженог становништва; информисање Штаба о броју порушених објеката, повређених и угрожених грађана којима је потребна помоћ, о броју закрчених саобраћајница, кварова на електро, водоводној и гасној мрежи, поплавленим подручјима и другим подацима који се односе на заштиту и спасавање грађана и њихове имовине и други задаци одређени законом и другим прописима.

III Доношењем овог Закључка престаје да важи Закључак о именовању повереника и заменика повереника цивилне заштите на територији града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/23).

IV Овај Закључак објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

ЗАМЕНИК КОМАНДАНТА
Дејан Ружић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 1. алинеја шеста Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о усвајању финансијског плана Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2026. годину

1. Усваја се финансијски план Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2026. годину, који је Управни одбор Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу донео Одлуком број 01-2401 на седници одржаној дана 12. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-188/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 9. став 2. алинеја четврта Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Историјским архивом Шумадије Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о усвајању финансијског плана
Историјског архива Шумадије Крагујевац за
2026. годину

1. Усваја се финансијски план Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2026. годину, који је Управни одбор Историјског архива Шумадије Крагујевац донео Одлуком број 02/4895 на седници одржаној дана 12. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-189/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 181. Став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о усвајању финансијског плана Установе
Спомен - парк „Крагујевачки октобар“
за 2026. годину

1. Усваја се финансијски план Установе Спомен - парк „Крагујевачки октобар“ за 2026. годину, који је Управни одбор установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу донео Одлуком број 1752 на седници одржаној дана 11. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-190/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 9. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о усвајању финансијског плана Центра за
неговање традиционалне културе
„Абрашевић“ Крагујевац за 2026. годину

1. Усваја се финансијски план Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2026. годину, који је Управни одбор Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац донео Одлуком број 1150/25 на седници одржаној дана 12. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-191/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Књажевско-српски театар у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о усвајању финансијског плана Књажевско - српског театра за 2026. годину

1. Усваја се финансијски план Књажевско - српског театра за 2026. годину, који је Управни одбор установе Књажевско - српски театар у Крагујевцу донео Одлуком број 01/2157 на седници одржаној дана 12. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-192/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. тачка 6. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 9. став 2. алинеја четврта Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Историјским архивом Шумадије Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Програм рада
Историјског архива Шумадије Крагујевац
за 2026. годину**

1. Даје се сагласност на Програм рада Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2026. годину број 02-4894, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 12.12.2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-194/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Књажевско-српски театар у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е**о давању сагласности на Програм рада
Књажевско-српског театра за 2026. годину**

1. Даје се сагласност на Програм рада Књажевско-српског театра за 2026. годину, број 01/2156, који је Управни одбор Књажевско-српског театра донео на седници одржаној дана 12. децембра 2025. године.
2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 022-195/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Спомен парк "Крагујевачки октобар" у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е**о давању сагласности на Програм рада
установе Спомен парк
"Крагујевачки октобар" за 2026. годину**

1. Даје се сагласност на Програм рада установе Спомен парк "Крагујевачки октобар" за 2026. годину број 1753, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 11.12.2025. године.
2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 022-196/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народни музеј Шумадије у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е**о давању сагласности на Програм рада
Народног музеја Шумадије за 2026. годину**

1. Даје се сагласност на Програм рада Народног музеја Шумадије за 2026. годину број 03-2545, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 15.12.2025. године.
2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 022-197/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. алинеја шеста Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народна библиотека "Вук Караџић" у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Програм рада
Народне библиотеке „Вук Караџић“
у Крагујевцу за 2026. годину**

1. Даје се сагласност на Програм рада Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2026. годину број 01-2406, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 12.12.2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 022-198/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,****Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 8. став 2. алинеја четврта Одлуке о оснивању Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац, ("Службени лист града Крагујевца", број 14/11,42/12, 43/16,14/20,25/21 и 33/22), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Програм рада
Центра за развој услуга социјалне заштите
"Кнегиња Љубица" Крагујевац
за 2026. годину**

1. Даје се сагласност на Програм рада Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац за 2026. годину, број: 550/3-3001/25 од 15.12.2025. године који је Управни одбор Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац донео Одлуком број 022/5-3002/25 на седници одржаној 15. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 022-200/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,****Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 8. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 14/11,42/12, 43/16,14/20, 25/21 и 33/22), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Одлуку о доношењу
Финансијског плана Центра за развој услуга
социјалне заштите "Кнегиња Љубица"
Крагујевац за 2026. годину**

1. Даје се сагласност на Одлуку о доношењу Финансијског плана Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац за 2026. годину, који је Управни одбор Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац донео Одлуком број: 022/5-3000/25 од 15.12.2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 022-201/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,****Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народни музеј Шумадије у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст) члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на
Одлуку о измени Финансијског плана
Народног музеја Шумадије за 2025. годину**

1. Даје се сагласност на Одлуку о измени Финансијског плана Народног музеја Шумадије за 2025. годину, број 03-2541, коју је Управни одбор установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 15. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-202/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 1. алинеја шеста Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Одлуку о измени
Финансијског плана Народне библиотеке
„Вук Караџић“ за 2025. годину**

1. Даје се сагласност на Одлуку о измени Финансијског плана Народне библиотеке „Вук Караџић“ за 2025. годину, број 01-2410 коју је Управни одбор установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 12. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-203/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању установе Дом омладине „Крагујевац“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о усвајању Финансијског плана Установе
Дом омладине „Крагујевац“
за 2026. годину**

1. Усваја се Финансијски план Установе Дом омладине „Крагујевац“ за 2026. годину, који је Управни одбор установе Дом омладине „Крагујевац“ у Крагујевцу донео Одлуком број 01-1397 на седници одржаној дана 15. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-204/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 1. алинеја четврта Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Заводом за заштиту споменика културе Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о усвајању финансијског плана Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2026. годину

1. Усваја се Финансијски план Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2026. годину, који је Управни одбор Завода за заштиту споменика културе Крагујевац донео Одлуком број 3811-01 на седници одржаној дана 15. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-205/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народни музеј Шумадије у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о усвајању Финансијског плана Народног музеја Шумадије за 2026. годину

1. Усваја се Финансијски план Народног музеја Шумадије за 2026. годину, који је Управни одбор установе Народни музеј Шумадије донео Одлуком број 03-2544 на седници одржаној дана 15. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-206/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 2. алинеја четврта Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Заводом за заштиту споменика културе Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о давању сагласности на Програм рада
Завода за заштиту споменика културе
Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2026. Годину, број 3811-01/1, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 15.12.2025. године.
2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-215/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 9. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о давању сагласности на Програм рада
„Позоришта за децу и младе“ Крагујевац за
2026. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада „Позоришта за децу и младе“ Крагујевац за 2026. годину, број 2370, који је Управни одбор Установе донео на седници одржаној дана 15.12.2025. године.
2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-218/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 9. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о давању сагласности на Програм рада
Установе културе „Кораци“ за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Установе културе „Кораци“ за 2026. Годину, број 3388, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 15.12.2025. године.
2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-219/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 9. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној дана 25 децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о усвајању Финансијског плана Установе
„Позориште за децу и младе“ Крагујевац
за 2026. годину

1. Усваја се Финансијски план Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац за 2026. годину, који је Управни одбор Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац донео Одлуком број 2369 на седници одржаној дана 15. децембра 2025. године.
2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-220/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 8. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Музичког центра у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о усвајању Финансијског плана Музичког
центра за 2026. годину

1. Усваја се Финансијски план Музичког центра за 2026. годину, који је Управни одбор Музичког центра у Крагујевцу донео Одлуком број 820/25 на седници одржаној дана 15. децембра 2025. године.
2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-221/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 9. став 1. алинеја осма Одлуке о оснивању Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о усвајању Финансијског плана Установе
културе „Кораци“ за 2026. годину

1. Усваја се Финансијски план Установе културе „Кораци“ за 2026. годину, који је Управни одбор Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу донео Одлуком број 3387 на седници одржаној дана 15. децембра 2025. године.
2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-222/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању Установе Дом омладине „Крагујевац“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о давању сагласности на Програм рада
Установе Дом омладине „Крагујевац“
за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Установе Дом омладине „Крагујевац“ за 2026. годину, број 01-1398, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 15.12.2025. године.
2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-223/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), члана 10. тачка 1. алинеја пета Одлуке о оснивању центра за образовање Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 29/24-пречишћен текст) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о давању сагласности на Годишњи програм
пословања Центра за образовање Крагујевац
за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Центра за образовање Крагујевац за 2026. годину број 01-2090/1/25 који је Управни одбор Центра за образовање Крагујевац донео на седници одржаној дана 15.12.2025. године.
2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-224/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 8. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Музичког центра у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е
о давању сагласности на Програм рада
Музичког центра за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Музичког центра за 2026. Годину, број 819/25, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 15.12.2025. године.
2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-225/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23), члана 9. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 3/23 – пречишћен текст), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о давању сагласности на
Програм рада Центра за неговање
традиционалне културе „Абрашевић“
Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2026. годину број 1151/25, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 12. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 023-193/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. Године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Застава Заводом за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 24/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о давању сагласности на Програм о измени и
допуни Годишњег програма пословања
Застава Завода за здравствену заштиту
радника д.о.о. Крагујевац
за 2025. годину

1. Даје се сагласност на Програм о измени и допуни Годишњег програма пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2025. годину, број 5977 који је Скупштина Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац, донела Одлуком број 7091 од 11. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 023-256/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 36. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација", ("Службени лист града Крагујевца", број 21/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о давању сагласности на Годишњи програм
пословања Јавног комуналног предузећа
"Водовод и канализација", Крагујевац
за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација", Крагујевац за 2026. годину број XXII/2 који је Надзорни одбор Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација" Крагујевац, донео Одлуком број: XXII/2-1 на седници одржаној 10. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 023-257/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 36. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног комуналног предузећа "Нискоградња" ("Службени лист града Крагујевца", број 30/16-пречишћен текст) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о давању сагласности на
Годишњи програм пословања
Јавног комуналног предузећа
"Нискоградња" Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласностна Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа "Нискоградња" Крагујевац за 2026. годину, број 05-50 који је Надзорни одбор Јавног комуналног предузећа "Нискоградња", Крагујевац, донео Одлуком број: 01-51/2 на седници одржаној 9. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 023-258/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19) и члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о давању сагласности на Годишњи програм
пословања Привредног друштва "Бизнис
иновациони центар" д.о.о. Крагујевац
за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Бизнис

иновациони центар" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину, број 01-187/25 који је Скупштина Привредног друштва "Бизнис иновациони центар" д.о.о. Крагујевац, донела Одлуком број: 01-188/25 на седници одржаној 11. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 023-260/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 36. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 2/23-пречишћен текст) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о давању сагласности на Годишњи програм
пословања Јавног комуналног предузећа
Шумадија Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац за 2026. годину, број 12-42004 који је Надзорни одбор Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац, донео Одлуком број: 12-42007 на седници одржаној 10. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 023-262/25-I
У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Привредним друштвом "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац број 01-373/1 од 09. маја 2022. године-пречишћен текст на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину, број 01-891/1 који је Скупштина Привредног друштва "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац, донела Одлуком број: 01-904/1 на седници одржаној 12. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-270/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 18. став 1. алинеја прва Одлуке о оснивању Привредног друштва еKG InfoData доо Крагујевац број 175/2023 од 5. маја 2023.године - пречишћен текст, на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва еKG InfoData доо Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва еKG InfoData доо Крагујевац за 2026. годину, број 537/2025 који је Скупштина Привредног друштва еKG InfoData доо Крагујевац, донела Одлуком број 538/2025 на седници одржаној 15. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-284/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,

Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Застава Заводом за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 24/22-пречишћен текст) на седници одржаној дана 25. децембар 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2026.годину, број 7069/1 који је Скупштина Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац, донела Одлуком број: 7093 на седници одржаној 11. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-285/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о преузимању и вршењу оснивачких права над Привредним друштвом РАД ГРУПА д.о.о. Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 34/24), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања РАД ГРУПА д.о.о. Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања РАД ГРУПА д.о.о. Крагујевац за 2026. годину, број 96/2025 који је Скупштина Привредног друштва Рад група д.о.о. Крагујевац, донела Одлуком број 97/2025 на седници одржаној 28. новембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-287/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 22. став 1. алинеја прва Одлуке о оснивању Привредног друштва "Радио телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац број 35 од 11. јануара 2021. године – пречишћен текст, на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Радио телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Радио телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину број 1385, који је Скупштина Привредног друштва "Радио телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац, донела Одлуком број 1386 на седници одржаној 16. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-288/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19) и члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања ПД "Слободна зона Шумадија" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања ПД "Слободна зона Шумадија" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину, број 1-487/25 који је

донела Скупштина ПД "Слободна зона Шумадија" д.о.о. Крагујевац, донела Одлуком број 1-488/25 на седници одржаној дана 28. новембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-289/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 37. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног предузећа "Путеви" Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Годишњи програм
пословања Јавног предузећа "Путеви"
Крагујевац за 2026. годину**

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног предузећа "Путеви" Крагујевац за 2026. годину, број 05-386 који је Надзорни одбор Јавног предузећа "Путеви" Крагујевац, донео Одлуком број: 01-387/2 на седници одржаној 15. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-290/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 15. став 3. Одлуке о оснивању Градске туристичке организације „Крагујевац“ („Службени лист града Крагујевца“, број 16/05, 13/06, 10/11, 20/17, 27/17 и 12/19) и члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

РЕШЕЊЕ

**о давању сагласности на Програм о измени
програма рада са финансијским планом
пословања за 2025. годину Градске
туристичке организације "Крагујевац"**

1. Даје се сагласност на Програм о измени програма рада са финансијским планом пословања за 2025. годину Градске туристичке организације „Крагујевац“, број 03-1546/25-I од 9. децембра 2025. године, у складу са Одлуком, број 03-1599/25-II коју је донео Управни одбор градске туристичке организације „Крагујевац“ на седници одржаној 12. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-291/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 14. став 3. тачка 1. Оснивачког акта Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом „Шумадија“ д.о.о. Крагујевац број 01-001-493/2023 од 30. јуна 2023. године-пречишћен текст, на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом „Шумадија“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом „Шумадија“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину број 02-006-750/2025, који је Скупштина Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом „Шумадија“ д.о.о. Крагујевац, донела Одлуком број 01-014-751/2025 на седници одржаној 15. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 023-292/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,****Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Спортским привредним друштвом "ФК Раднички 1923" д.о.о. Крагујевац број: 405-11/22 од 14. новембра 2022. године - пречишћен текст на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "ФК Раднички 1923" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "ФК Раднички 1923" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину број 944-12/25 који је Скупштина Спортског привредног друштва "ФК Раднички 1923" д.о.о.

Крагујевац, Одлуком број 945-12/25 донела на седници одржаној 17. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 023-293/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,****Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 35. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац" ("Службени лист града Крагујевца", број 29/24-пречишћен текст) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац за 2026. годину, број 01-4043 који је Надзорни одбор Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", донео Одлуком број 01-4044 на седници одржаној 17. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 023-294/25-I****У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године****ПРЕДСЕДНИК,****Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 41. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног предузећа "Урбанизам"- Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 36/16-пречишћен текст) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања ЈП "Урбанизам" - Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања ЈП "Урбанизам"-Крагујевац за 2026. годину, број XIV 2269 који је Надзорни одбор Јавног предузећа "Урбанизам"- Крагујевац, донео Одлуком број V-2279/2 на седници одржаној 18. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-295/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Спортским привредним друштвом "Раднички" доо Крагујевац, број: 01-3003 од 6. децембра 2023. године-пречишћен текст, на седници одржаној дана 25. децембра 2025.године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о Крагујевац за 2026. годину,

број 01-3579 који је Скупштина Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац, Одлуком број 01-3580 донела на седници одржаној 18. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-296/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 29. став 2. алинеја прва Одлуке о оснивању ПД Друштво са ограниченом одговорношћу за туризам, угоститељство и сајамске манифестације Шумадија сајам Крагујевац број 124-24 од 3. децембра 2024. године-пречишћен текст, на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Шумадија сајам доо Крагујевац за 2026. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Шумадија сајам доо Крагујевац за 2026. годину, број 3-0803, који је Скупштина Друштва Шумадија сајам, доо Крагујевац, донела Одлуком број 109-25 на седници одржаној 17. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-297/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о образовању Комисије за спровођење и утврђивање резултата тајног гласања за избор члана Градског већа за инвестиције и управљање пројектима

1. Образује се Комисија за спровођење и утврђивање резултата тајног гласања за избор члана Градског већа за инвестиције и управљање пројектима, у саставу :

1.) **Александар Марковић**, одборник Коалиције: "Александар Вучић – Крагујевац не сме да стане",

2.) **Милан Тановић**, одборник Коалиције: "Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац",

3.) **Марко Бараћ**, одборник Коалиције: Заједно и Србија Центар.

2. Ово Решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112- 2295/25-I

У Крагујевцу, 25. децембра 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца на основу члана 44. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 83. став 1. и 2. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о разрешењу и избору члана Одбора за заштиту и унапређење животне средине

1. **Разрешава се пок. Милош Срејовић**, члан Одбора за заштиту и унапређење животне средине, представник Одборничке групе „СРБИЈА ЦЕНТАР – СРЦЕ“.

2. **Бира се Јелена Ђоковић**, зачлана Одбора за заштиту и унапређење животне средине, представник Одборничке групе „СРБИЈА ЦЕНТАР – СРЦЕ“.

3. Ово Решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-2313/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. став 1. тачка 9. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др. закон, 101/16-др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 45., члана 46. став 5. и 48а. став 2. тачка 1. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16, 6/20, 47/21, 78/21 и 76/23) и члана 40. став 1. тачка 33. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о престанку мандата и именовању члана Надзорног одбора Завода за заштиту споменика културе Крагујевац

1. **Ђорђу Миловановићу**, дипломираном историчару уметности из Крагујевца, ул. Радована Мићовића број 6, престаје мандат члана Надзорног одбора Завода за заштиту споменика културе Крагујевац, представнику запослених, због истека периода на који је именован.

2. **Ђорђе Миловановић**, дипломирани историчар уметности из Крагујевца, ул. Радована Мићовића број 6, именује се за члана Надзорног одбора Завода за заштиту споменика културе Крагујевац као представник запослених, на мандатни период од четири године.

3. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-2314/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. тачка 9. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 129/07, 83/14, 101/16, 47/18 и 111/21-др. закон), члана 17. став 3. Закона о социјалној заштити ("Службени гласник Републике Србије", бр. 24/11), члана 11. Одлуке о оснивању Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 14/11, 42/12, 43/16, 14/20 и 25/21), члана 18. тачка 2. алинеја 2. и 3. Статута Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац, број 110/1-2206/2020 од 16.11.2020. године и члана 40. тачка 33. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), Скупштина града Крагујевца, на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о разрешењу вршиоца дужности директора
Центра за развој услуга социјалне заштите
"Кнегиња Љубица" Крагујевац**

1. Разрешава се **Славица Новаковић**, дипломирани економиста из Крагујевца, функције вршиоца дужности директора Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац, због истека мандата.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-2315/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца на основу члана 32. тачка 9. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 129/07, 83/14, 101/16, 47/18 и 111/21-др. закон), члана 17. став 3. Закона о социјалној заштити ("Службени гласник Републике Србије", бр. 24/11), члана 11. Одлуке о оснивању Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 14/11, 42/12, 43/16, 14/20 и 25/21), члана 16. Статута Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац, број 110/1-2206/2020 од 16.11.2020. године и члана 40. тачка 33. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) Скупштина града Крагујевца, на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о именовању вршиоца дужности директора
Центра за развој услуга социјалне заштите
"Кнегиња Љубица" Крагујевац**

1. Именује се **Драган Нешић**, дипломирани економиста из Крагујевца, за вршиоца дужности директора Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац, на период до годину дана, почев од 26. децембра 2025. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-2319/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. став 1. тачка 20. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др. закон, 101/16-др. закон, 47/18 и 111/21-др. закон), члана 47. став 2. Закона о јавно-приватном партнерству и концесијама ("Службени гласник Републике Србије", број 88/11, 15/16 и 104/16) и члана 40. став 1. тачка 42. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној дана 25. децембра 2025. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Анекс II Уговора о јавно-приватном партнерству за вршење енергетске услуге повећања енергетске ефикасности у јавним објектима и реконструкције система јавног осветљења на територији града Крагујевца

1. Даје се сагласност на Анекс II Уговора о јавно-приватном партнерству за вршење енергетске услуге повећања енергетске ефикасности у јавним објектима и реконструкције система јавног осветљења на територији града Крагујевца.

2. Даје се претходна сагласност Приватном партнеру на уступање власништа над Друштвом за посебне намене које је основао приватни партнер за потребе реализације пројекта Јавног приватног партнерства - Resalta Gradsko osvetljenje i energetska obnova zgrada D.O.O Beograd укључујући и право уступања потраживања у складу са чланом 5.11 Уговора о јавно-приватном партнерству за вршење енергетске услуге повећања енергетске ефикасности у јавним објектима и реконструкције система јавног осветљења на територији града Крагујевца.

3. Овлашћује се Ана Радојевић, енергетски менаџер града Крагујевца, да у име града Крагујевца, у својству Јавног партнера, закључи на Анекс II Уговора о јавно-приватном партнерству за вршење енергетске услуге повећања енергетске ефикасности у јавним објектима и реконструкције система јавног осветљења на територији града Крагујевца са Resalta društvo za energetske usluge d.o.o. Beograd-Stari Grad, које заступа директор Ђорђе Поповић, у својству Приватног партнера.

4. О реализацији овог решења стараће се Градска управа за комуналне послове, Градска управа за финансије и јавне набавке, Градска управа за инвестиције и развој, Градска управа за друштвене делатности, Градска управа за људске ресурсе и заједничке послове и Енергетски менаџер града Крагујевца у складу са Споразумом о спровеођењу поступка заједничке јавне набавке 404-702/23-XXVIII од 17. јула 2023. године.

5. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 312-4567/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

САДРЖАЈ

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

- Одлука о усвајању Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025- 2027. године	1
- Одлука о усвајању Локалног акционог плана за Родну равноправност града Крагујевца за период од 2025.-2027. године	92
- Одлука о изменама Одлуке о остваривању права на превоз повлашћених категорија грађана на територији града Крагујевца	136
- Одлука о доношењу Програма Мобилизација и мотивација жена за одазивање на скрининг преглед у циљу раног откривања рака дојке	142
- Одлука о доношењу Програма Анализа здравственог стања становништва, рада и ефеката здравствене службе на територији града Крагујевца	147
- Одлука о доношењу Програма „Здравље без предрасуда: Едукација здравствених радника у циљу сузбијања дискриминације Рома“	154
- Одлука о доношењу Програма Синдром сагоревања на раду и утицај на ментално здравље у популацији радноактивног становништва града Крагујевца	159
- Одлука о доношењу Програма Контрола нутритивне и енергетске вредности оброка из колективне исхране деце и одраслих	165
- Одлука о доношењу Програма Информације се, заштити се - Програм превенције и едукације о ХПВ инфекцији на територији града Крагујевца	170
- Одлука о доношењу Програма Контрола здравствене безбедности хране са градских тржница	181
- Одлука о доношењу Програма Контрола квалитета воде за пиће из јавних чесама	188
- Одлука о приступању изради Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2026. до 2028. године	194
- Одлука о усвајању Трогодишњег извештаја о реализацији Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2022. до 2025. године	194
- Одлука о приступању изради Плана развоја културе града Крагујевца за период од 2026. до 2030. године	194
- Одлука о измени Одлуке о одређивању назива улицама и засеокима у насељеним местима на територији града Крагујевца	195
- Одлука о давању сагласности на одлуку Надзорног одбора Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац број 12-42008 од 10. децембра 2025. године	195
- Одлука о избору члана Градског већа за инвестиције и управљање пројектима	196
- Одлука о изради Измене и допуне Плана генералне регулације „Насеља Вашариште“	196
- Закључак о доношењу Програма за подршку социјалном предузетништву и социјалној економији града Крагујевца за период 2026. - 2028. година	201
- Закључак о именовању повереника и заменика повереника цивилне заштите на територији града Крагујевца	233
- Решење о усвајању финансијског плана Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2026. годину	237
- Решење о усвајању финансијског плана Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2026. годину	238
- Решење о усвајању финансијског плана Установе Спомен - парк „Крагујевачки октобар“ за 2026. годину	238
- Решење о усвајању финансијског плана Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2026. годину	238
- Решење о усвајању финансијског плана Књажевско - српског театра за 2026. годину	239
- Решење о давању сагласности на Програм рада Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2026. годину	239
- Решење о давању сагласности на Програм рада Књажевско-српског театра за 2026. годину	239
- Решење о давању сагласности на Програм рада установе Спомен парк "Крагујевачки октобар" за 2026. годину	240
- Решење о давању сагласности на Програм рада Народног музеја Шумадије за 2026. годину	240

- Решење о давању сагласности на Програм рада Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2026. годину	240
- Решење о давању сагласности на Програм рада Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац за 2026. годину	241
- Решење о давању сагласности на Одлуку о доношењу Финансијског плана Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац за 2026. годину	241
- Решење о давању сагласности на Одлуку о измени Финансијског плана Народног музеја Шумадије за 2025. годину	242
- Решење о давању сагласности на Одлуку о измени Финансијског плана Народне библиотеке „Вук Караџић“ за 2025. годину	242
- Решење о усвајању Финансијског плана Установе Дом омладине „Крагујевац“ за 2026. годину	242
- Решење о усвајању Финансијског плана Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2026. годину	243
- Решење о усвајању Финансијског плана Народног музеја Шумадије за 2026. годину	243
- Решење о давању сагласности на Програм рада Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2026. годину	243
- Решење о давању сагласности на Програм рада „Позоришта за децу и младе“ Крагујевац за 2026. Годину	244
- Решење о давању сагласности на Програм рада Установе културе „Кораци“ за 2026. годину	244
- Решење о усвајању Финансијског плана Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац за 2026. годину	244
- Решење о усвајању Финансијског плана Музичког центра за 2026. годину	245
- Решење о усвајању Финансијског плана Установе културе „Кораци“ за 2026. годину	245
- Решење о давању сагласности на Програм рада Установе Дом омладине „Крагујевац“ за 2026. годину	245
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Центра за образовање Крагујевац за 2026. годину	246
- Решење о давању сагласности на Програм рада Музичког центра за 2026. годину	246
- Решење о давању сагласности на Програм рада Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2026. годину	246
- Решење о давању сагласности на Програм о измени и допуни Годишњег програма пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2025. годину	247
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа „Водовод и канализација“, Крагујевац за 2026. годину	247
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа „Нискоградња“ Крагујевац за 2026. годину	248
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва „Бизнис иновациони центар“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	248
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац за 2026. годину	248
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва „Центар за стрна жита и развој села“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	249
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва eKG InfoData доо Крагујевац за 2026. годину	249
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	249
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања РАД ГРУПА д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	250
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва „Радио телевизија Крагујевац“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	250
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања ПД „Слободна зона Шумадија“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	250
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног предузећа „Путеви“ Крагујевац за 2026. годину	251
- Решење о давању сагласности на Програм о измени програма рада са финансијским планом пословања за 2025. годину Градске туристичке организације „Крагујевац“	251
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом „Шумадија“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	251

- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва „ФК Раднички 1923“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	252
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног стамбеног предузећа „Крагујевац“, Крагујевац за 2026. годину	252
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања ЈП „Урбанизам“- Крагујевац за 2026. годину	253
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва „Раднички“ д.о.о. Крагујевац за 2026. годину	253
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Шумадија сајам доо Крагујевац за 2026. годину	253
- Решење о образовању Комисије за спровођење и утврђивање резултата тајног гласања за избор члана Градског већа за инвестиције и управљање пројектима	254
- Решење о разрешењу и избору члана Одбора за заштиту и унапређење животне средине	254
- Решење о престанку мандата и именовању члана Надзорног одбора Завода за заштиту споменика културе Крагујевац	254
- Решење о разрешењу вршиоца дужности директора Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац	255
- Решење о именовању вршиоца дужности директора Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац	255
- Решење о давању сагласности на Анекс II Уговора о јавно-приватном партнерству за вршење енергетске услуге повећања енергетске ефикасности у јавним објектима и реконструкције система јавног осветљења на територији града Крагујевца	255

Издавач: Град Крагујевац, Градска управа за прописе града Крагујевца,
Главни и одговорни уредник: Светлана Симеуновић Ђорђевић
Уредништво: Градска управа за прописе града Крагујевца
34000 Крагујевац, Трг слободе број 3, телефони: 034/306-153, 034/306-165
Цена примерка: 150,00 динара. Уplatни рачун број: 840-742341843-24
по моделу 97 са позивом на број 48-049, град Крагујевац.

Прималац: Приходи које својом делатношћу остваре органи и организације градова
Сврха плаћања: за „Службени лист града Крагујевца“.

Рачунарска обрада и штампа:
Графопромет доо Крагујевац, 34000 Крагујевац, 19. октобра број 2, телефон: 034/370-003

